

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezálepeném dopise beze známky a na obálku napíše »relkamace«.

Redaktoři a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, A. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).
Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1.50 K, do Německa
1.5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2.5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

Vzory vznešenými jsou pro nás apoštolé naši, sv. Cyrill a Method. Co hlásali, čemu učili, uskutečňovali též v životě svém. Slovem i skutkem příklad ve všem dávali, což podněcovalo a posvěcovalo blahodárnou činnost jejich.

Byli jsme si na paměť uvedli, kterak pamatovali na Stvořitele svého ve dnech mladosti své. (Kazat. 12. 1.) Jak svatě používali krásné doby mládí, doby to setby, doby klíčení, jara života! Záhy z mládí poznali cíl, k němuž vše v životě směřovati má. Toť podkladem a základem celého pozemského života. I chceme pokračovati i v tomto ročníku v životopise sv. našich věrověstů a v úvahách s tím spojených.

Mám Boha více a více poznávati, čehož dosáhnou posloučáním slova božího, rozjímáním a uvažováním pravd božích, čtením dobrých knih, hlavně ale modlitbou. Modlitba hlavně spojuje nás s Bohem a osvěcuje nás. Toť úloha pro celý náš život. Přemnozí svatí »leželi«, jak říkávame chtějí naznačiti velikou jejich pilnost, celý život v knihách a kolik jich sepsali! A na konci života si stěžovali, že tak málo vědí o Pánu Bohu.

Mám Boha chváliti. Mám uznávati jeho velebnost. Celý život můj má býti stálé: »Sláva a chvála Otci i Synu i Duchu sv.!!« Jak krásně žalmista Páně vyzývá veškeré tvorstvo, aby velebilo Boha! Celý svět, celá boží příroda hlásá velebnost boží, jesti chrámem chvály a veleby boží. A tu zajisté i kněz v tomto chrámě, jímž jest každý z nás, nesmí ustávati ve chvále boží. Třeba Bohu i děkovati za vše.

Mám Bohu sloužit, to jest vždy, všudy a vše činiti, poně-
vadž to Bůh chce, jak to Bůh a dokud Bůh chce: k jeho cti a
chvále. Mé práce buďtež si jakékoliv, mé povolání buďsi ono
jakékoliv, můj život buďtež »bohoslužbou«. Toť hlavním, toť
vrcholem všeho, na tom vše záleží. Co na tom záleží, jestli to
neb ono dosáhnu, jen když Bohu sloužím a jeho příkázání
plním. Nic na tom nesejde, jsem-li v tom neb onom povolání,
v povolání vznešeném, nízkém, prostém, jen když konám po
vinnosti stavu svého, do něhož mne prozřetelnost boží posta-
vila a povolala, ku cti a chvále boží.

Byla doba alchemistů. Byli to snaživci, by železo promě-
nili ve zlato aneb aspoň ve stříbro. Nepodařila se snaha jejich,
ač na to obětovali přemnozí všechnu majetek svůj. Přemnozí
přišli při tom o čest a poctivost a prohlášení byli za ošaly. Ano
mnozí přišli i o život. Nedosáhli cíle svého.

Avšak křesťan, který činy povolání svého dobrým úmy-
slem posvěcuje, ten je pravým alchemistou, ten opravdu před
Pánem Bohem proměňuje i sebe nepatrnější skutky povolání
svého ve zlato a ve stříbro. Čím prostější stav, tím méně uznání,
avšak za to tím více uznání u Boha. Musí býti různé stavy a
různá povolání, neb jak by společnost lidská obstáti mohla. Ne-
patříme k těm, jenž stav proti stavu popuzují. Uznáváme pro-
spěšnost a počestnost každého stavu, uznáváme jeho záslužnost.
Stav a povolání samo v sobě mně slávu nebeskou nezabezpe-
čuje, ale plnění povinností toho neb onoho stavu mně je zá-
rukou spásy.

Konám-li povinnosti stavu svého ku slávě a cti boží, dojdou
blaženosti. To jediné uspokojí srdce mé, to jediné naplní srdce
mé pravou blažeností. Srdce mé nepokojno, dokud neodpočívá
v Bohu. Ano, nutno nám vyznati se sv. Augustinem: »Nepo-
koiné srdce, dokud neodpočívá v Bohu!« Nepokojno, neblaženo
srdce naše, dokud Bůh není posledním cílem a tužbou všeho
jednání našeho.

Všechny tvory stvořil Bůh, aby ho zvelebovali, avšak člo-
věku chce sdělit svou blaženost. Kdož slouží Bohu, tomu sdílí
blaženost svou. Nestvořil nás Bůh pro žádný prospěch svůj,
neboť on nás naprosto nepotřebuje; bylť šťastným bez nás.
Stvořil nás pouze proto, aby nám prokázal svrchovanou do-
brotu a lásku svou, abychom z jeho milosti účast měli na bla-
ženosti a slávě jeho.

Buďtež si povolání naše sebe rozmanitější, rozmanité naše
úřady, hodnosti a poměry, všichni: kněz i laík, občan i voják,
měšťan i rolník, mládenec, muž i stařec, panna, matka i dítě,
všichni máme stejné povolání, stejný cíl: Boha poznávati, chvá-
lit, jemu sloužiti a takto blaženosti dojíti. Bohu myšlení, práci,
jednání, vše, vše zasvěcovati máme dle příkladu apoštolů na-
šich, sv. Cyrilla a Methoda.

(Pokračování.)

Vliv války na náboženského ducha na Rusi.

Vladimir Zabugín. Přeložil P. Vil. Hladký.

Všichni cestovatelé po Rusku shodují se souhlasně, že duše lidu ruského jest hluboce náboženská. Za nynější války jeví se ovšem ve zvýšeném stupni. Doma zapalují před obrazy svatých lampičky a svíčky, jež hořívají celé dny a noci, v kostelích před ikonami Spasitele a Matky boží hořívají celá moře světél, zvláštní svícny byly do některých kostelů přistavěny, any staré nestačily, při odjezdu vojska sotva který vojin opomene obětovati a zapáliti svíčku za sebe na ctitářku, jež mají neustále i menší nádraží. Skoro každý ruský vojin má sebou nějaký medailonek nebo posvátný předmět. Nebude nezajímavo zvědět, jakou změnu prodělává duše lidu ruského za nynější války a jak velikého dobra nebo zla může přinést katolicismu na Rusi.

Dávám mluvit knězi, duchovnímu poslanci dumy Okolovičovi: »Myslí jsem, že budu mít málo práce, avšak od té chvíle, co vstoupil jsem do vlaku pro raněné (Okolovič je kaplanem nemocničního vlaku velkovévodkyně Marie Pavlovny), jsem zaměstnán celé dny, ba často celé noci. Nejenom proští vojín, nýbrž i důstojníci prosí mě snažně, abych je požehnal, naslouchají dychtivě náboženským rozmlouvám, vyměňují si knihy a díla náboženská, která jim rozdávám.

Vzal jsem sebou malou knihovnu, a sotva mohu vyhovětí přání všech. Čtou životopisy svatých, vypravování z dějin církevních, zvláště z prvních dob křesťanských, a z církevních i politických dějin ruských. Často jest mi slyšení slova díky i od důstojníků za tyto knihy, jež jim nabízím jen s velkou obavou. Říkávají: »Teprve nyní dověděli jsme se o mnohých věcech, a jsme Vám za to velmi povděční«.

Když ráno na stanicích, v nichž jsou shromážděni nemocných, vstoupím do nemocnice, neb za jízdy do vagonu některého a pozdravím nemocné, tu každý si přeje, abych se k němu přiblížil, požehnal ho, a dal mu políbíti kříž. Dle možnosti usednu u lože každého a věnuji mu několik okamžiků. Mluvíme o všem, o věcech víry se týkajících, o záležitostech rodinných; diktují mi listy svým domácím neb uspořádání majetkových záležitostí a poslední vůli: svěřují mi peníze, jež přijímám na zvláštní stvrzenky. Sotva se usadím u lože některého, ihned mě obklopí druží, není-li náš rozhovor soukromý, ten se vleče namáhavě po čtyřech, onen přibíhá o berlách, všichni by rádi naslouchali srdečné, přátelské rozmluvě.

Loučím-li se s raněným, rozdávám jim evangelia, modlitební knihy, obrázky a kříže. Přijímají vše vděčně, často se slzami v očích. Liturgie ve vagoně neb nemocnici konatí ne-

mochu; konám ji někde v kostele a donáším raněným posvěceného chleba: přijímají jej třesoucíma rukama, nikdo ho však nepožije: praví, že ho budou chovati jako vzácnou památku po celý život.

Náboženské cítění mezi raněnými je velmi hluboké a projevuje se při rozličných příležitostech.

V nemocnici varšavské umínil jsem si konati prosebnou liturgii. Krásný sbor náležející pravoslavnému chrámu varšavskému a správce kostela mně milerádi vyhověli a mně přísluhovali. Konali jsme obřad společně za doprovodu veškerého

Pravoslavný pop ve svém rodinném kroužku při čaji.

sboru pěveckého. Ke konci zapěl sbor známé dílo Bortňanského: *Κύριε εἰσάκουσον τὴν προσευχὴν μου* (Pane, vyslyš modlitbu mou.) Nemocníci zavzněl usedavý pláč: plakali vojáci, plakali žehnající se křížem důstojníci, ten leže, ten sedě na loži, jak to každému bylo možno; nebyl to však pláč zoufalého bolu, nýbrž pláč vnitřní radosti; plakal všecek lékařský sbor; i my, uvyklí lidskému bolu na dráze naší pastýřské působnosti, nezůstali jsme bez pohnutí.

»Báfuško, kdybyste věděl, co znamená slyšeti modlitbu rodnou po dvou měsících vřavy válečné, za stálého dunění děl, praskání nábojů a svištění koulí, chápal byste proč pláceme radostí«.

Přinesli z bitvy těžce raněného, vojína střeleného do boku. Pravili mi, abych si pospíšil, poněvadž pozbyl paměť a každou chvíli mohl umřít.

V posvátném rouchu, křížek na prsou s posvěceným chlebem přistoupil jsem k nemocnému; na zpověď a přijímání ani jsem nepomýšlel, ale ihned jsem začal odříkávati modlitby za umírající. Tu nemocný otevřel oči, zamžený zrak se vyjasnil, s námahou, jako by si na něco vzpomínal, chvíli se na mě díval a zvolal: milý krajaně . ne, to ne — přemilý báfuško — — přišel jste, abyste mě zachránil

Milosrdná sestra ošetřujícího ho propukla v hlasitý pláč, odvedli ji, a druhá přistoupila k nemocnému.

Vyzpovídal jsem ho zkrátka, a udělil mu sv. přijímání. S velikou námahou, ale pevnou rukou udělal nemocný kříž a vzdychl: »Buď Pán Bůh pochválen, nyní je mi dobře«, a zabořiv se do podušek upadl v hluboký spánek. »Jest jeho konec«, myslil jsem si, požehnal jsem ho a ubíral jsem se k druhým nemocným. Po nějaké hodině táži se na něho: žije, ale spí hluboce. Po celou noc já a milosrdné sestry docházeli jsme k jeho loži, ale on stále byl pohřížen v jakémsi hlubokém spánku nebo nevšímavé lhostejnosti.

Ráno první k němu přistupuji. Přeje mi dobrého dne vděčně na mě pohlížeje.

»Poznal jste mě?«

»Ano, vy jste báfuška. Včera jste mi udělil sv. přijímání; nyní je mi dobře«.

Tak se zotavil, že sedě pil čaj, a nějakou chvíli s námi rozmlouval. Abychom ho neunavili, zakončili jsme brzy rozhovor. Lituji, že jsem se více ničeho nedověděl o tomto nemocném, jehož jsme musili ponechat v nemocnici s jinými těžce raněnými.

Neuděluji požehnání jenom pravoslavným. I katolíci ba i luteráni mě prosí, abych k nim přistoupil, líbají kříž a prosí mě o malou rozmluvu.

Nečiním to z vlastního popudu, ale vybidnut rád vyhovuji jejich přání. A přání taková slyším stále a stále.

Podivil jsem se žádosti dvou důstojníků. Louče se s raněnými v nemocnici, rozdával jsem jim modlitební knihy, jimž připojen byl krátký pravoslavný katechismus. Již jsem byl venku, když mě prosili, abych se ještě vrátil, a vedli mě ku dvěma důstojníkům, katolíkově a protestantu.

»Báfuško, prokažte nám totéž dobrodiní jako pravoslavným. Viděli jsme knihy, které jste rozdával. Dejte nám také po jedné«. »Snad« — dodal jeden z nich — »bude nám vodítkem«.

Rozdávaje v nemocnici ve Varšavě knihy pravoslavným, nerad bych byl též katolíkům dal vydání pravoslavná, abych nevzbudil řevnivost. Proto obrátil jsem se na knížete Radzi-

willa prose ho o pomoc. Kníže byl překvapen mou žádostí, vyhověl ihned mému přání, tázal se mě jenom o radu, jak by si měl počínati.

»Řekněte prostě vašemu knězi, aby raněným přinesl knihy«.

»A je to dovoleno?«

»Netoliko dovoleno je to, nýbrž divíme se, že posud nikdo z vašich kněží nemocných nenavštívil«.

Za dvě hodiny katolický prelát přišel do nemocnice, avšak přišel nejprve ke mně, a prosil mě o dovolení, aby směl navštívit své raněné.

»Nemluvte o povolení«, odpověděl jsem. »Nejsem zde na to, abych dával rozkazy. Jste knězem jako já, můžete svobodně vykonávatí svůj úřad«.

Tak se dostalo i katolíkům náboženské útěchy a hojnosti dobrých knih.

Přišel ke mně jednou kníže Radziwill a tázal se mě, stačí-li mi má zásoba knih. Odpověděl jsem, že není velká, aspoň ne tak velká, aby vyhovovala požadavkům všech. Kníže ihned nařídil, aby mi z pravoslavného knihkupectví poslány byly knihy k výběru.

»Báfuško, mohl bych se vyzpovídati a přijímatí?« táže se mě těžce raněný — »ale vězte, že jsem mariavita«.

»Příteli, kdybyste přijal sv. přijímání ode mně, značilo by, že jste se přidal k církvi pravoslavné. Lépe bude, zavolám-li kněze mariavitu«.

»Vše zařídíme«.

Za hodinu přišel do nemocnice kněz mariavita. Raněný byl vyneszen ven jako by k obvazu, položen za zástěnu, vyzpovídan a přijal sv. přijímání od svého kněze. Vycházel jsem právě do skladiště. Kněz mariavita šel mi vstříc a před mnohými osobami padl přede mnou na kolena a poklonil se až k zemi. Sotva zdržuje slzy, jež mě dusily, sehnul jsem se rychle, abych ho pozvedl: »Co děláte, báfuško?« pravím.

»Báfuško« — odpověděl chápaje se mých rukou všecek se třesa — »byli jsme vždy přesvědčeni, že pravoslavný klerus má povznešeného ducha, vy jste ho ukázal ve chvíli

Hlas mu selhal.

Objali jsme se bratrsky.

Přistoupil jsem jednou k raněnému důstojníku. »Báfuško, jsem ateistou, nevěřím v Boha, avšak rád bych pohovořil s vámi«. Po třech dnech důstojník, který tři léta nebyl v kostele a nepřijímal, vyzpovídal se a přijal sv. přijímání tak, jak Bůh pravému křesťanu milost tu poskytuje; nyní si dopisujeme. Listy jeho dýchají hlubokou vírou. Nejvíce ho bolelo, že odešel do války, nevyprosiv si požehnání od své matky; ani jí nepsal o svém poranění.

»Dá-li mi Pán Bůh zdraví, napravím zbožností vše, čím jsem urazil Boha a zarmoutil srdce matčino«.

Prosil jsem knížete Radziwilla, jenž je ošetřovatelem v nemocnici, aby umístil raněného důstojníka, jenž potřeboval úplného klidu do odlehlé nějaké místnosti.

»Za hodinu Vám dám zprávu, báťuško«.

Vskutku za hodinu stály dva automobily před nemocnicí. V prvním usedl kníže, do druhého uložili raněného důstojníka, k němuž jsem přisedl já a milosrdná sestra. Vozy ujížděly ulicemi varšavskými; lidé, kteří pozdravovali knížete, známého všem, zvědavě patřili na automobil následující, v němž byla společnost tak zvláštní: milosrdná sestra, raněný důstojník a pravoslavný kněz. Přijeli jsme k velkému paláci hraběnky Branické. Hraběnka nám vyšla vstříc a pozdravila mě hlubokou úklonou. Ji následovala nějaká anglická slečna, dobře mluvící rusky, jež vzala na sebe péči o raněného. Prosila mě, abych jí dal požehnání, jež přijala jako všichni pravoslavní. V krátké době nemocny uložen byl v útulné komnatě. Bezděky rozhlédl jsem se vůkol a neviděl jsem žádného svatého obrazu.

Hraběnka uhádla mé myšlenky a pravila: »Báťuško, můžeme sem dát nějaký obraz?«

»Zajisté, patřilo by se to, hraběnko«.

»Jaký?«

»Obraz častochovské Panny Marie«.

Hraběnka vyšla rychle z komnaty a po chvíli přinesla z vlastní ložnice malý obraz častochovské Panny Marie ve skvostném rámě«.

»Je to rodinný obraz. Přechází v rodině Branických z pokolení na pokolení. Dáme jej sem do komnaty nemocného«.

Vše se stalo. Navštíviv na přání hraběncino nemocnici zřízenou v paláci odejel jsem přesvědčen, že nemocnému dostane se nejpečlivějšího ošetření. (Pokračování.)

Poslední.

Obraz ze života srbského kněžstva. Uveřejnil kněz Živojin Gl. Aleksić v měsíčníku: »Vesnik Srpske Crkve«. — Přeložil Vincenc Vaněk.

Už hodně vody uplynulo od té doby, kdy pop Ljubiša ostavil svobodný, farářský život na vesnici a věnoval se práci v kanceláři jistého obyčejného duchovního soudu, kde vyšetřovali a soudili kněžská provinění i manželské rozepře a konali jiné každodenní obyčejné práce, a kam se přesně dle hodinek vcházelo i vycházelo.

S počátku bylo mu to obtížné docházeti přesně v určenou hodinu po práci, neboť dokud byl na faře, byl vždy pánem svého

času, ale ještě obtížněji bylo mu se obeznámiti se svým novým zaměstnáním.

Ale netrvalo to dlouho, neboť jako nováček musel se přičiňovati i mimo vytčené hodiny, aby dobře ovládal svůj úřad a proto s počátku svého nového povolání přicházel časněji do pisárny, kdy tam ještě nikoho nebylo.

A tu obyčejně sestupoval do klenutých sklepení, kde klidně odpočíval starý archiv, a ucítiv dech z klidu vyrušených papírů, stanul okamžik rozmýšleje se, který svazek by vyňal a prohledal.

Jako v nějakém krematoriu stály tu uspořádané svazky na dřevěných podstavcích, a na každém byl napsán černými velkými číslicemi arabskými ročník z prošílé minulosti.

Jediný Vasa, starý soudní sluha, provázel ho na této »výpravě«, poněvadž se považoval jaksi za nadřízeného; vždyť on pokládal archiv takřka za své vlastnictví, který s ním za tolik let zrovna srostl a ježž znal do nejmenších podrobností. Proto též nyní vše popu Ljubišovi vysvětloval a snímaje svazky, rozvazoval stužky na nich a oprašoval silné desky, jimiž byly spisy staženy.

A co tu bylo všelijakých věcí! Různých rukopisů, všelikých provinění, manželských sporů, správních záležitostí a všelichos jiného, o čemž by se nám ani nezdálo.

»Tohle je celý svět!« vyrážel ze sebe Ljubiša. A na to mu strýček Vasa vážně odpovídal: »Ano svět, který byl, ale už minulosti propadl«, — a při tom jaksi smutně máchnul rukou.

Kdysi, prohlížeje tak soudní archiv, pop Ljubiša jak obyčejně studoval jednotlivé záležitosti a přepisoval je. Najednou přistoupí k němu strýc Vasa se slovy:

»To není nic, co zde vidíš«, — a odvedl ho do kouta, kde stojí staré polámané stolice, naházené na sebe, které kdyby dovedly mluvíti, mohly by vykládati o mnohých velikých mužích a o jejich slávě ze starých dob, kdy nynější pokolení snad ještě ani nespátřilo světla světa. Ale tak, ony mlčí, rozlámané a zničené jako i jejich hospodáři už dávno odpočívají tichým spánkem v matičce zemi, která jich v sobě chová.

Pop Ljubiša zvědavě popošel za strýčkem Vasou. Náhle stanul jako přikován, neboť strýc Vasa vytáhl z koutu jakousi starou »čitu« (čepici), plnou bílých vlasů lidských a ukazoval popu Ljubiši, hladě je rukama. Uprostřed vlasů trčel lístek, ježž Vasa vytáhl a nasadiv si okuláry četl: »Tato čita i kápí s tím ostříhaným šedým vlasem a bradou je od Luky Protovića, kněze z Krušice, který pro svoje provinění byl odsouzen duchovní vrchností a vyloučen z kněžského stavu. Tuto výluku dokonal vladyka (biskup) Simeon. Vzav nůžky, ustříhl několik pramenů vlasu s jeho hlavy i brady; potom byl povolán holič, který mu celou hlavu i bradu oholil, — a nešťastný stařec stál tu bezbradý, že bylo žalno pohlédnouti, jak byl zhrubělý. Měl

snad přes 60 let. Pokud zde sloužím při tomto soudu, ani jednou se ještě nepříhodilo něco takového, a přece jsem už při tomto úřadu jako zpravodaj téměř 30 let. Toto napsal a zanechal Vasa Džokić, zpravodaj, dne 15. května 1909 v upomínku potomstvu».

Po celý čas, co Vasa to četl, pop Ljubiša stál proti němu a mlčky ho pozoroval. Starý strýc Vasa, jehož všichni kněží v biskupství žertem zovou soudním archivářem, byl živý obraz člověka, jemuž se již mnoho přes hlavu převalilo a který už

Pravoslavný mnich.

mnoho všeličehos u soudu viděl . Byl již překročil padesátku. Jsa ponízkého vzrůstu, plavých vlasů i očí, se svými okuláry a obnošeným krátkým šatem připomínal muže, jenž stojí jaksi uprostřed mezi úředníkem a obyčejným člověkem.

Když dočetl, trochu se pousmál, jakoby čekal pochvaly za svoji práci. Ale pop Ljubiša, mladý, vysoký to člověk s černým vlasem a takovými též čcímá, s plavým spodním kněžským pláštěm a s pásem, stál před ním hluboce zadumaný.

Onen lístek působil v něm hlubokým dojmem. Pohřížen v myšlenkách, viděl v duchu všechnu hrůzu oné události, jež stihla onoho starého kněze. Maně sáhl rukou po bílých vlasech a če-

pici. Zamrazilo ho v celém těle, takže se bezděky zachvěl. Konečně se trochu uklidnil a ptal se Vasy:

»A nač jsi to pozůstavil?«

»Eh, bylo mně ho líto«, odpověděl.

»A kde jsi to našel?«

»Našel jsem to v kostele, kde ho zbavili kněžství, a donesl jsem to sem do archivu.«

A nyní začal Vasa vykládati, jak poznamenává všechny znamenitosti při duchovním soudu a ukázal mu několik poznámek, z nichž bylo lze seznati, kdy se soud přesídlil, kde a kdy který vladyka (biskup) se přestěhoval neb umřel a mnoho podobných věcí — vše, jak ve starých letopisech. A Vasa, tak mírný, povolný, připadal popu Ljubiši jako člověk, který má jakousi zvláštní svoji úlohu tajemnou vedle svých úředních povinností. Mnoho se za něho změnilo soudů i předsedů, o nižším služebnictvu ani nemluvic. A on všechny zná, jakým byl kdo pracovníkem či jaké měl chyby. On představuje širé dějiny tohoto duchovního soudu. Všechno zapisuje a zanechává v zákoutích archivu, kam nikdo rukou nesáhne, a vše to snad jednou zmizí s ostatními bezcennými věcmi bez ohledu na to, kolik tomu věnoval píle.

Vasa dále ukazoval svoje letopisy, ale pop Ljubiša, popocházeje za ním, stále ien myslel na onu čítu i šedý vlas a pořád se ohlížel po místě, kde jich Vasa znovu uložil. Konečně se ho zeptal:

»Víš-li, kde leží listiny o provinění popa Luky?«

»Jak bych nevěděl«, odvětil Vasa a rychle přistoupil k oddílu, kde stály uložené svazky. Sňal jeden, oprášil jej a začal rozvazovat.

»Dones mně jej do mé pisárny«, rozkázal mu pop Ljubiša.

»A co s tím chceš?« tázal se Vasa, nevinně se usmívaje, jakoby se díval na člověka, jenž se nudí dlouhou chvílí.

A když pop Ljubiša se posadil za svůj stůl, pln trudných myšlenek o soudu kněze, jehož rodinu on kdysi dobře znal, strýc Vasa vešel do světnice a položil před ním těžký balík. Potom se zlehounce po prstech vzdálil.

Smutná je to a žalostná historie. Dávno, ještě za času prvního osvobození od Turků, před 100 lety farářoval v osadě Berovu prota (vrchní farář) Novák Protovič. Proslavený to byl kněžský dům daleko široko, neboť dal mnoho dobrých a statečných kněží národu v celém okolí. S otce přecházel úřad na syna, ale nikdo nepamatuje už jmen dřívějších kněží z tohoto domu. Nynější pokolení začíná své dějiny od proty Nováka, který při prvním povstání očistil svou farnost od Turků. A byla jeho farnost pořádne veliká. Téměř nad dvěma nynějšími okresy úřadoval prota Novák se svými syny a synovci, neboť z rodiny

té vycházeli sami kněží, a nikdo ani nepomyslel na to, aby tento rád měnil. Vypravuje se, že v dávných dobách se jim dostalo výsady pro ten úřad, a každý s úctou vzpomínal této staré listiny. Kněží učili od mála své děti ve svém domě čísti církevní knihy, ústně jim vykládali křesťanskou mravouku a příkladem ukazovali, jak si má kněz vésti mezi národem. Neznali dokonce ani psátí, ale ani jim toho nebylo potřebí, neboť zápisnic nepsalí ani žádných správních záležitostí nevyřizovali. Jedinou starostí bylo, aby došli k vladykovi (biskupovi), zaplatili mu za vysvěcení, a pak už ani vladyka jich nevyhledával ani oni vladyky.

A tak z rodiny Protovičů po smrti proty Nováka nastoupil jeho syn pop Jovan, dobrý to a mírumilovný kněz, o němž se dodnes zvláště vykládá, jak byl pravým božím služebníkem. Jeho modlitba prý pomohla každému.

Pop Jovan připravoval svého syna za svého nástupce a národ sám mu k tomu dopomáhal. Jiřík se trochu učil i v jednom klášteře, kam ho byl pop Jovan poslal, když mu bylo 15 let, a tam se též přiučil i trochu malířství.

Ve své osadě měli starobylý kostelík, kde se scházel se všech stran národ k modlitbě, očekáváje toužebně svoji svobodu. Když pak se i ta chvíle přiblížila a národ si volně vydechl, teprve teď mohli svobodně bez obavy navštěvovati svůj berovský kostelíček.

Když dorůstal popu Jovanovi i druhý syn Petr, tož i toho začal připravovati pro kněžský stav.

A v domě bylo pořád všeho hojnost. Byloť tu deset osad ve farnosti, a stále mu něco přinášeli, neboť pop Jovan byl spokojen s tím, co mu lid dobrovolně a od srdce dal. Byl i jinak příčinlivým a sám si zahospodařil též rolnictvím; konečně se též jinak tenkrát žilo. Dbal o svůj kostel i o svůj národ, vždy a na každém místě vyučoval pravé víře a lásce; proto se mu tak vše dařilo.

Pop Jovan měl nový dům; podle něho stal ještě i starý, kde stále hořel oheň. Pro sebe měl čardak (srub), kde hostil i hosty a trochu dále stála sýpka pro obilí, sklep na mléko a všelijakých hospodářských stavení. Vše to bylo ohraženo silnou vysokou zdí. Kolem domu rozmohl se hustý bukový a cerový les (cer = druh dubu rostoucí v jižní Evropě), nad nějž vysoko vyčnívá komín nového stavení, takže možno z daleka jej viděti. Na bráně, ztesané ze silných a těžkých dubových klad, je připevněna železná závora, která se hned z večera klade na vrata, takže nikdo se nedobude do dvoru, dokud ho nepustí.

A na nádvoří kozy, ovce, krávy, vepři a jiného drobného i většího dobytka i drůběže, že toho nelze ani spočítati. A jako bdělí hlídači všeho toho — dva velicí psi na řetěze pod sýpkou, které v noci odvazují, aby mohli volně pobíhati po nádvoří.

V domě měl pop Jovan kromě své rodiny též dosti čeledínů i služek, a když si večer zasedli za velikánský okrouhlý stůl, zvaný sinija, tož zabrali polovici starého domu, a byl přece 15 m do čtverce. Vystavěl jej ještě sám otec popa Nováka se svými farníky. Polovic domu zaujímá světnice s několika okénky, kdežto druhá půlka je určena pro ohniště. Nad touto polovicí je volný prostor až pod krov, a na půdě lze viděti zapravené přičky, na nichž se suší maso a slanina.

Než jakkoliv pop Jovan ve všem oplýval bohatstvím, tož v jeho domě nesmělo se jísti masa o postních dnech ani ve středu ani v pátek. Nikomu ani nenapadlo, aby se toho dopustil, neboť to považovali za největší hřích. V čardaku (srubě) byla malá domácí kaplička, vyzdobena starobylými obrazy i pracemi mladého popa Jiřího — uctívanými světcí na tenkých desčičkách, a tu v domě, kde stále svítila lampička ke slávě boží, kněží konali modlitby i náboženské úkony svým farníkům.

V jejich domě byl každý mile vítán i uhostěn. Kdykoliv se tam nějaký poutník zastavil, vítali ho z vesela; ale nikomu též nenapadlo, aby měnil domácí obyčeje. Bylo známo všem, kdo předříkává modlitbu před jídlem, zatím co ostatní s odkrytou hlavou stáli. Když se pokřizovali, tož po pořádku políbili starešíně ruku a pak sedají. Nikdo však nezačíná jísti, dokud starý pop Jovan nepožehná krmě a dokud sám nevezme prvního sousta se stolu. Teď teprve začnou ostatní po pořádku a dle stáří. —

Jejích popadije (manželky kněží), to byly ony starodávné srbské ženy, které den ze dne více už mizí a které pečovaly pouze o svůj dům a o svého starešinu. Nikdo v jejich domácnosti nesměl nic započítí bez opovědi u starešiny, při všem se nejdříve tázali popa. On poroučel všem, a každý ho poslouchal. Vždyť poslouchala ho celá farnost, jak by potom ne jeho domácí čeleď! Když šel vesnicí, nikdo neopomenul sejmouti čepky a podati mu ruku, tak si ho vážili. A on též pěkně s každým. . . U každého se zastavuje, ať je to stařec či děcko. Vyptává se na všechno, radí a poučuje. Tak on působil. . . Nedbal na čas, nečekal, až se sejdou, ale chodil sám mezi lid, a lid proto též přicházel do jeho domu i do kostela. On používal každé příležitosti, aby je utvrdil ve víře a zachoval při pěkných srbských obyčejích. A také ho poslouchali. Když řekl něco, to platilo pro celou obec jako rozkaz, a nikomu ani nenapadlo, že by to mohlo býti též jinak.

Pokračování.

Zvěsti o náboženském životě a misiích u Slovanů.

Z Cařihradu. Největší tíži války nesou katolické misie na Balkáně. Samy sebou jsou nesmírně chudické, byly poukázány na pomoc a podporu cizí — katolické západní Evropy. Tato však zaměstnána jsou válkou a částečně stojící též nepřátelsky k Turecku, nemůže podporovati Balkán, jak se dělo

v míru. Nejhorší jest, že vše stalo se náhle a náhrada nemůže býti dosud nalezena. Východaně nejsou zvykli přispívati na vydržování svých náboženských potřeb, tomu se dosud nenaučili, naopak vždy ještě čekají podporu od kněží a klášterů. Proto tito cítí bídu dvojnásobně.

Veliký nedosattek zavládl všude. Cítíme následky balkánské války dosud. Bída leckdy tluče na dvěře silně. Naši kněží dostávali aspoň na mše sv. z Evropy západní, nyní však i tyto podpory došly. Msgr. Mirov obrátil se na některé dobrodince, ale dosud marně čeká; poměry válečné jsou příliš silné, každý má co dělat se sebou. A tím úbytkem podpor trpí přece katolická věc na Balkáně nesmírně. Můžete-li u známých našich sehnati aspoň nějaká stipendia na mše sv., pošlete je arcib. msgru. Mirovovi; budeme Vám nesmírně vděční a pomůžete nám v bídě nejvyšší.

Katol. sestřičky dobře se uplatňují jako ošetřovatelky raněných vojáků. Msgr. Mirov má ve svém bytě několik bulhar. katol. sester ošetřovatelek, jejichž laciné a vhodné služby přicházejí Turkům velmi vhod. Mají již dostatečnou praxi z války minulé.

Zvláště stav katolických misíí a katol. škol jest velmi žalostný. Jak známo, Turecko zrušilo »kapitulace«. Byly to jisté výsady ve prospěch poddaných jiných evropských států v Turecku. V soudnictví podléhali tito poddaní evropským konsulátům, nikoliv tureckým úřadům. Školství a misie katolické mohly se blahodárně rozvíjeti a nemálo působily takto na celou civilizaci východu. Zrušivši kapitulace zbavilo se Turecko často nemilého zasahování jiných států zvláště Francie do svých záležitostí. Beze záštity však katolíci nezůstanou, neboť Turecko majíc nyní svého zástupce u Sv. stolice, bude záležitosti katolíků projednávatí přímo s Římem bez prostřednictví cizích států, jež někdy s náboženskými věcmi mísily i své choutky politické.

Pro všechny mohamedány na celém světě byla vyhlášena svatá válka. Den jejího prohlášení byl jedním z největších svátků, jaké kdy Cařihrad viděl. Všechny domy turecké byly okrášleny tureckými prapory, k nimž družily se v některých ulicích prapory perské, německé a rakouské. Ohromné množství svátečně oděných Turků naplňovalo všechny ulice a proudivo k nádherné mešitě Fatijově. Množství spolků dostavilo se se svými prapory a hudebními kapelami. Na rozsáhlém náměstí před mešitou kupila se hlava na hlavě, bylo tam přítomno několik desítek tisíc lidí a několik set praporů vlálo nad hlavami jejich. Kolem poledne dostavil se ve dvorním kočáře sbor šejka — il islamu, aby přečetl z kazatelny text pěti fetev (otázek) psaných pérem sultána Mohameda II., jež se chovalo v císařském pokladě. Třetí fetva zněla: »Ježto k dosažení našeho cíle (osvoboditi a sjednotiti mohamedánský svět) jest třeba, aby všichni mohamedáni na světěúčastnili se svaté války, zdaž nepro-

padnou ti — chraň Bůh, aby se takoví našli — kteří by se nepřipojili k svaté válce, hněvu Allahovu a největším věčným trestům?» Čtvrtá fetva: »Jestli by vlády nepřátelských zemí své mohamedánské poddané vyhrůžkami chtěly zastrašiti. ano i kdyby vyhlásily, že povraždí jejich ženy a děti, zdaž není největším hříchem pro mohamedány, jestli by se nepřipojili k této svaté válce a zdaž nepropadnou jako vrahové největším mukám pekelným?» Na všechny otázky předčítané odpovídala nejvyšší hlava duchovní celého světa mohamedánského, šeik — il — islam, rozhodným a povznešeným: »Ano, propadnou!» Dojem tohoto náboženského úkonu na přítomné byl patrný, hluboký. Mezi lid ihned byly rozdávány zvláštní letáky tištěné vybízející horlivě ku svaté válce. V jednom čteme: »Nejedná se nyní o obyčejné nepřátelství o obyčejnou válku, nýbrž o válku svatou (ğasa) o vítězství půlměsíce nebo jeho smrt. Den odplaty nadesel, v němž ukážeme svým nepřítelům slávu a čest, velikost a vznešenost půlměsíce. Jest to válka svatá. Činy našich nepřátel vyvolaly hněv Allahův. Všichni mohamedáni mladí i staří, mužové, děti i ženy musejí plniti svou povinnost, aby v novém lesku půlměsíc zazářil . . .« V jiném listě čteme: »Dnes musejí všichni mohamedáni, již žijí na světě, činem účastnit se svaté války. V důvěře na dobrotu a milost Allahovu a se svatou pomocí našeho slavného proroka jsou naplněni všichni mohamedáni jediným přáním: rozdrtit nepřátele své. Pro to jsou ochotni obětovati vlastní život. Dnes chopíme se zbraně, abychom zachránili kalifat, stát sultánův a celý islam. Nechceme-li zemřít, musíme smrtit. Opovrhujeme smrtí, všechny oběti na sebe berouce, sílu svou ukazující, pozvedneme půlměsíc, tak že zazáří nad celým světem. To jest veliká, svatá válka. Proto všichni mohamedáni do boje! Allah jest naším pomocníkem, veliký prorok naší oporou!» Sultán sám odebral se k plášti prorokovu, aby ho prosil za ochranu ve válce. Kdyby se bylo pomýšlelo již před lety na svatou válku a mohamedáni se k tomu byli organizovali, dnes celý mohamedánský svět čítající na 300 miliónů hlav stál ve válce, a sotva by sílu jeho byly udržely moderní policejní a vojenské prostředky křesťanské Evropy.

Kněžím členům Apoštolátu prodlužuje sv. Otec výsady. **Venerabili clero** notitiae inserviat, Sanctissimum Patrem Benedictum P. P. XV. per rescriptum S. S. Congregationis S. officii, Sectionis de Indulgentiis, de die 18. Sept. 1914 facultates sacerdotibus sodalibus Apostolatus Ss. Cyrilli et Methodii die 14. Julii 1911 ad triennium concessas ad aliud triennium prorogasse. (Vide „Apoštolát“ a. II., p. 189.)

ROZMANITOSTI.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pro raněné. Svá bohoslužebná roucha východního obřadu z posv. Velehradu zapůjčil Apoštolát rusínským kněžím uprchlíkům z Haliče, již žijí na Moravě. Knihy pro raněné zaslali (II. výkaz): Dp. T. Káčer, farář v Kuželově, Ad. Schrötter v Rohatci (po druhé). Okresní pomocný sbor válečný v Hořicích, M. Pokorná v Ivanovicích, K. Hajn ve Vašírově, Útulek sv. Josefa na Král. Vinohradech, dp. Frant. Vlach, professor v Kroměříži, vdp. J. Filip, děkan ve Štítně, dp. farář v Dobřenicích, J. Krepl, c. k. soudní official v Prostějově (po druhé), vdp. dr. Klem. Žurek v Nové Říši, Nejmenovaná z Kroměříže, Marie Picková na Král. Vinohradech, Witold Nussbaum v Krakově, S. Gregorius, vikař v Avči v Gorici, Samostan sv. Franje ve Varažd. ně, Tovaryštvo Ježíšovo na Sv. Hostýně, redakce »Ve službách Královny« v Praze, Vincenc Slaný v Kroměříži.

Prostřednictvím dp. P. Ant. Šaffy farníci boršičtí darovali 16 shlavců čerstvého peří, několik ložních plchet, zásoby plátna na košile, spodky a obvazy; dp. P. R. Stračka, farář v Koryčanech, sebral mezi smými farníky a zaslal košil 92, podvlekaček párů 67 kapesníků 45, ponožek párů 21, prostěradel ložních 20, povlaků na peřiny 21, ručníků 55, kus flanelu 1, na zakoupení prádla raněným vojínům 51.06 K. Peřinu darovala Karol. Vadasova v Napajedlích, dvě peřiny a tři shlavce věnovala slč. Celest. Mrázková v Kroměříži. Mariánská družina v Napajedlích darovala 10 K.

Prádlo ve větších zásobách věnovaly, sebraly a pomáhaly šiti: cth. sestry sv. kříže v Napajedlích a jejích pilně a obětavě chovanky jakož i ctih. sestry Voršilky s chovankami v Přestavlkách, sl. Jos. Švarcova s děvčaty v Žalkovicích, sl. Josefka a Mařenka Dostálové na Sv. Hostýně, sl. Mrázková v Kroměříži, slč. Jos. Rýsňarova v Kroměříži, slč. Mařenka Stojenova v Napajedlích. Peřinu darovala nejmenovaná v Napajedlích. Jak ku sbírkám tak i k práci nejvíce přispěla slč. M. Hřívova na probošství v Kroměříži.

Z darů teplé prádlo bylo odesláno i vojínům na bojiště.

Jménem pcdarovanych všem šlechetným dobrodincům a obětavým pomocníkům vyslovuje upřímné: »Pán Bůh zaplať!« a o nové prosí

Mšgr. Dr. Ant. C. Stojan, poslanec a probošt v Kroměříži.

Dosud neznámá zpráva o sv. Methoději ve Španělich. V Barceloně v archivě koruny aragonské (Archivo general de la Corona de Aragón. Codice 107 de Ripoll folio 117 r.) našel kněz Zacharius Garúa Villada z Tovaryšstva Ježíšova dosud netištěnou a neznámou zprávu o sv. Methoději. Byl požádán, aby nám poslal její opis. Snad ještě dosti zpráv o slovanských apoštolích jest ukryto v rukopisech cizozemských archivů a knihoven.

Horlitel velehradských unionistických sjezdů dr. Dicnisij Njaradi, býv. řídící záhřebského sjednoceného semináře, stal se biskupem v Křiževci a 9. ledna t. r. v Římě v rusínském kolegiu posvěcen na biskupa.

Unionistické konference v Římě náboženského obsahu jsou pořádány pro r. 1914—15 v ruském sjednoceném kostelíčku sv. Vavřince na Horách. Zahájil je opat Arsenius Pellerini ze sjednoceného řeckého kláštera Grottaferraty 12. listopadu v předvečer svátku sv. Josafata, mučedníka za unii. V nadšené promluvě velebil církev východní za jejího rozkvětu a poukázal na sjednocovací body obou církví. — Druhou promluvu konal 26. listopadu protojir kostela Sergěj Verigin o architektuře chrámu východního, seznamuje posluchačstvo o jeho stavbě, vnitřním rozdělení a zařízení. Třetí řeč měl 3. prosince basilián Emanuel Valet právě se navrátilivši z Jerusalema. Ličil smutné poměry různých vyznání křesťanských ve Sv. zemi a překážky bránící sjednocení. V promluvách bude se po celý rok pokračovati. Bývají četně navštěvovány. Končí vždy nějakým bohoslužebným ákonem dle východního obřadu.

Velikost nynějšího Bulharska. Před válkou mělo 96.346 km² se 4.329.000 obyvatel, po válce asi 120.000 km² s okrouhle 5 miliony duší. Přírůstek

činí tedy skoro čtvrtinu dřívějšího území a šestinu dřívějšího počtu obyvatelstva. Největší podíl ovšem urvalo Srbsko a Řecko. První vzrostlo se 48.303 km² s 2.957.000 obyvatel na 90.000 km² s 4.100.000 duší, druhé se 64.657 km² a 2.632.000 obyvatel na 108.000 km² a 4.200.000 duší. Černá Hora měla r. 1912: 9080 km² s 285.000 obyvatel, po válce však vzrostla na 16.000 km² s půl milionem duší. Nově utvořené Albánsko má 32.000 km² a 850.000 obyvatel. Iurecko evropské kleslo se 169.300 km² a 6.130.000 obyvatel na 23.000 km² s 1.600.000 duší. Vyjmeme-li Rumunsko (zvětšené obsahuje 139.000 km² se 7 mil. obyv.), zůstává přece Bulharsko dosud největším státem balkánským.

Knihovny v Macedonii. Více než Turci uškodili staroslovanským knihám na Balkáně Řekové. Odtud, že uchovalo se tak málo z bohaté starobulharské literatury. Dosud nejsou prozkoumány všechny staré kláštery balkánské, z nichž některé měly knihovny i zazděny ze strachu před vandalismem nepřátel. V nové připadlém území Řecku v Macedonii jal se prohlížeti knihovny klášterní atenský úředník Tem. Volidis, jenž prohlédl 30 knihoven: starých a našel v nich okolo 10.000 knih a na 2.500 rukopisů a kodeksů. Jsou mezi nimi i důležité rukopisy staroslovanské, jichž ocenění náleží budoucím badatelům.

Vzdělání východního duchovenstva. V Tripoli v Řecku před několika lety bylo otevřeno nové bohoslovné učiliště, prozatím trojtřídné. Za přijetí se vyžaduje jaká taká gramotnost. V druhé třídě se dle letošního rozvrhu vyučuje katechismu, církevnímu dějepisu (několik stran), uvedení do Pisma sv. (biblická dějeprava), výklad (četba) ukázek ze sv. Jana Zlatoústého a Basila Velikého, řecký jazyk (četba Herodota a Demosthena), počty, přírodopyt, zeměpis, římské dějiny a církevní zpěv. V třetí třídě jsou učební předměty: církevní dějiny, výklad Pisma sv. a sv. otců, řecký jazyk (Plato, Tukydit), počty, pokusný přírodopyt, dějiny Byzance a nového Řecka, církevní zpěv a krasopis. Po ukončení třetího roku jsou vysvěceni na kněze. Učitelé bohosloveckého učiliště jsou světští.

Ruský car a sv. synod uznávají bulharskou církev za rovnocennou. Koncem listopadu minulého roku byl posvěcen v Sofii při ruském vyslancevství nový, velmi úhledný a bohatě vyzdobený ruský pravoslavný chrám sv. Mikuláše Mirlikijského čudotvorce. Ruský sv. synod požádal bulharského exarchu Josefa II., aby jej posvětil. Timto činem uznal bulharské duchovenstvo a tím i bulharskou církev, kterou řecký patriarcha při jejím osamotnění exkomunikoval, za rovnocenné s ruským pravoslavím. Bulhaři sice těžce nenesli vyloučení, ale přece nebylo jim lhostejno. Nyní, když při svěcení bulharské a ruské duchovenstvo rovnoprávně bylo zastoupeno, jest bulharská církev plna chvály a vděku ruskému sv. synodu za jeho uznání, za velikou milost — začalo (počátek) ustanovení bratrstva jediného so svjatoju pravoslavnoju russkoju cerkovju, jak zdůrazňuje exarcha Josef v telegramu ruskému císaři Mikulášovi. Po 40 let byla bulharská církev vyloučena za svazu ostatních pravoslavných církví, duchovenstvo bylo někde považováno za nepravověrné a čím i méně cenné, úkony bohoslužebné páchly rozkolem. Když ruský sv. synod nyní snímá s Bulharů kletbu řeckého patriarchy, jest jisto, že pravoslavný Cařihrad se proti tomu ve své bezmocnosti neozve, a mínění církve ruské o církvi bulharské zavládne na celém východě. Jest jisto, že politika hrála při tom hlavní roli. Rusko v těžké chv. li vším způsobem si chce navnadit Bulharsko a tudíž nedá si ujit příležitosti, aby si je naklonilo a sympatie jeho zjednálo. Proto při svěcení sjednocení obou církví bylo prohlášeno »po voljě Velikago Cara ruskoj pravoslavnoj cerkvi i po soizvoleniju Svjatějšago Pravitelstvujuščago (vládnoucího) Sinoda«, a archimandrit Stefan volal významně: »Budem žit v jedinomysli i ljubvi (lásce), v polnom bratroljubii i jedinéni«. Ruský i bulharskorusofilský tisk nadšeně pozdravily tento krok. Da bade blagosloven toja (ten) sveščen počin!« Kde však zůstalo právo církve východní při této »vůli carově«, jak se to srovná s jejich učením o »rozkolu«, co tomu řeknou dějiny? Zdá se, že vůle carova nade všecko. Obrázek církve východní ve službách státu (Rusko) a zmiňané choutkami lidskými (Cařihrad).

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše »reklamace«.

Redaktoři a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, A. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).
Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1-50 K, do Německa
1-5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2-5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

Pravdu, že posledním cílem našim jest Bůh, že vše směřovati musí ku slávě boží, záhy v mládí životem svým osvědčovali apoštolé naši sv. Cyrill a Method. Později důtklivými slovy na srdce kladli pravdu předkům našim, vždyť, jak už praveno, toť podkladem a základem celého pozemského života. Proniknouti chtěli pravdu vyznavači víry Kristovy, by při veškeré snaze a lopotném životě nepřišli jednou po prázdnu, bez zásluh před Tvůrce svého. Uchovati je chtěli stezku a žaloby, by nemuseli jako druhdy apoštolé při lovení ryb s bolestí vyznati: »Mistře, po celou noc pracovavše, nic jsme nepopadli. Po celý život pracovavše, přicházíme bez zásluh, nečinivše vše ku chvále Tvé«.

Dojímavě o tom píše sv. Pavel Korintským v I. epístole 13. 1.: »Bratři! Kdybych jazyky lidskými mluvil i andělskými, lásky pak kdybych neměl, byl bych jako měď zvučící, aneb zvonec znějící. A bychť měl proroctví, a znal všechna tajemství i všeliké umění; a kdybych měl všecku víru, tak že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdál na pokrmy chudých veškeren statek svůj, a kdybych vydal tělo své k spálení, lásky pak kdybych neměl, nic mi to neprospívá«. — Věru děsná to slova, ale pravdivá.

Trpká, ale spásenosná pravda.

Uvažme obsah slov sv. Pavla. V prvních dobách křesťanských přemnohým zvláštní dary byly propůjčeny, by víra se

rozšiřovala a utvrzovala v počátcích svých. »Stromek malý«, dí krásně v tom ohledu jistý církevní otec, »se zalévá; když pak sesílí, upouštíme od zalévání«.

I zakládali si někteří Korintští velmi mnoho na takých darech, zapomínali při tom na lásku a jinými, kteří dary takými obdaření nebyli, pohrdali, ač měli vše milostí Ducha sv. přičítati a k oslavě boží obracet.

Kdybych jazyky lidskými mluvil i andělskými, lásky pak kdybych neměl, byl bych, jako měď zvučící, aneb zvonec znějící. Kdybych mluvil všelikými jazyky, kterými lidé na světě mluví, ba i kdyby andělé své nějaké jazyky měli, a já bych je uměl, kdybych však při tom lásky neměl a daru svého k slávě boží a k užítku svých bližních neobracel, vše mi to neprospívá, zásluhy nemám. Všelická řeč sebe vzácnější jest pak měď břinčící a zvonec znějící.

A kdybych měl proroctví a znal všechna tajemství i všeliké umění a »kdybych měl všechnu víru, takže bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem«.

Chceť říci: »Kdybych i budoucí věci předpovídal a všechna tajemství boží vysvětloval, vůbec měl všeliké vědomosti a známosti, kdybych i měl víru, že bych pomocí této víry i nemožné věci činiti a divy tvořiti mohl: nečinil-li bych to z lásky k Pánu Bohu, nic nejsem, ceny a zásluhy by to nemělo před Bohem«.

»A kdybych rozdal na pokrmy chudých všecken statek svůj, a kdybych vydal tělo své k spálení, lásky pak kdybych neměl, nic mi to neprospívá«.

Podivno! Snad někdo zvolá: Tak veliké oběti, když se všechno jmění obětuje, když se život dává pro víru, nejsou-li to důkazy hrdinské lásky? Co tu chybí, co tu schází? Čeho tu ještě třeba? Proč tedy sv. apoštol dí: »Lásky kdybych neměl, nic mně to neprospívá«. Největší oběti, nejhojnější almužna a největší skutky milosrdenství, ano i smrt mučnická, nemají ani ceny ani zásluhy před Bohem, nedějí-li se z pouhé a čisté lásky k Bohu.

Věru dojmavá srdce i ledví pronikající slova sv. apoštola Pavla. Církev nám dává je přečísti v epištole na neděli druhou po devítníku. I třeba je v paměti mítí, a je často uvažovati a rozjímati. Uvarují nás od samochvály, ctižádosti a na mysl uvedou, že vše konati máme z dobrého úmyslu, za příkladem apoštolů našich sv. Cyrilla a Methoda. (Další část.)

Vliv války na náboženského ducha na Rusi.

Vladimír Zabugin. Přeložil P. Vil. Hladký.
(Dokončení.)

Večer potkal jsem se u pravoslavného kostela varšavského s pravoslavným knězem a dal jsem se s ním do rozhovoru. Při-

stoupila k nám polská paní, pozdravila a omlouvajíc se, že ruší náš rozhovor přednesla nám prosbu, která nás oba dva překvapila. —

»Bátuško, poproste své představené, aby dali zahaliti kupole katedrály. Je to vzácná stavitelská památka, na níž přispíval veškerý národ a nepřítel mohl by ji poškoditi. Zlato kupolí září i v noci ve svitu měsíce, a nepřítel by mohl pálití přímo na kupule. Střechy našich kostelů jsou temné, vaše lze pozorovati z dálky . . .«

Poděkovali jsme polské paní za dojemnou starostlivost o naši svatyni a slíbili jsme upozorniti naše duchovní představené.

Potud Okolovič. Nikomu z čtenářů neujde veliká důležitost jeho vypravování. Po stoletém zápase, jenž vedl se často nejostřejší zbraní, i sebe malichernější známky pozornosti, pouhé nahodilé projevy zdvořilosti mezi odvěkými nepřáteli jsou událostmi světové důležitosti, a Okolovič líčí tento duševní stav s nelíčenou, upřímnou prostomilostí.

Dožijeme se něčeho podobného v Haliči ve styku s duchovními sjednocenými? Zmizí v nastávajícím nesmírném vývoji dějinném legenda o »jezuitech čtvrtého stupně« a o jejich odchovancích — sjednocených? Blízká budoucnost odpoví nám na tyto otázky.

V této chvíli plyne život náboženský na Rusi silou a prudkostí obdivuhodnou. Náboženské vědomí jest tak oživené jako snad jen za křížáckých výprav na západě. Věčná škoda, že kněžstvo ruské již za míru bylo neschopno vésti lid k praktickému náboženskému životu, obmezujíc se většinou jen na zevnější formu křesťanství a úplně zanedbávajíc ducha jeho. Slyšeli jsme vyprávěti velký zástup lidí s důstojníkem v čele, že v bitvě u Augustova ukázala se na nebi Panna s děšťátkem, vztahujíc ruku k západu; zjevení změnilo se v zářivý kříž a zmizelo.*)

Život i práce pravoslavných popů ruských jsou dostatečně známy. Jest o tom skoro jednohlasný úsudek nejen na západě, nýbrž i na Rusi samé, jak je líčí P. Palmieri slovy: . . . bylo by velikou chybou spoléhat na jejich mravní sílu, neboť temnota, neohrabanost, opilství, duchovní ospalost, povolnost světské moci, bojácný servilismus — to vše jest v duchovenstvu světském tak hluboko zakořeněno, že jest neschopno nějaké práce apoštolské. Kněží samých bylo by třeba napřed ku křesťanství přivésti, neboť o životě křesťanském t. j. založeném bytí jen zhruba na zásadách sv. evangelia nemůže býti u nich ani řeči«. (Chiesa russa 694.) A přece i ta válka vytvořila aspoň některé hrdiny.

Knězi Sokolovu připjal sám car na prsa kříž na stuze sv. Řehoře za to, že zachránil prapor svého pluku; jiný zemřel hrdinnou smrtí v dešti nepřátelských koulí atd. I vojáci, kteří jindy

*) Podobně vypravovali i ranění ruští vojínové v našich nemocnicích.

známi byli svým zlým jazykem a zvláště v opilství dopouštěli se různých neřestí, navrácejí se k lepšímu smýšlení a pořádnému životu.

Jistý voják vlebí v dopise své matce velikou moc obrazu P. Marie Kazaňské, která ho chránila všeho nebezpečí, když litice válečná strašně zuřila mezi jeho druhy. Mladík nemálo zarmucoval svou matku náboženskou lhostejností.

Stará paní rozpláče se čtouc jeho list a praví: »Vzpomněl si na Boha. Ach Vaňucho, zapomeňme na to, co se stalo, jenom když se mi vrátíš živ.«

Celé obce, jež nemalý zármutek působily svým duchovním slabou účastí při bohoslužbách, plní nyní horlivě své náboženské povinnosti. Kostel bývá nácpan.

Lékaři vypravují o zázračných uzdraveních v nemocnicích. Mezi lidem nalézají snadno víry, rychle se šíří, zveličují a množí.

Koule proráží mozek, aniž raněný se zblázní, nebo pozbývá vědomí. Vojínu raněnému na hlavě celý mozek byl obnažen; každou chvíli očekávali jeho smrt a voják žije prost jsa horečky.

Vyskytují se příklady veliké mravní síly, velikého náboženského nadšení, jichž by nikdo nehledal u prostého, nevzdělaného lidu venkovského, otráveného vodkou, sesurovělého nevzdělaností.

Nová válka s Tureckem otřásá mocně duchovenskými kruhy ruskými.

Sv. Synod nařídil, aby k modlitbám v době válečné při bohoslužbách zavedeným přidány byly nové prosby, aby Všemohoucí chránil »svaté církve, utlačené, jaté s jejich pastýři i stády«.

Zvláštní, úzkostlivá starostlivost jeví se o sv. Sofii, a ostatní umělecké památky byzantské v Cařihradě.

Carský ústav archeologický projednával zvláště tuto důležitou otázku a zakročil u ministra záležitostí zahraničních, aby Spojeným státům svěřena byla péče o umělecké svatyně byzantské jménem křesťanství; než doufejme, že hrůzy válečné ušetří ctihodné stavby Justinianovy a ostatních posvátných památek umění byzantského.

Náboženská otázka v Haliči vstupuje zatím do nového období. V dlouhém článku (číslo 2536 11./29. října 1914) uveřejňuje a vykládá Kolokol rozhovor arcibiskupa Eulogia s redaktorem časopisu »Děň«, listu to liberálního se silným nádechem synagogy.

Odmítnuv všecky nesmysly tazatele, dosti obeznámeného jak se Starým tak s Novým Zákonem, a přidav některé své rozumné poznámky, »Kolokol« táže se na konec: Kolik Haličanů touží po spojení s panující církví? Všichni anebo jen mnozí? List synodální připomíná, že liturgická očista mezi řeckými katolíky diecese chlumské (1867—75) dodělala se výsledků málo

utěšených: aspoň třetina veškerého sjednoceného lidu zůstala zatvrzelou a přešla r. 1905 ze skrývaného sjednocení k obřadu latinskému, dodatečně se popolštivši.

V jiné rozmluvě s dopisovatelem Kolokolu podává arcibiskup rozsáhlý výklad o své politice náboženské různící se úplně od anarchie, jaká se rozhostila v diecési chlumské za arcibiskupa Marcella Popiela. Eulogius zavedl v diecési chlumské zpěv posvátných hymnů v nářečí maloruském, dovolil konati průvody »podle běhu slunce« (od východu — jihu — k západu), jak to činí starověrci a řecko-katoličtí Slované a jak je to zakázáno v církvi panující.

Dle statistiky »Kolokolu« obrátilo se dosud 30.000 lidí, což jest asi 1 procento veškerých sjednocených v Haliči. A je to ovoce prvního výbojného období činnosti Eulogiovy! Ostatně přiznává upřímně týž list, že jsou to hlavně osady v okolí počajevské lavry, které již dávno byly připravovány k odpadu synodální propagandou. Tím ovšem není řečeno, že by v druhém pokojném období činnosti Eulogiovy církev sjednocená neutrpěla ztrát.

Co se vleče, neuteče. Lvov stal se v posledních dnech hlavním stanem velikého množství poslanců a členů státní rady, po většině nacionálního směru. Oděni poloúředně zasedají po boku generálního gubernátora v rozličných komisích jím svolaných, navštěvují osady a to zvláště ty, jež přestoupily k pravoslavi. Jsou mezi nimi i poslanci duchovní Mitrocki a Nesselenska. Ruská vláda nebude moci brzy otevřítí státních škol, poněvadž učitelé větším dílem uprchli, avšak brzy chce zřídití asi 900 škol obecných. Pomýšlí také zřídití zvláštní kurs pro výchovu profesorů jazyka ruského. Dočasné uzavření škol zemských a postátnění škol soukromých zasluhuje zvláště povšimnutí nás katolíků. Školy soukromé, o nichž mluví zpravodaj, jsou zajisté ony, jež za bývalé vlády zřizovány byly mladou stranou rusofilskou a jež nikdy nebyly nakloněny věci katolické. Bude i nám nyní dovoleno otevření školy uniatské? Co bude s klášterem a tiskárnou v Žovkvě? Ponecháváme odpověď příslušným úřadům.

Snadněji rozluští panující církev náboženskou otázku armenskou.

Katolikos Arménů Kevork V. vydal při vypuknutí války ruskoturecké pastýřský list, v němž napomíná věřící k jednotě a svornosti, a přeje vítězství zbraním ruským.

Car nařídil, aby vojenským duchovním prokazována byla pocta, jaká se patří důstojníkům. Svatý synod nařídil, aby duchovní odpovídali na tento pozdrav skloněním hlavy a položením pravice na náprsní kříž, na znamení, že čest nepatří jejich osobě, nýbrž jejich kněžské důstojnosti.

Duchovní vojenští mají nařízeno od svých představených, aby zaznamenávali hrdinné činy na bojišti, poněvadž při ohromné rozsáhlosti válečných podniků zřídka kdy bývají povšimnuty.

Hojně konají se v době této zvláštní pobožnosti zvané akatisti neb paraklésis v kostelích, kde jsou zvláště památné obrazy dle starých obřadních předpisů, každý týden ve středu. Uvážíme-li dějinný původ těchto pobožností, pak odpovídá obnovení to povaze doby, neb akatist právě je vzývání Panny Marie o pomoc v době válečné. Pobožnosti bývají velmi čteně navštěvovány a jevištěm pohnutých výjevů, zvláště když se jich účastní matky a ženy vojáků.

Tyto nadějně rašící květy náboženského cítění a jednání válkou probuzeného k uzrání trvalých plodů mohl by mezi lidem ruským přivésti toliko duch a organizace církve katolické. Církev státu otročící s duchovenstvem nevzdělaným, neobětavým, nejhrubšími vadami lidu poskvrněným nikdy toho nedovede.

Lze očekávat po válce zlepšení? Optimisté myslí, že ano. Důvodně však pochybujeme. Jest známo, že Rusko vedle motivů národnostních prohlašuje válku i za náboženskopravoslavnou. Chce z ní tedy těžiti pravoslaví. To již vylučuje rozšíření náboženských svobod, jež by mohly se díti na úkor pravoslaví, ba mohly by se mu státi osudnými. Poučným zůstane rok 1905 pro státní církev ruskou, kdy po porážce od Japonska aspoň částečně svoboda vyznání byla poskytnuta. Pravoslaví držené do té doby mocí státní ihned počalo se lámati a drobiti. A totéž by se opakovalo dnes. Proto církev pravoslavná se v této válce tolik exponuje a státu své služby nabízí, aby jím byla po válce za to opětně chráněna a pod jeho ochranou i na dále celistvost zachovala. Pravoslaví z této války sotva trvale bude těžiti.

Na slovanském východě.

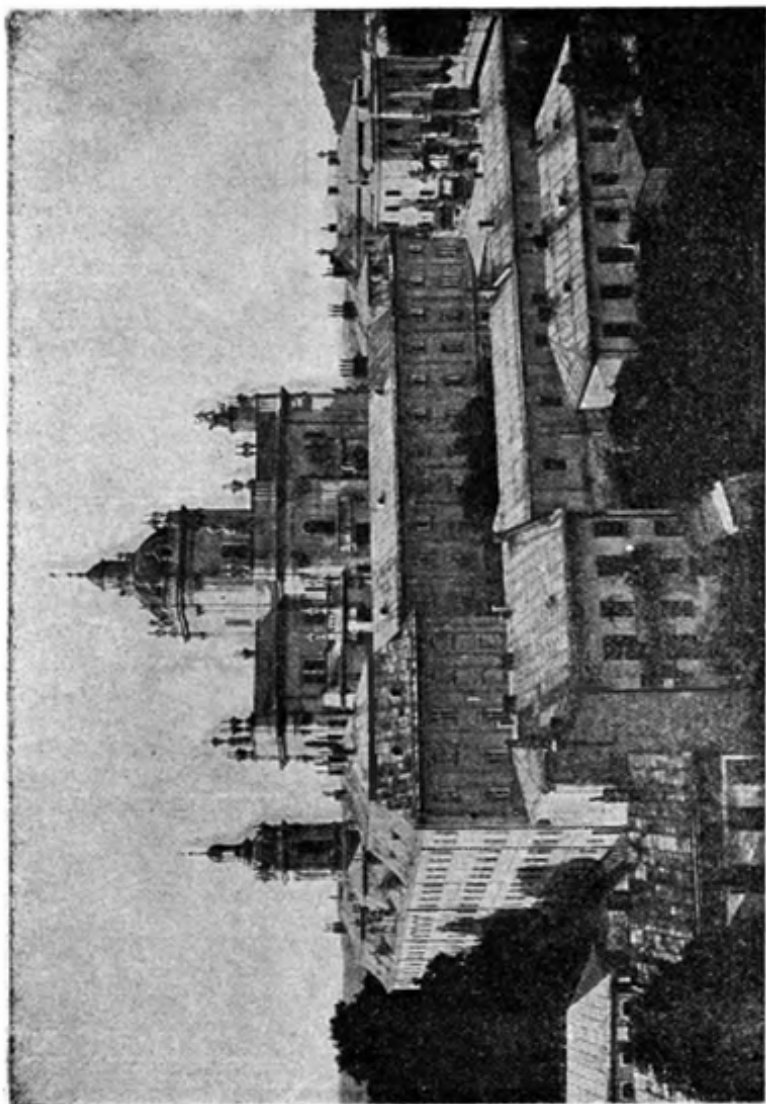
Vzpomínky z cest.

Lvov.

(Ad. Jašek.)

Po několika měsíční misionářské činnosti v nejprůmyslnějším a nejkulturnějším území Německa se sty a sty věčně čadícími komíny a továrním životem, po shlédnutí různoplné úrodné Belgie s elegantními čistými výstavnými městy a po krátkém pobytu na nejlidnatějším koutku světa, v anglické metropoli v Londýně, kde život stejně proudí pod zemí jako nad zemí při ohlušujícím hlomozu a nepopsatelném shonu lidstva všech plemen, barev a jazyků, z nádherné zeleně idylicky krásných, místy divokých údolí alpských hrazených nebetyčnými holými velikány s rozeklanými hlubokými průrvami unášel mne s živými dojmy vlak na jednotvárný, rovinný východ, od malebných břehů pohádkového Rýna k močalovitým volným břehům lenivé matušky Volhy, od nebetyčných rozsochatých Alp na nedohledné, oko unavující pláně ruské.

Západ a východ Evropy jsou dva rozdílné světy, v mnohém dvě protivy co do útvarů země, pokročilosti civilisace, výstavnosti, života náboženského, občanského, domácího i politického, dva světy s obyvatelstvem různé povahy, různé kultury, jež

Rusínská kathedrála sv. Jiří a residence metropolitní hraběte Szeptyckého v Lvově.

měla od prvopočátku různá východiska, různá střediska, různé prostředí a různé podmínky existence a rozvoje

Přechod ten jest patrný již za Krakovem. Potkáváme se tu s lidmi jiného obsahu duše, s celou svou dávnověkostí a přítom-

nými tužbami rozdílnými od západu. Kraj sice bez přírodních krás, ale úrodný s vlnitými malými pahorky, jež sotva dávají tušiti na jihu vysoké Tatry. Jedlové lesy, semo tamoz rozvleklé bažiny, rákosí, vrboví a houštiny střídají se tam s úrodnými rolemi, mezi nimiž roztroušeny jsou městečka a vesničky se šedými dřevěnými domky velice chudičkého vzezření, ač s obyvatelstvem někdy i dobře si stojícím. Jak rovina tak i pahorkatina jest však neveselá. Dnes kraj ten jest k nepoznání. Prošla jím několikrát vojska naše i nepřátelská a upravovala si jeho vzhled dle svých válečných plánů. Poslanec Witos líčí dnes jeho podobu:

»Celé rozlohy země, sta měst a vesnic bohatých a kvetoucích poskytují dnes srdcervoucí pohled: Osmahlé tu a tam ještě stojící komíny, hromady uhlí a popela, trosky rumoviště, to vše, co z nich oheň a kule zanechaly. Tovární závody, tento svěží a nový průmysl země a národa — to je hromadou sutin. Můžeš jíti několik mil a neuvidíš ani plotu. Zmizely všechny zásoby potravin a píce. Zmizel všecek inventář, nábytek i hospodářské nářadí. Lesy jsou vykáceny z velké části. Stromy, jež stály u cest, a stromy ovocné jsou dnes podlahou cest proměněných v bezedné kaluže. A ta země, svatá, milovaná zeměživitelka je plná dolů a jam rozrytá kulemi a kopyty koní, která — jak praví básník — je velká a bohatá, že by mohla uživití půl světa, pro děti své nebude mít chleba. Setba je úplně zničena. Nemá-li země naše zůstat hřbitovem a pouští, po níž by bloudily vychrtlé, strašně řídké, upírům podobné postavy, musí zavčas přijíti pomoc!«

Děl-li prý kdysi papež Řehoř XIII. polským vyslancům přišlým do Říma, aby si vyprosili ostatky svatých pro nově založené kostely polské: »Navraťte se domů a nabeřte si polské země — jest prosáklá krví obhájců Kristových«, dnes vzkaz jeho bylo by možno bráti doslovně na rozsáhlém bojišti Polsky od východních hranic ruských po celé šířce až po Karpaty, k branám Krakova, »srdce to Polsky«, a k břehům Visly, jež tolikrát odrážely již asiatskou a zvláště tatarskou přesílu.

Aniž se nadějeme, vnáší nás vlak do kotliny obklíčené kopci před válkou namnoze zalesněnými nebo stromovím posázenými, v jichž klíně leží malebně hlavní město haličské Lvov. Cizinec bývá zpravidla prvním pohledem a dojmem na Lvov překvapen; očekával po projíždce Haličí město rázu již východního, avšak široké dlouhé ulice, výstavné úhledné domy, pěkné promenády, ladné sady, všude patrné moderní zařízení, umělé okrášlení a všestranné zvolebení posunuje Lvov z Haliče hodně k elegantním městům západoevropským, třeba že na celém jeho životě spočívá silný nádech orientu. Schází mu však významná minulost Krakova, jehož každé místočko jest Poláku památným, an sceluje posvátné dějiny Polsky, kdežto Lvov méně významný starobylostí, upoutává více moderními zajímavostmi, nádhernými pomníky a bohatými musei. Lvov byl středem uměleckého ruchu a kulturního života.

Lvov vznikl z podhradí hradu »Wysoki Zamek«, jež založil okolo r. 1250 kníže haličský a vladiměřský Lev Daniľovicz. Dějiny jeho možno rozdělit na období rusínské od r. 1257—1340. polské od roku 1340 až 1773 a od tohoto roku začíná období rakouské.

Město rozvíjelo se velmi rychle za mocné ochrany pánů na Zamku; bylo tam zbudováno i několik kostelů, ovšem všechny stavby byly dřevěné. Úbytek domácího obyvatelstva rusínského častými nájezdy Tatarů doplňován byl přistěhovalými Němci, Armény, židy i Tatary. Rusínský ráz města tím byl silně setřen

Valašský chrám sjednocení ve Lvově.

a převahy nabývali Němci, jichž vliv velmi vzrůstal. Když zemi opanoval polský Kazimír Vel. r. 1340, válčil po 10 let o Lvov s Tatary a Litvany. Město lehlo popelem a dostalo hradby zděné. Ve městě však zavládli Poláci a Němci. Na znamenitých tvrzích lvovských scházeli se kupci z Evropy i Asie a republika benátská měla tam své jednatelství. Lvov stal se střediskem polské Rusi a hostíval často ve svých zdech krále polské. Vladislav Jagieľlo daroval Lvovu rozsáhlé pozemky okolní, na nichž měšťané lvovští založili vesnice. K velkému rozvoji obchodu lvovského přispěl Vladislav udělením výsady »skladu obchodního«, dle níž veškeré tovary východu musily býti 14 dní

vystaveny k prodeji ve Lvově, a teprve čeho nekoupili obchodníci lvovští, mohlo býti dále dopravováno. Dobytí Cařihradu Turky 1453, velký požár města 1525 a časté vpády Tatarů a hospodarů valašských a multánských měly v zápětí značný pokles ruchu obchodního a celkový úpadek města, z něhož se vzpamatovalo teprve, když nastal klid. Měšťané nešetřili peněz na zakládání kostelů, klášterů a pcmníků. Nejpěknější lvovské památky pocházejí z té doby. Lvovští řemeslníci prosluli svými výrobky po celé Polsce, Lvov stal se nejpřednější zbrojnicí, jež zásobovala hetmany polské vypravující se do boje.

Počátkem 17. stol. nastala pro Lvov doba těžkých zkoušek. Nezřízená konkurence židovská, útisky celní, vpády nepřátelské a jiné pohromy značně ochromily rozvoj obchodu lvovského. Za Jana II. Kazimíra r. 1648 došlo k hroznému vzbouření Kozáků a lidu ruského utiskovaného od pánů polských. Kozáci vedení atamanem Bohdanem Chmielnickým ve spojení s Tatory Krymskými přitáhli ke Lvovu. Obklíčené město po dva týdny statečně odráželo útoky nepřátel, takže posléze Chmielnickému nezbylo než spokojiti se výkupným a ustoupiti. Leč již roku 1655 znova objevily se před hradbami města hordy Tatarů a Kozáků, sesílené armádou mcskevskou. V době té celá Polska zaplavena byla přívalem nepřátel, v jejichž moci byla již téměř všechna polská města; jediný Lvov zachováváve věrnost králi za vůdcovství Kryštofa Grodzického a purkmistra Jana Attelmajera, po šest měsíců nechročeně se bránil, takže i tentokráte Chmielnický musel se spokojiti výkupným a odtáhnouti.

S velikým nadšením uvítali měšťané lvovští r. 1656 ve svých zdech krále Jana Kazimíra, který přijel, aby město opatřil novými prostředky obrannými proti nájezdům nepřátelským. Tu také vzchcila se k rázné obraně vlasti šlechta polská. Zpráva o statečné obraně Častochovy před Švédy, naplnila národ polský důvěrou a posílila jej k dalším bojům. Dne 1. května t. r. Jan Kazimír v katedrále lvovské složil slavné sliby, dáváve celou vlast v ochranu Matky boží Častochové a nazýváve ji Královnou polské koruny. Tu také prohlásil vzíti v ochranu lid dosud nemilosrdně utiskovaný od šlechty, která nedávno na sněmě v Toruni od Zikmunda I. dosáhla schválení povinnosti roboty. R. 1672 došla do Lvova strašlivá zpráva: Kozáci, poddavše se Turkům, dali podnět k novému vpádu do Polska. Sám sultán Mohamed IV., sebrav obrovskou armádu, vtrhl do Polska, obrátil v sutiny nejsilnější pevnost Kamienec Podolský a dobyl 40 hradů. Na to přitáhl ke Lvovu, k jehož obraně zůstala ve městě nepatrná část obyvatelstva v počtu 2000 mužů. Turci (v počtu 50.000) obklíčili město a hnali na ně útokem se 14 různých stran. Zděšení měšťané prosili o mír, jehož dosáhli za výkupné 80.000 dolarů. R. 1673 zemřel král Michal Korybut Wiśniowiecki v domě č. 9. na Rynku (bývalé sídlo arcibiskupa). Tělo zemřelého krále převezeno do Varšavy a vnitřnosti zazděny do stěny katedrály. Ještě téhož roku připadl Lvovu no-

vý úkol, tentokráte radostnější předešlého — uvítání slavného vítěze nad Turky u Chocimi, hetmana Jana Sobievského, jež bylo velice nadšené. Nový útok Tatarů (40.000) r. 1674 odrazil Sobieski se 4000 jízdy porážkou u Lesienice. Po 20 letech (1695) svedena před hradbami Lvova veliká vítězná bitva vojska polského pod vedením hetmana Stan. Jabłonowského s Tatary (40.000). Bylo to však poslední slavné vítězství lvovských. Nedlouho potom král švédský Karel XII. se silnou armádou oblehl

Rusínský chrám sv. Ducha ve Lvově.

Lvov a přes statečný odpor měšťanů obsadil Wysokij Zamek a klášter Karmelitů, načež za krátko po úsilovném boji dobyl města. Poprvé spatřil Lvov ve svých zdech nepřitele, který kostely, kláštery i domy soukromé vyloupil a zničil vše, čeho nebylo možno odvézt, vyžádal si ještě na měšťanech 50.000 tolarů válečné náhrady. Lvov proměněn téměř v trosky, mnoho měšťanů opustilo svůj domov, a tak zašla bývalá sláva města a přes veškeré snahy králů nepodařilo se povznést Lvov k novému rozkvětu.

R. 1772 došlo k prvnímu dělení Polska, jímž připojena Halič a tudíž i Lvov k Rakousku. Měšťané lvovští musili složit přísahu věrnosti vládě rakouské v ruce hr. Pergena. Lvov tehdy nečítal

ani 20.000 obyvatel. Za nové vlády nahrnulo se do města mnoho obyvatelstva německého. Za císaře Josefa II. vytlačena z úřadů latina a ze škol polština a nahrazeny němčinou. R. 1809 zpráva o úspěších Napoleonových vzbudila nadšený ohlas v Polsku.

Arménská kathedrála ve Lvově.

Téhož roku opustili Rakušané tajně Lvov před blížící se armádou Józefa Poniatowského. S ohromným nadšením přivítalo obyvatelstvo lvovské polské vojsko vedené gen. Róznieckým a Kaminským. Leč radostná naděje v lepší budoucnost rozervaná Polsky záhy ustoupila smutné skutečnosti. Vojsko rakouské znova ještě téhož roku obsadilo Lvov, přísně trestajíc vězením ty, kdož povstání se účastnili. R. 1848 v době revoluce ve všech částech Evropy i Lvov nezůstal pozadu. Bez ohledu na vládu utvořeny národní gardy, které měly obnoviti svobodu národa. Leč revoluce za pomoci Ruska potlačena a Lvov těžce odpykal zápal vlastenecký; četné budovy spáleny a zbořeny a mnoho lidí pobito.*)

*) Dle B. Vavrouška, Krakov, Lvov

V Praze.

Nejdůležitější částí Lvova jest střed města »Rynek«, kde soustřeďuje se veškerý obchod a veřejný život. Tam jest též nejvíce zachovaných památek středověkých. Náměstí toto bylo svědkem mnohých významných událostí. Tam zasedali na trůně králové Vladislav Jagieľlo a Vladislav Warneńczyk, přijímající holdy hospodarů valašských a multanských, tam byli tři z nich popraveni za vzpouru proti králi. Tam byla též rozdělována kořist přivezená z Moskvy po vítězné bitvě s Rusy 1614. Střed památného náměstí zaujímá obrovská třípatrová budova radnice s vysokou čtverhranou věží a rozsáhlým nádvořím. Má 156 síní a 9 velkých sálů. V zasedací síni chová se nádherný obraz J. Styki »Polsko«.

Kostelů jest ve Lvově velice mnoho. Různá vyznání náboženská mají tam své středisko; jeť Lvov sídlem arcibiskupa katolického latinského obřadu (Dr. Bilczewski), siednoceného slovanského obřadu (hrabě Szeptyckyj) a sjednoceného armenského obřadu (Dr. Theodorowicz).

Nejvelkolepější budovou lvovskou jest katedrála sjednoceného arcibiskupa rusínského sv. Jiří. Vypíná se malebně na svatojírském pahorku zdola vroubená černým lesem jehličnatým, nádherné harmonické kupole její však jako by byly vkouzleny v jasné modro nebeské. Při západu slunce jest odtamtud úchvatný přímo pohádkový pohled na přechetné zahrady, krásné svěže zelené sady prostoupené nepřehledným mořem domů s pestrými věžemi a kupolemi četných chrámů lvovských. Na pahorku svatojírském stával od pradávna útulek postevníků řádů sv. Basílie. Kníže Lev založil tam r. 1280 kapli. Nynější velkolepá budova byla zřízena r. 1746 za lvovského biskupa Anastasia Szeptyckého. R. 1817 klášter Basiliánů byl přeložen ku kostelu sv. Onufria a chrám svatojírský byl přeměněn v katedrálu s palácem arcibiskupským. Svatyně je provedena ve slohu rokokovém v podobě řeckého kříže s kopulí. V průčelí jest ohromná socha jízdecká sv. Jiří, uvnitř milostný obraz Matky boží Trembovské.

Městský rusínský kostel nedaleko náměstí jest všeobecně znám pod jménem »valašský«, poněvadž dali jej postaviti na místě shořelých dřevěných svatyní hospodarové valaští, již povždy byli štědrými příznivci svých krajanů ve Lvově. Svatyně jsouc ozdobena krásnou symbolikou dle východního názoru jest jako by odznakem rusínského života a dějin ve Lvově. V sousedství jest důležitý rusínský stauropegiální ústav, jenž má svou knihtiskárnu, vydává lidové kalendáře a udržuje kostelní zpěváky. Ústav vznikl ze stauropegiálního pravoslavného bratrstva zřízeného r. 1586—88 od knížete Konst. Ostrowského. Toto bratrstvo církevní bylo vyňato z moci místní církevní vrchnosti a podřízeno přímo patriarchům cařihradským, čímž nabývalo veliké moci a významu. Účelem tohoto bratrstva rozšířeného po celé Rusi bylo hájiti pravoslaví. O rozvoji školství získalo si velikých zásluh. Tento nábožensko-národní ústav jsa ohniskem ru-

sínského života a baštou pravoslaví, nejdéle v Haliči vzdoroval církevnímu sjednocení s Římem až konečně, když unie všude zvítězila, přijal ji i tento ústav r. 1708.

Sjednocení Arméni mají úhlednou katedrálu sv. Trojice; byla založena ve 14 stol., několikrát vyhořela a byla přestavěna. Celek tvoří velezajímavou směsicí slohu byzantského a gotického. Chrám chová evangelium ze 13. stol. s krásnými drobnomalbami, jež náleží k nejstarším památkám lvovským.

(Pokračování.)

Pravoslavné záměry s haličskými Rusíny.

Ad. Jašek.

Jest nesporno, že Rusku v nynější válce běží hlavně o Halič, jež dle mínění některých nacionálních politiků ruských jest pravoslavnému velkoruskému kolosu daleko nebezpečnější než celé germánské protestantské Německo. Mezi 30 miliony Ukrajinců ruských jevil se dosti silný proud po samostatnosti národnostní a církevně náboženské. Rakousko podporující uniatskou církev a rusínskou národnost v Haliči, sesílovalo onu touhu Ukrajinců v carství samoděržavím tak drakonicky deptanou. Proto sjednocená církev rusínská v Haliči byla trnem v oku některým ruským politikům. anaf dle jejich mínění byla vinna dvojím zlem, jsouc totiž neustále strašákem pravoslaví tak nutnému pro pevnost říše a zachovávajíc život národu, jenž by se mohl státi nebezpečným soupeřem Moskvy. Na to poukazoval neustále pověstný hrabě Bobrinský, arcibiskup volyňský nyní charkovský Antonij, D. Vergun, angličan John Birkbek, za tím účelem byl založen a pracoval pravoslavně rusofilský »Haličsko-ruský dobročinný spolek«, třebaž že na venek dávali myšlenkám svým jiný náter, vybízejíce ruskou společnost a vládní kruhy, aby »zbrojily k osvobození ujařmené Rusi úpící pod rakousko-polským a katolickým jhem«. Proto dostati haličské Rusíny pod vládu ruskou, aby v nich udusili touhu po samostatné národnosti a přivtělití je násilím k Velkorusům, a zničení sjednocenou církev jejich, jež jak na Balkáně tak i na Rusi mezi pravoslavím dělala trhliny a mohla by někdy ohrožovati jejich zpuchřelou církev státní jest cílem ruské války.

Proto když viděli splněnou první část touhy své, přistupují k uskutečnění druhé části. Bylo by to poslední pronásledování unie a konečně její zničení. Prozatím okatému násilí se vyhýbají snad z opatrnosti, snad poučení dějinami na Chelmsku. Pokud máme zprávy, podnikli ve prospěch pravoslaví: Odstranili sloup unie, metropolitu Szeptyckého, aby stádo zůstalo bez pastýře ve chvíli nejnebezpečnější. Jeho metropolitní kostel sv. Jiří zaujal arcib. Eulogij a mimo ještě dva sjednocené chrámy ve Lvově, Proměnění Páně a Nanebevzetí Panny Marie, byly proměněny

v kostely pravoslavné. Opuštěné fary od duchovenstva sjednoceného, jež buď uteklo nebo bylo odstraněno, jsou obsazeny popy pravoslavnými.

Ihned po vstoupení ruských vojsk do Haliče (tak píše »Golos Moskvy«^{*)}) vykonali členové sv. synodu poradu o stavu pravoslaví ve východní části této země. Zpravodajem byl metropolita Eulogij. Bylo usneseno vyslati tam kněží, aby započal práci přivedení »svedených«^{*)} unitů do pravoslavné církve.

»Oděsskija Vědomosti«^{*)} uveřejnily již 4. října 1914, že na poradě konané v Kyšiněvě bylo stanoveno, aby metropolita Flavian procestoval celé zabrané území haličské a přesvědčil se o stavu pravoslavné církve a pravoslavného duchovenstva.

I »Haličsko-ruský spolek«^{*)} v Petrohradě, jehož dílem jest politická a náboženská propaganda v Haliči ve prospěch Ruska, obíralo se na schůzi 4. října 1914 otázkou, které jsou případné prostředky k poruštění dobyté země.

V té věci bylo stanoveno: »Dlužno požádati sv. synodu, aby přijímal Rusy (totiž Rusíny v našem smyslu) z Haliče, Bukoviny a Uher do akademie a seminářů ruských (je-li možná i zdarma) a postaral se, aby ve výkladech o dějinách církevních zvláštním způsobem byl brán zřetel na církevní dějiny ve zmíněných zemích«.

Mnohem důležitější jsou ustanovení této schůze, ohlášené v »Rěči«^{*)} ze 26. září (9. října podle našeho kalendáře). V nich sestaven byl celý program:

1. Pouze ti unité mohou býti přijati, kteří za to dobrovolně prosí popa (pravoslavného) nebo missionáře. Jakékoli násilí nebo sliby za přestoupení mohou jen uškoditi záležitosti té.

2. Navraceným náleží ponechatí všechny jejich zvláštnosti místně církevní, zvláštnosti obřadu, zvykův atd., pokud se nepřiči vůbec věroučným zásadám pravoslaví.

Nemožno zrušiti stávajících bratrstev, majících tak veliký význam pro život církevní, tím méně chorálního zpěvu, tak oblíbeného u lidu, ani tradičních melodií kostelních, zvyku zpívati pod okny o svátku božího narození atd.

3. Svěcení neděle má býti v Haliči přesně zachováváno, dlužno zakázati práci i obchod ve dni sváteční. Co právě »Haličany«^{*)} valí k pravoslaví, jest větší přísnost pravoslavné církve a právě ta přísnost se dotýká zachovávání příkázání církevních. Proto i úředníci i klerus ruský v těch zemích musí nejdůkladněji zachovávatí svěcení neděle jako v Rusku; kdyby byl dovolen obchod a práce, to by pouze odvracelo lid od pravoslaví.

4. Bezpodmínečně sluší se zrušiti řád basilánský, založený jesuity (!) z majetku zrušených klášterů. Jeho působení bylo velmi škodlivé životu církevnímu.

5. Biskupy, jmenované katolickým císařem, pracující pro Rakousko, jest odstraniti, poněvadž latinisovali obřad východní a svedli tisíce Rusů.

^{*)} Dle Věstníku katol. duchovenstva.

6. Zastaviti působnost protipравoslavných mazepinců.*)

7. Jest nevyhnutelnou a nutnou věcí, odstraniti uniátské kněží v osadách, které přešly na pravoslaví.

8. Sjednocení kněží, kteří za vlády rakouské náleželi k rusko-národní organizaci, mají zůstatí na místech, tím spíše, že velmi mnoho jich přejde na pravoslaví.

9. Jest dále potřebno, kdyby počet kněží oddaných té záležitosti nedostačoval a ukázala se nutnost volati kněží z Ruska, aby tito (totiž noví kněží z Ruska) měli vyšší vzdělání. Všichni římsko-katoličtí (sjednocení) kněží v Haliči mají vyšší vzdělání. Kdyby pak kněz pravoslavný se nevyrovnal v té věci kněžím latinským a sjednoceným, jeho působnost, zvláště v městě, byla by nemožná.

10. Zrušiti bezpodmínečně právo patronátní, které se zachovalo v Haliči v čase středověkých. Nejednou právo patronátní ruských sjednocených kostelů mají polští katoličtí velkostatkáři, tak že jim náleží jmenovati kněží. Jest zřejmé, že tito patronové nedbají ani na lid »ruský« ani na obřad východní, nýbrž prezentují pouze ty, kteří jsou ochotni býti agenty poplašování a latinisace. Lid ruský zajisté s uspokojením uvítá tuto změnu. —

11. Vypuditi všecky jesuity z Haliče, zavřítí jejich kostely a ústavy. Jesuitům se povedlo přeměnění školy církevní, kláštery a část hierarchie ke škodě pravoslaví a věci ruské. Nemožno jich dále trpěti v Haliči, neboť podle ruských zákonů nemá žádný jesuita práva přebývati v Rusku.

12. V liturgii má v budoucnosti zůstatí jazyk pravoslavno-slovanský, v kázání třeba užívati rusínského nářečí (!) nikoli však jazyka ruského. Kázání má býti aspoň jednou týdně.

13. Jak sjednocený, tak i katolický (t. j. latinský) klerus jest hmotně dobře postaven, proto i duchovenstvo pravoslavné náleží srovnati s ním, aby každý pop mohl se oddati pouze svému úřadu, aby jeho vážnost na venek netrpěla újmy.

14. »Skyt Maňavský«, ctihodnou tvrz pravoslaví, zničenou Rakušany, dlužno nejdříve vybudovati. —

Tato usnesení mluví sama. Nemožno jim zajisté odřící smělosti, jistoty, jasného stanovení otázky. Jest zajisté ovocem dlouhé práce, vědomé cíle, která má nyní vydati první plody. Tato usnesení však jsou toliko žádostmi a názory tovaryšstva soukromého, třeba důležitého.

Dobře však jest poznati i názory úředního představitele a duchovního vůdce pravoslaví. Metropolita Dulogij vyjádřil se takto k zástupci listu »Děň«:

Především dlužno ulehčiti sjednoceným přechod ku pravoslaví. Poslední procesy dokázaly, že »Haličané« touží po návratu k pravoslaví, pouze že poměry jim v tom překážejí. Současně s posílením pravoslaví musila by se upevniti ruská vláda i kultura.

*) Mazepinstvem nazývají Rusové pohrdlivě hnutí ukrajinské. Slovo jest odvozeno od jména »Mazepa«, pověstného ukrajinského hejtmana, jenž zradiv Petra Vel., přidal se k švédskému králi Karlu XII. Názvem tím chtějí Rusové označiti, že považují hnutí ukrajinské za vlastizrádné.

Proto dlužno zavřítí všechny ústavy, které mají za účel ničití nebo falšovatí ruskou vzdělanost. Dlužno s tím začítí bez meškání a v celé Haliči musí povstatí hustá síť škol ruských, počnouc od škol obecných až k universitě. Zvláště žádoucím by bylo zakládání škol farních (v Haliči jich vůbec není), které vyhovují duchu lidu a mohou přinéstí veliký užitek říši, církvi i osvětě lidové. Všecka administrační místa jest svěřiti v obsazeném území místním Rusům (Rusínům), kteří se ukázali oddanými myšlence východní. Ale možno povolávatí i Rusy z carství, pokud jsou obeznámeni s poměry i potřebami lidu.

Posledně přináší Řeč tyto záměry sv. synodu:

»Dle zpráv z úplně věrohodného pramene má ruská vláda v ohledu náboženském postupovati v Haliči takto: Zásadně všechna vyznání tamější dostanou náboženskou svobodu a nikdo nebude nucen k přijetí pravoslaví. Katolickým kněžím latinským a sjednoceným, kteří své ovečky cpustili a utekli, nebude dovoleno navrátití se do jejich farností. Jmenování nových duchovních bude závisetí od povolení generálního gubernatora. Pravoslavného duchovního dostane každá obec, kde tři čtvrtiny obyvatel toho bude žádatí. Pravoslavní duchovní budou konati bohoslužby dle vlastního vyznání, avšak obřadem sjednocených; toliko »Věřím« bude pravoslavné a modlitby za papeže budou vynechány. Tam, kde sjednocený knez zůstane a tři čtvrtiny obyvatel bude žádatí kněze pravoslavného, pro pravoslavné bohoslužby určí se jiný kostel, kdežto kostel sjednocený bude ponechán pravomocí kněze sjednoceného. Všichni sjednocení, již zatouží po pravoslaví, budou radostně přijatí, avšak do změny obřadu nikde nebude nucen«.

Jasná slova nepotřebují dlouhého vykladu. Co znamená fráze na papíře o »náboženské svobodě«, známe carského úkazu r. 1905 o »volnosti svědomí«.

Jím zaručovala se náboženská svoboda výrazně a povoloval se všem tudíž i pravoslavným přechod k jinému křesťanskému vyznání, nikoho nevyjímaje. Tyto přechody, zvláště z pravoslaví ke katolicismu a unii, nabývaly stále širších rozměrů. Čím více však mýjely dojmy z nešťastné války rusko-japonské, zacelovaly se rány, vnitřní poměry začaly se opět urovnávatí a též zevní politika Ruska novými záměry se upevnila, jala se ruská vláda i petrohradský Synod klástí těmto přechodům všemožné překážky a konečně zbyly z »velké charty« o náboženské volnosti jen chatrné cáry. Kde kdo, od ministra a gubernatora, až do nejnižšího policejního zřízence, všemožně omezoval a dusil tuto carem prohlášenou a zaručenou svobodu. Neminulo ani 10 let a na místě náboženské svobody nastalo kruté pronásledování katolické církve vůbec, horší dřívějších, zvláště však fanatické stíhání těch, kteří přešli do jejího lůna. Když se však přechody, třeba že v menší míře, přece dějí, vymyslíla ruská hierarchie k dřívějším ještě nový prostředek k jejich zamezení. Po příkladu vloni z Volyně do Charkova pře-

sazeného, pronásledováním katolíků přímo posedlého arcibiskupa Antonije, začali i jiní pravoslavní biskupové vynášeti nad přestoupilými k vůli jejich zastrašení anathema (vyloučení z církve). Do konce XIX. stol. užíváno tohoto církevního krajního prostředku jen za zcela zvláštních případů a sice po zevrubném jich vyšetření a konečném představení na rozhodnutí svatého Synodu. Nyní jest tato praktika velmi zjednodušena a správcové diecesí dávají přestoupilé do klatby z vlastního popudu. Posléze však ani toto uspíšené jednání přepjatcům nestačilo a minský biskup Mitrofan, chtěje ve své pastýřské horlivosti předstihnouti samého Antonije, zplnomocnil každého jednotlivého duchovního správce, že může pronést anathema nad osobou přestupující ke katolicismu. Biskup Mitrofan odůvodnil toto své usnesení ve zprávě zaslané Synodu tím, že jemu samému nelze vždy podrobně zvěděti všechny okolnosti a příčiny odpadu, ale místnímu duchovnímu že jsou ovšem dobře známy a že on tudíž snáze může rozhodnouti, nad kým vyobcování z církve má býti vynešeno. Zároveň byla sv. Synodu zaslána vylučovací formule, sestavená minskou konsistoří, nadepsaná: »Úkon vyobcování odpadlých od pravoslavné víry k latinské héresi: Zní takto: »Nejmilejší v Pánu bratři a sestry, děti svatě pravoslavné církve! Pán náš Ježíš Kristus, který přišel, aby hledal a spasil, co bylo ztraceno, ustanovil k věčné naší spáse jedinou svatou, obecnou a apoštolskou církev, k níž náležeti, ji poslouchati, od ní svátosti a poučení přijímati jest naší křesťanskou povinností před Bohem. neboť praveno: Kdo neuposlechne církve, budiž Vám jako pohan a publikán. Avšak jeden (jedna) z našeho církevního stáda (N. N.), nedbaje rozkazu božího a neuposlechnuv našich pastýřských a bratrských napomenutí, odhodlal se přetrhnutí drze živý svazek s církví pravoslavnou, která ho (i) duchovně zrodila a vykojila, jsa (jiscuc) uloven (a) do sítí škodného a duši zhoubného katolického papismu. Želíce v takovém záhubném stavu jeho (její) duše, ale nesmějíce dále udržovati ve společenství církve shnilou dvojnásob uschlou větev, máme povinnost za naší obecné modlitby za něho (ni) a za neviditelné přítomnosti samého Pána vynést nad ním (ní) boží soud, vylučující ho (ji) dle příkladu apoštola z církevního obcování s námi. Budiž on (ona N. N.), který (á) pohrdl (a) zákonem božím a vírou pravoslavnou, oteckou, vyobcován (a) z církve a věčného spasení v ní došlého, dokud se nenapraví a nenavráť kajícím ku pravdě. Amen«. — Tato formule byla sv. Synodem potvrzena k obecnému užívání. — Na ty, kdož z přesvědčení přecházejí do lůna katolické církve — a lze směle tvrditi, že tak činí všichni, poněvadž přechod neslibuje jim žádných světských výhod, nýbrž spíše mnohé svízele — nebude míti toto anathema žádného účinku, rovněž jako všechny hrozby a kletby přemrštěného Antonije, který se ve svém v pravdě démonickém běsnění opovážil nazývati katolíky heretikami a naše svátostné přijímání — «pokrmem démonů!» Ve svém «Loučení s volynským lidem», které počajevská lavra rozšířila v tisících výtiscích, praví doslovně:

»Pravoslavnyje šli iz svojego chráma v koscél, tam molílis s jerétikami, prinímáli latínskoje pričástije, ne znája toho, što pričástije jerétikov jest píšča démoneo». (Pravoslavní chodili ze svého chrámu do kostela, tam se modlili s heretikami a přistupovali k latinskému přijímání, nerozumějíce, že heretická přijímání jest pokrmem démonů!) —

To jest praktika ruská. Od Kateřiny II. jest pronásledování sjednocených soustavně v programu ruské vlády. Podaří se ji zničití též unii rusínskou? Rusové počítají, když byli s to, aby v minulých stoletích zničili 12 milicnů sjednocených v carství, že si poradí i s 3 — 4 miliony Rusínů haličských. Zapomínají však, že okolnosti a poměry tehdy byly jiné, nežli jsou dnes v Haliči. V Rusku i dnes vládne ještě nahajka a nejhrubší násilí, ale ani takové prostředky nebudou s to, aby vyrvaly oddanost zbožného lidu rusínského k církvi katolické z jeho srdce. Rusové čekali, že po zabrání Haliče pohnou se z přímá sjednocení k pravoslaví, proto celé vagony bohoslužebných rouch a obrazů svatých (íkon) dali si dopravit z carství; než skutečnost je poučila o pravém cpaku. Synodální list Kolokol udává, že jich přešlo pouze asi 1 procento. Ale dejme tomu, že by se jich časem polovina popravoslavnila — což nemyslíme nikdy — pak ta druhá věrná polovina jistě bude kvasem, jenž prokvasí celý rusínský národ až k branám Moskvy. Za hrczné rebezpečí pravoslaví byla pokládána hrstka (na 700 duší) sjednocených v Moskvě a několik desítek jich v Petrohradě, tak že celý pravoslavný ruský svět se chvěl před jejich nákazou. Jak by pak neměly půsbiti asi dva miliony sjednocených!

Jsme přesvědčeni, že pro budoucnost unie z této války vyjde vítězem každopádně. Zůstane-li Halič rakouská, pak unie se tam sama sebou ještě více zakotví, význam její se teprve všeobecně uzná a vědomí o ní roznese se všemi těmi, kdož Halič zabranou z Ruska navštívili, i do do carství samého. Možná, že mnohý vojn bude jejím přívržencem a apoštolem po válce. A i kdyby v nejnepříznivějším případě Halič rusínská připadla Rusku, pak unie se dostane do carství samého a zdolá ji úplně nepodaří se již ruskému násilí. Čeho se nejvíce Rusové obávali, dostali by. Halič by se jim mohla státí darem danajským.

Že samoděržaví v dohledné době bude smeteno, jest ustáleným míněním a toužebným přáním většiny obyvatelstva ruské říše. S ním padnou i okovy pceby a násilí a zableskne se i opravdová svcboda náboženská, v níž sjednocení s Římem náleží budoucnost a bude záležití všestranné povznesení národa ruského.

Cesty boží jsou nevyzpytatelné, religio depopulata — náboženství rozšířené, v lidu zakotvené, o nové národy obohacené.

Poslední.

Obraz ze života srbského kněžstva. Uveřejnil kněz Živojin Gl. Aleksić
v měsíčníku »Vesnik Srpske Crkve«. Přeložil Vincenc Vaněk.

(Pokračování.)

Když Petr skončil nauku v klášteře, zašel si pop Jovan s ním k vladyce, který ho vysvětil. Teď si mohl pop Jovan trochu též odpočinouti, neboť měl v domě dva syny kněze, kteří vycházeli mezi farníky, a on pokud mohl, konal doma potřebné náboženské úkony svým farníkům. Své syny naučil sloužiti v kostele tak, jak sám uměl, a národ byl s nimi spokojen. Velkého platu neměli, ale národ sám za to tím více jim přinášel buď obilí neb nějaký kus dobytka aneb pálenky, takže z takové koledy bylo už lze se uživit. Pop Jovan vedl své syny, by si vážili svého stavu a o kostel dbali, oni pak se přičiňovali, aby byli dobří a dokonalí služebníci božího oltáře a dobří učitelé národní.

A tak to šlo stále, dlekd neumřel starý pop Jovan. Pouze jediné přání se mu nesplnilo, že totiž za svého života nestal se protou (vrchním farářem), jako byli jeho předkové.

Pochovali ho v kostelní bráně vedle jeho předků a hrob pokryli širokou plotnou, do níž někdo neumělou rukou vryl kříž i skromný nápis:

Zde odpočívá tělo
kněze Jovana Protovića,
faráře Berovského.
Zemřel léta Páně 1836.

Jak bylo dále, o tom se málo určitého dochovalo. Toliko se vykládá, že bratři brzy potom rozdělili farnost a že pop Petr odešel na druhý konec otcovy farnosti a utvořil pro sebe farnost Krušickou při starém opuštěném klášteře, jež s usedlíky trochu obnovil a tam počal sloužiti. Pop Jiří ostal v otcovském domě a zaujal druhou polovinu farnosti. Neptali se při tomto dělení nikoho o dovolení, ani jim nikdo v tom nezbraňoval. A národ sotva že se toho dočkal. Vždyť viděli, že ani není možno jim všem vyhověti, neboť svět se vždy více množil, — a co konečně po takovém úlu, který se nerojí!

Petr ihned si začal budovati chaloupku, a když bylo vše hotovo, bratrsky se podělili a rozešli. Pop Petr oddělil polovinu náradí, odehnal si polovinu z každého stáda dobytka a přesídlil se tři hodiny daleko.

Tak z jednoho kněžského domu povstaly dva, a z jedné farnosti Berovské vznikly Berovská a Krušická.

Bratři i nadále se vídali, navštěvovali a navzájem si pomáhali ve farnosti a v nouzi si vzájemně přispívali. Ani oni neznali mnoho psátí, ale také se od nich mnoho nepožadovalo, a přece dobře přisluhovali svému lidu každý ve své farnosti a ve svém okolí a zanechali po sobě pěknou vzpomínku.

Časem však nastal jiný zákon v Srbsku. V Bělehradě otevřelo se bohoslovecké učiliště, a dle nového zákona nikdo teď nemohl být vysvěcen, kdo neukončil škol. A oba popi, kdyžť je Pán Bůh obdařil dětmi, začali své synky připravovati do škol, aby v jejich domě nezaschl na nich kněžský rod, neboť ztratila teď právo následnictví jejich stará výsada, jež platila za časů řeckých vladyků a metropolitů, kteří vysvětili i za peníze. A tak Petrův syn Pavel i Jiřího syn Jovo odešli jednoho dne do Bělehradu a dali se zapsati do bohosloví

Od oněch dob uplynulo 50 let, ne-li více. Berovská farnost se za tu dobu značně změnila. Vedle samého kostela starého je z trámů vystavěn obecní dům a kousek dále asi o 100 m zvedala se nová pěkná školní budova; nebyla stavěna dle plánu, ale přece svému úkolu vyhovovala. Dále od školy stály dva neb tři obchůdky, hostinec a kovárna. Byl zde i učitel, a místní děti již 10 či 15 let docházely do školy, takže v osadě již bylo dosti lidí, kteří uměli čísti i psát, kteří ovšem také své školské vzdělání končili ve zdejší škole. A tak rok po roku míjel, učitelé se měnili, jen rodina Protovićů stejně popovala, neboť po popovi Jiřím nastoupil jeho syn pop Jovo, a po něm následoval pop Marko, kterého Ljubiša zastihl v Berovu, když poprvé jako vystudovaný bohoslovec ustanoven byl učitelem v tom místě. Ubíraje se na své prvé místo služební, Ljubiša snil o ideální práci mezi svým národem, o svém prvému místu, pln nadšení pro vesnickou mládež. Viděl tu švestkové sady se zralým ovocem, obdivoval se hustým zachovalým lesům a vdechoval plnými doušky čistý, svěží vzduch venkovský. Ani se nemohl dočkat, až uvidí svoji školu, vesnický kostelík i svého kněze.

Když došel do osady, uchýlil se do vesnické hospody, kde zastihl popa Marka. Potom pozvali předsedu a kmety, načež všichni odebrali se do školy a uvedli nového učitele Ljubišu v jeho úřad.

Od té chvíle poznával Ljubiša proslavenou rodinu Protovićů. Pop Marko sám byl typ dobrých klidných lidí, přes které čas letěl, již však se pro nic nedovedli rozhádniti. Osobně však nekladl velké váhy na svoji důstojnost, ale národ ho měl rád, a to mu stačilo.

»Bude-li to možno, tož to uděláme« — obyčejně odpovídal pop Marko, když mu vyčítali, že někomu neposvětil vody aneb že nešel po nutné práci.

Dlouhá prošeďivělá brada sáhala mu až po pás, a dlouhé vlasy měl spletené ve vrkoč a stočené pod kápi. Nechočil často po farnosti, ale když zašel, tož se tak hned nevrátil. Kolikrát i 10 dní uplynulo, a jeho nikde nebylo.

Tak jedné neděle učitel až do poledne čekal na popa, že snad začne bohoslužbu, i žáci byli na ...ístě, ale pop přišel až nazejtří.

»Nestihl jsem na bohoslužbu, — nebylo možná, vola pop Marko ještě s koně na učitele. »Měl jsem křest. Znáš ty vesničany . co to předkládají jídel, a tak jsem ostal a ostatně také jsem zapomněl, že je neděle. — Ech, ví to i vesničané, že nepřijdu, a proto nikdo o takových dnech ani nejde do kostela. Ale podruhé zcela jistě přijdu«.

Učitel pouze mlčel, a pop, aby ho ještě více udobřil, pozval ho k sobě. Dali se spolu od školy pěšky přímo k faře.

Když se spustili zeleným údolím pod kostelem prořídłym lesem, uviděli zánovní dům, a za několik minut už je vítala popadija v otevřeném nádvoří a uvedla do pohostinské světnice.

Vedle obyčejného jednoduchého zařízení stála ve světnici v koutě veliká lenoška, dovedně pracována řezbářem. Vypadala jako pomník z dob slavné minulosti tohoto proslulého kněžského domu. Vysoko na stěně byla police a na ní naházené starožitné knihy, epitrachyly, kříže, svíčky i stará lampa a dvě či tři krabičky kadidla.

Mžikem přehlédl všechno to učitel a přistoupiv k polici vyptával se popa Marka:

»Jaké jsou to knihy, otče?«

»Církevní«, — odpověděl pop.

»A proč zde leží?«

»Nevím, neboť jsem málo doma. Moje farnost jest rozsáhlá, a zřídka mám chvíli pokdy, abych vše prohlédl. Vím jen, že knihy ty jsou ještě po kterýchsi starých popech z tohoto domu.

Nebožtík můj otec pop Jovo mně vykládal, že z naší rodiny vyšlo přes 20 popů. Teď jsem sám z toho kmene v tomto domě, ale mám ještě bratra (vlastně druhého bratrance, který se zove u nás na Moravě též »vlastník«) popa Luku v Krušici, jehož otec byl taktéž pop, a tento pop Pavel, otec Lukův, byl s mým otcem ve školách jako bratři od strýců.

Vykládá se, že kdysi byla farnost spojena s Krušickou a že v tomto domě bylo i na padesát služebných, teď však jsme tu pouze já a popadija, a pop si lítostivě zhluboka vzdechnul.

»A jak je s vaším jméním?« ptal se učitel.

»Věru, všelijak. Jiné časy nastaly, a výdaje se též zvětšily . . — Malý příjem ve farnosti, tu je těžko žítí . Lid si navykl v našem domě jísti a pít, a, jest to svatá pravda, k vůli tomu též často odcházím z domu po farnosti. Vid', smutné časy to na nás přišly!« — a pop Marko máchnul rukou jako člověk, přes jehož hlavu už mnoho přeletělo a už po ničem netouží.

Proto též pop Marko téměř úplně svůj kostel zanedbával a pouze ještě s lidem pěkně žil a s ním nejvíce času v lichých rozhovorech ztrávil.

Rovněž i teď, když učitel odešel do školy, pop Marko zabýval se vesnické hospůdky, kde ho vesničané radostně uvítali.

»Pravý lidský to člověk« — — tak mluvili o něm před učitelem. »Co chtěl, Pán Bůh mu též pěkně dal, a tož třeba, aby užíval a aby se dělil s lidem o to, co má

A pop Marko se též dle toho řídil.

S lidem hodoval, s lidem pil, zpíval, spával. Nosil se prostě a v létě často pouze košili a selské gatě; jen si ještě přehodil dlouhý svrchník, aby aspoň trochu bylo znáti, že je pop. Mohl si dosti popítí a přece se neopil a ani v jídle nebyl vyběračným. Neohlížel se po talířích, nožích, vidličkách ani po jiných úpravách, ale jak se vám chopil svou velikou rukou pečeného kohouta neb nějaké tučné kyty, kosti jen tak chrastěly, a ve chvílce zvedala se před ním kupa obraného masa.

Ani v kostele si nepočínal jinak. Pravda, lid byl zbožný, ale po ikonech (obrazích) navěšelo se plno pavučin a prachu, a v choru leželo stále plno různých církevních knih, z nichž číselna plesnivina. Stěny již rozpraskaly, krovem proprchávalo; ale to vše nic nevadilo. Marka považoval lid za dobrého popa, kterého si více vážil než učitele nebo kohokoliv jiného.

Učitel často přicházel do kostela a zahlížel do každého koutku; bylť vždy kostel otevřen. Kde jsou kostelní klíče, to nikdo nevěděl. Každý tam vcházel, kdy chtěl a zase za sebou zavíral. Jednou se tam nahrnulo i několik vepříků, a učitel se notně zpotil, než jich vyhnal. Zvony zvonil, kdo chtěl a kdy chtěl. Kostelní zvonice se totiž nedala zavřítí, a když kdo umřel, tož z toho domu zašel někdo odzvonit umíráčkem a zase se vrátil. Nikomu se za to neplatilo, a též se nikdo po tom nepoptával. Občané považovali zvony jakoby za své vlastnictví a vychloubali se tím, když slyšeli, jak po jiných farnostech svět mře bez umíráčku.

A tak kněz i učitel žili každý svým životem. Lidé se nemíchali do církevních a školských záležitostí, neboť učitele si vážili a popa měli rádi. Málokterý statek byl, aby v něm pop Marko neměl kmotrovstva, takže téměř s celou farností byl spřízněn. S úřady se nestýkal, do města nechodil, četl jen to nejn nutnější, ale srdcem byl ďobrák. Nikdy s nikým se nepřel ani žádného nežaloval.

Nevyhledával lidské chvály, ani se nemíchal mezi strany a tak se všemi dobře vycházel. Co ve farnosti přijal, to též ve farnosti utratil.

Jestli se kdo na něho trochu rozkřikl, nikdy si to mnoho nezabíral, a tak se záležitost vždy klidně urovnala.

Nechtěl-li pokřtít dítěte, jen mu bylo třeba pohroziti, že to udají vladykovi, tož ihned na tom místě se dostavil. Hned byl ochoten:

»Křest je, bratře, tož nutno, aby se uvedl do církve sv., a potom ať je, jak Pán Bůh dá tak vykládal ospravedlňuje

se. Vždyť by raději šel kraj světa, než aby měl předstoupiti před svého vladyku. Lidé ho též chránili, protože jim vše činil po vůli, snoubence zkoušel nežádaje svolení ani prominutí ohlášek a sezdaával je, kde chtěli a kdy chtěli. Za to oni mu též platili, kolik sami chtěli.

Tak se tu pěkně žilo, a každý byl spokojen, a tak je též opustil učitel Ljubiša, když ho přeložili z Berova do jiné vesnice. Jak dále bylo, a jak dlouho tak spokojeně tam žili, to už neví. Pouze si na to ještě vzpomíná, že popa Marka držel nad vodou u úřadů jeho bratr (vlastně druhý bratranec, či vlastník jeho) pop Luka, který byl tenkrát vládním poslancem, o němž se vykládalo, že svým vlivem všechno zmůže.

A hle, nyní po tolika létech popu Ljubišovi, bývalému učiteli v Berovu, nyní soudnímu úředníku u církevního soudu, připadl úkol, aby prostudoval provinění popa Luky, příbuzného to popa Marka.
(Pokračování.)

Jak bychom mohli pracovati k povznesení Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie zvláště my kněží.

Přednesl na Velehradě Gilbert Cyrill Kříkava C. R. Praem.,
farář z Mladých Bříšť.

Veledůstojní pánové!

Byl jsem tomu velice povděčen, když jsem byl pozván, abych měl promluvu při velehradských slavnostech. Jsem sice Moravan, ale působě již přes 25 let v Čechách, mohu promluvit za Čechy, a pokládejte mne také za hlas z Čech.

Můžeme směle říci, že v jistém smyslu získali si sv. bratři soluňští, zvláště osobně sv. Method, o Čechy větší zásluhy než o Moravu, a že tedy jsme my v Čechách k větším díkům sv. Cyrillu a Methodu zavázáni než Moravané. Rostislav a Svato-pluk, panovníci moravští, byli již křesťany, v zemi byly již chrámy křesťanské, ale Čechům dal sv. Method prvního křesťanského knížete Bořivoje, Čechům dal první světici sv. Ludmilu.

Slušno jest tedy, aby při oslavách cyrilomethodějských Čechy nebyly posledními.

Co bylo životním úkolem sv. bratří soluňských, přinést národu našemu a všem národům slovanským křesťanskou víru, křesťanský mrav a křesťanskou osvětu, o to stará se dle sil a prostředků svých Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie. Úkolem jeho jest podnikati a podporovati všecko, co by prospělo k rozšíření katolické víry mezi národy slovanskými, a co by prospělo k nábožensko mravnímu a křesťanský kulturnímu povznesení vlastního národa.

Proto vše, co se podniká k povznesení Apoštolátu, slouží zároveň ke cti a slávě sv. Cyrilla a Methoda.

Není mou úlohou vypočítávat, co vše již Apoštolát podnikl. Mám promluvit o tom, jak bychom měli pracovat k povznesení Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda zvláště my kněží.

I.

Víra, kterou nám přinesli sv. naši věrozvěstové Cyrill a Method, se nemění. Avšak mění se poměry časové, a s poměry časovými mění se i prostředky, kterých třeba jest k obhájení víry. Jsme všichni dítkami své doby i my křesťané, i my katolíci. A které pak jsou prostředky, kterými dosahuje se úspěchu v době naší?

V době naší, v době všeobecného hlasovacího práva, jest velice vyvinut život politický. Ptejme se tedy politiků, čím dosahují úspěchů. Ptal se kdosi nebožtíka dra Luegra, v čem záleží tajemství neobyčejných úspěchů jeho strany. Odpověděl: Celé tajemství, to je obsaženo v jednom slově, a to slovo je **agítace**.

Doba naše vyznačuje se dále neobyčejným ruchem obchodním. Je to přirozený následek technických vymožeností moderní doby. Ptejme se tedy obchodníků, čím dosahují znamenitých úspěchů. Odpovědí nám: Hlavně **reklamou**.

Agítace, reklama, to jsou prostředky moderní doby, jimiž se dosahuje úspěchu.

Agítace, reklama jsou věci samy sebou lhostejné a stávají se dobrými nebo špatnými teprve účelem, za kterým se provádějí. Jestli tedy užívá se agítace a reklamy za účely špatnými, jest dovoleno, ano je to nutno, aby agítace a reklamy užívalo se také k účelům dobrým, k účelům náboženským.

Proto také Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda prováděti jest agitaci a reklamu, a my kněží můžeme agitací a reklamou k jeho povznesení velice přispěti. Může se to dít živým slovem vlastním příkladem a hlavně tiskem, neboť tisk nebyl nadarmo nazván velmocí.

Drastickým příkladem náboženské reklamy jest armáda spásy generála Bootha. Není pochybnosti, že armáda spásy mnoho dobrého vykonala, zvláště mezi protestanty.

Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda jako vůbec církvi katolické není třeba takové drastické agítace a reklamy.

Avšak třeba jest, aby Apoštolát v dosavadní agitaci své neochaboval. Dobrou agitací jsou schůze Apoštolátu.

Je to přede vším výroční valná hromada konaná zde na Velehradě. Schůze velehradské mají neobyčejný význam pro povznesení Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda a vůbec pro uskutečňování idey cyrillomethodějské. Slovinec vdp. Dr. Frant. Grivec pravil, že ideu cyrillomethodějskou pochopiti lze je-

nom na Velehradě. A nejdp. opat želivský Sales Roubíček, který měl zde na Velehradě předloni dne 13. července pontifikální mši svatou, pravil: »To, co jsem viděl na Velehradě, nezapomenu nikdy; přichází mi to opět a opět na mysl«.

Jsou to dále slavně konané valné hromady diecésních odborů Apoštolátu.

Avšak každému není možno přijít na Velehrad nebo na schůzi diecésní, zvláště ne lidem chudým. Proto bych doporučoval, aby se konaly také aspoň jednou za rok děkanátní (v Čechách vikariátní) schůze Apoštolátu, se kterými by se vždy spojovala náboženská slavnost ke cti sv. Cyrilla a Methoda, a ku kterým by měli přístup nejen členové, nýbrž i hosté. Tím by se známost Apoštolátu a zájem o něj velice šířily.

Prospěšno by také bylo, aby dle možností konaly se také místní cyrillo-methodejské slavnosti lidové s přednáškami o Apoštolátu. V Čechách jest Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda ještě málo rozšířen, a přece se tam již začínají konati slavnosti cyrillo-methodejské.

Dále třeba jest agitace od osoby k osobě, aby členové mezi známými upozorňovali na Apoštolát a hleděli nové členy získati. Kněží měli by upozorňovati své osadníky, aby se schůzí velehradských, diecésních, děkanátních, místních účastňovali.

K povznesení Apoštolátu jest třeba reklamy.

Výborným prostředkem reklamy jsou časopisy. Byla to šťastná myšlenka, vydávati časopis »Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda«. Já jsem již několikrát slyšel od kněží v Čechách, kteří jej odebírají: »Jsou tam velmi zajímavé věci«. Přáti by si bylo, aby starost o obsah nespočívala téměř na jedněch jenom bedrech. Kněží i laikové, kteří mají zkušenosti z cest po slovanských zemích, nebo se zabývají studii historie neb hagiografie slovanské nebo vůbec studii kulturních otázek slovanských národů, měli by do časopisu toho přispívati.

Aby reklama časopisem se neminula svým účelem, aby Apoštolát měl z časopisu užitek, jest třeba, aby odběratelé řádně platili. Často slychati jest náрек, že nepořádné placení poškozuje katolický tisk. Myslím, že velmi dobrým prostředkem proti tomu by bylo, vytisknouti na pásce při adrese, do které doby má odběratel zaplacen. Ušetřilo by se výloh upomínacích. U mnohého odběratele není zlá vůle, nýbrž přílišná zaměstnanost příčinou, že zapomene zavčas platiti. Za pokus by stálo, užití tohoto prostředku.

Poněvadž časopis všude nepronikne, ježto se musí platiti, považoval bych za dobrý prostředek reklamy tisknuté letáčky, jež by se zdarma zasílaly co rok na všechny farní úřady a na všechny církevní ústavy v místech, kde přebývají lidé české národnosti. Tam by se zcela stručně udal účel Apoštolátu, povin-

nosti členů, duchovní výhody a zpráva o činnosti. Udalo by se, kolik je v které diecési členů, kolik místních odborů, kolik se sešlo příspěvků a na co se obrátily, kde se konaly exercicie, kde rekolekce duchovenstva, kde schůze nákladem nebo s příspěvím Apoštolátu, mnoho-li se poslalo na missie a kam. Sumárně by se udalo, jaký je stav Apoštolátu u druhých národů slovanských. Zvýšily by se tím výlohy za tisk, poštovné a za práci expediční, ale myslím, že by užitek převýšil vydání.

Družina sv. Petra Klavera pro africké missie vydává časopis »Echo z Afriky« a kromě toho rok co rok výroční zprávu o činnosti. Jestli český národ sebere ročně 30.000 K na missie africké, proč by nemohl sebratí aspoň tolik na účely Apoštolátu. Ale ovšem musí napřed lid o Apoštolátu mít vědomost.

K reklamě hodily by se též aspoň nepřímo všechny populární spisy a brožury jednající o Velehradě, o sv. apoštolech Cyrillu a Methodu a o ideji cyrillo-methodějské, na př. spisy vys. dp. assessora Vychodila. I tu my kněží můžeme dobrou službu Apoštolátu prokázatí rozšiřováním takových spisů.

II.

Agitaci a reklamu nazval bych vnějšími prostředky k povznesení Apoštolátu.

Vnitřním prostředkem by bylo prohloubení a rozšíření činnosti Apoštolátu. To může se státi i v mezích vytčených dosavadními stanovami.

Činnost Apoštolátu dle dosavadních stanov lze zase rozvrhnouti na činnost vnější, činnost missijní, a na činnost vnitřní, činnost ve prospěch potřeb diecésních.

Pokud se týče činnosti vnější, je vymezena stanovami tak, že polovice příspěvků po odrazení výloh se odevzdává římské propagandě, která je obrací na missie mezi Slovany, berouc zřetel na přání a návrhy Apoštolátem projevené. V tomto ohledu by se činnost Apoštolátu povznesla, kdyby se rozmnožily jeho hmotné prostředky, kdyby se rozhojnily členské příspěvky a dary na účely Apoštolátu. Jestli reklamou a agitací rozšíříme počet členů, budou jeho příjmy větší, a bude moci činnost missijní rozvinouti lépe než dosud.

Pokud se týče činnosti vnitřní, směřující k nábožensko kulturním potřebám vlastní diecése myslím, že Apoštolát se povznese, bude-li co nejúsilovněji prováděti heslo sv. Otce Pia X. »omnia instaurare in Christo«, »vše obnoviti v Kristu«. Snažme se my kněží, aby to skutečně Apoštolát prováděti mohl.

Nabádejme členy Apoštolátu, aby co nejčastěji k sv. přijímání přistupovali dle přání sv. Otce. Dá se tím dobrý příklad druhým osadníkům a požehnání boží bude spočívati na Apoštolátě a další členové budou se přihlašovati. Kde by se

pořádaly místní slavnosti cyrilomethodějské, mělo by se s nimi vždy spojili společné sv. přijímání členů Apoštolátu, tak jako na Velehradě členové Apoštolátu o valné hromadě zároveň si vykonávají pouť a mnozí přistupují k sv. přijímání.

Apoštolát pořádá dle přání sv. Otce rekolekce kněžské. Súčastňujeme se jich a spolubratry duchovní, kteří nejsou členy Apoštolátu, k účastenství na rekolekcích povzbuzujeme. Starejme se, aby rekolekce ty konaly se na několika místech. Kde je nějaký klášter, není s pořádáním rekolekcí obtíže. S pastoračními konferencemi řádnými i mimořádnými spojovati vždy rekolekci, bylo by velmi prospěšno, a Apoštolát by jistě nějakého rekolektora opatřil. Na cestné a nějakou remuneraci by mu účastníci vždy mohli sebrati, tak že by Apoštolátu tím hmotné výlohy nevzešly. Po případě by sbírka se mohla zaslati Apoštolátu, jenž by i rekolektora opatřil a remuneraci mu zajistil.

Apoštolát pořádá exercicie pro kněze a rozličné jiné stavy (na Velehradě, v Přerově). Súčastňujeme se jich a jiným, zvláště svým osadníkům, je doporučujeme. Starejme se také, aby je Apoštolát mohl pořádati na několika místech. Nelze dosti vylíčiti, co působí exercicie k náboženskému obrození.

(Pokračování.)

ROZMANITOSTI.

Biskupský generální víkař pro uprchlé sjednocené Rusíny byl jmenován od sv. Otce v osobě provinciála basilánského řádu P. Platonida Petra Fily. Jeho biskupské pravomoci náležejí všichni rusínští sjednocení uprchlíci, jakož i všechny kostely se svými věřícími v Haliči samé, které pro válečné poměry nemají spojení se svými biskupy v Přemyšlu a Lvově.

Gregoriánský kalendář u sjednocených maďarů. V uherské diecési Hajdudorogu (viz »Apoštolát« III. str. 78) šíří se úsilovné hnutí, aby sjednocení této diecése měli společný kalendář s katolíky římskými. Kněžstvo rozhodlo se vyslati za tím účelem poselstvo k biskupu Miklossymu, aby konečně příznivě rozhodl tuto dlouho již projednávající se otázku. Člen výkonného výboru vyjadřuje se takto o věci té: »Vůdčí myšlenkou toho hnutí jest nám touha, abychom s Rusy neměli nic společného. Letoší vánoce byly již poslední svátky, které jsme slavovali společně s nepřítelem. Závíděli jsme budapeštským bratřím, jimž se podařilo provésti sjednocení kalendáře. I my si přejeme, abychom slavili vzkříšení již společně s římskými katolíky«.

Očekávání konce světa mezi ruskými sektáři. Četně po celém Rusku rozvětvené sektářstvo očekávalo již několikrátě konec světa. Každá významnější kromobvěčná událost dějinná, každá poněkud výstřední dle pojmání ruského, vynikající osobnost byla s to, aby pobouřila mysl ruskou a opředla ji fantasií nejbujnější. V řadách starověrců objevila se v 17. stol. »Kniha o víře«, jejíž prorocství kladlo příchod Antikristův na rok 1666. Podle Apokalypse vláda Antikristova má trvati na zemi dva a půl roku t. j. od r. 1666 do 1669, načež nastane konec světa: slunce shasne, hvězdy budou padat, země vzplane a konečně naposled trouba archandělova bude volati k poslednímu soudu spravedlivé i hříšníky. Pod vlivem podobných strachů objevovala se pravděpodobná zjevení po vsi ruské zemi. Na jaře

r. 1668 v kraji novgorodském nechali pole ladem, neorali ani nesili; když nadešel osudný r. 1669, opustili i stavení. Lidé scházejíce se v zástupy modlili se, postili, vyznávali se navzájem z hříchů, přijímali svaté svátosti a připraveni takto s hrůzou očekávali hlasu trouby archandělovy. Podle starodávnejší pověry musil nastati konec světa v noci, o půlnoci; a tu, když nadcházela noc, zastanci staré pobožnosti oblékali se do bílých košil a prostěradel, kladli se do rakví vydlabaných z celého kmene a očekávali hlas trouby.

Avšak noc ubíhala za noci, utekl i celý strašný rok a všechny strachy a hrůzy ukázaly se zbytečnými. Bylo patrné, že v něčem byla chyba. Podle toho, jak blížila se poslední lhůta očekávání Antikrista, stávaly se výklady o něm stále živějšími a rozmanitějšími uprostřed raskolníků. Jedni mýlili, že nemá se očekávatí Antikrist »smyslný«, nýbrž »duchovní«. Jiní dokazovali, že »Kniha o víře« počítá léta od narození Kristova, ale satan byl spoután na tisíc let v den Kristova vzkříšení. Od této chvíle, nikoli tedy od narození Kristova sluší vypočísti rok konce světa. Dle tohoto výpočtu tedy neměl se ukázati Antikrist r. 1666, nýbrž až r. 1699. »Neoddávejte se snům o posledním dnu a o Antikristovi«, psal duchovní vůdce raskolníků neohrožený Avvakum, »ještě se neobjevil poslední čert. Nynější bojaři dvorští, jeho nejbližší přátelé, ještě jezdí jako běsi — cestu jemu urovnávají a jméno Kristovo vyhánějí. A až všude uklidí, přijdou napřed Eliáš a Henoch jako žalobci a potom Antikrist«. Proto napjaté očekávání archandělské trouby na čas bylo přerušeno, a počali očekávatí Eliáše a Henocha. Vvstoupilo a objevilo se několik osob, jež považovány byly za tyto dva proroky.

Tenkráté očekávání nebylo nadarmo. 25. srpna 1698 t. j. pět dní před oním strašným rckem (až do Petra Vel. začínal Nový rok měsícem zářím), v němž se měl objeviti Antikrist, navrátil se ze zahraniční cesty car Petr. Střelci usmyslili si zavřítí mu cestu do Moskvy a zahubití ho zároveň se všemi Němci, avšak plán tento zůstal neproveden. Petr přijel do hlavního města a nevjížděje do Kremlu a nepokloniv se ani Iverské Bohorodici ani moskevským divotvorcům, k všeobecnému údivu zajel přímo do německé slobody k ženě u Rusů nevalné pověsti, Anně Mons. Část noci pak probýril u němce luterána generála Leforta a zbytek noci nestrávil ve svém carském dvoře, nýbrž v kasárnách gardy, v Preobražensku. Údiv změnil se v úžas, když následujícího jitra přijímaje uvítání po příjezdu, car vlastnoručně ustříhl několik plnovousů bojarských. Sluší věděti, že holení vousů nedávno před tím bylo přísně odsouzeno a proklato patriarchou Hadrianem jako smrtelný hřích, který měl za následek vyloučení z církve, odepření svatých svátostí a křesťanského pohřbu. »Kde postaví se holovous na posledním soudě, se spravedlivými ozdobenými vousem či s kacíři holovousy — rozsudte sami«, tak kňčil patriarcha svůj okružní list o holení vousů. Náhornou odpověď na tuto otázku poskytovaly starobřádecké rytiny posledního soudu.

Za pět dní nadešel i Nový rok. Car místo aby podle starého obyčeje byl přítomen v tento den slavným bohoslužbám v Kremlu a přijal pozdrav od patriarchy a pozdravil lid k Novému roku, strávil celý den na hostině u generalissima Šejna. Jeho podruhové holili poslední plnovousy za hlučného chechtotu přítomných, zatím co obětem těchto žertů bylo úzko u srdce. Téhož dne Červené náměstí před Kremlm zastaveno bylo šibenicemi. Marně zapísal patriarcha Hadrian rozhněvaného cara, předstoupiv před něho se zázračným obrazem Matky boží. Na Červeném náměstí stanul první průvod dvou set uvězněných střelců vedených na kárách s rozžatými svícemi v rukou, většinou již zmučených, provázených svými ženami a dětmi, jež kráčely za vozy zpívající žalostné písně pohřební. Když přečten byl rozsudek, byli pověšeni; car nařídil několika důstojníkům, aby pomáhali katům. Dle jisté zprávy i car sám sklátil hlavy pěti odbojníkům sekerou a přinutil bojary, aby rovněž přiložili ruku k hroznému dílu. Sedm dní trvaly popravy, tisíce obětí padlo. Někteří byli lámáni kolem, jiní utraceni jinými krutě vymyšlenými tresty smrti. Bylo zapovězeno odnésti těla popravených; pět měsíců měla Moskva smutné divadlo

mrtvol rozvěšených na všech cimbuřích Kremlu a ostatních hradbách městských nebo vystavených na náměstí; po pět měsíců zimních zůstávali střelci pověšeni na mřížích vězení jeho sestry, vládyčtivé Sofie.

To všechno postačovalo až příliš, aby potvrdilo hotové mínění o tom, že car jest očekávaným Antikristem. Patrně vše, co car dělal, bylo za tím účelem, aby nebyl poznán a usvědčen. Car nešel do moskevských svatyní, — rozumí se proto, poněvadž věděl, že moc Hospodínova jeho proklatce nevpustila by do posvátného místa. Krbům předků nechtěl vzdát čest a svých pokrevných nenavštívil, jest to pochopitelné, jsou mu cizí a ještě by mohli odhaliti jeho podvod. Z téže příčiny neukazoval se ani lidu o Novém roce. Mohl býti poznán po předpověděné době svého objevení, proto změnil letopočet. Poručil počítati leta nikoli od stvoření světa, jak se dosud dělo, nýbrž od narození Kristova a při tom »ukradl Bohu« celých osm let. Aby letopočet ještě více pomátl, velil počítati Nový rok od ledna místo září, docela zapoměv, že v lednu nemohl býti svět stvořen, neboť jablka byla by nezralá a had by nebyl měl čím světi Evu. Konečně přijal na sebe lstivě i znamení Antikrista: nazval sebe »imperator« a takto ukryl své jméno v písmeni »m«. Vypustíme-li totiž toto písmeno a vezmeme ostatní písmena za čísla dle slovanského zčíslení, dostaneme součet 666 — číslo apokalyptické šelmy. Slovem, tentokrát byl to již nade vši pochybu — Antikrist. V souhlase s proroctvím objevil se r. 1669. Tudiž r. 1702 má se očekávati konec světa. A zase opakovaly se tytéž výjevy, jaké jsme viděli r. 1669, zase objevili se »rakevníci« (groboopolagatjeli), kteří v nocích zpívali ve svých »kládách« rakvích unylou píseň: »Ze sosny je rakev — pro mne vytesána — v ní budu ležeti — hlasu trouby ždátí: andělé zatroubí — z hrobu mne probudí —« atd.

A opět plynula léta po letech, a slunce svítilo jako dříve, hvězdy nepadaly s nebe a nic nepředpovídalo blízkého konce světa.

(Miljukov Rambaud.)

Za nynější války očekávání konce světa oživilo opět a vzrostlo na všech stranách. Požár tak rozsáhlé světové války se všemi hrůzami, jakých lidstvo ještě nebylo svědkem, plodí bujnou fantasií, a tu chtějí viděti mnozí a věří, že plní se dnes všechny předpovědi Písma sv. o konci světa. Četné sekty svým učením k tomu dopomáhají. Joannité (viz o nich na jiném místě) měli to již před desíti lety vypočteno, že konec světa jest blízko. S podobnými výpočty pocpšili si nyní též adventisté, malevanci, bezpopovci a jiní. Po vsch chodí i zvláštní hlasatelé posledního soudu; lidé se připravují na konec světa. Sektařské nauky jsou rozšířeny dosti četně i mezi vojskem. Byli-li Rusové vždy pověřiví, za nynějších okolností dostupuje pověra vrcholu. Kde jaký nápadnější zjev ať přírodní (komety, zatmění slunce), nebo dějinný, vše spojují se strašnými přítomnými událostmi. Neshodují se však v označení Ancikrista. Jedni označují jím osoby na západě, jiní hledají ho v Rusku samém, jiní tvrdí, že se teprve ve své hrůze objeví, kdežto dosud se tají. V očekávání brzkého konce světa jeví se mnohým veškera starost a časné věci a o budoucnost lhostejnou, ba zbytečnou. Jakýsi fatalismus ovládá přivržence některých sekt.

Nové sekty na Rusi. Kde není jednoty v hlavě, nemůže jí býti ani v údech, a kde není pevné ruky, tam uvlečují se snadno otěže. Proto něčím přirozeným jsou odštěpky od pravoslavné církve tvořící různé sekty. Ani dvacáté století jich není ušetřeno. R. 1911 založil ve Varšavě Żebrowski, polský kšenc, náboženskou obec »Křesťanů evangelistů«, kteří však nemají společenství se sektou téhož jména, jež r. 1840 vznikla na českém toku z Melkanů za vůdcovství kozáka Ondřeje Salamatina. Ústava praví, že jejich svazek jest sjednocení všech obcí křesťanských nenáležejících do žádné církve úřední — spočívajících však na společné všem víře v Ježíše Krista a jeho evangelium. Má je volné pojetí společná obrana proti utlačovatelné svobody svědomí. Každá obec se spravuje sama, všem jest přiručena co největší svoboda, všechny dohromady pojmí jakási víra v hlavní dogmata. Sekta se rychle rozšířila. Żebrowski dle svého doznání věřícím veřejně v kázání prodělal mládí hřšného Augustina, ale dle kritiky nevstupuje do šípků svatého Augustina. Pokud sekta rozšiřovala se na účet mariavitů, mlčely ruské úřady, ale když zjednávali si přívrženců i mezi

pravoslavnými, počínají se proti ni ozývatí. — Jiná sekta rychle se šířící jest »Jcanitův«. V druhé polovině minulého století upozorňoval na sebe pobožným životem různicím se od ostatního pravoslavného duchovenstva farář kronštatský Jan Sérgejev, dnes všeobecně známý pod jménem Jana Kronštatského. (Kronštát pevnost a přístav baltického loďstva ve finském zálivu před Petrohradem). O jeho životě, divech, nezištnosti, dobročinnosti a vlivu působícím svým kázáním, příkladem a slovem vykládá se mnoho a skoro zázračné věci. Jest o tom již i malá literatura napsána. V krátkém poměrně čase obdržel otec Jan všechny hodnosti a vyznamenání, jakých od svých vrchností může dosáhnouti pravoslavný světský duchovní, a mimo to celý národ ctíl ho za živa za svatého, cudotvorce. Kelem něho utvořila se společnost zvláštních jeho ctitelů obou pohlaví, různého stavu a vzdělání. Časem se vytvořila z nich jakási náboženská společnost lidí nevzdělaných, pověrečných. V jejich čelo postavili se lidé pochybné mravní cti, kteří sami se chtěli povznést na účet o. Jana. Jejich činnost rozšířila se po celém Rusku, brali mladá děvčata jako by do kláštera založeného o. Janem, prodávali »věnečky« jim posvěcené, předměty, jichž se »světec« dotýkal atd. Věci té se chopili jakýsi Ondřej Černov, mnich Alexander a Vasil Pustoškin. R. 1907 vystoupil o. Jan veřejně proti nadužívání svého jména i dobré víry lidu svedeného a rck na to vyřkl klatbu na ně; než bylo již pozdě. Byly tu již jisté náboženské společnosti s učem sice ještě nevyjasněným, ale hluboce již zakořeněné v masách nevzdělaného lidu pravoslavného. R. 1909 rázně proti nim vystoupila i vláda. Dala jim zavřítí jejich útulky a děti jejich převéstí na pravoslaví. Představený sekty Bolšakov máje však na své straně mravní podporu lidu očáleného dobročinností přívrženců sekty, bývalého synodálního misicónáře igumena Arsenia a misicónáře Bogelubova, kteří slovem i písmem dovozovali pravoslaví Joanitů, nejen že d.tky jejich zachránil pro čest sekty, nýbrž ji dovedl otočiti jakousi aureolou mučnictví. Sekta se šíří velmi rychle po celém Rusku a zvláště nyní za války dychtivě po divech a zázracích nabývá mnoho přívrženců, již očekávají v různých záležitostech divy otce Jana. Stoupenci sekty tvrdí, že jsou dobrými pravoslavnými věřícími, avšak že jsou od zlých a závistných pravoslavných duchovních pronásledováni.

Nauka její ani obřady dosud nejsou přesně stanoveny. Dle missionářských pravoslavných sjezdů, jež se posledně sektoou tou zabývaly, aby mohly proti ní čeliti, věří Jcanité: 1. Jan Kronštatský jest nejsvětější Trojici, Ježíšem Kristem, nejvyšším soudcem nad celým světem a pravdivým Bohem. 2. Dlužno se modliti před jeho obrazy, zapalovati svíce a lampy, zpívati na jeho počest akafisty, činití hluboké poklony až k zemi a často žehnati se. 3. Sv. přijímání skládá se z posvěcených chlebě, vína a vody, jež se mají píti z kalichu posvěceného o. Janem a ozdobeného jeho obrazem. Takové přijímání vtiskuje duši znamení, dle něhož na posledním soudě pozná o. Jan svých vyznavačů, spasí je, kdežto ostatní bez toho znamení potupí. 4. Mimo o. Jana má se ctíti a nábožné písně zpívati na počest bchordice Porfirije Kišelové. 5. Mají se ctíti proroci, andělé a apoštolé, z nichž Eliáš, Enoch, sv. Jan evandělista a archanděl Michal přebývají nyní na zemi. 6. Státní církev pravoslavná to jest peklo, z něhož nikdo nebude spasen. 8. Manželství to výstřednost. 9. Pctrava masitá a nápoje horké jsou hříšné. 9. Konec světa nastoupí v roce 8400 let, tedy brzy. O mravnosti sekty mluví a píše se u pravoslavných mnoho zlého, ale zdá se, že se mnoho přehání na zostuzení sekty.

Hnězdenskopoznaňský arcibiskup dr. Eduard Likowski zemřel. Po smrti arcibiskupa Štablewského r. 1906 zůstal stolec arcibiskupský v Poznani neobsazen přes 8 let, poněvadž nemohl se Vatikán dorozumětí s Berlínem o jmenování Poláka arcibiskupem. Konečně minulého roku Berlín povolil a 12. srpna byl jmenován dr. Likowski, jenž diecési spravoval jen prozatímně, arcibiskupem poznaňským a 25. září na dómě v Poznani slavnostně introniscván. Narodil se r. 1836 v Pleszewě, r. 1861 byl vysvěcen na kněze, působil neustále v Poznani jako kaplan, pak jako katecheta na gymnasiu sv. Mari Magdaleny, na to stal se profesorem a řiditelem tamního semináře. R. 1880 byl jmenován kanovníkem tamní kapitoly a r. 1887 stal se světicím biskupem. Jako člen kapitoly poznaňské měl značný vliv na arcibiskupa

ve všech otázkách církevních i politických. Za arcibiskupů Dindera i Stablewského byl Likowski prvním rádcem jejich, nejednou je i zastupoval. Po smrti arcib. Stablewského byl Likowski navržen kapitolou za nástupce jeho, avšak vláda ho nepotvrdila, zůstal však s kanovníkem Dorszewským správcem arcidiecése. U příležitosti zlatého jubilea kněžského r. 1911 udělil mu sv. Otec titul arcibiskupa. Zemřel 20. února t. r. Novým světícím biskupem byl ustanoven a správcem arcidiecése jmenován prelát dr. Jedzinka, dosavadní ředitel semináře.

Dr. Likowského možno počítati k nejvýznamnějším polským badatelům církevních dějin. Napsal několik cenných studií z dějin sjednocení církve ruské s římskou a byl dnes v té otázce pokládán na katolické straně za nejlepšího znalce. Jeho díla (největší: *Historya unii kościoła Ruskiego z kościołem Rzymskim*, Poznań 1875. *Unia Brzeska*, Poznań 1896.) jsou výsoce ceněna, kritická, na původních pramenech založena, pro dějiny ruské unie nepostradatelná.

Pravoslavi v Haliči. Volyňský arcib. Eulogij žádal nadprokuratora sv. synodu, aby se postaral o zřízení a vydržování nových 100 pravoslavných far v Haliči. Nadprokurator předložil však žádost ministerstvu pouze o 50 far. Kněz má dostati ročních 1200 rublů a řádek 300 rublů.

Metropolita Szeptyckyj. V Nižním Novgorodě, tom poloasijském městě, dlouho metropolita Szeptyckyj svého vyhnanství netrval. Byl převezen do Kursku, poněkud východně od poloviční asi vzdálenosti mezi Kijevem a Moskvou. Noviny celého světa se neustále zabývají jím jako nejvýznamnější osobou rusínského národa. Dle zpráv petrohradského »Kolokola« prý navštěvuje chrámy pravoslavné denně, avšak do katolických nechodí. Prý kdysi hrubě k němu přistoupili ruští kněží, aby ho odstranili z kostela, do něhož mají přístup toliko věrní pravoslavní. »Rječ« však od svého dopisovatele dostává zprávu, dle níž metropolita Szeptyckyj navštěvuje pilně chrám katolický. Pravoslavný arcibiskup Tichon prý ho nepřijal. Možné jest to, poněvadž ti lidé neznají taktu a mravů západu. Poněvadž svým vznešeným vysokým zjevem budil na ulicích obdiv a dával se do řeči s lidmi, kupoval si i knížky náboženského a liturgického obsahu, byly mu vycházky zapovězeny, a metropolita stal se vězněm. Týž osud sdílí s ním věrný jeho kněz, dr. Bocian, ředitel rusínského semináře ve Lvově. V lednu prý mu bylo popřáno metropolitu navštívit a donésti mu něco knih, šatů a peněz. Arcibiskup obývá nyní dle listu »Južnyj Kraj« v malinké nízké světničce ve čtvrtém poschodí, kde nemá čistý vzduch ani přístupu a vězeň nemůže dělati pohybu. Stěžuje prý si neustále do bolení hlavy. Nedávno podal žádost na ruské ministerstvo, aby ho postavili před soud a, bude-li uznán vinným, poslali ho raději na Sibiř, neboť přítomný stav stává se mu nesnesitelným nedostatkem vzduchu, pohybu a svobody. Ruské duchovenstvo prý fanaticky je proti tomuto hierarchovi zaujato a potupně o něm mluví. Nedivíme se. Jemných, ušlechtilých mravů, snášenlivosti, povznešenosti nad nízkostí u ruského duchovenstva málo bychom našli. Ostatně dnes čím asi většími hrubíány jsou k zajatcům, tím platí za větší vlastence.

Na účely Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda věnovali K.: Vdp. Aug. Kleveta, Podivín 5, M. Vaněk, Dlouhomilov 3, sestry Grácovy v Žeranovicích 12, dp. J. Jezbera v Lomnici 3, vdp. J. Kubánek, em. děkan v Tovačově 2-5, dp. Klem. Cigoš ve Špachendorfě 1, Fr. Koutný v Pavlovicích 10, J. Podešva v Jarohňovicích 3-50, dp. J. Dvořák v Telči 3-50, dp. V. Lachmann v Brovnici 3-50, dp. Th. Káčer v Kuželově 1, Nejmenovaný kněz 20, vdp. J. Kremel ve Franc. Lhotě 10-50, M. Plačková v Mar. Horách 1, M. Štěpánova v Klokočově 2, vdp. J. Pěček, em. děkan v Kroměříži 50.

Všem šlechetným dárcům volá upřímně: »Pán Bůh zaplatí!« a o nové dary prosí

Msgr. dr. Ant. C. Stojan,
poslanec a probošt v Kroměříži.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.

Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezálepeném dopise beze známky a na obálku napíše »reklamace«.

Redaktoři a pořadatelé:

Mšgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, A. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1.50 K, do Německa 1.5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2.5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

»Kristus, rozřešení všeliké otázky bylo heslem v prvních dobách křesťanství. Jako že dlužno připomenouti, co Kristus Pán u té které věroučné neb mravní zásadě pronesl, budiž Kristus i v této pojednané části a otázce rozřešením.

Když se národ israelský navrátil ze zajetí babylonského, plnili všichni vzorně příkázání boží. Vzdviž měli před očima tresty, jimiž je Pán Bůh stíhal pro nevěrnost a pro přestupky příkázání božích. Navzájem se varovali a okřikovali i spravedlnost boží na paměť uváděli a naostřovali. Mnohým zdálo se i to málo, a proto zvláštním způsobem horlili o to, aby zákon boží ve všem a při všem byl plněn. Ti nazývali se horlivci čili farizeové. Sami co nejbedlivěji a co nejúzkostlivěji plnili všechna příkázání boží a všeliké předpisy a jiné nabádali, aby tak rovněž činili. Mezi horlivci těmito mnozí větší zbožností a svědomitým plněním povinností všech vynikali, takže více tříd těchto horlivců čili farizeů bylo.

Než přešel, horlivost tato časem se zvrhla nadobro. Horlivci tito čili farizeové vykonávali vše svědomitě, ale jen zevně. Usílovali o to, aby předpis do nejmenšího, jak se říká, do puntíka, byl vykonán, ale o ducha, v jakém měl být vykonán, ani v tom nejmenším se nestarali. Byl-li předpis čili nějaký skutek vykonán dle zevnějšku dokonale, měli to za dokonalost, ač uvnitř zle a zle smýšleli. Vynášeli na odív svou domnělou dokonalost a při tom nezhrozili se své vnitřní zvrhlostí a neštíteli se i ohavnosti páchat.

Dávali veřejně hojně almužny, avšak soukromě utiskovali vdovy a sirotky a odírali chudé. Postili se veřejně a pošmurně chodili, ale když vidění nebyli, na půst zapomněli. Na hlavě nosívali klobouk jako hmoždíř, aby nebyli roztržitými a žen ani neviděli a soukromě ohavnosti se dopouštěli. Vykonávali časté a dlouhé modlitby, ale jazyku na úzdě udržeti nedovedli. Spávali na úzké desce, aby spánkem překonání spadli a hned zase se modlití mohli. V okrajích šatů svých dlouhých nosívali kamení a trní, aby při každém kroku bodnutí byli trním a kamením.

Věru toť život obětovný a kající nesmírně a přece Pán Ježíš s takým důrazem pravil k posluchačům svým a to nejednou, ale několikrát: »Nebude-li spravedlnost vaše hojnější než farizeů a zákoníků, nevejdete do království nebeského!« Ach Pane, taký život! A Pán slova svého neodvolal, nýbrž znova je naostřil.

Kde tedy chyba byla? Konali vše jen pro chválu lidskou, aby byli vidění a chváleni, a tu pravil Pán Ježíš: »Už mají odplatu svou!«

Ach mělká a bídná to odplata za taký život!

Kristus rozřešení otázky všeliké. Důtklivě na rozum nám dává, jak dbalými býti máme při všem dobrém, co konáme, dobrého úmyslu. Ne chvála lidská neb samochvála má nás ovládati, nýbrž ve všem i při všem čest a chvála boží vyhledávána býti má. Boha oslavovati máme ve všem i při všem, by mohl býti též naší oslavou a blažeností.

(Další část.)

Na slovanském východě.

Vzpomínky z cest.

Mezi Poláky.

(Ad. Jašek.)

(Pokračování.)

Ladnou úhledností vyniká kruhovitý kostel dominikánský s uměleckým hojně uctívaným obrazem Panny Marie dle pověsti malovaným od sv. Lukáše. Obraz pochází z Cařihradu a představuje rázovitý typ byzantského umění. V kapli uctívá se alabastrová soška Panny Marie přinesená tam z Kyjeva. Jest nejstarší řezbou církevní ve Lvově.

Celkový pohled na město velmi malebný jest s mchyly Unie lub'inské zřízené na památku 300letého výročí spojení Polska, Litvy a části Ruska. Obrovská mohyla byla nasypána dle návodu Fr. Smolky po způsobu staroslovanském r. 1869. Vypíná se na severovýchodní straně města na temeni »Vysoký Zámek«. Na jihozápadní straně leží rozlehlé město Lvov s oživenými ulicemi a nádhernými sady, na sever rozhlíží se oko po jednotvárné rovině, lvovské to kampani, v níž s úrodnými poli střídají se malé lesíky a semo tam vykukují dědinky a četné

dvory. Oko únavou ztrácí dohled až kdesi v zamlžené dálavě. Od pradávna stávaly na tom návrší hlídky, aby slídily po nepříteli, jehož neblahou předzvěstí byly za dne zvířené kotouče prachu kopyty tatarských a kozáckých koní a za noci ohně odpočívajících, tábořících a obléhajících vojáků.

Navštívme ještě jednou kostely polské. Mají cosi zvláštního v sobě. Jakási historičnost spočívá skero na každém z nich. Stěny jsou ověšeny památkami, mezi korouhvemi týčí se často

Dominikánský kostel ve Lvově.

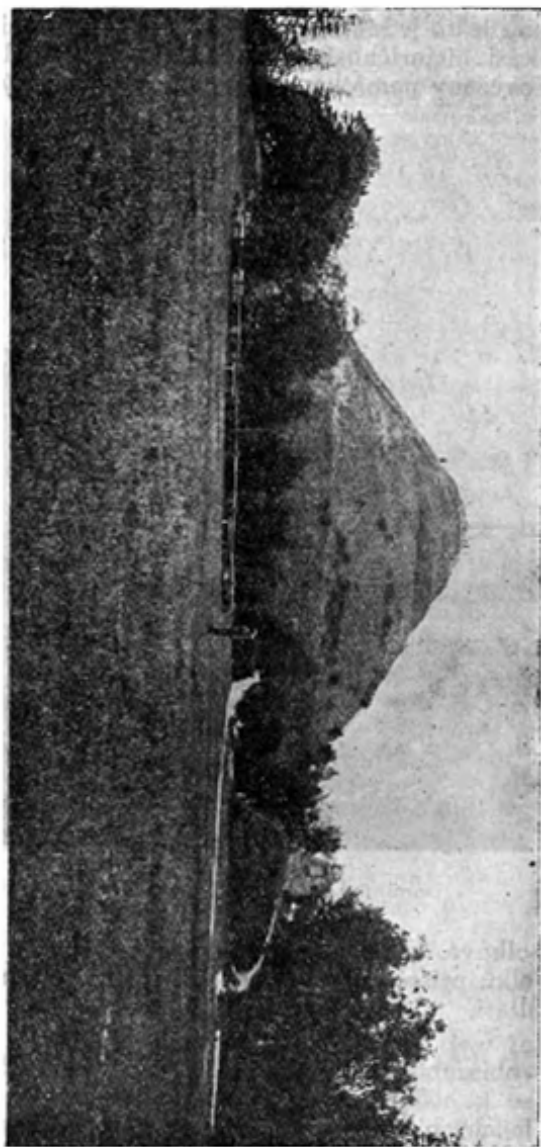
prapory spolkové. Viděl jsem ve Lvově i v jiných městech, že členové spolků přistupující o nedělích ku sv. přijímání, prapor si nesli k oltáři.

Zvláštní jest i zpěv kněží při bohoslužbách. Po jediném »Dominus vobiscum« p i zpívané mši sv. poznáme Poláky. Zpěv ten kloní se k bohoslužebnému zpěvu při obřadech staroslovanských, jejichž blízkost asi měla vliv i na Poláky tak přesné při bohoslužebných úkonech.

Bezohledná, upřímná, hlubká zbožnost lidu polského jest známa, až příslovecně. Když jsem zoovídal před lety o velikém týdnu na Kalvaryi Žebřidovské, slyšel jsem i veřejnou (hlasitou) zpověď; po zpovědi někteří přímo lehlí si na zemi, nedbajíce

blata a vody, aby s rozpjatýma rukama ležíce tváří k zemi obrácenou konali pokání. Lid ve svých pobožnostech jest neobyčejně vytrvalý, trpělivý, horlivý a bezohledný. Nedbá na nic; hledí si jen své pobožnosti. Kdo jednou prodléval lidové poutě

Mohyla Unie lublinské u Lvova.

polské at na Kalvaryích (pod Krakovem a u Přemyslu) nebo v Častochově, nezapomene jejich obrazu nikdy. Dějí se ovšem bez souladu a za velikého nepořádku, asi jak bývaly před sty lety, ale zasluhují názvu, aby byly jmenovány speciálně polské.

Žádný národ tolik neputuje též jako Poláci. Mají množství zázračných obrazů a poutních míst. Touha putovati jest lidu tomu už vrozena, nedbá při tom valně vymožeností doby, je tu příliš konservativní, koná rád vše tak, jak vidíval a naučil se od předků. Není zvláštností, že bez agitace schází se v Častochově, na Kalvaryích nebo v Kochavině na 30—50 tisíc poutníků ze všech míst, kde mluva polská zaznívá. Kdo chceš viděti zástupce národa polského s jeho kroji, lidovou mluvou, a nelíčenou pobožností, účastní se asi na týden poutí častochovských a kalvaryjských.

Kněz má u lidu dosud veliký vliv a vážnost, rád jest viděn a rád je slyšen. Místo ruce líbají na mnoze knězi pouze šat. Venkovský lid se při pozdravu kněze hluboce uklání a pokládá si za čest, je-li jím osloven.

Kněz polský žije a cítí s národem, za něho trpěl doma žalář a na Sibíři vyhnanství, pro jeho ideály stavěl se do největšího nebezpečení, pro jeho potřeby nelekal se ni největších obětí. Kde žijí polské duše, tam je doprovází i jejich kněz. Ať jsou Poláci roztroušeni po celé Evropě jako dělníci či vystěhovačci, čas od času je vyhledává polský kněz, aby ukojil jejich hlad duševní a přesvědčil se o jejich postavení hmotném. Zatím co v našem národě zásluhou jednotlivců jsme se vzmohli aspoň částečně na misie mezi našimi dělníky v Porýnsku a v ostatní Evropě jsme o svých po stránce náboženské ani nevěděli, staral se polský kněz pečlivě o své příslušníky rozptýlené po celém Německu, Francii a Anglii, šel za nimi do Švýcar, Bosny, ano četl jsem před lety zprávu krakovského misionáře jesuity O. Čerminského, že konal misie několika Polákům na ostrově Křetě.

A dnes za hrozné katastrofy pro národ polský? Kdo se nejvíce ujmá vystěhovačů, stará se otcovsky o jejich potřeby tělesné i duševní? Jest to opět polský kněz. Krakovský biskup kníže Sapieha první vyslal kněze na své útraty k raněným polským vojínům umístěným v různých nemocnicích, vydal tklivé svolání o pomoc bídě lidu polského, zubožené Polšce. A polský kněz vyhledává bez únavy hloučky vystěhovačů polských, chodí od jednotlivce k jednotlivci, vyptává se, těší, radí, povzbuzuje, pomáhá slovem i skutkem, jest otcem, apoštolem lidu svému ve chvíli nejpotřebnější a nejhroznější. O zavřené (intervinované) příslušníky polské z naší a německé říše v Moskvě a Kijevě stará se opět kněz, jenž jest ochotným prostředníkem mezi zajatci a úřady.

Jaké lásce těšil se kněz mezi venkovským lidem, vykládal mi jistý správce duchovní, že děti vidouce ho, an jde do jejich vesnice, hrnuly se s polí a louk, aby byly přítomny jeho náboženským hodinám. Když chudobné nemajíce obuvi, do školy nepřicházely, přišly aspoň na náboženské hodiny v hadrácích majíce nohy zamotané nebo dokonce bosy

(Pokračování.)

Jak bychom mohli pracovati k povznesení Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie zvláště my kněží.

Přednesl na Velehradě Gilbert Cyrill Křikava C. R. Praem.,
farář z Mladých Bříšť.

(Pokračování.)

Před málo dny jsem mluvil s dp. dr. Klementem Žůrkem O. Praem. Vypravoval mi, jak měl přednášku v jisté obci na českých hranicích. Potom dostal dopis od mladíka z Čech, který byl na přednášce. Ten mu psal asi takto: »Píši Vám, nutí mne k tomu okamžitá nálada, a nevím, jestli bych Vám psal později, až ta nálada pomine. Byl jsem na Vaší přednášce. Nemám klidu srdce, a prosím Vás, abyste mi poradil, co mám dělati, abych klidu srdce nabyl«. Dr. Žůrek mu odpověděl: »Jedte na Velehrad na exercicie mládeže«. Mladík jel a po exerciciích psal dru Žůrkovi: »Nabyl jsem klidu srdce. Za Vaší radu Vám budu po celý život vděčným«.

Před nějakým časem rozesílala česká ženská kongregace řeholní farním úřadům žádosti, aby kněží upozorňovali své osadníky na kongregaci, která nemá dosti kandidátek. Já jsem odpověděl: »Mé přesvědčení jest, že všechny náboženskokulturní podniky českého národa se mají stavěti pod ochranou sv. Cyrilla a Methoda. Zaveďte ve svých ústavách a klášterích odbory Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda, pořádejte ve svých domech s pomocí Apoštolátu exercicie pro ženy, matky a dívky, a kandidátky se Vám přihlásí«. Bylo-li mé rady uposlechnuto, nevím. Ale to vím, že když jsem loni o svátku sv. Jana Nepomuckého měl v Praze o Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda přednášku a pravil jsem, že jeslí se osvědčily exercicie Apoštolátem na Velehradě pořádané zvláště exercicie pro studenty, osvědčily by se i v Čechách, přítomní kněží i laikové projevíli souhlas. Já aspoň myslím, že nedostatku kandidátů theologie (a rovněž i nedostatku kandidátek ženských klášterů) by se exerciciemi mládeže mnohem lépe předešlo nežli sbíráním peněz na podporu studentů, aby se věnovali stavu kněžskému.

Ale dovolil bych si upozorniti na jeden druh exercicií, kterých je velmi potřeba, a které se dosud nekonají. To jsou **exercicie pro kostelníky**. V kterémisi českém katolickém časopise stálo, že v Německu se konají v Beuronu exercicie nebo kursy kostelnické. To není správné. V Německu vykonávají na mnohých místech kostelníci službu varhanickou. V Beuronu jsou na tamní hudební a chorální škole osmiměsíční kursy varhanické. V prvním kursu se mohou takoví kostelníci-varhaníci vycvičiti v hudbě tolik, aby mohli slušně zahrátí kostelní písně a responsoria. O výkonech kostelnických zvlášť před-

nášek nemají, ale mají příležitost súčastníti se přednášek o liturgice, o církevních obřadech celého církevního roku, které zároveň v tamnějším arcí opatském chrámu Páně úplně dle předpisů liturgických provedené mohou viděti. Já si pod názvem exercicie pro kostelníky představuji něco jiného. Myslím, že by aspoň 2 dny konaly se duchovní přednášky spojené s přijetím sv. svátostí a aspoň 1 den přednášky o nejdůležitějších předpisech liturgických a o tom, jak se má zacházeti s kostelním prádlem, paramenty a kostelním náčiním, a jak se mají čistiti. Jest zajisté žádoucí, aby úkony bohoslužebné se konaly co nejdůstojněji. A jestliže jest třeba, poněvadž »quotidiana vilesunt«, co se často koná, to sevšední, abychom my kněží v duchovních cvičeních se obnovovali na duchu, abychom důstojně konali tajemství boží, tím spíše jest toho třeba kostelníkům, laikům, kteří nemají theologického vzdělání, které máme my kněží. A přece i oni jsou »ministri altaris«, služebníci oltáře, neboť konají úkony, ku kterým církev ve staré době opravňovala nižšími svěceními, která bylo i nám napřed přijati, abychom se mohli státi kněžími.

Není pochyby, že věřící rádi chodí do kostela čistého a okrášleného, kde je čisté prádlo, krásná paramenta, kde se dbá na pořádek. Čistý kostel dělá vždy dobrý dojem na návštěvníky. Já jsem často slyšel od návštěvníků klášterního kostela v Želivě: »Co se nám zvláště líbí, je, že je tam všechno tak čistouchké!« Je to odkaz zakladatele řádu premonstrátského sv. Norberta, který svým synům duchovním kladl na srdce zvláště tři věci a mezi nimi je »circa altaria mundities«, čistota oltářů a věcí oltářních. Naopak kostel zanedbaný, prádlo a ostatní kostelní potřeby nečisté odpuzují. Slyšel jsem, jak pravil jistý řeholník kněz: »Sloužil jsem mši svatou v děkanském kostele královského města, ale bylo mne hanba, jak nečistý korporál mi byl dán ku mši svaté«.

Kolikráte mívá kněz nejlepší vůli, aby bylo v kostele vše čisté a v pořádku, ale kostelník mu všechno pokazí. Nechodí-li kněz stále za ním, všechno pomačká, všechno pošpíná. A stále za ním choditi nemůže. Aby kostelníci čistotě a pořádku se naučili, aby zároveň byli dobrými zbožnými křesťany, kteří by si byli dobře vědomi vznešenosti úkonů, které konají, k tomu by právě sloužily exercicie kostelnické. V krajině, kde je nějaký klášter, daly by se exercicie takové snadně zavést.

Nedávno konaly se exercicie jiného druhu. Konaly se exercicie kralovehradecké diecéšní jednoty cyrillské v Čáslavi. V oznámení stálo, že biskupská konsistoř povoluje, aby se varhaníkům, kteří se jich súčastní, poskytl příspěvek z kostelního jmění, kde je dostatečné. Podobně mohl by se poskytovat příspěvek na exercicie kostelnické. A kde jmění kostelní dostatečné není, snad by se našli aspoň někteří horlivější faráři, kteří by přispěli ze svého, aby se jejich kostelníci exercicií súčastníti mohli, a jinde by snad někteří zbožnější kostelníci

sami tu oběť přinesli. Nevím, co o této věci veledůstojní páni soudíte, ale tolik vím, že když jsem loni o této věci mluvil v přednášce o Apoštolátu v Praze, přišli potom kněží i laikové a pravili mi: »Dobře jste to pověděl«.

Zmínka o beuronských kursech varhanických a o cyrilských exerciciích přivádí mne na další myšlenku, jak by bylo lze povznést Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda.

Jest jisto, že krásný zpěv láká věřící do chrámu Páně a zpěv špatný nebo žádný vyprázdňuje kostely, aspoň u nás Slovů. To znal již svatý Augustin, jak mohutně působí krásný zpěv kostelní. Právě se, že byl »in hymnis et canticis suave sonantis Ecclesiae vocibus vehementer affectus«, že »byl velice dojat hlasem církve v chvalozpěvech a písních líbezně pějící«. Z toho přesvědčení zajisté také vyplynulo motu proprio zemřelého sv. Otce o reformě církevního zpěvu. Slyšel jsem již častěji námitku, že se nedá provést to, co sv. Otec žádá. Chce na př., aby liturgický zpěv prováděly jenom osoby mužské a ne ženské, i v malých kostelích, na př. ve vesnických farních kostelích. Já aspoň myslím, že sv. Otec nežádal nic nemožného. Kdo onu námitku činí, neučinil pokusu, dá-li se provést, co sv. Otec žádá. Mohou být ovšem někde poměry takové, že se nedají provést zásady hlášené sv. Otcem o reformě církevního zpěvu. Mně pravil ředitel beuronské varhanické a chorální školy a referent německého cecilského spolku p. baron Arnošt Werra, že mluvil se svým dobrým přítelem p. Singenbergrem, známým skladatelem hudebním, a ten že mu pravil: »Já v Americe mohu pracovat pouze se zpěvačkami, abych měl mužské zpěváky, to je naprosto vyloučeno«. U nás nejsou poměry tak nepříznivé, ačkoliv je pravda, že poměry na venkově nejsou takové, že by se mohly zásady sv. Otce provést hned. Ale časem by se vše mohlo zařídit dle zásad těch, tak že i na venkově bychom mohli slyšet ve chrámech chorál a liturgické skladby řádně přednášené i krásně zpívané písně lidové. A tu právě by si mohl Apoštolát získati mnoho zásluh, kdyby se postaral, aby zpěv církevní, zvláště na venkově se zreformoval dle zásad sv. Otce.

Jaké jsou poměry v tomto ohledu u nás? Máme varhanické oddělení se 3 ročníky při hudební konsistoři v Praze a máme varhanickou školu se 3 ročníky v Brně. Z těchto škol nemá církevní hudba a zpěv na venkově užítku. Absolventi těchto škol chtějí mít postavení přiměřené nákladu vynaloženému na jejich hudební vzdělání. Ten činí aspoň 1000 K ročně. Také v Beuronu vyžaduje jeden kurs aspoň 1000 M nebo kolem 1200 K nákladu. Je ovšem pravda, že dle osnovy brněnské varhanické školy stačí pro venkovské varhaníky první ročník školy té. Ale i ten náklad je veliký na poměry venkovské.

A potřebu venkovských varhaníků pocítujeme zvláště v Čechách, kde působením pokrokařských učitelů

a jejich časopisů se učitelé varhanické služby vzdalují nebo ji konají ledabyle. Na Moravě jsou snad poměry lepší. Ale v Čechách jsou vikariáty, kde sotva polovice varhaníků jsou učitelé. Slyšel jsem kněze z různých vikariátů naříkati na svízele s varhaníky na venkově. I v časopisech se o tom již dosti psalo. V Čechách na mnohých místech zastávají službu varhanickou osoby ženské. Mají skromnější nároky a plní svůj úkol svědomitě. Mluvílo se kdesi o těchto poměrech, a tu jistý vysoký hodnostář církevní z Moravy se vyslovil proti tomu, aby ženské byly varhanicemi, odvolávaje se na výrok sv. Pavla: »mulieres in ecclesiis taceant« (1. Kor. 14, 34), »ženy ať v shromážděních mlčí«. Avšak skutečné poměry dají se srovnati i s motu proprio sv. Otce o reformě církevního zpěvu. Kde by si na př. varhanice vycvičila chlapecký sbor, bylo by úplně vyhověno intencím sv. Otce, a zpěv kostelní by tam byl jistě krásný, ano i chorál by se tam mohl zpívat. Děti se naučí chorálu. Kdo by nebyl dojat, když slyší chorál zpívat u benediktinů emauských v Praze? A tam zpívá s řeholníky též sbor chlapců! Nebo každému se líbí, když na Sv. Hoře v Čechách zpívají tamější chlapci.

Pokračování.

Poslední.

Obraz ze života srbského kněžstva. Uveřejnil kněz Živojin Gl. Aleksić v měsíčníku: »Vesnik Srpske Crkve«. — Přeložil Vincenc Vaněk.

(Pokračování.)

Pop Pavel, syn starého popa Petra, nastavěl si ještě několik hospodářských stavení vedle onoho otcova domku u kláštera. Nádvoří si upravil, že bylo milo tam pobýti. Uprostřed dvoru stříkal z kašny veliký široký pramen bystré horské vody, a pod košatým ořechem stával vždy stůl a okolo dřevěné lavičky ku posezení. Kolik to příjemných chviliek tu ztrávil pop Pavel, a jak to vše krásně kdysi vypadalo.

Po Pavlovi dědil farnost i veškeren majetek jeho syn pop Luka. Ten se však v ničem nezdařil po svém otci. Kolik jen to utratil peněz za svého školování, ať už nemluvím o té době, kdy jako vystudovaný bohoslovec, ale ještě bez jakýchsi těch zkoušek seděl doma, dokud nestal se popem.

Odrůstal v domě, kde bylo všeho do Pána Boha a nepoznal nikdy ani nepocítil trápení a bídy. A jak už byl lehkomyslný, po několika letech svého popování stal se násilníkem a zuřivcem. Jechával tu pop Luka na drahém koni za padesát dukátů, ale na sirotu se ani neohlédl. Když tak pádil na svém mladém bujném oři, nadarmo volali na něho farníci:

»Požehnej nám, otče« . Snímají čepice, ale on si jich ani nevšimnul, ne tak, aby jim něco odpověděl. Vzepne se na koni, který jak bouře letí, a vítr mu hraje kněžským pláštěm, a dlouhé vlasy i vousy vlají na vše strany. Běda jejich životu,

kdyby mu nevyhnuli. Takovým byl ve svých třicátých letech. A nejen to. Nedbal ani o svůj úřad, a nebylo nic neobyčejného, že se rouhal i Bohu. Kostel nazýval krámem, kde si kuje peníze a své farníky stádem, jež mu Pán Bůh dal, aby je stříhal. — Proto se ho všichni báli, neboť pop Luka byl v oné době politických stran význačným činitelem v politice. Družil se s úřady, a téměř každou neděli přicházel k němu okresní kapitán na oběd nebo na večeři.

Nejen že byl bohatý, pop Luka byl též bezohledný. Ačkoliv byl od přírody málo nadaný, tož vždy provedl, co si usmyslil. Domníval se, že to bude věčně tak trvati a proto nedbal ani spravedlnosti ani poctivosti.

A kdo ví, jak dlouho by to tak bylo, kdyby nebyl došel do kláštera, kde pop Luka konal bohoslužby, za starešinu mnich Leontije, který nyní bral klášterní důchody. Poněvadž byl to mírný a svědomitý člověk, národ si ho zamiloval a rád k němu přicházel, aby si postěžoval na zpupnost popa Luky. Pop Luka se na to vše velice škaredil. Když mu jednou mnich připomenul, že to není po právu, aby vše bral z pod kříže, nýbrž že třeba se tím společně dělití, tu skočil pop Luka, popadl otce Leontija a mrštil jím o chladný kámen uprostřed kláštera. Potom odešel zrovna na strážnici, aby ho obžaloval. Než nepovstalo z toho nic, neboť brzy došel za ním do města i otec Leontije, a zase se smířili.

O Velikém pátku pop Luka opět přišel, aby si vybral peníze, jež zbožný lid obětoval. Bylo toho dosti mnoho. Zastoupil mu cestu otec Leontije a praví mu přede všemi. »Budeme se dělití«. »S kým se mám dělití? Vždyť je to moje a ne klášterní!« houkl na něho pop Luka. Mnich vzpomínaje poslední události, raději odešel k oltáři, a pop Luka sebral všechny naskládané peníze. Hned potom sedl na koně a ujížděl k městu, kde podal okresnímu kapitánu obžalobu na otce Leontija.

»Mnich Leontije« . . psal pop Luka ve svojí žalobě, »představený kláštera sv. Bohorodičky se rozhodně nehodí, aby působil mezi lidem. Žalují na něho okresnímu úřadu, že mluví nepřístojně o naší církvi a že ostouzí našeho vladaře i všechny úřady v naší zemi a bouří lid proti stanovenému řádu a pořádku«.

Když pop Luka byl vypočetl všechny urážlivé výroky, které otci Leontiju ani na mysl nepřipadly, pokračoval:

»Mnich Leontije kázal s největším rozhorlením, před shromážděným lidem, že v této zemi není známo, kdo poslouchá a kdo rozkazuje, a že třeba všechny popy a vладыky vyhnati.

Mnich Leontije staví se světcem a odřikává zámětky nad posedlými a odvrací lid ode mne. Když pak sloužíme v kostele, všechny příjmy bere a cpe jimi své kapsy a potom celý den pijančí s vesničany.

Mnich Leontije před bohoslužbami pojí si na 2 kg různého jidla a vypije až 3 l pálenky. Tak zmarnil polovinu klášterního jmění a různého dobytka prodal na 20 kusů.

Kostelní bání rozebral bez jakéhokoliv svolení a každou neděli a svátek skládá s vesničany kamení při kostelní bráně

Mimo to na Velký pátek napadl mne v kostele a div že mne neubil, a pro to vše ho žalují a prosím, by se co nejdříve odstranil z kláštera, poněvadž poškozuje zájmy lidu i panujícího domu.

Ve své žalobě se odvolával pop Luka na svědky. Psal rychle a rozčileně, neboť už nemohl déle ani ztrpěti toho mnicha v klášteře a dívat se na něho. Sotva že to zanesl a podal kapitánu, ten ihned nařídil žalobu. Prikázal, ať se mu přichystá kůň a vybral se zároveň s popem Lukou, aby se osobně přesvědčil, jak tomu vlastně jest. Obžalovací spis zůstal na úřadě, až by se pozvali svědci.

Nedá se vypsati, co vše toho dne vytrpěl ubohý otec Leontije. Stačí jen připomenouti, že prosil snažně a konečně i s pláčem, jen aby ho nevedli zpoutaného, až k tomu kapitán svolil. Ale zatím, co ještě jedenkrát si pop Luka s kapitánem připíjeli číši starého černého vína, přiznane se tu jezdec a přinášel kapitánu úřední zprávu. Když ji kapitán přečetl, zbledl a odložil listinu. Prikázal sluhovi, ať připraví koně, potom přistoupil k popu Lukovi a zašeptal mu ustrašeně a lítostivě do ucha: »Vláda padla, — — jsem propuštěn

Místo bujného veselí nastalo teď trapné ticho, až je přerušil sluha, který přišel oznámit, že kůň už stojí připraven.

Když jeli podle kláštera, mnich stál s odkrytou hlavou na nádvoří a kláněl se hluboce kapitánu. . . Ten se však zastavil, seskočil s koně a přátelsky podával mnichu ruku a políbil se s ním, načež odejel. Otec Leontije zůstal jako ohromen; nevěda, co se přihodilo, nadarmo přemýšlel o náhlé proměně kapitánově a hrozně se tomu divil.

O vzkříšení už věděl i otec Leontije, co se vlastně stalo, neboť se dověděl, že už je ustanoven jiný kapitán. Proto po bohoslužbách poprosil popa Luku, aby zašel k novému kapitánovi a odvolal svou žalobu. Ten však nechtěl o tom ani slyšet.

Nastaly jiné časy v zemi. Nový kapitán, když se byl důkladně vyptal na otce Leontije, pozval svědky, aby jich vyslechl. A ve dvou třech dnech se vše skončilo. Svědci, kteří měli křivě svědčeti, vypovídali nyní dle pravdy. Pop Luka však ještě stále byl dosti mocen a proto z vládní proměny si mnoho nedělal. Vždyť se nadál, že se za krátko vrátí opět staré časy, jak v těch dobách se též obyčejně stávalo. Ale nový kapitán, jak byl ustanoven, navštívil klášter, viděl otce Leontije i popa Luku a hned se rozhodl o dalším postupu.

Pop Luka začal žítí tímže životem, ne-li ještě horším. Pil a vyváděl, vesele vzdoruje dále celému světu, neboť ještě vždy byl bohat a kromě toho doufal, že vláda se opět změní. Do kostela málo kdy šel, poněvadž nemluvil s otcem Leontijem, a když někdy chtěl sloužit, tož napřed dobře posnídal před očima otce Leontije, který vždy se před ním hluboce skláněl. A tak den ze dne upadal vždy do těžších hříchů, upadal mravně i hmotně.

Zatím co tak žil rozpustilým životem, kapitán pozval svědky a za dva tři dny vyslechl je každého zvlášť. A všichni vy-povídali asi takto: »Známe dobře otce Leontija, ale od chvíle jeho příchodu do našeho kláštera do dnes, pokud jsme měli příležitost ho viděti a vídali jsme ho často a chodili sem do kostela — nikdy jsme neslyšeli ani neviděli nic z toho, co se mu za vinu klade. Z jeho úst jsme nikdy nezaslechli takové psutí aneb pohrdlivá slova o našem vladaři ani o našem ko-stele neb o naší víře.

Ani jeden údaj proti mnichu není pravdivý. Také jsme ne-slyšeli, že by kdo o tom byl vykládal«.

Nyní celá záležitost velice rychle pokračovala. Za několik dní pop Luka obdržel na svoji žalobu takovéto rozhodnutí:

Pan Luka Protovič, farář Krušičské farnosti udal u zdejšího okresního úřadu, že mnich Leontije z kláštera sv. Boho-rodickv urážel a ponižujícími výrazy, jež se týkaly osoby na-šeho vladaře, jeho zlehčoval, rovněž že slovy zlehčoval nábo-ženská i státní nařízení srbské državy, jakož i dále, že pra-coval pro zkázu kláštera a žádal, aby otec Leontije jako vinník byl pohnán k zodpovědnosti pro své činy a by byl vydán soudu ku potrestání.

Toto podání okresní úřad z úřední povinnosti vyšetřoval, uznávaje prozatím, že by takového provinilce stihla trestní zod-povědnost dle § 91. trestního zákona a všechny svědky jmeno-vané v obžalovacím spise vyslechl.

Než z vyslechnutých svědků nikdo neprokázal, že by byl i jen jediný údaj v žalobě uvedený byl se skutečně stal, ba naopak, všichni se pochvalně o mnichu Leontijovi vyjadřovali a tvrdili, že O. Leontije je vzorným mnichem. Takováto skut-ková povaha věci, utvrzená provedeným šetřením, vzhle-dem k tomu, že všechny činy se pokládají za vykonané a pro-kazují se pouze výpověďmi svědků — značí, že v tom případě se nestala udaná provinění klevet a urážek ani proti vladaři ani proti církvi či proti naší víře a tudíž ani ne proti státu.

Poněvadž jmenovaná provinění vůbec se nepříhoda, tož po § 117. trestního prováděcího nařízení proti obviněnému mnichu Leontijovi nemůže se vůbec zavést soudní vyšetřování ani ho nelze pohnati ku zodpovědnosti, neboť schází zde čin, pro který by se mohl kárati.

A na základě uvedeného i dle § 9. odst. 1. trest. prov. nař. jakékoliv další šetření v této záležitosti má přestat, a žalobce, jakožto původce tohoto nemístného vyšetřování po §328. tr. prov. nař. budiž udán u vlastní duchovní vrchnosti. Nese také všechny útraty spojené s vyšetřováním.

Když pop Luka obdržel toto rozhodnutí, ostal jako bez sebe. Pak projevil politování okresnímu náčelníku, pustil se do města, sedl do kavárny a pil. A když kapitán šel kolem, tož nadával a křičel na něho. z okna kavárny a pčtom znovu začal pít. Když se úplně spil, sklepníci ho odnesli do světničky, hodili ho jako pytel na lůžko, přehodili špinavou pokrývkou a tak ho zanechali.

Zatím co takovou vyváděl, doma jeho ubchá a churavá žena žila v ustavičném strachu, jak to s ním skončí. Často čekávala doma jeho návratu a v té osamělosti se svým malým synkem, — neboť neměli více dětí, — prolévala slzy, tajíc je před celým světem.

I ku své ženě, která ho poslouchala jako rob, pop Luka se choval tyransky. Nevyšla nikdy nikam z vesnice, neboť ji nikdy nedovolil odejít někam na návštěvu. Byla již od přírozenosti mírné a tiché povahy, ale ustavičným domácím nepokojem tak sešla, že chodila po domě už jako stín. Jejich dítko, asi desítileté, bylo též bledé. Všechny starší děti jim pomřely. Pop Luka nestaral se mnoho o svůj dům a o svoji rodinu, ale ta tím více trpěla ve stálém strachu, jak to dopadne. vrátí-li se pop rozloben . Sotva že vstoupí na prah domu, popadija už poznává po něm, v jakém stavu je. Nebylo potřebí mnoho, a už rámusil v domě jako divý. Několikrát je oba vyhnal z domu, takže musili nocovati ve chlévě, poněvadž pop zamkl domovní dvěře. —

Rovněž i nyní, když pop Luka vystřízlivěl, vrátil se všechen rozcuchán a špinavý demů pln zlosti. Houkl na čeledína, pustil koně a vešel do domu bez pozdravu. Popadija jen mlčky odstoupla stranou, až on, neohlédnuv se ani na ní, vešel do své světnice a znovu si lehl na lůžko, jak byl neodstrojen.

Popadija zlehounka po prstech, a s pozdvíženými sepiatýma rukama přešla světnici a otevřela dvěře. Když trochu zaskřípěly, trhla sebou a vešla do kuchyně, kde vedle připraveného dnešního oběda stál i včerejší pokrm. Nemohla se ho lícností ani dotknouti. A zatím co z vedlejší světnice ozýval se chrapot popa Luky, spravovala jeho punčochy a plakala

Když příštího dne novému kapitánu vykládali, jak si počínal pop Luka, sedl si a zlobně se usmívaje, počal psáti:

Nejdůstojnější Pane!

Dbaje společenských zákonů i předpisů naší sv. církve i všech ostatních kladných společenských zásad, dle nichž jed-

nám v každém případě jako představitel okresního úřadu, osměluji se Vám vylíčiti, jakého to kněze máte v osobě popa Luky Protovice, faráře Krušičského».

Tu se kapitán pozastavil, pustil obláček dýmu ze své barské špičky, v níž dohořival doutník a potom zase pokračoval:

»Jeho duševní zkaženost a špatná povaha takové jsou váhy a objemu, že v odborné vědě nemáme měřítko ku zjištění rozměrů tak vysokého jejich stupně«.

(Pokračování.)

❧ ROZMANITOSTI. ❧

Členům »Apoštolátu«. V úmrtní den sv. Methoděje, 6. dubna, slouží se na posv. Velehradě mše sv. na úmysl »Apoštolátu« a za jeho živé a zemřelé členy.

Mučedníci za nynější války. Dle ukrajinských zpráv podstoupilo na 250 sjednocených muka a smrt pro katolickou svou víru.

Misie mezi českými vystěhovalci v Německu. Po přání německých biskupů a na vyzvání Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda bude konati letos misie mezi českými vystěhovalci hlavně v Porýnsku a Vestfalsku dp. Aug. Konařík, farář ve Vel. Kunčicích u Frenštátu.

Ústřední rusínský sjednocený seminář bohoslovecký v Kroměříži. Největší tíhu války jako stav nese haličské sjednocené kněžstvo. Mnoho jich bylo násilně z farností odstraněno, jedni uvězněni, jiní posláni do vyhnanství, několik jich přišlo i o život, jiní se vystěhovali. A tak mezi opuštěným stádem řadí vlk dravý. I činnost sjednocených seminářů bohosloveckých v Haliči byla zastavena. Několik bohoslovců rusínských se uchýlilo do Prahy a Zagřeby, nejvíce jich žilo ve Vídni. Peněvadž bvli roztroušeni, bez společného života duchovního, každý sám si opatroval přístřeší, kde mohl, a žil na svou pěst, ujal se jich na žádost nejdůst. generálního vikáře rusínského O. Filasa za podpory ministerstva náš »Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda« a opatřil jim místnosti k přebývání a sály pro přednášky v Kroměříži. Po schválení biskup. gener. vikáře a za souhlasu ministerstva budou jim přednášeti bohoslovecké vědy tři kněží rusínští (bývalí profesori bohosloví, dva z nich nyní kanovníci a jeden basilár, jenž jest i ředitelem a spirituálem semináře) a pět kněží našich z Kroměříže. Tím »Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda« chápe se veledůležitého díla na záchranu víry katol. mezi Slovy, že v nejpotřebnější a nejkritičtější chvíli stará se o kněžský dorost, budoucí to apoštoly sv. víry, mezi lidem rusínským. Ústřední tento rusínský seminář má většinu bohoslovců ze Lvova, několik z Přemyšlu a Stanislavova.

Pravoslavi v Haliči. Z Haliče přicházejí zprávy o přestoupení jak jednotlivců tak hromadně. Dovídáme se, že asi 20 farářů z diecése chlumské chce se nastěhovati na fary v Haliči, dostanou-li od arcibiskupa Eulogia ujštění, že budou mítí týž plat a totéž farní zřízení jako v diecési původní. Dovídáme se také, že bude vyslána do Haliče vládní komise ruská, aby studovala správní zřízení dobytých krajů. V komisi je tajemník pro náboženskou vyznání cizí V. S. Dragomirsky, který bude mítí mnoho práce, peněvadž mu ministr vnitra uložil, aby důkladně prostudoval náboženské poměry vzniklé ruským obsazením Haliče a jmenovitě význačné jednotlivosti náboženské podrobených národností. »Klelele« se zlobí, že nebyl přibrán do komise člen sv. synodu, což jest opravdu nápadné. V Petrohradě zřízen byl asyl pro uprchlé obyvatele Haliče, zvláště pro ty, kteří chtějí přestoupiti k pravoslaví. S velikou okázalostí slaven byl přechod ku pravoslaví studenta elektrotechnického ústavu pocházejícího z Haliče, jako důkaz pro Haličany pořádají se velikolepé slavnosti, jichž účastní se zastupující uprchlíků, dle »Kolokolu« až 70 osob. Asyl jest v nejpevnější tvrzi výbojného nacionalismu ruského, v klášteře sv. Jana, jenž chová hrob Jana

Kronštatského. Třeba si povšimnouti, že právě tento klášter ujal se opuštěných uprchlíků haličských. Zaveděcíme se zajisté svým čtenářům, uvedeme-li kousek statistiky dosavadní činnosti tohoto asylu. Od 14.—27. prosince přestoupilo slavnostně na pravoslaví 17 Haličanů, z nichž 2 jsou plnoletí, 29 a 30 let, a 15 neplnoletých od 1—18 let. Obrácení neplnoletých bylo nejhroznější obžalobou Werczynského (a byli to mladíci dospělí od 14—18 let). Pravidla dvojí míry nedošlo nikdy lepšího použití. Aby svým snahám pro blaho pravoslavných obyvatel Haliče naklonil a získal kruhy nejširší, bere sv. synod útočiště k tisku. Dal na svůj náklad natištit 2000 exemplářů přednějších děl slavného protojereje Nahumoviče, kněze haličského, jenž doma měl vyšetřování pro rusofilství a přestoupil v Rusku na pravoslaví, započav tím hnutí pro haličské pravoslaví. Budeme si všimati i tohoto odvětví působnosti duchovní vrchnosti ruské. Na den jmenin carových, 6. prosince vydal arcibiskup Eulogius pastýřský list velmi významný pro mladé stáde haličské. Eulogius mluví v něm o mravním a duševním spojení Haliče s ostatním světem ruským, o spojení ve víře a modlitbě, jež tvoří základ jednoty veškerého lidu ruského, jak dokazují nestranné kroniky uplynulých dob haličských. Pak se arcibiskup zvláště obrací k duchovenstvu haličskému, děkuje mu za jeho dosavadní snahy o záchranu pravoslavné duše ruského lidu, povzbuzuje ho, aby dbal vnuknutí svědomí a příkladu velikého přítele lidu haličského Nahumoviče, jenž tolik pro Halič vytrpěl. »Kolokol« ze dne 8. prosince 1914 provází tato první a úřední poselství panující církve nejmladším synům poznámkami velmi významnými. Chválí nejprve, že arcibiskup vydal list na svátek carův (jemuž z vůle Nejvyššího svěřena byla péče o lid haličský), ale běduje, že slova jeho zaznívala v klenbách jedinkého, bidného pravoslavného chrámu hlavního města haličského a to na honem k bohoslužbě upraveného, jenž dosud vlastně byl jenom vojenským skladem. »Zástupy našich vojáků, praví dále dopisovatel, našich sedých hrdinů, nemají, kam by sklonili své pravoslavné hlavy a ukájej své potřeby náboženské v kostelích katolických a sjednocených. Ti právem táž se, proč nebyly zabaveny statky metropolitů hraběte Szepczyckého vypuzeného pro státní zločiny!!! Uznejme historickou pravdu, že pravoslaví povstávalo všude jako fénix z popole ne násilím neb upíráním a ujmáním práva jiným, nýbrž pokornou vírou v právo vlastní, trpělivostí a heroickým odříkáním (?) A bylo velemoudrým skutkem, že nebyl v očích lidu sjednoceného ověnčen korunou mučnickou křb uniatismu, jenž bude opuštěn dobrovolně, až pravoslavná misie přivábí k sobě srdce synovskou horlivostí a společnou bdělostí věřících i cara«. Tento doprovod je, jak jsme pravili, velmi významným, neboť odhaluje všechny náboženské snášenlivosti a lásky právě úmysly pravoslavné misie v Haliči. Je potěšitelným, že všechny námahy a snahy panující církve mají ještě daleko k vytčenému cíli. Nemohouce oznámiti nových přestoupení, nepřátelské noviny vzdělávají lid chřívaje případy staré, aby vyplnily sloupec o pravoslaví v Haliči. Když na příklad čtec Popovci přestoupila na pravoslaví, ihned byl uveřejněn dlouhý článek; když tatáž čtec postavil nový oltář pravoslavný ve své cerkvi, opět nový článek jásavější přede. Kdo má dobrou paměť, dej si pozor na mnchá podezřelá opakování, na opětovná poselství k arcibiskupu Eulogiovi neb jeho soudruhu Antoniovi o vyslání misionářů; jako onen ohromný zástup 60 přestoupilých na pravoslaví v Petrohradě, tak vystrojují se dlouhé, teatrální průvody častým opakováním téhož zjevu. Důležitým následkem války v životě církve pravoslavné je ostré vystupování sv. synodu proti misionářům baptistů, metodistů a adventistů. Zatím co překážkami vláda světská i duchovní snažila se zabrániti jesuitům čtvrtého stupně vstup na Rus, a vypuditi ty, kteří se tam dostali, zločinně, misionáři protestantští všeobecně procházeli veleřísi ruskou, křtili přestoupilé, odstraňovali chřezy z přibytků, ničili je, hlásali učení své ústně neb roztrouváním náboženských spisů, majíce v čele vzdělaného a odvážného pastora Fettiara. Tému je nyní korec. Vláda duchovní vyvelela právě křížácké tažení proti německé víře baptistů a jejím šřitelům. Řádným soudním lčením byl Fettiar odsouzen na pevnost a jenom příslušnost anglická a mocná ochrana mu zjednaly dovolení odchodu do Londýna; jeho však druhová nastoupiti musili opravdu cestu do vyhnanství a byli zajati v gubernii tobolské. Kolik je pravdy na obžalobách misionářů a Fettiara z němcofilství,

z jednostranných vášnivých článků ruských časopisů těžko lze poznati. Jisto však je, že panující církev teprve nyní opravdu a k veliké škodě poznala záhubnost svého sklonu k protestantům, sklonu, jenž v Římě viděl nesmířitelného nepřítele, v Tubinkách sestru, zbloudilou sice, ale která se zpět uvéstí může do pravého ovčince. Můžeme očekávati nějaký odraz křížackého tažení proti baptistům na poměr panující církve k anglikanismu, ač tento nikdy přímého proselitismu na Rusi nerozvíjel, nýbrž jenom sklon duchovní k národu spojeneckému jevil. Válka přinesla ještě jednu novotu. Jak naši čtenáři již vědí, nařízení vládní zdržovati se úplně alkoholických nápojů po celou dobu války, potlačilo nejenom úplné požívání vodky, nýbrž zamezilo také na nejmenší míru pití vína a stížilo velmi jeho prodej. Sv. Synod, žele toho velice, že kněží musili často k bohoslužebným obřadům kupovati víno nečisté ne-li falšované, a nákup předpisy vládními velmi byl stížen, zařídil jakýsi synodální monopol výroby a prodeje vína k bohoslužbě, jak se o to již několikrát, ale bez úspěchu pokoušel s voskem.

Druhou prosebnou a kající pouť na posv. Velehrad

pořádá

**„Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou blah. Panny Marie“
a Cyrillomethodějské družstvo „Velehrad“**

v pondělí velikonoční dne 5. dubna jako v předvečer výročního
úmrtí sv. Methoda.

V neděli velikonoční k večeru bude ve chrámě uvítání a sv. požehnání. O 8. hod. budou zvoniti hrany za zemřelé a padlé vojíny členy »Apoštolátu« a družstva »Velehrad«. V pondělí velikonoční časně ráno bude sv. zpověď, na to o 6. hod. kázání a mše sv. se společným sv. přijímáním. Po mši sv. kondukt a modlitby za padlé a zemřelé vojíny, pak prosebný průvod s Nejsvětějším, modlitby za Jeho Veličenstvo, císaře a krále, za vítězství, za ochranu a šťastný návrat vojínů našich, za raněné a nemocné vojíny, za nebeskou ochranu pro drahou vlast, milostivé odvrácení hrůz válečných a za mír. Svaté požehnání.

O 9. hod. bude prosebné holdování sv. Cyrillu a Methodu.

O 10. hod. kázání a slavná mše sv. Na to pobožnosti a průvod s Nejsvětějším jako po ranní mši sv. Te Deum.

Líbání ostatků sv. Cyrilla v Cyrillce.

Žehnal-li Pán Bůh Israelským a popřával vítězství, pokud Mojžíš se modlil a lid činil pokání a k Bohu se obracel, doufejme, že vyslyší milostivě i vroucí prosby naše, když kajícně a lítostivě je budeme přednáseti u hrobu sv. Methoděje před obrazem P. Marie.

Pouti se účastní i polští vystěhovalci. Kdo můžeš, přijdi na pouť, kdo nemůžeš, sjednot se aspoň v duchu s námi!

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše »reklamace«.

Redaktoři a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, A. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).
Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1-50 K, do Německa
1-5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2-5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)
(Další část.)

Možno-li svaté následovati.

Přemnozí žejrají na to, že spisovatelé životů svatých a světic božích tak málo se zmiňují o bojích, které svatým bylo podstoupiti. Poukazují na to, že líčí se svatí hned v mládí jako dokonalí — později ještě jako dokonalejší, jako by ani nepili a nejedli a jen se modlili a nížádnými pokušeními zmítání nebyli. Takto že se ctností neposlouží. A tu hlavně v naší době, kde tolik pokušením každý vystaven jest, ihned pohotově bývají mnozí s výmluvou, že svatých následovati nemohou a nedovedou; že to byli andělé svatí. Nebyli hned anděly a svatými. Stali se jimi po hrozných bojích a pokušeních. I třeba poukazovati na to, že žili v týchž poměrech, jako my žijeme, že měli své slabosti, své náklonnosti a své vášně a rovněž že měli své starosti a kříže a své trampoty jako my.

Jednu výmluvu bychom mohli snad — pravím snad — připustiti, totiž že pokušení v nynější době je mnohem více. Praví se, že co nyní nástrah různých všudy a všudy a ve všem se jeví za 14 dní, druhdy sotva za 14 roků člověka potkalo. Všeho se zneužívá i umění, aby hodně mnoho lákadel se nastrojilo. Písemnictví, literatura druhdy panenská, krásné umění, hudba, malířství na všech rozích a místech připravuje příležitost ku pokušením různým. A aby tím spíše vše to upoutalo člověka, činí tak vytrubující a hlásající, že toho vyžaduje pokrok a zdokonalení, a že vše to je na prospěch umění.

Ký div, že v různých zákonodárných sborech ujímají se lidumilové šlechetní toho, by zákony průtrž učiněna byla takému

otravování lidu hlavně mládeže. Všim právem poukazují na to, že když v lékárnách není dovoleno každému koupiti jedu, a vůbec všeobecně není dovoleno jedu nabízetí a prodávati, že má býti zakázán, mnohem zhoubnější jed v knihách, v obrazech, a jiným způsobem nabízený kupovati. Co tu bylo křiku a hrůzy, když přišla zpráva, že v nynější válce v kterémsi městě jedu do studní nasypáno. Rozepisovaly se kde které noviny o surovosti a zpravu o zdivočilosti a zhovadilosti těch, kteří tak učinili. Ukázalo se a dokázalo později, že to pravda není a že se tak nestalo. Všim právem něco podobného se odsuzovalo. Přežel, že se tak neděje i při jedu, jenž ve studnicích jiných, knihách, obrazech atd. se nachází, z kterýchžto studnic tak snadno přístupných, zpříma doušky se saje a pije. Toť jsou studně mnohem nebezpečnější a hlavně, tím nebezpečnější, že z nich pijící jed i jiným vdechují a otravují.

Než i ta výmluva, že mnohem více nyní pokušení je, nás skutečně neomlouvá, že bychom nemohli svaté následovati. Již v prvních dobách křesťanských platilo, že čím více bojů, tím vzácnější vítězství. Třeba jen, abychom za příkladem svatých a světíc božích s milostí boží, které se každému tolik poskytuje a dává, kolik potřebuje, aby mohl zvítěziti v pokušení, spolupůsobiti. Každým vítězstvím nové milosti si zasloužíme a tak možno vítěziti i uprostřed četných a těžkých pokušení. »Věrnýť jest Bůh, kterýž nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete (snést), ale učiní s pokušením také prospěch, abyste mohli snéstí«, I. Kor. 10. 13.

Bez bojů a pokušení nebyli i naši světci, naši apoštolé Cyrill a Method, ale bděli a modlili se, aby nevešli v pokušení. (Mat. 26. 44.)

(Pokračování.)

Druhá prosebná a kající pobožnost na posv. Velehradě 5. dubna 1915.

(Ad. Jašek.)

Na posv. Velehrad přicházíme za všech okolností života: ve chvílích radosti radost rozmnožit a posvětit, ve chvílích bolesti a zármutku se potěšit, posílit a žal zmírnit, přicházíme sem Pánu Bohu za dobrodiní poděkovat a o vše dobré prosit, putujeme sem rádi v dobách míru a tím toužebněji a potřebněji sem spěcháme za dnešních dob válečných. Posvátný Velehrad jest náš . Těmito slovy pěkně a upřímně vystihovala řečnice Jos. Dvořáková, selka z Boršic, o cyrillo-methodějské akademii na pouti neustále osvědčovanou lásku lidu slováckého k posv. Velehradu. A že měla pravdu, tolikráte dokázal již náš zbožný slovácký lid a potvrdil slova její i o druhé prosebné válečné pobožnosti. Nestálé, chladné ještě počasí, dopravní, ubytovací a hlavně stravovací obtíže zrazovaly od pořádání

velkolepé pouti, a proto nedělo se ani příprav zvláštních ani pozvání. Spíše měli se všichni i doma sjednotiti na modlitbách s kajícími prosebníky velehradskými dle oznámení: »Kdo nepřijdeš, sjednoť se s námi v duchu svém!« Přes to však pouť byla neobyčejně skvělá, účastí překvapila, neboť věrné Slovácko dostavilo se četně.

O velikonoční neděli k večeru vedli od Cyrillky prosebný průvod probošt dr. Ant. C. S t o j a n a katecheta Ad. J a š e k z Kroměříže. K průvodu připojilo se na sedmdesát polských kněží a kleriků, již opustivše Halič našli útulek v klášteře velehradském, kdež pokračují též ve studiích gymnasiálních.

Když průvod uvedlo místní duchovenstvo za assistence do chrámu, uvítal všechny rektor kolleje, vdp. P. L a d. S c h m i d t, s kazatelny. Na Sv. Hostýně jest Ochrana Moravy, na posv. Velehradě prapor sv. víry naší. Přišli jsme posílnit víru v dobrotivost boží, jež jest silnější než všechna tíseň válečná. Přišli jsme prosit nejen za sebe, nýbrž i za celý program poutí. Miliony otců, bratří a synů vytáhly do boje. Co tu bolů a zármutku doma, co tu strádání a útrap v polí, co bolesti a nářků v nemocnicích. Kolik jich padlo! A byli před branami života, bojovali za nás, padli za nás. Za ně všechny jsme se přišli pomodlit. Sami byli zbožní, udatní, obětavi. Útrapy už znavily lidstvo, tak že mocně zatoužilo po míru a pokoji. Přidejme tu tiché vroucí modlitby k rozhodnému hlasu sv. Otce.

Po večerní modlitbě spěchali poutníci sehnát se do příjemně vytopených útulných světniček k nočnímu klidu.

Ranní kázání v pondělí velikonoční ve chrámě měl katecheta Ad. J a š e k, který sloužil na úmysl pouti i mši sv., při níž bylo společné sv. přijímání.

Na to nádvořím rozvinul se dlouhý průvod s velebnou Svátostí, jež vedl probošt dr. S t o j a n, který vykonal i společné prosebné modlitby za sv. Otce a snahy jeho o mír, za císaře pána, bojující, raněné, nemocné a padlé vojíny, za ošetřovatele a lékaře a pomodlil se modlitbu sv. Otce za mír.

Před 9. hod. ve slovanském sále začala cyrillo-methodějská holdovací akademie. Sál se plnil. Před podiem zajali místo kněží a klerici polského gymnasia, za nimi tísnil se lid neprostopně vedle sebe v celém sále, tak že dítky zaujaly místo na stupních podia a na podiu samém.

Akademii zahájil probošt dr. S t o j a n, projevuje radost nad tak hojným účastenstvím, živou zbožností a obětavou láskou lidu našeho k posv. Velehradu. Válečnou náboženskou písni akademii zahájil. V pěkných pozdravech ku sv. Cyrillu a Methoději vylévaly city své děti z Velehradu a Boršic. Byli to: Daniel Karel z Velehradu, Zavřelova z Boršic, Filipínská z Velehradu, Hromadova, Tafák, Kubíčková, Vávra, Šimonova všichni z Boršic.

Jménem polského semináře na Velehradě promluvil profesor jesuita N o w a k o w s k i. Zmínuje se o těžkém osudu, který stihl všechny vrstvy národa i jejich dorost kněžský v Chyrově,

ale našli srdce dobrá, přejná mezi bratry na Moravě, kde se jim skýtá pohostinný útulek. Děkuje všele za v pravdě slovan-ské přijetí a křesťanskou lásku. Za polské vystěhovalce promluvil J o s. W r ó b e l z Přemyslu, nyní učitel na čtyřtřídní polské škole v Kroměříži: »Witam Was Drodzy w Chrystusie Bracia Czeskiej ziemi w chwili tak podniosłej i uroczystej, bo zgromadzonych pod sztandarem zmartwychstałego Chrystusa, w swątyni Apostołów całej Słowiańszczyzny Świętych Cyryla i Metodego.

O jakże szczęśliwi jsteście, že mimo tak strasznego ciosu jaki zadała jedna z największych i najstrasžniejszych wojen Europy narodom chrześcijańskim, Wy na Swej ziemi możecie obchodzić tradycijną uroczystość.

Na miejscu tem krwawi się z żalu serce wygnańca przedstawiającego w czasie tej uroczystości naród Polski rozprószony po ziemi české.

Nasz naród posiada také wiele miejsc świętych, do których tysiące ludzi zbohatých wkrocznie spieszyło, a dziś, o Bože tuła się i szuka gošćinności i dachu nad głową.

I ja dziś jako jeden z synów mej nieszczęsnej Ojczyzny przybyłem tu, aby na grobie Sw. Metodego, błagać Go o opiekę nad nami. Przybyłem po to, aby błagalną modlitwą prosić Sw. Apostołów słowiańskich o wstawiennictwo się za nami do Matki Boskiej Częstochowské, abyśmy co prędzej w ojczyste progi powrócili, a ufam že ta, kteréj naród polski wiernym był i wazieczny uprosi u Boga o co Já błagamy. A kiedy powrócimy do ziemi ojczystej i do miejsc rodzinnych, pamiętać będziemy o Was zawsze. Głęboko zapisaliście się w sercach naszych z Swej gošćinności i przychylności, bo naprawdě, že u žádných narodów tak prawdziwie mile nie są widziane wielkie rzesze wygnańców mych braci, Polaków, jak na tej ziemi.

Jestem pewny, že každý Polak ma w sercu święte przekonanie »že Czech i Polak to prawdziwi bracia słowiańscy«. —

Krásnou básničku F. Vřesovského uvítala hosty a poutníky polské Š e v č í k o v a z Tupes.

»Bratři naši drazí v polské krásné zemi,
milujem' vás nejvíc mezi bratry všemi.
Milujem' Vás pro ty těžké vaše kříže;
utrpení srdce věrná pevněj' víže . .
Vryla je nám v srdce slavná vaše jména,
jejichž meč i péro po svobodě sténá
Spojuje nás něžně sesterská řeč vaše,
sladce zvoní v uši, měkce v srdce naše.
Ještě víc nás pojí láska k boží Máti,
věrní-li jí budem', nic nás nerozvrátí.
Milujem' vás, drazí — ruka na to dána! —
láskou zacelí se každá vaše rána.

Častochoy a Hostýn budou vlasti stráží,
pokud lid si víry, řeči svojí váží
S potěšením na nás matka Sláva patří,
požehnání svoje dá nám jistě, bratři!
Ruce podejme si ku společné práci —
jedné matky děti — Češi a Poláci!»

Za Rusíny přinesl pozdrav otec Ant. M e n c i n s k i, farář z Torek u Lvova. nyní žijící i s rodinou svojí ve Zlechově u Boršíc. Kdo byl ušetřen pohledu na nejstrašnější z divadel na této zemi, na bojiště a na náhlý zmatkový útěk vystěhovalců, ten o válce ani mnoho neví. Jeho národ v Haliči utrpěl nejvíce. Jest zbaven nyní i duchovní útěchy, svého kněžstva, věrní trpí od nepřátel pro národnost a víru. Děkuje za lásku, s jakou byli přijati na Moravě, za lásku duchovenstva, které je přijalo za bratry, a lidu, jenž k nim lne a má důvěru jako ku svým kněžím, třeba že zevně je dosti rozdílů dělí. Nemohou jinak než modlitbou se odměnit. Dr. S t o j a n praví, že sdílíme s nimi jejich nesmírný bol a jestliže jsme se vždycky modlili za sjednocení Slovanů u víře, činíme tak tím více dnes a přejeme Rusínům nejen šťastný brzký návrat, nýbrž i uklidněné poměry národnostní a nový rozvoj náboženský.

Selka Josefa Dvořanova z Boršíc velebila posv. Velehrad a Š i m o n P e š l z Vlčnova promluvil za Omladinu, z jehož proslovu vyjímáme: »Vás patronové slovanští, sv. Cyrille a Methoději, pozdravuji jménem všech členů vojinů Omladiny, kteří stojí na hranicích Ruska, Polska a Srbska, kde hledí odhodlaně smrti vsťříc, a všech těch, kteří nemohou býti zde přítomni osobně, ale duchem jsou s námi.

Holdují Vám jménem mládeže zde přítomné a nepřítomné, neboť jako věrné dítky Vaše vždy rádi k Vám na posv. Velehrad pospícháme, abychom se zde u Vás upevnili u víře, nabyli klidu a pokoje duševního.

Dnes však přišli jsme na posv. Velehrad — Vás poprosit o ochranu a pomoc, aby Bůh vyslyšel Vás a odvrátil od nás nynější válku a truchlivé, bídné časy.

Dnes přišli jsme k Tvému hrobu, sv. Methoději — o rozpo-
meň se nad národem svým, který klečí u Tvého hrobu — my prosíme Tě, vyslyš nás!

Před 1030 lety volal jsi tu, sv. Methoději, do basiliky velehradské své žáky a lid svůj a loučil se s ním udíleje mu poslední požehnání a před svým odchodem s této pozemské pouti pronesl jsi prorocká slova: »Střežte mne, děti, až do třetího dne«. Splnili Tvé přání, vytrvali u Tebe až do třetího dne, kdys usnul v Pánu; bylo to r. 885, dne 6. dubna.

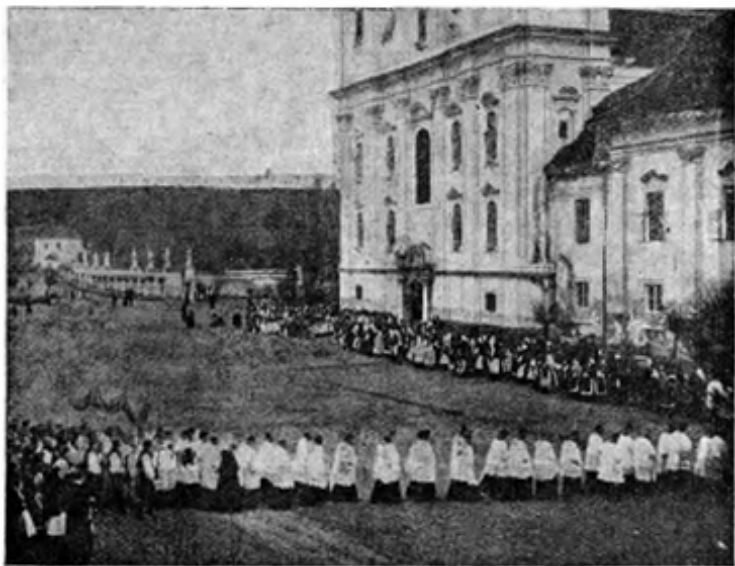
1030 let uplynulo a my zde stojíme u Tvého hrobu, sv. Methoději, abychom uctili Tvou památku.

Před 1030 lety volal jsi, sv. Methoději, lid svůj — a dnes přišel lid sám od sebe ku Tvému hrobu, aby Tě prosil o požehnání, vždyť u některých z nás bude snad poslední.

O sv. Methoději, vstaň a požehnej své věrné Moravany, ať nezhyne rod, jenž věřit nepřestane.

O sv. Methoději, střež nás v této době, která stihla nás a celý národ náš — o vyslyš vroucí naše prosby, které k Tobě vysíláme. Ty's zůstal Moravanům věrným — oni zůstávají věrni zase Tobě.

O Pane, zachovej nás na přímluvu našich patronů, sv. Cyrilla a Methoda. Ochraň členy našeho sdružení, kteří snad stojí v boji neb jsou upoutáni nemocí. Zachovej ty, kteří se do boje chystají neb kteří teprve na vojnu půjdou. Posiluj ty, kteří zů-

Druhá prosebná pouť na posv. Velehradě: Chovanci polského semináře.

stali doma při svém povolání. Proste za všechny zemřelé vojíny, kteří položili životy na oltář vlasti. Orodujte za našeho císaře a krále Františka Josefa I. a za všechny naše vojíny».

Dr. Stojan přečetl srdečný přípis nejdůst. olomucké konsistoře: »Kníže-arcib. kosistoř uvítala s upřímnou radostí pozvání »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda« jakož i cyrilloimethodějského družstva »Velehradu«, jímž se vybízí katolická Morava, aby na posv. Velehradě, jí tak drahém, vroucí modlitbou vyprosila u Hospodina, Pána zástupů, na přímluvu velikých našich apoštolů u trůnu Božího, orodovníků v těžkých dobách Jeho Veličenstvu, císaři pánu síly, armádě naší vítězství, raněným a nemocným uzdravení, padlým věčného odpočinutí a nám všem i milené vlasti pokoje. Pozdravující co nejsrdečněji všechny účastníky poutí prosebné a ujišťující je, že večer v neděli velikonoční a v pondělí ráno budeme na ně vzpomínati a duchem s nimi se spojíme, přejeme zbožné snaze jejich, aby dobrotivý Pán Bůh

ji poželal a s nebeského Sionu seslal pomoc naší říši a nejjasnějšímu panovníku našemu, zvláště pak Moravě a Moravanům. Generální vikář Dr. Kar. Wisnar, světitel biskup. Za všeobecného souhlasu navrhl dr. Stojan děkovný telegram ndp. biskupu dr. Wisnarovi a holdovací telegramy J. Veličenstvu a J. Eminenci, p. kardinálu v Olomouci. Dr. Stojan osvědčil vřelými slovy za nadšených projevů věrnost domu Habsburskému, načež shromáždění provolalo »Slávu« císaři pánu a sv. Otcí.

M a c h a l a ze St. Města chválil vojny naše a za vzor kladl císaře pána, jak v těžkých chvílích jest nésti krutý osud. Místopředsedka Omladiny ze St. Města Františka Blahova praví: »Společná modlitba víc zmůže, proto jsme se k ní tak četně sešli, abychom poprosili Pána Boha za Jeho Veličenstvo, za ochranu boží pro naše vojny, za vlast, odvrácení hrůz válečných a požehnání pro krby naše. Ale musím Vám říci, že nejvíce příčin modlití se za vojny máme právě my děvy. Máme na vojné členy svých rodin, které milujeme jako ti ostatní, jako jejich rodiče, bratři a sestry; stejně se o ně strachujeme, neboť stejně je milujeme. Řeknu Vám příklad: Odvedli mi bratra, který po talíňkově smrti vedl hospodářství. Psal vždy, že jest zdráv. Konečně kamarád jeho napsal, abychom Janovi už nic neposílali, že neví, co se s ním stalo. Skoro čtyři měsíce nedával o sobě vědět, až přišel lístek od něho, že jest zajat. Byli jsme všichni potěšeni, že žije, ač právě dva dny přišli jsme o pěkného koně. Ale maminka povídá: »Což koně, za koně dostanem druhého, ale Jana máme jen jednoho«. Jsem jista, že tak byste si pomyslili i Vy, kdyby se Vám něco podobného přihodilo. Ale pravila jsem na počátku, že nejvíce příčin za vojny se modlití máme my děvy, a to proto, že kromě členů naší rodiny máme na vojné ještě někoho jiného, a že i za ty drahé duše co nejvroucněji se modlíme, můžete mi věřit.

Modlíme se za ně: »Otče, náš«, a ku konci jsou slova: » . . . zbav nás ode zlého«, zbav nás, prosíme, ale i ty naše drahé na bojišti od utrpení, poranění, nemoci, ochraň od smrti. Prosíme vroucně, ale i odevzdaně, vždyť nevynecháváme slov: » . . . buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi«. Modlíme se »Věřím v těla vzkříšení a život věčný«. A tu si myslíme, že nesejdeme-li se s oněmi drahými na tomto světě, shledáme se s nimi v životě věčném a pak budeme s nimi na věky se radovati, na věky spojení. V tom věčném životě vynahradí nám Pán každou trompotu se vzpomínkou na Něho snášenou, každou bolest, každou slzu, všechny modlitby. Voláme k andělu strážnému a myslíme si nejen na anděla svého, nýbrž i na anděla jejich. Ve »Zdravas Královno« přidáváme: »Ty naděje naše, buď zdráva, oroduj za nás i za ně, svatá boží Rodičko, abychom s Tebou, Matičkou boží, na věčnosti se shledali i se svatými Cyrilem a Methodem«.

Vojín Š i m o n Č í h a l děkuje jménem vojinů za modlitby a lásku poutníků velehradských. City lidu venkovského za nynější těžké chvíle pěkně pověděl V í n c e n c B í l í k, rolník ze

Zlechova. Blahová výmluvně pozdravila za ošetřovatelky »Červeného kříže« a prosila o modlitbu i za ně i za lékaře, aby mohli naše drahé jejich péči svěřené nám navrátiti zdravé na duši i na těle. Poslanec a starosta Bartoň z Tupes vyzval všechny k účinné lásce v duchu křesťanském, načež doslovem dr. Stojan akademii skončil.

Na to měl vdp. probošt ve chrámě slavnostní kázání, navazuje na slova svátečního evangelia: »Pane, zůstaň s námi!« a vysvětluje je na různá nebezpečí pro duši i tělo v životě lidském, pro všechny, jimž hřích, nemoc, bída, neštěstí, smrt hrozí. Na to sloužil na úmysl pouti dr. Stojan slavnou mši sv. za assistance dp. kaplana z Boršic P. Mackovíka a kněze z Tov. Ježíšova. Po velkolepém průvodě nádvořím s velebnou Svátostí, jež vdp. probošt vedl, byly vykonány společné modlitby jako ráno a slavnostním »Te Deum« prosebná pouť skončena. Všech pobožností účastnilo se též polské gymnasium na Velehradě i se svými profesory a s buchlovským procesím přišel pěšky Exc. hr. Berchteld i s celou rodinou. Z kněží zavítali kromě kazatelů farář z Boršic Štaffa i s kaplanem P. Mackovíkem, farář z Buchlovic P. Zatloukal s prof. P. Vlachem a jalubský kaplan P. Ad. Běhal, kteří všichni přivedli větší procesí.

Druhá válečná pouť byla neobyčejně zdařilá, vynikala vroucí pobožností, hojnou účastí a přiléhala k potřebám lidu: slabé a malomyslné posílila, ulekané potěšila a vlila všem pevnou naději a neochvějnou důvěru v Boha za těchto zlých časů. Bůh požehnal a požehnáním utvrdil.

Jubilejní kázání na Velehradě v roku 1913 dne 27. července.

**Na oslavu 1050. výročí příchodu sv. ap. Cyrilla a Methoděje
na Moravu.**

(Josef Voňavka.)

Dny zasloužené slávy vplétá prozřetelná ruka Hospodina do dějin slovanského, katolického Velehradu. Celá slovanská brať se schází; ti, o nichž bájeno, že jejich cesty jsou jen rovnoběžny, a že není bodu styku, stojí sbratření ruku v ruce u hrobu svého Otce a kolébky své kultury. »Velehrad je můj«, říká každý z nich a »Velehrad je náš« říká celá slávská rodina. A má pravdu první a mají právo tak volati všichni. Vždyť odtud šířilo se světlo víry, neseno srdcem, ústy a rukou Cyrilla a Methoda, svou září plálo do přítomnosti hrobu slovanského pohanství. Zde prvně zatknut kříž, poprvé adorován Ukřížovaný. Zde po-

prvé zavznělo, aby již nedoznělo, velebné a úchvatné: »Věřím v Boha, věřím v Ježíše Krista«, odtud našlo nezlomné »Věřím v církev katolickou« svou ozvěnu v milíonech slovanských duší a dnes se vrací ozvěna ke své kolébce; různohlasně zní, a přece ne různorodě . . . vděční Slované se modlí dál: Věřím v církev katolickou. Stanuli jsme dnes u první křtitelnice mezi Slovany, obklopujeme prvou kazatelnou mezi Čechoslovany — svatá věru místa, a zvýšena svatostí těch, kteří zde ve staletích se duchovně zrodili z našich národních světců a našich pravých velikánů. Jsme na Velehradě, Betlemě naší víry. Přišli jsme dokázat, že neumřela slova Cyrillova, že nezhaslo dílo Methodějovo. Hlasně, před celým světem a před celým nebem vyznáváme u vděku: Jsme zde, abychom dokázali, že věříme, a že víra nám dosud pokladem:

Zástupy, které v zanícení dávno před námi klečely pod klenbami Velehradu, a zástupy, které dávno po nás přijdou, aby na kolena sklesly u oltářů apoštolských, byly, jsou a zůstanou důkazem našeho vděku za dar Boha: za k a t o l i c k o u v í r u.

A náš sbor Apoštolátu, který dnes přišel, aby posílil svou víru přimnožil účinné lásky a s modlitbou na rtech a obětí v ruce pomáhal pak a pokračoval v díle apoštolů našich: v šíření, pevnění a sjednocování slávského rodu ve víře, dokazuje v době materialistického názoru života a egoistického pojetí cíle životního, že živou zůstala naše cvrillo-methodějská víra.

Aby v pochybujících bratřích našich ožila, v oslablých sílila, v silných triumfovala víra cyrillo-methodějská, věnujme jí na tomto místě, kde se tak lehce katolicky dýše, slova své úvahy u pevném vědomí, že jen »pravda osvobodí nás«, a u silném přesvědčení, že jen »spravedlivý živ je z víry«.

I.

Víra je nadpřirozená, Bohem vlitá a k Bohu směřující ctnost, kterou máme za pravdu vše, co Bůh zjevil a co nám církev katolická k věření předkládá. Je tedy dar víra naše. Nelze jí násilím vynutit, možno však vlastním zhrdáním a nehodností ji ztratit. Za dar nutno prosit, za víru nutno se m o d l í t i. Ne jen studiem, ale milostí Boží dostává se člověku daru víry. A dnes více, než kdy jindy, třeba se za neporušenost víry modlit a krásu její studovati.

Chtějí někteří muži vědy nahradit hloubku víry lidu šířkou vědění v lidu. Zapomínají při tom, že slunce nedá se nahradit žádnou obloukovou lampou elektrickou. Nepamatují, že člověk v neúprosně vážných otázkách svého nitra: »Odkud jsem, co zde chci, kam jdu, s kým se sejdu na konci svých cest?«, které s živelní silou buší na brány rozumu a dožebraávají se luštění u tichých dveří srdce, potřebuje určitosti, celého jasna a jistoty založené na autoritě bez klamu a možnosti pobloudění. Ne a ne, nám nestačí k prozkoumání říší v nás a tajů nad námi matné světlo rozžaté rukou člověka.

Snad málo ještě jste vznítili lamp vědy na cestách strohého života? Málo těch, kteří v přílišném spoléhání na půjčené světlíčko vědy shasí i vlastní oheň víry? A nevrací se po chladných nocích bloudění do jasu dnů své víry mužové opravdu vědci? Nevrací se do dnů svého mládí, aby se znovu sytili a živili u pramenů, které otevřelo jim srdce matčino? Poslouchejte na mžik volání našeho světa a pochopíte, že jde naší dobou tichá touha po — víře. Nenechte se klamatí; doba, která nejvíce o náboženství mluví, je doba naše. Hledáme, co ztraceno; voláme, co jsme vlastní tvrdostí ode prahů svého žití odehnali. A nemůže být jinak: víra nemůže, jsouc dítětem božím, odporovati právě vědě, zrozence z Boha.

Měříme dnes cenu a význam věcí dle jejich užitečnosti pro praxi životní. Dovolte mi ve světle této moderní zásady otázku: »Jsme šťastnější, spokojenější, sjednocenější zdobení trofejemi vědy, než jsme byli v letech zdobení ctností víry? Víru jste posílali jako nepotřebnou přítěž moderního člověka do musea starožitností. Nezapomenuli jste zde nepokoj srdcí a prázdnotu duší a nejistotu rozumu? Z daleka věků zní odpověď nejhlubšího ducha křesťanství, Augustina: »Nepokojno srdce člověka, dokud nespočine v Bohu, Stvořiteli svém«. Ústy zapíratí můžeme, ale nitro vyznává, že hledáme zas Boha, třeba ještě ústa se nechtějí z falešného studu rozmodlití: »Přijď království Tvé«. Víra naše nestárne, naše Credo není přežilé. Introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat juventutem meam — to bude zas stupňová modlitba nejbližších dějin do domu otcovského se vracejících. Minulost má pro to své důkazy!

Naše lidstvo hledá »umírání bez bolesti«, aby nemuselo mluvit o trestu smrti. Táhne se opět: Umírá se dnes volněji a klidněji v mlhavém svítu vědy, který dotknut ledovým dechem hromu, mizí a nedovede nadzdvihnouti příkrov záhad? Ignoro, nevím, je posledním vyznáním vědy neopřené o sloup víry. Neumírali předkové naši klidněji a jistěji ve světle hromničky, lumen Christi ve světle Kristově, které ozařuje temno hrobové a staví se na prahu věčna, aby odtud sneslo jasno a v něm útěchu a v útěše sílu? »Neumřel, ale spí a vstane v den poslední«, šepotá její plamen. Věru, víra naše je praktická ve chvíli, kdy bledne všecka praxe života! Naše věroučné články nejsou železné řetězy, které vízí, ale ostré meče, které pouta přetínají! Se zvýšenou důvěrou a mocnější láskou modlití se můžeme před tváří těch, kteří neznajíce naší víry, posmívají se našemu vyznání: Credo ecclesiam catholicam. (Věřím ve svatou církev obecnou).

Víra naše neopírá se o důvody vzduchové, není budovou na písku. Nespočívá na pilířích lidského měnitelného srdce a zeslabeného rozumu. Naše víra spočívá na základním kameni celé budovy katolické církve: na Ježíši Kristu. Apoštol Pavel majestátně pronesl svou apologii proti pochybovačům své doby a posměváčkům všech dob. »Vím, komu jsem uvěřil«. A jeho

obrana stává se naší radostnou zbraní. Držíce se jednou rukou pravicí katolické církve-matky, a druhou zdvihající ke svato-
stanu, odpovídáme světům bouře a nenávisti: Víme, komu jsme
uvěřili. On s námi do skonání světa. »Naše dědictví cyrillo-me-
thodějské opřeno o skálu katolické církve, která se opírá o gol-
gotský kříž, na němž umírá Ten, který celému světu volal: »Já
jsem světlo světa, kdo mne následuje, nechodí ve tmách, ale
bude mít světlo života«. Zde zakotvena síla naší víry a zde
příčina neochvějnosti našeho náboženského přesvědčení. U nás
není chvění před poblouděním, není bázně před svedením, není
nejistoty ve vedení. Lidé mohou klamati, své slovo odvolati,
svou přísahu zapomenouti, ale ne na jejich slovu a přísaze a
slibu my zbudovali své Věřím. Náš Bůh a Pán neodvolává, ne-
klame, nezapomíná: »Nebe a země pominou, ale slova má nepo-
minou«, řekl jednou, a to platí pro vždy.

A chcete ještě důkaz pro sílu své víry? Přidružte se k ú-
žasu tisícletí, a dívejte se mlčky, jak nových tisíc let se přípra-
vuje, aby stanulo a vyznalo u Kalvarie: Zvítězil jsí, Galilejský!
Kdo dovede umřítí za své slovo, tomu můžete věřití, kdo vlastní
mocí vstane z mrtvých, aby potvrdil slovo, za něž umřel, tomu
m u s í t e uvěřiti — je Bohem. Až budou se různí apoštolové
moderního pokroku vysmívati vašemu náboženskému přesvěd-
čení a nepochopeně odsuzovati vaše katolické jednání, až v
předpojetí budou vás louditi do tábora pochybujících, odpovězte
klidně: Umřete na kříži za své přesvědčení, vstaňte třetího dne
z lůna hrobu, abyste potvrdili své učení, a já uvěřím. Dotud
však budu se držeti toho, který dosud sám své učení tak po-
tvrdil.

Veliké příčiny vyvolávají veliké následky. Kristus Pán, stav
se pravým člověkem, umíral za člověka. Přišel a umřel, aby
všichni, kdo v něho věří, »měli život a hojněji měli«. Přinesl
pravdu, uložil ji v církvi. A za výsledek svého příchodu žádá:
víru. Proto psal svatý Pavel před žádnou mocí se nesklánějící
výrok: »Bez víry nelze Bohu se líbiti«. A jako hrozba zní to
řetězem věků: »Kdo nevěří, bude zavržen«, z úst Toho, který
přišel, »aby hledal, co bylo zahynulo«. A učení Ježíše Krista a
víra v Něho stala se základnou společenských řádů a páskou
lidstva. Když vše rozděluje, spojuje víra Ježíšova a naděje v Je-
žíše. Každá úchylda ode Krista zrodila kolísání, každý odvrát
od Bohočlověka přivodil rozvrat. Evangelium, zákoník svůj, vlo-
žil Kristus P. do srdcí apoštolů, když posílal je »dva a dva před
tváří svou«, aby »hlásali evangelium všemu stvoření«. Žádný
národ neměl býti opomenut, žádná země zapomenuta. Lidstvo
nesmí se již dělití ve třídy, všichni jsou si rovni. Rokle, rozdíly
překlenuty. »Otče náš, jenž jsí na nebesích« bylo nejen modlit-
bou, ale i programem spořádaných proseb jednotlivce a celé
společnosti. Království nadpřirozeného života vstoupilo do po-
předí touhy a modlitby duší. Člověk byl zdvižen do výše, s níž
jej svrhl hřích. A tvář země proměněna. Na pustách pohanského
sobectví kvetly květy křesťanské nezištné lásky. Vedle chrámu

katolického rostly školy, ve stínu kříže s Ukřižovaným postaveny nemocnice a nedaleko obětních oltářů sirotčince. Každá bída byla posvěcena křesťanstvím a každá pomoc bídě stala se bohoslužbou. Milosrdná sestra a bratr milosrdenství stvoření teprve křesťanstvím. Dobře nedávno řekl jistý americký biskup svým spoluobčanům: »Stvořte jedinou milosrdnou sestru svým bohatstvím, jako ji Kristus stvořil svým slovem »Následuj mne«, a jste velikány«.

II.

»Spravedlivý živ je z víry«. Víra naše je tedy věrou činu. Náš katechismus není jen školní učebnicí, musí zůstat naším životním zákoníkem. Považovati katolicismus jen za věc rozumu a zátiší srdce, znamená ho nechápati. »Véra beze skutků je mrtvá«. Skutky věřících jsou teploměrem jejich víry. Kde padá slza Spasitelova na opuštěné svatyně, tam spadne jednou jeho trestající pravice soudcovská.

»Vezmi kříž svůj a následuj mne«, kreslil Ježíš Kristus v nevyrovnatelné odvaze své následovníky. »Kdo mne vyzná před lidmi, toho já vyznám před Otcem svým nebeským«, zvolal do světa bázně a nesamostatnosti v nepochopitelné síle Kristus svým vyznavačům. Nésti kříž a nésti jej před celým světem je čin. A čin žádá tedy vyznání naše. Jsme dětmi náboženství praxe, života. Již Origenes a Klement Alexandrijský hájili svou víru poukázáním na činy víry: »Na skutky naše hleďte a pak suďte naši víru«.

A čím jiným jsou Benedikt, Basilius, Vincenc, Alžběta, František, Ignác, Bosko, Ozanam v dlouhé řadě světců a andělů křesťanské lásky, než učni ve škole Kristově, u nichž duše chápala, ruka prováděla? A řada jejich není ani vyčerpána ani dokončena. »Kristus včera, dnes a na věky«. A je podivný ve svatých svých!

V ten den, kdy by církev Kristova měla ukázati na pole bez ovoce, na víru svých dětí bez činu z víry, přestala by býti církví Kristovou. Ať hučí hromy odboje a křížují se blesky nenávisti, neustane ve svém poslání vědoma jsouc si zaslíbení »a brány pekelné jí nepřemohou!« Bude dále posílati kněze a missionáře na zápasné místo jako posílala v Římě mučedníky na arenu, do ruky vloží jim kříž-vzor a s nímž matky přečte jim z knihy evangelií jejich úděl: ze škol ven vyženou vás, a zabije-li vás kdo, bude se domnívati, že by Bohu sloužil, a s velebou Královny ukáže na jinou stránku knihy, aby četla »a stonásobně bude vám odplaceno«. Nade hroby dětí svých padlých, pode hroty zaslepené nenávisti bude plakati své pláče, ale také zpívati své hymny vítězství. »Krev mučedníků semeno křesťanů«. A není známkou života a činu veliký zástup chudiny, která se utíká denně ve stíny chrámů, aby si zde vyprosila chleba, a plíží se k branám klášterů, aby si vyžádala útočiště, a klepá na dvěře křesťanů, aby hledala pomoc? »Chudé budete mítí vždycky s sebou«, řekl Spasitel žádaje ode svých čin hrdinné

lásky, »nahý jsem byl a oděli jste mne«, řekne jednou Soudce, odměňuje skutek křesťanské charity.

»Víra postupuje kryta křídlem lásky«, napsal Ozanam, jakoby rozváděl slova Písma: Nemilujme slovem, ale skutkem. A my děti poslední doby zrození na půdě zkrvavené syny církve století minulých, jsme nuceni provéstí světu, který se strojí zpívati nám písně pohřební, důkaz života — života z víry.

Sváteční polský kroj z okolí Varšavy.

A náš Apoštolát je jedním z důkazů. Vyrostl na hrobě Methodějově silén vírou Methodějovou a kryt křídly lásky, která nečítá, co již učinila, ale čeho ještě třeba učiniti. Jako apoštolové přišli jste dnes, abyste sčítali své pluky, přehlíželi své síly, modlili se za pomoc s hůry a silní nejen početně, ale i duchovně vyšli na cestu, kterou značí Pán svým prstem. Ve klíně nese Apoštolát dar katolické lásky, jímž chce na Bohu vyprositi dar víry, jednoty a síly ve víře pro rozdělené u víře Slovanstvo. Zdá se, že Prozřetelnost kreslí nové hranice pro činnost vašeho Apoštolátu. Žeň dospívá a Bůh hledá na pole svá žence. Je povinností naší jako nejbližších dáti se najatí první na žeň víry mezi Slovany. Bylo by smutným úkazem vlažností jako bolestným důkazem malověrností, kdyby cizí krví a rodem měli nás předejít a předčítí v dobrořečení našim bratřím.

Vděk za dar víry katolické ukažte svým katolickým činem, který od vás žádá doba a v ní žádá jej Bůh!

Vím, že nám vytýkají nečasovost a že nás v naší snaze budou zdržovati poukazem, že jsme zpátečníky. Neklamte se

však; pracujeme na díle božském. Pomáháme uskutečnití zájmy říše Ježíšovy, kterou u nás modlitbou a obětí založili svatí věrověstci naši.

Vždyť zříme, že z ruin přítomnosti již vystupují obrysy nové budovy — nejvyšší stavitel je v práci. Nevyrovnatelný svatý Otec buduje a celý svět hledí k němu tak prosebně jako nadějně. Kříž září jako znamení bojujícím a pracujícím ve troskách, aby zdobil vítěze po pracích. A ze slovanských světů zdvihají se prosebné ruce o spomožení. A sv. Otec volá nás. Máme pomáhati ve vznešeném díle »obnovení všeho v Kristu« a vrátiti slovanská srdce ideálům slovanských našich Apoštolů: katolicismu. Nechvějme se před velikostí poslání: uvedeme Boha spojenými silami na z a n e d b a n é o l t á ř e vlastních srdcí a v plačící vlasti a pak jej povedeme v jáсотu na nové oltáře v řadách slovanských bratří. A k nikomu nebudeme nespravedliví, když jsme spravedliví k Bohu.

A jest-li se volá, že rušíme dílo otců, nelekejme se okřídleného slova. Vždyť pracujeme na záchraně a obnovení díla, které trvání své datuje již 1050 let, díla to svazu svobody a evangelia, svazu čechoslovanů a křestanů, které přechodná horečka snaží se rozdělití. My chceme jen býti věrní tomu, zač po 1050 let bojovali otcové. A to není přece žádným zpátečnictvím ani nečasovostí. Neodcházejme tedy odtud, aniž jsme posílili svou víru, nerozmnožili své lásky. Ať to zní jako přísaha svatá ke hrobu Methodějovu: B u d u a p o š t o l e m v A p o š t o l á t u. P ř i n e s u h ř i v n u s v o u p r o d í l o s p o j e n í S l o v a n s t v a u v í ř e.

A pokorná prosba ponese se za mžik od oltáře obětního k Hostii: Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis a templo tuo, quod est in Velehrad. A Bůh potvrdí smlouvu naši, přidá pomoc svou a za čas ozve se světem slovanským nová, velebná modlitba vyznání a přiznání: Věřím v církev katolickou. A dílo Apoštolátu bude dokonáno, přijde odměna apoštolům. »Pojďte požehnání do domu Otce mého: žíznil jsem a napojili jste mne«. Amen.

Jak bychom mohli pracovati k povznesení Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie zvláště my kněží.

Přednesl na Velehradě Gilbert Cyrill Křikava C. R. Praem.,
farář z Mladých Bříšť.

(Dokončení.)

Na mne působilo vždy mocně, když jsem slýchal ve Wörishofenu u Dominikánek zpívati latinské »Requiem« sírotky. To byly dítky, děvčátka, z nichž mnohá ještě ani do

školy nezačala choditi. To jsou důkazy, že dívky se chorálu mohou naučiti. A žena varhanice by měla s cvičením dítek větší trpělivost nežli muž varhaník. Že se uznává, že i ženy by se mohly jako varhanice uplatnit, vysvítá také z toho, že je dovoleno navštěvovati dívkám jak varhanickou školu v Brně, tak varhanické oddělení hud. konservatoře v Praze. Také v Berounu mohou se osoby ženské hudebních kursů na tamní hudební a chorální škole sůčastiňovati a zkouškám se podrobiti, a bývá tam každý rok několik dam zapsáno. Konečně i to se může uvážiti, že patronkou církevního zpěvu a hudby je světice svatá Cecílie a nikoliv světec, muž. Nedostatek dobrých varhaníků vůbec je hlavní překážkou zvelebení církevního zpěvu. A tak má-li nastati náprava, je třeba, aby bylo co nejvíce v hudbě a zpěvu církevním, jak v chorálu tak ve zpěvu lidovém vycvičených osob, jež by mohly řídití venkovské kůry. Bylo by lhostejno, jestli by to byli muži či ženy. Když by sami dobře byli vycvičení, dovedli by si vycvičiti chlapecké sbory zpěvácké, a z těch by se samo sebou časem vyvinuly sbory mužské, tak že by i na vesnicích mohl se zpěv církevní pěstovati úplně dle zásad v motu proprio sv. Otce vyhlášených.

Čeho bychom tu jako soli potřebovali, to by byly **venkovské varhanické kursy**. Zvláště v Čechách bychom takových kursů potřebovali. Představuji si to tak, že by kursy ty řídil nějaký absolvent nebo absolventka školy varhanické. Navštěvovatelé jejich by na venkově venkovským poměrům přiměřeně lacino bydleli a lacino se stravovali. Vyučování by se zařídilo tak, aby navštěvovatelé kursu 8—10ti měsíčního tolik se vycvičili, aby dovedli slušně zahrátí lidové písně kostelní, responsoria při mši sv. a jiných funkcích liturgických, aby dovedli provázeti na varhanách lehčí mše latinské, aby dovedli řádně zazpívati chorální části mše sv. a nešpory aspoň o větších svátcích. Tu by se ovšem již jakási zručnost hudební předpokládala. Kdo by chtěl od začátku hudbě a zpěvu církevnímu se učití, ten by ovšem napřed ve zvláštních hodinách hudebních si opatřil potřebnou zručnost, aby se mohl kursu sůčastnití. Takový by tedy prodělal dva kursy vlastně. Že je možno takto postupovati, na důkaz toho uvedu, co mi vypravoval říditel hudební školy beuronské, p. baron Werra.*) Pravil, že k němu přišel selský jinoch, který neznal ani noty, a říkal mu, že by se stal rád varhaníkem. Prodělal dva osmiměsíční kursy beuronské hudební školy, při čemž byl velmi pilný, a nyní zastává velmi dobře varhanickou službu při venkovském farním kostele.

Kdyby Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda měl tolik hmotných prostředků, aby takové vesnické kursy varhanické mohl zaříditi, velice by tím prospěl náboženskému a kulturnímu povznesení lidu, a v Čechách by, myslím, tímto způsobem nejjistěji zdomácněl. Dosud je v Čechách velmi málo znám. Kdyby nám v Čechách

*) † 31. července 1913.

vychoval Apoštolát vesnické varhaníky, myslím, že by jej duchovenstvo vesnické velice podporovalo a rozšiřovalo.

Mělo by to také veliký vliv na ušlechtnění mravů a vzdělanost vůbec. Jisto jest, kde lid krásně zpívá v kostele, tam že zpívá i světské písně ušlechtilé, a kde lid v kostele nezpívá, tam bývá i jeho zpěvem světským sprosté i nemravné odrhovačky. Mělo by tedy samému ministerstvu kultu a vyučování a všem úřadům školním na povznesení zpěvu a hudby kostelní na venkově záležeti. A jsou skutečně výnosy školních úřadů, že se má na školách obecných pěstovati církevní zpěv, a že mají učitelé spoluúčinkovati při hudbě chrámové a nevzdávat se řízení kůru, kde se to může díti beze škody školy. Tak na př. toho obsahu je výnos c. k. zemské školní rady české ze dne 20. dubna 1904, jenž se odvolává na nařízení ministerstva záležitostí duchovních a vyučování ze dne 8. června 1883, č. 10.816 (*»Věstník vládní«* r. 1883 str. 124). Ve výnosu tom se výslovně praví, že opačné snahy některých učitelských časopisů a výnosy některých okresních školních rad by mohly způsobiti úplný úpadek zpěvu chrámového. A výslovně se tam praví, že *»o důležitosti zpěvu církevního pro výchovu mládeže a lidu nemůže býti pochybnosti«*. Kdyby se Apoštolát myšlenky zřizovati vesnické kursy varhanické ujal, myslím, že by i státních subvencí k jejich zařízení dosáhl. Za nynějšího ministra kultu a vyučování J. E. p. dra Hussarka by se to asi dalo docíliti. Kdyby byly zajištěny subvence státní a snad i jiných činitelů, myslím, že by se mohli řiditelé takových kursů slušně platiti, a že by jimi mohli býti absolventi nebo absolventky školy varhanické nebo varhanického oddělení konservatoře. Ovšem že by zastávali též službu řiditele kůru a varhaníka v domácím vesnickém farním kostele, a účastníci kursu by při bohoslužbě zpěvem a hudbou spoluúčinkovali. Samo sebou se rozumí, že by nějaké varhany a nějaká piana neb pianina ku cvičení se musela poříditi.

Mohl by někdo namítati, že o tohle by se měly starati cyrilské diecéšní jednoty. Ovšem měly a mohly by se o to starati podle svého účelu. Ale nedostává se jim na to asi peněz. A když to nikdo jiný nepodniká, jednal by Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda úplně v duchu svých stanov, kdyby to podnikl on. Nebo by tu věc mohl podnikati společně s cyrilskými jednotami. Profesor Matěj Procházka pojednává o obraze sv. Petra a Pavla v Římě s cyrilským nápisem míní, že se tím obrazem označuje pravda, že apoštolové slovanští *»byli u Slovanů nejen zakladateli křesťanské vědy, nýbrž i křesťanské umy, čímž zářící věnec zásluh jejich v největší slávě bleskotá«*. (Sborník velehradský ročník II. strana 295.) Proto úplně v duchu svých stanov by jednal Apoštolát, kdyby podporoval také umění církevní, a k tomu na prvním místě patří církevní zpěv a hudba.

Jako další prostředek k prohloubení činnosti Apoštolátu by se doporučovalo zavedení horlíků. Ti by se starali,

aby členové řádně přispěvky odváděli, aby se noví členové přihlašovali, a aby schůze, pobožnosti a všechny podniky Apoštolátu ve známost se uváděly. Též by sbírali dary pro missie slovanské. Podle výsledku své horlivosti by pak měli být odměněni nějakým dárkem na př. obrazem a podobně.)

III.

Co jsem dosud uvedl o vnějších a vnitřních prostředcích k povznesení Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. P. Marie, provozovatí může Apoštolát sám jakožto spolek ve svém celku a ve svých odborech v jednotlivých členech.

Zbývá mi ještě několik slov říci, jak bychom my kněží, tedy ve svém úřadě kněžském mohli ku povznesení Apoštolátu přispěti. To se stane tím, když u členů zájem o Apoštolát budeme hleděti udržeti a u nečlenů vzbuditi a též hmotně Apoštolátu pomáhati.

Za tou příčinou ohlašujeme v kostele věřícím všechny mše svaté, které se za živé i zemřelé členy slouží na Velehradě, a které my jakožto členové Apoštolátu za ně sloužíme. Lid rád přispívá na to, z čeho má užitek ať hmotný, ať duchovní. Vím z vlastní zkušenosti, že lidé rádi přispívali na sbírky podnikané i cizími lidmi na př. na stavbu kostela, když se jim řeklo, že za dobrodince se budou sloužiti mše svaté. Kolikráte šly takové sbírky i do ciziny, na př. do Německa. Také se dávají naši lidé zapisovati do mešních spolků v jiných zemích a zasílají přispěvky, když dostanou české prospekty. Ohlašováním mší sv. se udrží u členů zájem o Apoštolát a nečlenové se snáze získají.

Všude, kde je místní odbor Apoštolátu, konejme jednou měsíčně odpolední pobožnost cyrillomethodějskou. Kde je varhaník trochu svědomitý, dá se to snadno zavést. Změnou v odpoledních službách božích docílí se rozmanitosti a tím též větší návštěva odpoledních služeb božích, která čím dále více upadá, zvláště v Čechách. I zde platí přísloví »varietas delectat«, rozmanitost těší. Zároveň se povzbudí zájem pro Apoštolát. Jestli nejdříve pánové biskupové v Čechách mohli naříditi, aby se každou třetí neděli v měsíci konala pobožnost o sv. Bonifáci, nezakázali by pobožnost měsíční cyrillomethodějskou tam, kde jsou odbory Apoštolátu zavedeny.

Jakožto kněží býváme žádání od katolických spolků, abychom jim poradili, o čem se mají konati přednášky, a sami býváme o přednášky žádáni. Přednášejme o Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda, o ideji cyrillomethodějské, o missiích mezi Slovany a podobných thematech. Já jsem byl na př. požádán od katolických spolků v Humpolci o přednášku. Přednášel jsem o bulharském mnichu Pantelejmonu, a všichni se živým zájmem poslouchali.

*) O horlitelích Apoštolátu viz r. III. str. 86.

Poučujme se sami na svých kněžských schůzích na př. při pastoračních konferencích o Apoštolátu, a ideji cyrilomethodějské, o missiích mezi Slovy, o snahách unionistických a podobných thematech. Nějaká čtvrt hodinka by se tomu mohla věnovat. Budou-li kněží sami mít živý zájem o Apoštolát, postarají se, aby se o Apoštolát zajímali také věřící. V tom ohledu zasluhuje uznání mariánská družina kněží v Praze zřízená, jež v družinské kapli u Jesuitů koná své pobožnosti s přednáškami, a jež má i členy na venkově a pro ně koná ve venkovských městech některých schůze. Themata cyrilomethodějská jsou též na programu přednáškovém. Já jsem na př. letos měl čest, přednášet důstojným pánům z družiny o ideji cyrilomethodějské.

Také hmotně můžeme my kněží Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda velmi podporovati.

Kde nejsou horlitelé, starejme se sami, aby se příspěvky členské řádně vybraly. Můžeme třeba poslati kostelníka nebo ministranty a za malou odměnu to obstarají. Ve vikariátě, k němuž přísluší má fara, sbírá takovým způsobem jistý pán farář příspěvky pro Jednotu ustavičného klánění a je s výsledkem velmi spokojen. Také velice pomáhá k řádnému placení příspěvků, ohlašuje-li kněz z kazatelny, kolik je členů Apoštolátu, a kolik se sešlo příspěvků.

Býváme někdy tázáni od věřících, kteří chtějí věnovat něco na dobrý účel, o radu. Doporučujeme jim Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda a jeho podniky.

Konejme ofěry kostelní pro Apoštolát aspoň jednou za rok. Kdyby se třeba jenom 1 koruna při ofěře sešla, i ta je dobrá. Ale lidé si zvyknou na ofěru. Já na př. když jsem přišel na faru, vybíral jsem při ofěrách 1 až 2 koruny a i poznámky jsem zaslechl: »mají kněží dosti, ať dají sami«. Nyní pak sejde se při ofěře 5 až 10 korun. Kdyby v každé farnosti, kde se česky mluví, sebralo se průměrně 5 K při ofěře, co by to bylo peněz pro Apoštolát! Kalendář katol. duchovenstva na rok 1913 udává dle národností 1229 farních úřadů českých v Čechách a 885 na Moravě a ve Slezsku, tedy celkem 2114. Kdyby se ročně pro Apoštolát z těchto farností sešlo z ofěr 10.000 K za to by se dalo již něco pořídit. A jsou farní úřady, farnosti, kde jsou Čechové v menšině, které ve svrchu uvedeném počtu nejsou zahrnuty, a kde by se také mohla ofěra konat. Ofěry pro Apoštolát by se nejlépe hodily na svátek sv. Cyrilla a Methoda. V diecési královéhradecké je na tento svátek nařízena ofěra pro vídeňskou Jednotu sv. Methoděje k obstarávání českých služeb božích. Proto tam třeba zvolit jiný den pro ofěru apoštolátní. Já ji na př. konám o pouti.

Veledůstojní pánové, to by byly asi mé myšlenky, které bychom zvláště my kněží mohli přispěti k povznesení Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda. Nemohl jsem podat nějakých zvlášť

původních myšlenek. Je to několik skromných z upřímného srdce vyšlých návrhů. Přeji si, a zajisté my všichni si přejeme aby činnost Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda byla co nejpožehnanější. Dokázali bychom tím vděčnost k sv. svým apoštolům Cyrillovi a Methodovi, jimž budiž čest a sláva!

Posvátné malířství byzantinsko-ruské.

Dle M. Czermiňského »Na gorze Athosu«.

Nejvíce zajímají cestovatele v kostelích pravoslavných klášterů na Sv. Hoře Athosu obrazy jak starší tak i novější školy nesoucí jistý ráz starobylosti, avšak přes to velmi příznivě působící na ducha divákova. Řekl bych, že je jich mnohem více v cerkvích,¹⁾ než našich kostelích. U nás častěji setkáváme se u výzdobě svatyní s řezbami, za to v cerkvích téměř výlučně toliko s obrazy a ikonostas²⁾ jest jakoby stálou jich výstavou. Není-li tato starobylost v malířství jak ikon³⁾ tak miniatur (menších obrazů), jeví se v obsahu obrazů, složení postav, v nápadné podobnosti s prastarými zbytky umění zachovanými v katakombových freskách a mosaikách z prvních dob křesťanstva na západě, není-li ona známkou jednoho a téhož pramene nadšení i způsobu, jak se pojímalo církevní umění u křesťanských umělců jak na západě tak na východě, a jehož zánik dá se pozorovati v době t. zv. renaissance — obrození?

Dějiny umění podávají nám tu cenná objasnění. Mám na mysli především posvátné malířství ruské, jehož četné ukázky prohledl jsem si v monastýře sv. Pantalejmona ve skitě⁴⁾ sv. Ondřeje a několika jiných kelliích.⁵⁾ Snad se nezmýlíme, tvrdíce, že jest katolickou jak co do ducha tak i co do svého rozvoje. Její katolicismus není náboženský, nýbrž dějinný: začátky církve ruské byly katolické, ikonografie (posvátné malířství) zachovala v ní svůj ráz a znak. Často se zapomíná, že odpadnutí Fociovo neobnovilo se v Řecku dříve než 70 let po přijetí sv. víry ruským knížetem Vladimírem (r. 988), a že dostalo se na Rus mnohem později. Rus Vladimírova vešla tedy do rodiny křesťanské v době, kdy východ i západ tvořily jednu a touž církev katolickou. Svaté obrazy přeneseny z Cařihradu do Kijeva současně s křížem a evangeliem, aby pomáhaly rozšiřovati rodící se zbožnost mezi věřícími a učily se formě, působící na smysly,

¹⁾ Ruský název kostela.

²⁾ Stěna, která dělí oltář od ostatního kostela, ozdobená obrazy obyčejně v několika řadách rozvěšenými. Viz »Apoštolát« II., str. 172.

³⁾ Ruský název obrazů.

⁴⁾ Osada mnišská.

⁵⁾ Ojediné domy mnišské.

velikým pravdám katolicismu, obřadu i tradic náboženských. Netřeba tedy diviti se shodě tohoto rázu v ikonografii ruské, ani ji pozorujeme ve víře byzantinské i katolické. Jest to ráz jejího původu. Leč mimovolně naskytá se otázka, proč ikonografie byzantinsko-ruská zachovala svůj stálý jeden a týž ráz během tisíce let a to netoliko v Malorusku, nýbrž v celém Rusku. Fresky i olejové obrazy před 20 lety — píše Teofil Goutier (*Voyage en Russie: l'art Byzantin*) — neliší se od malířství před několika stoletími. Takovým, jakým bylo v VI., IX., X. století, takovým jest umění byzantinské i v přítomnosti.

Možno, že duševní obzor na Rusi a v Moskvě nedovoľoval hned po přijetí křesťanství veliký postup, vždyť tehdy teprve sotva vyšly ze stavu velmi nízké kultury. Jsouce při tom zaměstnány tvořením nového císařství jsouce zbaveny potřebných prostředkův k hmotnému rozvoji ikonografie, ponechaly ji lásce právě přijaté víry, obětující vkus a cit pro krásno náboženství, vždyť mnohem méně bylo tehdy umělců a znalců malby, než věřících. Nesmíme také zapomínati, že narozeniny života křesťanského v dnešním Rusku, sešly se s úpadkem umění byzantinského, končícího svůj život stoletím XIII. a že Rusové zdědili její tvary mrtvé. Kijev, prvou stolicí víry a ikonografie, zničili svým vpádem Mongolové. Novgorod, na nějž přešlo jeho dědictví, nepřejal od západu, ačkoliv často se s ním stýkal, skutečného a stálého vlivu na změnu rázu zděděného z Cařihradu. Města: Vladiměř, Suzdal v nichž se soustředil život náboženský krajů okolních toliko po krátkou dobu, těšila se z většího významu a neměla pokdy, aby zúrodnila slabou rostlinu umění křesťanského. Když v XVI. stol. Moskva stala se stolicí všech knížectví ruských, byla již postavena proti tradici Kijeva i Novgorodu, tradici staré, mající za sebou celá století, která již sama svou starožitností nutila, aby jí neměnili.

Proto také v Moskvě žádali, podobně jako dříve v Kijevě a v Novgorodě, aby v uměleckých výtvorech dbalo se věrně tradice malířské. V tom viděli jejich uměleckost. A protože kněžstvo téměř výlučně působilo v umění, odtud ikonografie měla do sebe jakýsi znak posvátnosti. Když z klášterův přešla na svět a byla vzdělávána též světskými osobami a pro lid — její rysy byly tak hluboké, že nepodlehly žádným změnám. Potřebí bylo tomuto »formalismu«, jednostejnosti, — jistého potvrzení úředního: dosáhl ho na synodě konané v Moskvě r. 1551, již předsedal car Ivan IV. s metropolitou Makarijem. Nařízení synodální vynáší tuto zásadu malířskou téměř na výši dogmatickou a nařizuje ikonografům »povinnost největší péče, aby se malovalo podle obrazů a podobizen starých vzorův, zanechaných řeckými malíři, jejich mistry«.

Ten stav v ruském náboženském malířství zachoval se do dešního dne. Jsou v pravdě školy rozmanité jako strogonovská, carská, nemají však svého jména dle odlišného slohu malířského, nýbrž podle jména zakladatelův. Umělec té neb oné

školy může dokonaleji znázorniti věc co do výkresu, zbarvení odstínův, dodatečných technických podrobností malířských a — však ráz malířství musí býti zachován podle dávného nařízení synody moskevské, nad čímž bdí ředitelství oněch škol. Ještě dnes zakazuje se všeliký realismus v umění, a především vylučují se obrazy představující jakoukoliv nahotu, vyjma několik výjevů, jimž se nelze vyhnouti, jako Adama a Evu v ráji, nebo Ježíše Krista při křtu, na kříži a několik poustevníků, jichž jediným oděvem byla dlouhá brada, sahající až k chodidlům.

Umění byzantinské má jistý odpor před zobrazováním ženy (s výjimkou Bohorodičky), a raději věnuje svůj štětec malbám mužů. Avšak i ty zobrazuje jako starce, nebo ve věku zralém, ba i mládence snaží se představit na obraze jako starší. Tak na př. všeobecně malují sv. Jana evangelistu v umění byzantinském jako starouška, co zatím na západě libují si raději znázorniti tuto milou podobu jako mládence. Nahých dětí, andílků bez šateček, tak častých v malířství náboženském z dob renaissance, a ještě i podnes, nikdy neuvidíme v náboženském malířství byzantinském starší i novější doby. Domáhá-li se obsah obrazu nevyhnutelně znázornění žen, na příklad vyznavelek svatých mučednic, panen: jsou malovány slohem tak přísným, že na prvý pohled oka spíše jako mužští než jako ženské vyhlízejí.

Všeobecná shoda v ikonografii byzantinské po té stránce neopírá se výlučně o záporná nařízení synodální a přísnou po té stránce tradici malířskou. V Typiku (po rusku Podlinniku) díle to umění národního několika pokolení, náboženství i věda, theorie i zkušenost, umění i zvучnost spojily se, aby utvořily jistou soustavu. Umělec najde tam pokynů, jakých se mu jen zachce, aby »úředně« zobrazil jistá tajemství, svaté, předměty náboženské — dokonce jak barvy při oděvě má užití, aby obraz podle tradice vymaloval.

Dílo to vydáno beze jména ještě před synodou moskevskou r. 1551; jsouc od ní potvrzeno dočkalo se mnoha vydání, poslední z let 1866 a 1869.

Leč důvtipný malíř, i když dbá přesně nařízení synodálního, není povinen bráti ve svých výtvorech toliko to za vzor řeckého umění, co jest v »typíku«. Byť malíř chtěl vzíti zřetel jen na to, co řecké menologie,¹⁾ martyrologie,²⁾ staré rukopisy Písma sv. na Sv. Hoře (Athosu) v drobnokresbách a v tisícerých obměnách z výjevů biblických neb s nimi souvisících podávají: umělec nalezne předlohu velmi obšírnou a velmi rozmanitou, nejednou překrásnou, aby vytvořil náboženské obrazy ve slohu vskutku dávnějším, leč se zručností novodobou, takže nemohou nedojímati diváka. Třeba otevřeně přiznati, že vydání některých nařízení umění byzantinského, zvláště vyloučení všelikého realismu v nahotě z malířství náboženského, lépe sho-

¹⁾ Sbírký chvalozpěvů.

²⁾ Životopisy svatých.

duje se se svatostí kostelův a příznivěji působí na duši náboženskou v jejích nejnežnějších citech, než pohanské idealisování kultu tvarů těla.

Poslední.

Obraz ze života srbského kněžstva. Uveřejnil kněz Živojin Gl. Aleksic v měsíčníku: »Vesnik Srpske Crkve«. — Přeložil Vincenc Vaněk.

(Pokračování.)

Patrně uspokojen tím, že se tak pěkně vyjádřil, kapitán se samolibě usmál, ale hned zase svraští čelo a psal dále:

»Z jeho tak veliké zloby, zkaženosti a špatnosti neodvažuji se Vám ani jednoho výrazu uvéstí, z čeho všeho nařkl mnicha Leontija z kláštera sv. Bohorodičky v podřízeném mně okresu a Vašeho biskupství.

Místo toho posílám Vám všechny spisy jeho žaloby i s rozhodnutím zdejšího okresního úřadu ku nahlédnutí a k dalšímu řízení s připomenutím, že on nařkl Leontija z takových podlých smyšlenek, užívaje při tom i naprosto neodůvodněných výrazů.

Prosím Vás, abyste tuto osobu, popa Luku jako zlého ducha potrestal, neboť já bych ho mohl s dobrým svědomím i ukamenovati. Líbá Vám svatou Pravici

okresní náčelník Nikola Ivanović.

Když dokončil přípis, přečetl si jej kapitán Nikola ještě jednou, vložil do obálky a podal sluhovi, by jej zanesl na poštu.

»Tak, teď půjde vše úřední cestou«, řekl si spokojeně a vyšel z pisárny.

Vladyka (biskup) byl muž, který nedbal mnoho rozhorlených žalob. Věděl dobře jako dlouholetý arcipastýř, že v tom obyčejně něco jiného vězí. Proto klidně přijal onu žalobu a začal se na jiných stranách poptávat, co na tom pravdy. Věděl ovšem i to, že byl pop Luka kárán pro pohoršlivý kněžský život, ale měl už ve zvyku, že nic násilně nelámá přes koleno. Proto předně pozval k sobě popa Luku. Ten se však nechtěl dostavití a vymlouval se svojí nemocí. Vladyka čekal a znova mu psal, neboť nechtěl ještě listiny předložiti církevnímu soudu. Ale pop Luka odepsal vladykovi, že nemá s ním co dělati. Teprve teď byly listiny předloženy církevnímu soudu a nastalo vyšetřování. Než i teď by se bylo na vše zapomnulo a snadno urovnalo, kdyby jen pop Luka nebyl rádíl čím dál tím hůře, jakoby sám zlý duch do něho vjel, kdyby nebyl jen dále vyváděl pořád horší neplechy a chyby ve své farnosti a po okolí!

O politice se teď málo mluvilo, a po kapitánu Nikolovi došel jiný, ale to v této věci bylo bezvýznamné. Mnich zůstal v klášteře, a soud vyšetřoval dále, ač nový kapitán se do něčeho nemíchal. Popadija už tak soslábla, že se sotva vlekla po domě, ale pop Luka trávil dny i noci v blízkém městě. Zkrátka zanedbával docela svůj kostel, farnost i svůj dům a začal se scházeti s lidmi pochybné pověsti, hrál v kostky o peníze a při tom prohrával veliké obnosy. Už si počal dlužit a pomalu odprodával kus po kuse ze svého otcovského dědictví.

Brzy mu zemřela i žena a potom i dítě, a on začal se nyní toulati po farnosti a nocovati špinavý, nečesaný, ale pořád ještě vzdorný a lehkomyšlný. I se svými farníky se teď svářil, a docházelo i do bitky.

A teď začínají pro popa Luku těžší a těžší dny. Pro svůj dřívější život, kdy si tak hrubě počínal, začal teď upadat. A přece se nevzpamatoval, nezačal jiného života, ale čím dál více klesal do propasti, odkud nelze už vybědnouti. A jak to už v životě bývá, když někomu zajede vůz na příkrý svah, tak to bylo též zde.

Za onou žalobou, která se vyšetřovala u duchovního soudu, a kdy se čekalo na nápravu popa Luky, následovaly vždy další. —

Nejdříve ho žaloval obecní soud, že se často opíjí a v takovém stavu že napadá, hrdluje a tluče farníky, na to žaluje na něho jistý farník, že sezdal pokrevence bez povolení vyššího úřadu, potom zase jiný, že nechtěl mu pokřtiti dítě, když ho zval ke křtu, a dítě zemřelo nekrštěné, potom čtvrtá žaloba, že na veřejném místě se rouhal Bohu a že předhodil sviním půlky koláčů, které dostává o hodech od farníků, a tak bez přetržení, že je to těžko vypočítati. Obyčejně se stávalo, že sotva pop Luka odpověděl na jednu stížnost, došla k duchovnímu soudu druhá, a tak napořád, jakoby z vody rostly.

A hned po těchto stížnostech od soukromých lidí dopadla nová žaloba a to od obecního úřadu toho obsahu:

Nemáme kněze ve svém kostele a ve své farnosti, který by sloužil a nám přísluhoval svátostmi. Náš pop Luka Protovič, farář krušičský, už před měsícem odešel, a nevíme, kde je, poněvadž nikomu nic neřekl. Jsme tudíž stádem lačnicím po pastvě, ale bez svého pastýře. Včera byla neděle a sváteční den. Lid přicházel do kostela, aby se modlil k Bohu, aby se pomodlil a přijal sv. svátosti, a tu slyšíme, že pop je v poblízkém městě a tam lumpuje s herečkami, poněvadž zde zrovna nemá ani domu ani bytu, kdyžť vše zadlužil. Někteří naši vesničané zahlédli ho v čaršiji, kde seděl za stolem rozrucchaný a nevyspalý a hrál v karty. Když k němu přistoupili a zvali ho, aby jim odříkával v kostele nějaké panajíje, odsekl jim zuřivě a se zakrvavenýma očima:

»Co chceš, skříte? Běž do mého domu a tam čekej Ale dosud se nedostavil.

Proto jsme nuceni zpravit o tom soud a prosíme, by nám byl ustanoven jiný kněz, poněvadž takového nám není třeba. Vždyť by nám nestačilo papíru a inkoustu, kdybychom chtěli udati všechny jeho nezákonnosti«.

Když už nebylo možno více odkládati, tu soud ustanovil komisi, aby vyšetřila jeho provinění a zároveň zakázal mu konati kněžské úkony. A tak pop Luka octl se najednou bez farnosti, bez ženy i dítěte jako provinilec před komisí, která začala všechny stížnosti vyšetřovati a vyslýchatí svědky.

Prvního dne, když komise stihla na místo, obecní starosta dal jí obecní dům, kde by úřadovala, ale dříve ještě, než se odporučil, podal komisi tuto stížnost:

»Abyste nám snáze uvěřili, jakým je náš kněz Luka Protović, sdělujeme ještě komisi, že po celou dobu, co zde byl knězem, denně se opíjel. Poslední čas chodil tak nečistotný a neopraný, že jsme ho nemohli ani do domu pustiti. Kdekoli nocoval, zanechal tam tolik nečistoty, že domácí museli celé stlaní z postele spáliti. Ve jménu této obce prosím komisi, aby ho potrestala nebo i osvobodila podle svého uznání, jen ať nám ho už děle ve farnosti nenechává, ale ať ho přeloží, někam jinam«.

A neštěstí popa Luky nebylo konce. Nebylo nikoho, kdo by se ho ujal, ale kde kdo spíchal, aby svědčil proti němu. Někteří se těšili z jeho neštěstí, jiní zase ze soucitu zřekli se svědectví a pop Luka jednak hanbou, jednak že neměl, z čeho by žil, kamsi se zatoulal. Dlouho nevěděli, kde je, až najednou z druhého konce diecése dojde duchovnímu soudu zpráva:

»Dovoluji si sdělit soudu, že už přes měsíc se zde zdržuje kněz bez zaměstnání Luka Protović s jakousi páskovanou mošnou na rameni. Přechází po vesnicích a po domech opíjeje se a chovaje se nezpůsobně. Při tom se nabízí mým farníkům, že jim bude konati církevní úkony. O církvi a o Bohu i o všech úřadech vyjadřuje se velice pohoršlivě a vykláá vesničánům, že mají svého kněze holí vyhnati.

Zdali je v klatbě aneb odkud došel, nevím, ale on se každému nabízí, že bude jim konati církevní úkony. V mé farnosti již dva či třikrát křtil a na lístku, který mně vesničané donesli, napsal: »Uděлил křest Luka Protović, vzduchem litaající kněz«

Prosím, aby soud mne toho zla zbavil a poukázal ho na jeho farnost. Soudu oddaný kněz Jovan Aleksijevič«.

Když to dostal soud, shledal, že pop Luka spáchal nový přečin, neboť konal úkony, ač byl v klatbě. A tak i tento nový čin poslán komisi, aby jej vyšetřila.

Když se dostavil před komisí a když se ho zeptali, zdali skutečně křtil, přiznal se řka:

»Byl jsem hladov

»A jak se's mohl odvážit?«

»Eh, nikdo v celé zemi se o mne nestará, tož ani já nedbám nikoho. A já jsem hladov rozkřiknul se s vyvalenýma očima. —

»A kde jsi to zapsal?«

»Nikde, ale dal jsem vesničanům lístek«.

»A víš, že je to cizí farnost?«

»Jak bych nevěděl, ale myslel jsem, že mne neudá, když to byly křtiny«.

Potom trávil pop Luka ještě několik dní u komise, neboť prodal již poslední zbytek svého dědictví a obdržel za to trochu peněz. A potom zase zmizel. Potuloval se po okolí, dokud neutratil poslední peníz, a teď — jak jinak? Zvedne se a přímo do Berova ke svému bratru (příbuznému) popu Markovi. Hostil se u něho několik dní, ale potom obcházel berovskou farnost a přisluhoval lidem svátostmi, vykládaje jim, že zde je jeho pravé dědictví a že má ještě u sebe dědovu výsadu, dle níž má právo konati kněžský úřad. Ale jakoby ho neštěstí honilo; i tu začal se dopouštět přestupků a dokonce i komisi vzdorovati, že prý má kde žít i bez farnosti.

Než pop Marko, jsa povahy bázlivé, polekal se takového počínání hostova, popa Luky, a tajně napsal i on duchovnímu soudu svoji stížnost:

»Seznal jsem od soukromých lidí, že kněz poběhlík Luka Protovič, bývalý farář Krušický, při svých obchůzkách v mé farnosti páchá nebezpečné neplechty, kterých nijak dle zákonů trpět nemohu.

A poněvadž já ve všem zachovávám předpisy, tož sděluji soudu, že pop Luka za mé nepřítomnosti, bez mého vědomí a schválení sezdal v mém kostele člověka, který se soudí se svojí ženou o rozvod, toho sezdal s ženskou, jejíž muž byl odsouzen na pevnost. Jak z toho lze seznati, dřívější jejich manželství nebyla rozvedena, a tudíž ani toto nové manželství nemohlo se uzavřít. A poněvadž oni nyní žijí v mé farnosti tak řečeno mimomanželským životem, tož prosím, aby jich soud rozvedl pomocí policie a popa Luku by odstranil z mé farnosti. Oddaný soudu kněz Marko Protovič«.

Poněvadž komise ještě úřadovala, tož bylo sděleno popu Lukovi, aby se vzdálil z berovské farnosti a dostavil se ke komisi. Pop Marko mu dal něco na cestu, a on přišel. V jeho přítomnosti byli vyslýcháni svědci, a na vlastní uši slyšel vše, co jeho farníci o něm vědí a vykládají, jak o něm smýšlejí. Tu teprve otvíral oči, když viděl, co zná lid, jemuž on nikdy nenahlédl do duše, ani nedbal, aby jej poznal. Dosud mu nikdy nenapadlo, že by měl lid ten poučovati, přiváděti na dobrou cestu. Vždyť myslel vždy, že lid je zde stvořen jen pro něho, aby mohl užívat. —

Kdyžtě on zanedbal, aby posloužil lidu, nedbal též lid o něho; potom došlo k žalobám, a hle, teď vidíme, kam to až dospělo.

Tak jeho sluha Tichomír svědčil před komisí toto: »Viděl jsem popa Luku, jak krmil vepře hodovými koláči. V ruce měl rozžatou voskovici a svítil si jí. Vzali jsme největší svíci z kostela, kterou věnoval gazda Tomo za pokoj své nebožky ženy Staky«.

Druhý svědek vypovídal: »Viděl jsem, jak ho odnášeli opilého z hostinské místnosti do světnice«.

Třetí svědčil totéž a pak ještě, že ho viděl, jak hrál v karty; čtvrtý ještě více toho věděl, a tak napořád o všech proviněních.

Vzdor tomu však pop Luka, jako by ho Pán Bůh zaslepil, nezabíral si příliš svého těžkého postavení. Všechno bral na lehkou váhu a pokládal to za nenávist a klevetu. Vždyť opravdu po osvobození Srbska v tom kraji se ještě nepříhodovalo, aby některý kněz byl zbaven kněžské hodnosti. A všechny ostatní tresty, to nebylo nic zvláštního pro popa Luku. To by si snadno odbyl.

»Však já budu zase dále v té farnosti, jen si mluvte, co chcete« — Tak vyhrožoval svědkům, aby je zastrašil, ale oni si ani nevšimli jeho hrozeb a zrovna se předstihovali, kdo lépe to vypoví, jak to vše bylo.

Věru, divný je svět. Mnozí z nich, když měl pop Luka ještě vliv, tlačili se k němu a pochlebovali mu i pro malicherné věci a všude o něm jen s chválou mluvili. A nejen to. Co si jen přál, dávali mu bez hněvu, bránili ho proti těm, kteří ho napadli slovy, ano i do všech domů ho rádi vítali. Všechny jeho chyby byly i dříve tytéž, ale cni sami tenkrát v jeho společnosti často tak poklesli, že z rozpustilosti i samého popa přemlouvali a hnali ho do krajinosti. A on byl jim po vůli, neboť se mu to též líbilo a pokračoval dál a dále, nepomýšleje, jak se z té nebezpečné cesty dostane.

A nyní? Poněvadž mu zemřela žena, poněvadž se začaly stížnosti sypati, a když viděli, že komise docela vážně na svůj těžký úkol pohlíží, všichni se změnili. Báli se sebe i popa, báli se navzájem. Ale už napřed předvíдали, že přijde nový pop. A všichni, jako by nakaženi od sebe, stejně smýšleli. Přední hospodáři z vesnice svědčili proti svému popu, tak že zlostí byl bez sebe. Tak gazda Nešo Simić z Krušic, 50 let stár, dosud netrestán, nezpřízněn, otec 5 dětí, schopen svědectví, svědčil: »Před 4 léty slavil jsem svátek sv. Jiřího, i došel do mého domu pop Luka, aby mně posvětil vodu v předvečer slavnosti. Nocoval v mém domě, aby mně potom o slavnosti rozkrojil koláč. Když ráno vstal, zpozoroval jsem v posteli plno vší, proto jsem ho nikdy již do svého domu nezval. Jinak vím, že je ve všem nepořádný kněz. Jiného nevím, co bych řekl, ale na toto mohu přísahati. Svědečného za ztrátu času žádám 10 dinarů«.

Po výsledku nesčetných svědků došlo na kostelníka popa Luky, aby svědčil. Chodíval vždy s popem po farnosti a při tom se tak vypásl, že by mu mnohý mohl záviděti. Kolikrát si popil na účet popa nejlepší pálenky a pojedl nejkřehčí stehýnko i koláč z dobře přesíté mouky. Zapoměl nyní na velikou mošnu, vždy naplněnou různými dárky, které mu byly vždy přístupny a směle a téměř drze spustil:

»Vím, že je pop Luka nečistý a pln neřádu. Vím to odtud, že já jako kostelník dostával jsem lepší postel, ale pop spával podle ohniště, když jsme chodili po farnosti.

V poslední době jsem ho opustil, abych si nepohněval lidu«.

Nuže tak svědčili všichni stejně a ještě horší věci, a vše se potvrdilo, a bylo tomu též tak. Z jakých příčin se tak stalo a proč pop Luka se tak spustil, to nikdo nedovedl vysvětliti. Ale, což je málo podobných případů ve světě? A přece zatím co pop Luka byl nyní opovržen a zapomenut od všech jako největší vinník, tož ostatní svět dále žil svým obyčejným životem vesele a spokojeně, nestaraje se o to, ani nevzpomínaje popa Luky. Pouze když ho spatřil někdo, útrpně na něho pohlédl, podal mu, jestli právě měl, dinar, dva a hned utíkal od něho, jako by byl prašivý. I sami okolní kněží klopili studem oči, když se o něm začalo mluvit, neboť nikdo nedovedl ani jedním slovem se ho zastati. I komise, kdž skončila svůj úkol, pozdravila se se všemi a odešla. Listiny předala duchovnímu soudu. Pop Luka zase zmizel z té krajiny. Soud za nedlouho vynesl svůj rozsudek:

»Poněvadž všechny viny kněze Luky Protoviče, faráře Krušinského, jsou prokázány výpovědmi pod přísahou vyslechnutých, nevybíraných svědků, tož se kněz Luka odsuzuje ke ztrátě kněžské hodnosti, a kromě toho povinen jest zaplatiti všechny útraty spojené s vyšetřováním, diety členům komise i výlohy a ztrátu času všem svědkům atd.«

Tento nález potvrdil též Veliký Soud Duchovní, a tak se stal pravoplatným.

Teď však nastala nejobtížnější a nejpodivnější věc. Bylo třeba dovézt popa Luku, aby ho mohli zbavit kněžské hodnosti, ale nikde ho nebylo. Hledali ho v místě i v okolí, kde se zdržoval, ale nenašli ho tam. Tož pomocí politického úřadu dotazovali se v celé zemi s příkazem, kdekoliv ho dopadnou, aby ho se stráží dovedli před soud, by mohli na něm vykonati rozsudek, — ale vše bez úspěchu. Se všech stran přicházely zprávy od okresních úřadů, že ho nemohli najíti ve svém okrese. A zase pomalu vše utichlo. Sem tam se občas doslechlo od soukromých lidí, že se někde v některém místě ukázal, ale než tam soud dopsal okresnímu úřadu »s poukazem na dřívější přípis«, aby se pop Luka dovedl, už ho tam nebylo, a opět zjevil se na jiném konci zcela profílehlém, jako hajduk, který uniká svým pronásledovatelům.

Tak minulo plných 8 let .

Po celý ten čas pop Luka chodil a bloudil po vsích, očekáváje omilostnění. Byl bos, hladov a živil se tím, co mu dobří ildé nadělili.

Navštívil též klášter sv. Bohorodičky, ale tu již nezastal otce Leontíja. Byl před několika léty ku vlastní žádosti přeložen do jiného kláštera a tam umřel, a nový starešina z obavy nechtěl ho přijati.

Obcházel i svoji farnost, viděl svůj prodaný dům. Někteří z farníků, kteří proti němu svědčili, nyní mu prokazovali dobrodiní, ukrývali ho; neboť se domnívali, že by bylo hříchem ho zaháněti. Jiným se potom chlubil:

»Přišel včera ke mně můj ubohý pop Luka; dal jsem mu pojísti Ach, kdybys jen viděl, jak vypadá

(Dokončení.)

Na slovanském východě.

Vzpomínky z cest.

Mezi Poláky.

II.

(Pokračování.)

Duši lidu polského pěkně vystihuje S. Matušák: »Kromě Španělů není snad druhého národa na zemi, při němž národnost a katolická víra tak úzce vzájemně byly by spojeny jako u Poláků. Jejich dějiny jsou nepřetržitým řetězem krvavých bojů proti nevěřícím a v písemnictví nehlouběji mluví k polské duši, co pojí národní citění nejužší s náboženským přesvědčením. Polské rytířstvo v protivě k Turkům a Tatarům, s nimiž po celá století bojovalo, dostalo názvu »Wiara« (víra, rytíř víry svaté) a u polského venkovana dosud víra katolická jmenuje se věrou polskou. Katolík a Polák jsou mu jedno a totéž, ano přesvědčení náboženské převažuje u něho citění národní. Na krku polského sedláka visí vždy křížek, medailonek, růženec nebo škapulíř; doma má na okně »pasyjku« (jako u nás betlemky tak u nich i umučení Páně sestavené z figur) a stěny jsou ověšeny četnými byt i neumělými obrazy svatých. U všech polních cest stojí kříže, sochy svatých, obrazy nebo kapličky. Vyjíždí-li sedlák, dělá bičem napřed před koňmi na zemi znamení kříže; při potkání dá vždy Polák křesťanský pozdrav, pracující na poli obřadně nějakým slovem se vztahem na Boha; zmíní-li se za řeči o někom zemřelém, vždy přidává: »Pán Bůh dej mu radost věčnou!« nebo něco podobného.

Z této hluboké víry vyvěrá mnoho vzácných vlastností polského lidu. Život rodinný jest bez poskvrny, křivá přísaha neslyšána, neřestí a zločiny jsou ku podivu řídce přes nízkou úroveň vzdělání. Věrnost a poctivost jsou jemu jakoby vrozeny a nerozlučny, svědomité plnění povinností silně vyvinuty. Dokonce ani smrt nepřipadá polskému sedlákovu jako něco strašného. Děje se vůle boží, říkává, připravuje se k tomu s plným

klidem. Věří přece v život záhrobní, krásnější tohoto bez pozemských starostí a svízeli; tam setká se opět se všemi, kteří mu byli tu tak drazí a s nimi pak bude se v nebi na věky radovati. Odtud prýští i ona známá osvědčená statečnost Poláků povinnost volá, mizí každá bázeň a kde je »mus«, nepomáhá ani vzývat svaté. Jediná filosofie vytvořená a založená na křesťanství jest mu ve všech případech života spolehlivým a jediným vodítkem, východiskem a posledním cílem. Tato hluboká víra a z ní vyvěrající duševní zdraví ve spojení s jeho vojenskou statečností, s mladistvou nevinnou veselostí myslí, s otevřenou radostí života, s upřímným smíchem: to jest polská duše, jež jest tím krásnější a vzácnější, že nepojímá nic nepřírozeného a halí se v jistou vážnou důstojnost«.

Polák jako každý Slovan miluje zpěv a hudbu, rád si aspoň píská a při práci popěvuje, ovšem bývají v písních jejich často zádumčivé prvky. Polák jest živé letory, ducha pohyblivého; zahoří snadno pro vše veliké, krásné a vznešené, miluje slávu, čest, vlast svou a svobodu nade všechno, spíše se kloní k přepychu a zbytečné titěrnosti než k jednoduchosti, v práci projevuje někdy pohodlnost. Jest slovansky pohostinným, myslí vážně, srdce upřímného. V rodině jest lahodným otcem, dobrým manželem, k sousedům svým upřímným a přichylným; snadno a rychle zapomíná na křivdu sobě učiněnou, ale lež nerad odpouští. Pomstychtivost a dlouhotrvající nenávisť jsou duši jeho cizí, za to dlouho chová ve věrné památce a úctě dobrodinců.

Ve svém smýšlení jest konservativní; sedlák jest zapřísahým nepřitelem republikánského zřízení, neboť, kde šest kuchařů kuchtí, praví, není co k snědku. K měšťákům chová trochu nedůvěry. Menší stupeň nábožnosti, lehčí mravy, domýšlivost, snaha jiných využítkovati, protiví se mu z duše. Městský živel mu připadá jako písek u cesty, jímž vítr pohrává dle své libovůle: slabé, útrapám snadno podléhající, hubou statečně mlátící, strachem se chvějící figurky.

Polské a rusínské typy s kulatými hlavami a světlejší pletí jsou naprosto odlišné od vyzáblých štíhlých postav židovských s podélnou bledou tváří východní očernalé pleti. Široká, oblá, krátká tvář jest nápadná a význačná pro Poláky. Jsou to statní lidé, krásně urostlí, živějších pohybů než Rusíni, zvláště velmi živých u venkovanů. Polský řečník a polský kazatel nikdy se neobchází bez nápadných, silných velmi živých posuňků, mluví k sluchu i oku, a proto polští vystěhovalci pro jednoduchou formu posuňkovou u nás obvyklou málo chválí nadšenost našich kazatelů.

Polák jen výjimečně si nechává růsti plnovous, jenž jest za to význačnou známkou židů.

U Poláků dle úsudků převládají krásným vzrůstem a krásou tělesnou vůbec mužové, u Rusínů ženy, ač i krasavice polské na západě jsou známy.

Dějiny polské jsou vážnou výstrahou pro každý stát, obsahují četné velezařímavé podrobnosti tu lehkovážné tu srdcelomné. Slova šlachta, sněm, povstání, Sibiř, kráľevstvo, Litva a Moskali vyvolávají v každém vzdělanějším Poláku řadu vznětných pocitů, jichž při své živé povaze nikterak netají a uklidňuje je šepotem »ojczyzno kochana« (vlasti milená) s pevnou věrou, že po všech utrpeních, povstáních, nezdarech a pronásledováních vlasti polské obrozené zasvitne jasná svobodná budoucnost.

Duševní vůdce polský Henryk Sienkiewicz praví o národě svém: Národ polský byl po věky hradbou křesťanstva s půlměsícem, byl štítem civilisace. Dvěře vlasti jeho vždy byly otevřeny obětím velikého pronásledování. Kdekoli zuřil boj za svobodu, tekla polská krev. Kdekoli živelní pohromy lidí do bídy vrhaly, všude tekly polské peníze. Ve sboru národů civilisovaných nikdy nescházel hlas polský, který zněl vždy nadšeně.

A přece zloba války Polsko dnes nejvíce zdeptala. Živitelka národu jest proměněna v hluchou poušť. Meč prolil v nešťastné zemi řeky krve, požáry zničily města i vsi. Ustala práce lidská, a nad obrovskou zemí od Němenu až po Karpaty upír hladu rozepjal křídla. Dělník nepracuje, pluhý rezaví v nečinnosti, kupec ve většině měst neprodává. Starcům a ženám nedostává se ani střechy nad hlavou. Rozšířily se nemoci, zhasly domácí krby.

V Polsku ruském je přes 200 měst a městysů a asi 9000 vesnic zničeno, což znamená škodu 3 miliard korun. Asi 5000 vesnic bylo srovnáno se zemí, mnohé továrny, dvorce a zámky leží v rozvalinách. Asi 1000 kostelů je zničeno a téměř tolikéž kostelů poškozeno. Velké zásoby obilí byly vzaty nebo učiněny nepotřebnými, milion koní a dva miliony dobytka byly vzaty nebo nedostatkem krmiva vzaly za své. Půda je následkem zákopů, opevnění a pod. neupotřebitelná. Veškerá hospodářská výroba, jež činí ročně půl 3 milionu korun, pro nejbližší budoucnost je odstavena, ježto se nedostává státního obilí, dobytka a hospodářských strojů. Miliony lidí propadají bídě. Průmyslová výroba v roční ceně 2 miliard korun na nedohlednou dobu je zastavena, 400.000 dělníků je bez chleba, rovněž stejný počet řemeslníků a obchodníků. V Haliči bylo těžce postiženo asi 100 měst a městysů a asi 6000 vsí. Škoda činí 2 miliardy korun. 2506 vsí bylo úplně zničeno. 800.000 koní a půl 2 milionu kusů dobytka, dále veškeré zásoby obilí a potravin. Hospodářská výroba v roční ceně 1 miliardy je ochromena; 100.000 dělníků je bez chleba, 700 kostelů bylo buď úplně nebo částečně zničeno. Asi 1.000.000 lidí, mezi nimi 40.000 železničních zřízenců, bloudí jako uprchlíci. Toť děsný obraz nešťastné dnešní Polsky.

ROZMANITOSTI.

Velikášství pravoslavi. Výstředně národní listy ruské soustavně mluví o obrození křesťanství pravoslavním a ruskému lidu naznačují význam a poslání, jaké měl národ israelský ve starém zákoně. Chtějí sloučiti anglikanismus s pravoslavím a tak ovládnouti náboženským duchem ruským i državy anglické a Ameriku. Sibiř, střední Asii a Japonsko prý chtějí popravoslavnití přímo. Papír snese dnes za války i nejsměšnější slova.

Misionářská činnost pravoslavná v Asii. V irkutském semináři na Sibíři měli pravoslavní činitelé porady, na nichž bylo usneseno, aby při semináři byly zřízeny stolice dějin asiatských národů, jejich zeměpisu a budoucí misionáři by byli seznámeni s jazyky: čínským, mongolským, tibetským, japonským, jakutským a burackým, jakož i s náboženstvím Konfuciovým, buddhistickým, lamaismem, šamaismem a jinými druhy, jež jsou v Asii zastoupeny.

Bohoslovsko vychovatelský ústav v Moskvě. Jest známo, jak citelný nedostatek duchovenstva má Rusko zvláště při podávání náboženství ve školách. Z velké většiny předmět ten zastupují laici. Dokonce i na duchovních akademiích budoucím kněžím přednášejí vědy bohoslovecké laici, jež jsou též nejvíce a nejčelněji zastoupeni v bohovědné literatuře ruské. Jest samozřejmo, že předmět ten není v pravých rukách. Stává se, že i nevěrec, socialista a revolucionista přednáší náboženství na některé škole. Ani hloubky tu není. Proto navrhuje moskovský metropolita Modest, aby v Moskvě byl zřízen zvláštní ústav bohoslovskovychovatelský s tříročním kursem, jenž by odchoval řadu spolehlivých neb aspoň způsobilých učitelů náboženství pro různé školy. Obsahoval by skoro všechny nauky bohoslovecké se zřetelem, jak je podávati s úspěchem na školách. Při ústavě má býti zřízena i potřebná knihovna s bohosloveckými, filosofickými a vychovatelskými knihami.

Sírotci po padlých vojínech v Bulharsku. Dle posledních úředních zpráv má Bulharsko z poslední balkánské války sirotků 71.929, z nichž 54.000 jest z rodin úplně chudých a potřebuje podpory. Na 2730 sirotků nemá ani matky ani otce.

Pravoslavi v Haliči. Dopisovatel L. Magrini píše ze Lvova: »Dovídám se, že do konce dubna přešlo v Haliči na 60 farností do pravoslaví. Celý kraj zaplavili popi pravoslavní a svolávají hromady lidu, aby se rozhodl o víře. Bylo mi řečeno, že takové schůzky lidu nebývají bez násilí a protestů. Několik klášterů jesuitských stojí sice, ale vláda neuznávajíc jich na svém území, zamýšlí je zabratí«.

Volba a dědičnost v ruském duchovenstvu. Až do 17. a 18. stol. byli ruští duchovní voleni od svých farníků. Ovšem nelze mysliti, že by volby tvořily živý duchovní svazek mezi pastýřem a ovečkami. Vůdčí pohnutky při volbě byly zcela obyčejné. Na duchovním nežádalo se ani vědění ani způsobilosti učitelské; přivykli v něm spatřovati pouze vykonavatele bohoslužeb. Farníci starali se na předním místě o to, »aby chrám boží nebyl bez pění a duše křesťanské aby neumíraly bez pokání«; svého práva volebního užívali k tomu, aby smluvili si popa co nejlaciněji. Najímaje djáčka (zpěváka při obřadech) činil mír (shromáždění obce) podmínkou, »aby byl vždycky ochoten k psaní při všelike hosudarově a mírské (obecní) záležitosti«, t. j. cenil v něm pouze písaře. Co se týče djakona, jevil se již přepychem ve složení duchovenstva. Jako podnes byl podstatnou hodnotou djakona zvučný basový hlas, mající otřásati ne příliš něžným citem ruského člověka a mající pro něho úplně týž význam jako veliký kostelní zvon. O ukojení této potřeby farníků staral se obyčejně nějaký štedrý sta-

rosta kostela, který najal ďakona jako nyní najímají zpěváky. Plat byl zůstaven soukromému dohodnutí; pouze o plat duchovního starala se obec. Nejednou knězi připadlo měsíčně jen po 3–5 rublich. Bylo mu tedy uhájiti si života jako jímým vesničanům prací rukou svých. Tak na poli oral a kopal se svou ženou ruský duchovní jako jeho farníci. Lhostejný poměr farnosti k duchovní stránce volby ve spojení s nízkou úrovní vzdělanosti dávného duchovenstva proměnilo konání bchosluzeb v jakési řemeslo. Pro farníka byl »pop jako pop« a pro popa bylo lhostejno, čím si vydělal svou skývu chleba. Podstata farní volby za takových okolností klesala, ale z toho nenásleduje, že byla zaměněna ihned biskupským jmenováním. Biskupský úřad nespíchal vzít do rukou to, co pustili z rukou farníci. Věci se vyvíjely přirozeně, totiž místa duchovních přecházela v dědičnost. Mezi duchovenstvem vznikly dynastie svého druhu, které vládly jistou farností bez přetržení 100 i 200 let. Mezi členy dynastie nacházíme i rodový postup i hodnostní pořad. Po smrti otce, který sloužil jako kněz, nastoupil na jeho místo nejstarší syn, který byl za života otcova ďakonem, a na jeho místo stal se ďakonem následující bratr, který sloužil jako ďjaček; ďjačkovské místo zaujal třetí bratr, který byl dříve zvoníkem; nebylo-li dosti bratří na všechna tato místa, obsazovalo se uprázdňené místo synem staršího bratra nebo se pouze pro něho poznamenalo, nebyl-li dosud dospělý atd. Ve farnostech, kde různé hodnosti v kostele zaujímali členové rozličných rodin, bylo zvykem držeti se jiného pořádku v dědičnosti míst, podle něhož se požadovalo, aby syn nezaujímal vyššího postavení než otec. Syn duchovního byl uznáván za čekatela na duchovní místo a synové kostelních sluhů (příčetníků) na místa sluhovská. Proto v duchovenstvu vytvořily se zvláštní kasty, z nichž bylo nadaným lidem těžko dosáhnouti vyšší hodnosti. Tento vývoj dědičnosti duchovních míst připravil proměnu duchovenstva v uzavřený stav. Uzavřenost duchovního stavu nebyla ustanovena nějakým zákonem; objevil se jako přirozený následek všeobecného stavu ruského společenského života. Stát však neotvíráje východu z duchovenstva do jiných stavů v téže době snažil se uzavřít počet duchovního stavu do hranic nezbytné potřeby. Výsledek byl, že se dosáhlo obdobného rozmnožení duchovenstva a obdobné očisty jeho od zbytečných členů. Všechny osoby duchovního stavu, které byly uznány za zbytečné, byly odvedeny k vojsku a zapsány do pcdušné daně. Teprve za cara Alexandra II. přestalo tísniti tento stav věčné nebezpečnosti »výběrů«. Ukaz z r. 1869 zbavil konečně děti duchovních i církevních sluhů od povinností volky nevolky zabývatí se otcovským řemeslem. Avšak tělesné tresty přestaly hroziti duchovním teprve až do cara Pavla (1796), jich ženám až do cara Alexandra I. (1808), jich dětem až do cara Mikuláše I. (1835, 1839) a církevním sluhům a jich rodinám až do samé selské reformy (1863). Staré ruské duchovenstvo, které bylo v opovržení u šlechty jako »sprostý rod lidí«, který nabyt u selského lidu pověstí úplatných lidí a co se jeho týče, byl vysáván biskupem, jenž za starodávna ne zřídka zacházel s popy jako s poddanými — nemělo možnosti nabýti u farníků vážnosti, jaká příslušela jeho stavu.

P. N. Miljukov.

5. července koná se na posv. Velehradě prosebná pouť.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše »reklamace«.

Redaktoři a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, A. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).
Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1.50 K, do Německa
1.5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2.5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

Záhodno též stručně aspoň se zmíniti o rodišti našich sv. apoštolů. Narodili se v Soluni, pročez uvyklí jsme jim říkati »bratří soluňští«. Původně jmenovalo se město toto Tessalonika, což Slované Soluní přezdělili. Bylo hlavním městem Macedonie, staroslavným přímořským obchodním městem a předním tržištěm macedonských Slovanů. Původně zde bydleli Řekové. Slované již v 6. století hlavně na severu města se usadili, takže krajině té se vůbec »na Slovanech« říkalo. Za času svatých našich bratří Soluňané všichni již slovansky mluvití uměli, takže blahověstové naši hned v mládí uměli slovansky mluvití. Seznali záhy staroslovanštinu, která jim se stala klíčem k ostatním řečem slovanským. Nynější Soluň po Cařihradě je nejpřednějším obchodním městem půlostrova Balkánského. Polovice obyvatelů je židovská. Jsou to židé ze Španělska 1492 vyhnatí, kteří obchodem a různým jiným zaměstnáním v přístavě se živí. Řeč jejich jest španělština zkažená, kterou píší hebrejskými literami. Nosí dlouhé kaftany, jako naši polští židé. Turků je zde přes 30.000. Židé mají zde 30 synagog, Turci rovněž 30 mošcí, a křesťané 12 kostelů a klášterů. Mošce povstaly většinou z křesťanských kostelů, tak ku př. z kostela sv. Demetria nad hrobem umučeného sv. Demetria, mošce Kassimije, z hlavního kostela městského mošce Aja Sofia. Z kostela sv. Jiří mošce Ortadji Efendi atd. Do přístavu vbíhá ročně na 4000 lodí. Z moře je převzácný pohled na malebné město. Za městem je tak zvaná Pavlova kazatelna.

Na své druhé cestě kázal zde sv. apoštol Pavel. Ačkoliv tu pro odpor židů dlouho kázati nemohl, založil tu přece znamenitou církev. Když se odtud odebral a do Athén přišel, vypravil k Tessalonickým čili Soluňanům Timothea maje péči o ně, neb jich musel v největším protivenství opustiti. Po návratu Timotheově jal se apoštol svůj první list k Tessalonickým psáti. Připomíná k jejich utvrzení a povzbuzení, jak ochotně víru přijali a v ní setrvali přes všechna protivenství. Vybízí je, by dle obdrženého návodu v čistotě, v pracovitosti a v neklamném jednání s bližním živi byli. Pak vykládá o vzkříšení z mrtvých a o budoucím soudě Páně, a přidává zvláštní mravní naučení.

Hned po odeslaném listě čili epištole doslechl apoštol nové zprávy. Jistí nespokojenci odvolávali se na list apoštolů a strašili Tessalonické, jako by již nastati měl soudný den. Následkem toho oddávali se někteří zahálce a životu nepořádnému. I poslal jim druhý list, v němž chválí jejich stálost u víře a v protivenstvích a vyvrací blud o brzkém dnu Páně. Napomíná ku stálosti, trpělivosti a pracovitosti a vystříhá před nepokojnými bratry a dává posléze vlastní rukou znamení, po němž možná budoucí jeho listy poznati.

V městě potem a stopy sv. apoštola Pavla posvěceném narodili se naši sv. apoštolé. Otec jejich Leo byl jeden z předních důstojníků, byl mužem neúhonným, matka jejich slula Maria, pravá to ctitelka a následovkyně Matky boží. Ký div, že z tak zbožného kořene, jak dí starý letopisec zaskvěly se vzácné dvě ratolesti, svítící se a zářící, požehnaný plod na sobě nesouce, život neúhonný od mládí vedouce. Neboť moudrosti sobě jako sestru ji učinivše, okrášlili i duši i rozum, láskou i věrou jeden druhého v ní předčili, moudrosti kvetouce povždy jako kvítek vonný«.

(Pokračování.)

Cyrillo-methodějské dny roku 1915 na posv. Velehradě.

V době vyvrcholení světové války dýše milé, útulné zátiší velehradské pod chmurným Buchlovem týmž rozjímavým klidem a posvátným pokojem jako ve chvílích největšího míru. Vyjdete z hradištského nádraží na cestu pod stinným lesíkem nad klášterem a uvítají vás tytéž červené věže a střechy velehradského kláštera mezi svěží zelení okolních svahů a uvidíte a uslyšíte, jak se všech stran pestří se a spěchají k Velehradu provázena hudbami táž procesí za těchže hlaholných velehradských písní. Jenom že pod korouhvemi, před knězem jádro každého procesí, dospělá mužská mládež a mužové, kteří na Slovácku chodívají na poutě velehradské v hojném počtu, tentokráte skoro scházejí. Jsou na vojně a tam na pláních rusko-polských a východohaličských, na horách Alp a Krasu, vzpo-

mínají si jistě o sv. Cyrillu a Methoději na Velehrad a srdcem jsou tu, mezi námi, u svých žen a dětí, u svých matek a milých, které dnes v obrovských tisících přišly, aby se tu vřucně pomodlily za jejich život a zdraví, za brzké vítězství našich vojsk a tím i za žádoucí mír a s ním spojené radostné shledání. Na sv. Cyrilla a Methoděje už od nejpamátnějších velehradských slavností nebyly na Velehradě takové tisíce lidu jako za války r. 1915. Už večer s neděle na pondělí hostil Velehrad na 10.000 lidí, kteří v noci tábořili na nádvoří, neustále zpívající a modlíce se až do rána. Velechrám ukázal se malým, aby pohodlně pojal takové masy, a proto uvítání od rektora kláštera dostalo se jim na chrámovém náměstí. O sv. Cyrillu a Methoději od časného rána až do 10. hod. dopoledne nával lidu byl takový, že sv. přijímání bylo udělováno na prostranství mezi chrámem a Cyrillkou. Procesí za procesím tlačilo se do velechrámu, cesty se netrly pěšími i povozy. Pokud bylo možno přehlédnout, bylo 5. července na Velehradě na 30.000 lidí. A všechno toto množství po dva dny vysílalo k nebi vroucí prosby, aby chránilo naše vojska a naši vlast, aby národům rakouským popřán byl vítězný mír, těm národům, které tak prosluly svou mírumilovností, které nikdy netoužily po cizím a jichž ideálem bylo klidné, svorné, práci zasvěcené spoluzití v zemích od Boha tolik požehnaných krásami i bohatstvím přírody. Svátek sv. Cyrilla a Methoda r. 1915 oslavila Morava na Velehradě velkolepě, důstojně a vážně.

Katolický rolnický spolek svolal letos svoji výroční valnou hromadu, která jindy konávala se až v září, letos už na sv. Cyrilla a Methoděje, ježto dva svátky a předežňový krátký odpočinek v polních pracích k tomu zrovna vybízely. Rozruch cyrillomethodějské pouti a spousty lidu nebyly sice klidné práci a spolkovému jednání na prospěch, ale na podzim sotva by už se našly vhodné doby pro svolání valné hromady. — Konala se letos proto tak, jak bylo možno. V neděli mezi 6. a 8. hod. svolána byla do Slovanského sálu schůze žen, aby ustavil se na schůzích na Velehradě i v Brně dávno už chystaný spolek žen katolických. Jednání zahájil ndp. probošt Dr. S t o j a n a udělil slovo posl. Šamalíkovi, který vhodně poukázal na to, jak právě v době válečné ukázal se význam selské ženy, která dnes stará se o nejdůležitější a místo muže obdělává pole a sklízí jeho plodiny, aby tak armáda i ostatní obyvatelstvo měly dostatek potravin. Poukazuje na několikaleté přípravné práce, které třeba skončit, a navrhuje 21 členný přípravný výbor. — Slova ujal se posl. přisedící Š r á m e k. Praví, že ani budoucnost neušetří nás těch bojů a zápasů, které jsme prodělávali za míru. Také žena venkovská musí pomoci dobrým zásadám k vítězství a proto se organisovat bez ohledu na majetek a sociální postavení, musí se přidružit a svorně postupovat s těmi ženami a děvčaty, které v desetitisících jsou už organisovány v našich spolicích dělnických, vzdělávacích, v organisacích omladiny a j.

Na to schválen byl návrh 21 členného přípravného výboru a předběžná valná schůze byla ukončena.

Večer o půl 9. hod. byla večerní pobožnost ve velechrámě bohatě osvětleném. Vzhledem na vážnou dobu válečnou nebylo obvyklých slavností večerních, illuminace, koncertů, zpěvů a zastaveníček. Než ticho a klid nenastaly po celou noc. Masy lidu, které nedostaly přístřeší, rozložily se po nádvoří a za krásné, měsíční letní noci zpívaly po celou noc jak na nádvoří tak ve chrámě mariánské písně, mnohé i v táhlých těžkých melodiích slováckých. Písně se střídaly se sborovou modlitbou, která dojemně nesla se k jasným, hvězdnatým nebesům

O svátku cyrillomethodějském od nejčasnějšího rána konaly se služby boží současně ve chrámě i na nádvoří. Sváté přijímání udělovalo se za chrámem před Cyrillkou, ježto ve chrámě nebylo možno se pohnouti. A stále přicházela nová procesí z Hané i Slovácka, v nejrozmanitějších krojích, hoši odvedení s pávými pery za klobouky. O 8. hod. ráno zahájena byla na nádvoří před obrazem sv. Cyrilla a Methoděje valná hromada spolku katol. rolnictva předsedou posl. šamalíkem, který přečetl pozdravné přípisy a telegramy J. E. Františka kard. Bauera, zem. hejtmána hr. S e r e n y í h o, místopředsedy bar. B l e y l e b e n a a jiných vynikajících osobností, hodnostářů a přátel spolku. Slova ujal se jednatel posl. K a d l e c k ý, který jadrnými slovy vylíčil rozsáhlou činnost vedení spolku, týkající se hájení zájmů rolnických v nynější válečné době a prohlásil důrazně, že Katolický spolek českého rolnictva na Moravě, ve Slezsku a Dolních Rakousích své povinnosti k vlasti, dynastií, státu a armádě plnou měrou splnil. (Hlučný souhlas.) Posl. dr. S t o j a n navrhuje zaslání pozdravných a holdovacích telegramů J. V. císaři a králi, armádě a nejdůstojnějším pánům biskupům moravským. (Hlučný souhlas.) Slova ujal se posl. H r u b a n, který pohnutými slovy líčí památnost nynější chvíle, kdy spolek rolnický koná valnou svou hromadu, zatím co tisíce jeho členstva obětuje svůj život a krev za císaře a vlast na bojích. Obrací se k ženám, jež nyní nesou veškerou tíhu starostí a péče o domácnost a hospodářství. Osvědčily se. Ale svojí statečností, vytrvalostí a trpělivostí čerpaly z náboženství. (Hlučný souhlas.) Vybízí nadšenými slovy ženy, aby dnes hojně načerpaly síly z věčných pramenů víry a vytrvaly i dále pro blaho svých dětí, mužů a synů a celého národa. Stojíme dnes za války na těchž zásadách, na nichž budovali jsme za míru. Pevnost a síla a pravda našich zásad se osvědčila i za této nejtěžší doby. A proto vytrváme a zůstaneme jim věrni i v budoucnosti. (Hlučný souhlas a potlesk.) Posl. Š r á m e k mluví o budoucnosti našeho národa v novém Rakousku. I tu náš národ musí si zjednat svoje místo. (Potlesk.)

Ale více než kdy jindy bude nutno, aby se pěstovala ona velká idea, jejíž kolébkou a pěstitelem byly vždy Velehrad, idea společného postupu katolických Slovanů v Rakousku,

(Bouřlivý souhlas) a to v zájmu našeho národa a v zájmu dynastie a říše.

Na to zahájil probošt msgr. dr. S t o j a n prosebnou akademií k sv. Cyrillu a Methodu. Tolik mladých řečníků a řečnic se přihlásilo, že nestačilo ani všechny je vyslyšet. A kus své poesie vložili do srdečných zbožných a vroucích proslovů svých. Tak na př. hoch Jos. T a t á k z Boršic pravil:

»Přispějte nám v této době těžké, o svatí Otcové, neb za války hrůza hubí lid váš, víru, řeč i kraje, nepřítel nás souží odevšad, při tom nám i laje. Ochraňte lid svůj, prostě u Boha, svatí patronové! Trpělivost, zdraví vlejte rekům raněným, statečnost a sílu na bojišti vzdáleným! Padlým hrdinům u nebes Pána uchystejte věčný klid, v nebesích ať raduje se s vámi kdysi všechen zbožný lid! A Ty světovládny, svatý, dobrý Hospodine, z jehož vůle veškerenstvo žije nebo hyne, vyslyš svatých bratří hlas a popřej již nám vítězství a míru, ať Tě po vše věky chválí ústa vděčná veškerého lidu!«

Podobné pozdravy a prosby přinesli: G a b r i e l o v a Ludmila z Boršic, Z a v ř e l o v a Marie z Boršic za tatíčka, C h y b í k o v a Anna družička za Omladinu z Jalubí vzpomíná všech obětí, jež ukládá Pán Bůh Rakousku, a prosí, aby přijal je milostivě a dopřál konečně vítězného míru. V a r m u ž o v a Johanna z Jalubí přednesla báseň: »Nad hrobem v Artstesttenu«. Ř í m á k Jindř., předseda Omladiny jalubské, mluví o důležitosti stavu rolnického ve válce, a vybízí k lásce k němu. K a d l e c o v a Bohumila, místopředsedkyně Omladiny traplické, vybízí k důvěře k sv. patronům moravským: Panně Marii svatohostýnské, sv. Cyrillu a Methodu, sv. Antoníčku u Blatnice blah. Janu Sarkandru, kteří mocnými přímluvami svými budou chrániti zemi naši i v tento válečný čas. K u č e r o v a Frant. přednesla báseň Loučení vojínovo«. Ant. Z i c h ze Sušic vyzývá k trpělivosti a obětavosti po příkladě našich vojnů. B u b e n í č k o v a Klára ze Sušic líčila malomoc a zlobu nepřátel a nabádala ke svornosti, jež se má ukazovati již mezi mládeží. Jenička T a t á k o v a z Boršic přednesla samorostlou prosbu k sv. Cyrillu a Methodu takto: »Svatí apoštolé, ochráncové naši, nebezpečí kdy k nám odevšad se tlačí, zachraňte národ svůj, zachraňte nám říši, vítězný ať jásot zní v každinké chýši. Nemoci zhoubu vzdalte od svých dítek, úrodu chraňte, ať chléb má přibytěk. Zničte též úklady nepřátel všech lstivé, vyproste pomoci s nebe milostivé. Vzpomeňte na lid svůj, na své na ctitele, i kdož doma pláče o své živitele, reky padlé veďte v náruč Spasitele. Těšte, silte také reky zraněné a nemocí krutou všechny stížené, otcí buďte dítek osiřelých, útěchou, podporou opuštěných«.

Rektor rusínského semináře v Kroměříži O. Josafat K o c y l o v s k y j praví, že směr drahám různých národů slovanských vycházel za dob sv. apoštolů z posv. Velehradu. Kéž by opustili dráhy cizí a navrátili se k určení svému v církvi katol.

Lituje nesmírně krutého osudu, jaký stihl národ ukrajinský a jeho metropolitu, jenž rád sem spěchával za velikou ideou cyrilomethodějskou. Avšak metropolita ve vězení. O, kdyby mohl, na křídlech by k nám doletěl. Než sv. Cyrill a Methoděj jsou přimluvami mocní u Boha, k nim tedy důvěrně musíme se obracet na modlitbách za ukrajinský národ a jeho metropolitu. Prosí svaté věrověsty, aby mocnou nadějí v lepší budoucnost vlili Ukraincům.

Raněný v o j í n z Vlčnova radoval se nesmírně, že mu bylo dopráno spatřiti opětně posv. Velehrad a býti svědkem tak okázalé slavnosti a společných pobožností. Děkuje za modlitby, o nichž jest přesvědčen, že mnoho mužů na bojišti zachránily.

Za valašské rolníky promluvil Kašpar z Polanky, rozváděje heslo: »V této vážné chvíli přiložme ruku k dílu«, za dívky Hartlova ze Sobůlek prosila o ochranu boží až do konce pro něžné pohlaví své.

Jménem ukrajinských bohoslovců chválil činnost sv. apoštolů mezi národy slovanskými, za jejichž ideou shromáždily se i dnes četné tisíce lidu moravského, bohoslovec Vasil Drelých.

Mezi promluvami zpívali pěkně rusínští bohoslovci ukrajinské písně.

Děkovnými slovy ukončil vdp. probošt dr. Stojan akademii. Ve chrámu kázal univ. profesor dr. J. Hejčl z Olomouce, za sochou bož. Srdce Páně profesor dr. Tauber z Uh. Hradiště a na podiu holdovacím farář Fr. Klíma z Ottentalu v Dol. Rakousích. Za usedavého pláče volal zkroušeným srdcem:

«Beránku boží, jenž snímáš hříchy světa, netrestej nás pro nepravosti naše, ale smiluj se nad námi a uděl nám pokoje i chleba vezdejšího!

Beránku boží, jenž snímáš hříchy světa, popať na zástupy lidu moravského, jenž se sešel u hrobu apoštola svého sv. Methoděje, aby Tě poprosil o pokoj svatý. Vyslyš, ždáme úpěnlivě, prosby jeho!

Beránku boží, vlej myšlenky pokoje v srdce králů a panovníků i jejich poddaných a učin, aby v pokoji Tobě věrně sloužili!

Beránku boží, shlédni milostivě na vojíny bojující, přijmi padlé v radost věčnou, posilni nemocné, aby bolesti své Tobě obětovali a s Tvými bolestmi je spojili!

Beránku boží, nakloň srdce lidská k ubohým zajatcům a dej, aby záhy mohli navrátiti se do vlasti ku svým milým a drahým!

Beránku boží, viz zarmoucené plačící matky, které kvílí nad smrtí synů svých, potěš je jako jsí potěšil matku v Naimu!

Beránku boží, viz vdovy zarmoucené, jimž válka odňala muže, posilni je a potěš, aby nereptaly proti řízení Tvému!

Beránku boží, viz ubohé sirotky, nakloň jim srdce lidská, aby jim neodepřeli skývy chleba, když Tvá štedrá ruka s dostatek ho uděluje!

Beránku boží, viz děvy dospělé, které válkou ztratily ty, s nimiž ve stavu manželském chtěly Tobě sloužiti, naplň srdce jejich láskou pravou, aby milovaly Tebe, chotě nebeského, by u stupňů Tvého oltáře chlebem andělským byly síleny a sloužily Tobě věrně!

Beránku boží, smiluj se nad ubohou polskou zemí zkröpenou tolikerou krví, potěš národ ten zbědovaný, který tak vröucně a věrně ctí Matičku Tvou, a učin, aby ze sutin a požárů znova povstala polská ojczyzna kochana, jako kdysi kvetla za časů sv. Kazimíra. Naplň zbožný lid polský důvěrou Jobovou, jenž volal: »I kdyby mne Bůh zabil, v Něho doufat nepřestanu!«

Beránku boží, slituj se nad úpícím národem rusínským, jenž věrně se k Tobě přiklonil ve víře otců svých, dej mu jednotu, posilni jej u víře, kterou násilně mu nepřátelé berou, a dopřej, ať celý národ za nesmírná utrpení, jimiž jej šleháš v této válce, nalezne pravou matku v církvi katolické, která ho za ztrátu statků pozemských obohatí milostmi nebeskými a zjedná mu korunu slávy na věčnosti!

Beránku boží, shlédni milostivě na rodinu slovanskou u víře rozštěpenou ne vinou vlastní, ale vinou cizí, vyslyš přimluvu apoštolů svých, sv. Cyrilla a Methoda, žehnej snahám a pracím »Apoštolátu« působícího v jejich svatém horlivém duchu, by bohatí almužnou, všichni modlitbou přispívali k uskutečnění prosby Tvé k Otci nebeskému za jeden ovčinec s jedním pastýřem!

Vy pak apoštolé naši, sv. Cyrille a Methoději, s Matkou boží, jejíž úctě jste založili první chrám moravský, se sv. Ludmilou, sv. Václavem, Vojtěchem, Prokopem, Zikmundem, Janem Nepomuckým, blah. Anežkou, blah. Janem Sarkandrem ne dejte zahynouti dědictví svému, ale ostříhejte ho, ať roste, kveťte a hojně ovoce přináší Otci našemu, jenž jest v nebesích a dává nám každodenně chléb náš vezdejší .«

Po kázáních sloužil ndp. p. opat starobrněnský Bařina biskupskou mši sv. ve chrámě a na podiu staroslovanským obřadem liturgii rektor semináře O. Jos. K o c y l o v s k y j. Rusínští bohoslovci zpívali mohutným chorem nádherné zpěvy staroslovanské. Kostel byl přeplněný a nádvoří se vlnilo zbožným lidem skoro celé.

Po mších sv. byl slavnostní průvod s Nejsvětějším po nádvoří, jež vedl probošt msgr. dr. S t o j a n. Na podiu vykonal společné modlitby za sv. Otce a snahy jeho o mír, za Jeho Veličenstvo, za všechny naše vojíny bojující, raněné, mrtvé atd.

Armády modlící se se rozcházely. Útočily mohutnými společnými prosbami na božské Srdce Páně, aby se smilovalo, je vyslyšelo, navrátilo rozbouřenému světu mír a usmířilo a uklidnilo srdce lidská.

Ústřední rusínský bohoslovecký seminář v Kroměříži.

Ad. Jašek.

Moravské Atheny Kroměříž nenadál se, že za světové války bude sídlem vysoké školy — nejvyššího a jediného rusínského učeliště v celé Evropě, že jako prvním sněmem v Rakousku, podobně i zřízeným rusínským bohosloveckým seminářem zapíše se nesmazatelně v dějiny církevní unie haličské a národa ukrainského.

Jen zvláštní náhoda řízená Prozřetelností boží vedla k tomu. Kdysi v březnu t. r. obcházel jak obyčejně ve Vídni poslanec a probošt msgr. dr. Ant. C. S t o j a n ministerstva se spoustou záležitostí většinou rázu vojenského, ale u jednoho se mu valně nedařilo, odcházel zarmoucen. A tu, jak rád vykládává, v takových případech mívá zvláštní štěstí. Na cestě setkal se s ustanoveným po dobu zabrání Haliče nejdůst. generálním vikářem sjednocených Rusínů O. F i l a s e m, s nímž byl osobně znám ze sjezdů velehradských. Stěžoval si velmi trpce do osudu ukrainského kněžského dorostu, neboť v Haliči nezůstalo ze tří seminářů: ve Lvově, Přemyšlu a Stanislavově ani jediného, chovanci jejich rozprchli se po celé říši. Jedni zůstali doma, vstoupili do služeb Červeného kříže, jiní prchali z vlasti buď donuceni buď dobrovolně, nevědouce, kde v cizině hlavu složí. Až zápisků jejich bude kdysi literárně použito, budou osudy některých zníti velmi dobrodružně, ovšem velmi smutně, neboť bylo většině nesmírně strádali na cestě a pak i na určených stanicích. Bída, hlad, tesknota, nejistota o budoucnost, nouze všestranná byly jim stálými průvodčími na cestách vystěhovaleckých. Chápali se i nejnižších prací, jen aby uhájili si život. Jeden celý den ve Vídni sbíral odhozené noviny, aby z jejich oznámení našel si nějaké zaměstnání, než marně. Kteří se dostali do Vídne nebo Prahy, dali se zapsati na bohosloveckou fakultu, než o studium nebylo ani řeči, nebyloť knih, nebyloť kde studovati — mnozí měli najaté byty jen na několik hodin v noci, přes den se tam nesměli uchýlit — nerozumněli přednáškám, kde se mluvilo německy. Podpora pro uprchlíky byla pranepatrná, naprosto nedostatečná, proto bylo třeba vážně starati se napřed o chleb vezdejší. O duchovním životě, jenž jest základnou a nejvyšším požadavkem pro každého čekatela kněžství, nebylo ani řeči.

Sjednocená Halič byla zbavena několika set kněží, již dobrovolně aneb nuceně opustili místo své. Dorost žil v tak bídných poměrech, na doplněk ubylých řad tedy nebylo ani pomyslení. Snadno pochopíme starost nejdůst. generálního vikáře a tím snáze ochotu probošta dra Stojana pomoci, pomoci rychle a za každou cenu, vždyť se jednalo o pomoc a záchranu katolické věci mezi bratřími Slovany.

Po návratu do Kroměříže ihned jal se přemýšlet, jak rusínské bohoslovce bylo by lze sehnati dohromady a vše potřebné jim zaopatřiti.

Nejlépe bylo by bývalo postaráno o seminář na posv. Velehradě, kde jest s dostatek vhodně zařízených místností, než tam nastěhovala se již jesuitská polská kollej z Chyrova se svým gymnasiem, počtem na 70, tak že pro rusínský seminář místa už nezbývalo. Proto zamýšlel vdp. probošt zřídití seminář na Sv. Hostýně. Útulna Matice měla býti proměněna ve spárnu, učírnu a v sály přednáškové, v hotelu mělo býti postaráno o stravu, nedostatek učitelských sil měl býti vynahražován z Kroměříže kněžími, již by na dva dny týdně k přednáškám tam dojížděli. Než pro mnohé obtíže zvláště se stravováním a pak vzhledem pro očekávaný letoší větší nával poutníků bylo od tohoto ideálního místa upuštěno.

Zatím podařilo se najíti vhodné místnosti pro celý seminář katechetu Ad. J a š k o v i v Kroměříži samém. S největší ochotou nabídl křesťansko-sociální spolek své spolkové a divadelní místnosti, jichž bylo použito za spárnu. Bylo možno tam umístiti 60 lůžek. »Orel« propůjčil svého nově krásně zařízeného obrovského vzdušného sálu, kde byl upraven musejník a konány ranní a večerní modlitby. Kuchyně byla zřízena v právě uprázdněném bytu dolním piaristické budovy a za jídelnu postoupila mariánská družina svou spolkovou místnost. V blízkém kostele sv. Jana mohly se nerušeně konati bohoslužby. Přímo idyllicky v uzavřené obecenstvu veliké zahradě na břehu většího jezírka v arcibiskupském parku stojí nově zřízený pavilonek bruslařského oddělení sportovního klubu »Kroměříž«, jenž přenechal tyto místnosti ochotně za sály přednáškové. Knížearcib. úřady daly všechny ty místnosti upravití vhodně pro účely semináře. Když knížearcib. úřady vykázaly i pro jednotlivé profesory rusínské bezplatně byty, bylo možno uskutečňovati celou ideu probošta dra Stojana o semináři.

O učitelské síly nebyla nouze. Máť Kroměříž na 60 kněží, z nichž čtvrtina jest doktorů neb rigorosantů, jest tu po ruce jedna z nejbohatších u nás theologických knihoven v kn. arcib. zámku, tak že tu těžkostí nebylo.

Sbor profesorský byl sestaven takto. Ředitelem studijním byl probošt msgr. dr. Ant. C. S t o j a n, jenž si vzal i právo církevní; o manželství a hebrejštině přednášel vikář P. Jos. Olš i n a; pastorální bohosloví a katechetiku měl prelát a kanovník dr. Jan G r o b e l s k y j ze Stanislavova, církevní dějepis kanovník dr. Fr. Š č e p k o v y č ze Stanislavova, mravovědu kaplan P. Al. R i c h t e r, Nový Zákon profesor Kar. F a d r u s, dogmatiku profesor dr. Aug. Š t a n c l, křesť. filosofii a fundamentální theologii prof. dr. Ant. K u b í č e k, hermeneutiku msgr. Frant. S n o p e k, Starý Zákon katecheta P. Ad. J a š e k. Obřadům vyučoval O. Nazar Č a b a n, jenž byl též spirituálem bohoslovců. I o veřejné přednášky (publicum) bylo postaráno,

a to o sv. Cyrillu a Methodu konal je msgr. Frant. S n o p e k, a starokřesťanské archaeologii a literatuře profesor dr. Kar. H u b í k. Ředitelem semináře byl ustanoven od nejdůst. generálního vikáře O. F i l a s a dr. Josafat K o c y l o v s k y j, kněz řádu sv. Basilia z diecése lvovské. Všechny síly učitelské měly kanonickou misi jak od gener. vikáře rusínského tak, pokud náležely arcidiecési olomucké, od Jeho Eminence pána kardinála olomuckého. Msgr. dr. Stojan se postaral u Jeho Excellence ministra Hussarka, že ustanovení a zařízení semináře bylo ministerstvem povoleno a schváleno, síly učitelské potvrzeny a zkoušky státně uznány. Rozumí se samo sebou, že všichni kněží převzali vyučování zdarma bez nároků na odměnu.

Bohoslovci Ústředního rusínského semináře v Kroměříži se svými profesory.

Všemožnou podporu hned od prvopočátku slíbil A p o š t o l á t sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou blah. P a n n y M a r i e, v jehož jménu celá záležitost se vedla. Ministerstvo vyučování slíbilo příspěvek jak na zařízení semináře tak i na jeho udržování. Oekonomii jeho převzal katecheta P. A d. J a š e k, jenž nakoupil ihned zásob pro kuchyň, pokud byly ještě k dostání.

Takto seminář byl zajištěn.

Původně byl učiněn rozpočet pouze pro 40 bohoslovců, ale jakmile zpráva o tom pronikla do veřejnosti, stoupl počet jejich rázem přes 60. Když pak vypukla válka s Itálií, přibýlo ještě

12 chovanců z kollegia rusínského v Římě, tak že celkem měl seminář 75 bohoslovců. Na pozdější žádosti, jichž došlo ještě přes 40, jednak pro nedostatek místa jednak pro pozdní dobu nemohlo býti vzato již zřetele.

Bohoslovci přibylí do Kroměříže ve čtvrtek večer 22. dubna. Na nádraží očekával je katech. P. J a š e k a v chrámě sv. Mořice, kde měli slavnostní požehnání, uvítal je s četnými kněžími našimi a hojně shromážděnými věřícími probošt msgr. dr. Ant. C. S t o j a n.

V sobotu 24. dubna o 10. hod. dopol. měli ve chrámě sv. Mořice na počátku škol. roku slavnou liturgii (»Veni Sancte«), již účastnila se celá nejdůst. kollegiátní kapitola, sbor professorský, zástupci obecní rady města Kroměříže, polit., vojenských a kníž.-arcib. úřadů, ředitelé neb jejich zástupci všech kroměřížských škol, polská vystěhovalecká obec a mnoho věřících.

V pondělí 26. dubna započaly přednášky. Počet hodin pro jednotlivé předměty byl stanoven dle bohoslovecké fakulty olomucké, někde dle potřeby počet zvýšen.

Aby zvykli i češtině, byla jim poskvována četba česká, navazována konversace a v teorii podávali českou mluvnici profesor F a d r u s a profesor češtiny na státní reálce V o r e l.

Tak se všili s námi, že rozumněli pak všemu a někteří dovedli obstojně česky i mluvit.

Pro všechny přednášky ovšem nestačil útulný pavilonek, proto bylo používáno též musejníka a zvláště profesor F a d r u s a katech. J a š e k za krásných jarních a letních dnů konali přednášky ve volné přírodě v zahradě pod košatou stinnou jabloní nebo hrušní.

Ranní a večerní modlitby a rozjímání konali v musejníku, bohoslužby měli u sv. Jana. Po celý měsíc květen měli májové pobožnosti, každou neděli a svátek, pokud seminář byl plný, slavnou zpívanou mši sv., večer jakož i po oktáv svátku božského Srdce Páně bylo sv. požehnání. Zpívané jejich bohoslužby s nádhernými staroslovanskými zpěvy vzorně secvičnými těšily se značné návštěvě našich věřících.

Aby ukázali vděčnost, jež v duši jich všech hluboce tkvěla, k msgr. dru S t o j a n o v i, uspořádali u příležitosti jeho jmenin (13. června) na jeho počest v aule čes. gymnasia akademii. Když nemohli bohoslovci jinak, aspoň slovem v přednášce, citem v písni a něžnou pozorností chtěli ukázatí svou neobmezenou vděčnost, lásku a úctu ku svému dobrodinci, svému duchovnímu otci. Na pozvání sešla se i vzácná vybraná společnost kroměřížská. Přibyl i nejdůst. gener. vikář ukrainský O. F í l a s.

Úvodní proslov měl bohoslovec Basil K u r y l a s. Právil:

»Vysokoprepodobnyj Otče Pralat! Jak hirskej (= horský) potiček na vesni rozlyvaje šyroko po dolyni svoji vody ne mo-

hučy vderžaty v svojomu rusli (= řečišti) nadmiru fyl (= vln) — tak i naši sercja ne mohly dovše (= déle) vderžaty v svojomu nutri čuvstv (= pocitů) podivu, počytanja (= ucty) i vďačnosti zhladom Vašoji osoby. Sej (= ten) potik čuvstv roste vže (= již) dva misjaci, počavšy vid (= od) chwyli, jak miž (= mezi) ukrajinskymy bohoslovamy, ščo nydily (= kteří ztráceli se) na bruku (= dlaždišti) milionovoho Vidnja, rozneslas' radisna (= radostná) višť (= zvěst), ščo (= že) v Kroměryži na Moravii zavďjaky šyrokomu sercju vpr. O. pralata bude založený nebavom (= brzy) ukrajinský duchovný seminar. Ďijsnišť (= skutečnost), jaku my tut zastaly sja prychnist, z jakoju povytala (= přivítala) nas uprava (= správa) místa, miscevi (= místní) archiepyskopski urjady i z jakoju vidnesly sja do nas tutešní horožany (= obyvatelé), vse te, ščo my tut pobačyly (= spatřili), ta perežyly protjahom otsych dvoch misjaciv, perevysšylo naši ožydanja (= očekávání). Potik našych čuvstv napovnyv sja po berehy. My prybraly si čuvstva u formu pisni ta muzyky; prychedymo nyní perez Vas vspr. O. pralat, ščoby (= abychem) otsym skromnym svjatom (= slavností) viddaty hluboký poklia svomu dobrodijevy i tij kyrylometodijivskij idei, jaka v osobi vpr. O. pralata najšla odnoho z najvyznačnijšych svojich podvyžnykiv. — My svidomi toho, ščo najkrasše počtymo (= uctíme) vpr. O. pralata, koly (= když) my po povoroti do kraju stanem pracjuvaty nad jiji zdijssenjem (= uskutečněním). Ta pokyščo (= aspoň) naj otse svjato bude choč skromnoju ale pachučoju (= vonnou) kytyceju vid vďjačnych ukrajinskych bohosloviv.

Po srdečných upřímně řečených těchto slovech zapěli bohoslovci mohutným mužským sborem církevní chorál Žalm 120. Zněl velebně.

Bohoslovec Mich. K r a v č u k přednášel pak o »idei cyrillomethodějské v národě ukrainském«. Podáme slova jeho na jiném místě.

Mistrně zapěli pak několik národních písní. Jakási elegie budila se v duši při jejich dojemné melodii. Ukázkou podávám text některých:

Vydyš, brate mój, tovaryšu mój,
vidlitať siry m šnurkom (= sivým řadem) žuravli (= zo-
ravi) v vyrij (= na jih),

čuty kru, kru, kru.

V čužyni umru,

zaky (= až) more pereleču,

v čužyni umru.

Merechtyť (= blýskotá) v očach bezkonečnyj šlach
(= cesta),

hyne, hyne v synych chmarach (= oblakách)

slid po žuravlach;

čuty kru, kru, kru

Jemně na to neslo se sálem »Loučení« na citeře a houslích. Velebně přednesli Křížkovského chorál k sv. Cyrillu a Methodu: »Hvězdy dvě se z východu

Bohoslovec Vladimír Koropecckij měl pak českou přednášku. Promluvil takto:

»Kdykoli patříme na dějiny církve sv., vidíme ne vždy jasné a světlé stránky, nýbrž i temné body ba i černé skvrny. Tážeme-li se, proč tomu tak, možno odvětit, že Prozřetelnost boží, jež pečuje o církev sv., dopouští na ni i údery a rány, po jichž překonání církev sv. víc a více mohutní a v základech stává se silnější a trvalejší. K provedení odvěkůých svých plánů

Ze sboru učitelského Ústředního rusínského semináře v Kroměříži

S leva dole: Vikar P. J. Olšina, msgr. Fr. Snopek, msgr. dr. Ant. C. Stojan, pralát dr. J. Grobelskyj, lazevník dr. Fr. Šeepkovyč.

S leva na hoře: Kaplan P. Alois Richter, prof. K. Fadrus, rektor Jos. Kocylovskyj, katech. P. Ad. Jašek, spiritual O. N. Caban.

a záměrů vybírá sobě Prozřetelnost boží lidi, kteří církev sv. klesající pozvedají na stupeň ještě vyšší a zářnější, než měla dříve.

A kdo jsou oni mužové, které Prozřetelnost boží si vybírá pro tak veliké úkoly? Celkem obyčejní, často i prostí a ne velmi učení, ale za to srdce rozehřátého láskou k Bohu. Jediná pohnutka — láska k Bohu — dává jim tak veliké síly, že mohou překonati i sebe větší překážky, aby dosáhli cíle, pro který byli určeni. Dějiny církve znají tu lidi, kteří žili toliko v malinkých mnišských celách a řídili i pečovali o celou církev. A práce jejich přinášela ovoce neobyčejné. Církev sv. vracela se na dávný stupeň své výše, sláva jména božího roznášela se hojněji a po-

žehnaněji a skrze ně tím více lidí přiznávalo se k pravému Bohu a přistupovalo k pravé jeho církvi, jako by se plnila slova sv. apoštola Jana o jednom pastýři a jednom ovčinci.

Takový prst Prozřetelnosti boží možno sledovati v dějinách ne toliko celé církve, nýbrž i jednotlivých národů. Každý národ má své světlé i stinné stránky. Není národa na světě, že by osudy jeho byly toliko šťastné, že by na obzoru jeho dějin nebylo mráčku, z něhož by pak nevzešlo nějaké neštěstí. K takovým národům čítá se i náš národ ukrainský.

Jeho dějiny — to neustálý boj církve sv. s různými překážkami. V čele toho boje vystupují postavy, které jsou zaznamenány zlatými písmeny v paměti i v dějinách našeho národa. Toť nejlepši synové jeho, již se zasvětili cele ve prospěch církve a vlasti.

Pozdě až skoro v desátém století přijal národ náš víru Kristovu. Kdy vůkolní národové už dávno těžili z pokladu pravé víry, náš národ byl ještě pohrůžen v temnoty pohanstva . .

Než nastala chvíle, že z tohoto národa povstává muž, ježž Prozřetelnost boží vybírá za nástroj, aby jím celý národ přivedla ku Kristu. Toť sv. Vladimír Veliký. Se svého knížecího prestolu obrací celý národ a činí jej dětmi božími z dítek pohanstva. Než nedlouho to trvalo.

Na jasném a klidném obzoru ukazuje se malinký mráček, jenž roste a stává se strašným a osudným pro náš národ. Toť rozkol.

Národ, jenž byl ještě nedávno tak upřímně připoután k církvi katolické, začíná upadatí opět do temnoty. Rozkol, jenž tak mocně byl zakořeněn na východě, zachvacuje i náš národ a ssaje z něho vše, co bylo pro něj silami životními — počíná upadat .

Ale všichni neupadli do rozkolu. Jedni upadli a nepovstali, a jiní čekali na chvíli, kdy spadne ta záclona, aby mohli býti přidružení k pravé církvi Kristově. Nastává století patnácté a mezi naším národem povstává opět muž, který si klade za svůj cíl, uvéstí celý národ na pravou cestu.

Toť metropolita Isidor. Běre na sebe úkol podobný jako na východě Bessarione, aby v národě svém zakotvil unii. Ale přes jeho usilovné námahy nepoštěstilo se mu toho dosáhnouti. Znova nastává úpadek, ale krátký, neboť vystupuje tu na obzoru muž, jenž provedl, oč tolik usiloval metropolita Isidor. Toť Hipac Potěj. Jest apoštolem unie započaté Isidorem. Maje dobré pomocníky, dovede část národa svého sloučiti s církvi katolickou. A když potom práce vedené Hipacem Potějem byly zroseny a posvěceny krví svatého mučeníka Josafata, církev sv. počíná opět rozkvétati. Nastává nový život v našem národě. Toto spojení s církvi katol. trvá dosud. Náš národ přijav unii, prožil ještě těžké chvíle, neboť úpěl pod cizí vládou. Teprve po stech letech dostal se národ ukrajinský pod žezlo rakouské, bohužel ne celý. Ti, kteří byli ponecháni pod Ruskem, prožívali

ještě těžší chvíle, neboť jestliže nepřestoupili na pravoslaví, byli nuceni opustiti rodnou zem a ubírat se do vyhnanství na dalekou Sibiř anebo padati pod koulemi moskevských pušek, jak se dalo na Cholmsku.

Část, která se dostala pod žezlo rakouské, mohla se svobodně rozvíjeti, jakž se i stalo. Byť i rozvoj ten děl se pomalu, přece časem dospěl takového stupně, že národ náš může se srovnávat s jinými národy slovanskými. Vděčí za to po předně nejlepším svým synům, kteří neštilili se práce a obětí, ale celou svou silou věnovali se znovu vzkříšení církevního a národního života. Celá řada jejich požehnaných jmen jest zapsána slavně a nezapomenutelně v dějinách našich, jako na příklad na prvním místě vynořuje se náš metropolita Ex. hrabě S z e p t y c k í.

S velkým svým mladistvým zápalem podjal se práce maje za horlivé pomocníky nejdůstojnější biskupy přemyslského a stanislavského. Pracoval usilovně a neúnavně a práce jeho jest korunována velikým úspěchem.

Avšak vzpomínka na bratry naše, kteří zůstali pod cizím jařmem nepravé víry, zraňovala srdce těchto nejlepších synů našeho národa. Ohlíželi se po pomoci, aby i jim dali volnost a takto jim svobodně svítilo světlo pravé víry; než marně usilovali. Zdálo se, že dohasla naděje k návratu poblouzených bratří. Než to se jen zdálo. Neboť mezi našimi bratřími Moravany zavál lahodný, ale silný duch cyrillomethodějský. Jako kdysi sv. bratři vybrali se na cestu ke Slovanům, aby je získali Kristu, tak nyní vzkřísil se jejich duch mezi Slovany, aby oni Slované, již dali se svést do bludu, byli získáni církvi katolické.

Povstává na novém Velehradě celý sbor mužů zasvěcujících život svůj apoštolské práci mezi Slovany v duchu cyrillomethodějském. Jsou to opět nejlepší synové Slovanstva, nejobětavější vlastenci svých národů. Ne v planých frazích o sloučení všech Slovanů pod jedním žezlem, ale v ideí spojení všech Slovanů v jedné pravé katolické církvi vidí své heslo a svůj cíl. Řada jejich roste a mohutní. Ze slavného Velehradu, odkudž vyšli na apoštolské práce sv. Cyrill a Methoděj, počíná vzcházeti nové jasné světlo, jež proniká i největší temnotu, a rozlévá se na vše země, v nichž žijí srdce slovanská. Na posv. Velehradě scházejí se učenci k významným sjezdům, aby se na nich poradili o společném cílevědomém postupu. Jejich hlas zanáší se i na naše nivy ukrajinské — a náš metropolita, jenž žil té naději, chvátá s našimi kněžími na slovanský Velehrad a přikládá svou šťastnou ruku k započatým pracím. Časté sjezdy čím dále četněji navštěvované a určitěji chápané připravovaly sblížení Slovanů a zdálo se, že jsou již položeny pevné základy k oné ideální budově. Než tu nadešel hrozný rok 1914. Není národa slovanského, v jehož dějinách tento rok nebyl by zapsán krvavým písmem. Jest to rok světové války, v níž Slované hrají význačnou úlohu.

Náš národ utrpěl ovšem nejvíce. Všechno ovoce dlouholeté práce rázem jest zničeno. Veškera činnost v národě uhasíná, neboť celá naše východní Halič zalita jest nepřitelem, jenž ničí vše, co se mu dostává do rukou. Béře národu našemu nejdrahocennější poklad, totiž víru katolickou a vštěpuje všude víru pravoslavnou. Vyhání násilně nejlepšího syna naší církve i Ukrajiny, milovaného našeho metropolitu, a mnoho jiných kněží a odvází je do nitra Ruska, jest bezprostřední příčinou smrti Jeho Excellence biskupa Čechoviča v Přemyslu a mnohé nutí, aby hledali sobě útulku mezi jinými národy naší říše. K těmto posledním náležíme i my. Neboť zatím co jiní naši druhové hynou v Haliči a jiní trpce nesou osud krutého vyhnanství v Rusku, my jsme prožívali těžké chvíle ve Vídni a na jiných místech Rakouska. Jednak nedostatek pospolitosti a života společného seminárního: vše to nás znepokojovalo. Kromě toho, že nám bylo umožněno navštěvovati přednášky, nedostávalo se všeho, co vyžaduje doba přípravy pro budoucí kněze. S pokleslou myslí očekávali jsme chvíle, kdy to vše se skončí a kdy se navrátíme do Haliče, do našich seminářů. Neboť kdo se měl o nás postarati? Arcipastýři naši byli daleko od nás, proto s jejich strany jsme nemohli očekávati pomoci; než bez příspěvku nemohli jsme zostávati. Prozřetelnost boží, která vždy pečovala o církev naši, a v těžkých chvílích posílala jí muže, kteří ji zachraňovali, ani nyní nás neopustila. Neboť posílá nám muže ne z našeho národa, ale z národa nám zbratřeného českého, jednoho z hlavních průkopníků idey cyrillomethodějské, který se neohlíží na těžké okolnosti a podává nám svou ruku, aby nám poskytl pomoci v chvíli nejkritičtější. Mužem tím jest vysoce důstojný pán probošt dr. Stojan. Svým prozíravým okem dohledl naši bídu a neštěstí a jako nejnezištnější přítel postaral se o nás otcovsky. Našli jsme se v Kroměříži. Tu se nám dostalo, po čem jsme tolik toužili. Patříce na tu práci s námi a štědrou péčí o nás, tážeme se sami sebe: Kde hledati příčinu, co sklonilo toho neunavného pracovníka na vinici Páně, že tak štědře se zavázal nám. Nacházíme jednu takovou na to odpověď, že idea, pro niž tolik se napracoval, pro niž žil, idea, jež se má státí zárukou štěstí všech Slovanů, i jeho přiměla k tomu kroku.

Vaše Milostí Nejdůstojnější Pane probošte!

Jest nám dnešek velikým svátkem, neboť shromáždili jsme se uctít muže, jenž stal se pro nás a náš národ velikým dobrodincem. Není jím nikdo jiný, než Vaše Milost, Nejdůstojnější Pane probošte, který jste nás přijal, kdy jsme byli roztroušeni po cizině, a dal jste nám kromě jiných dobrodiní ještě jeden poklad, s nímž se vrátíme do vlasti velmi šťastni. Pokladem tím jest vroucí láska k ideji cyrillomethodějské, kterou jste vštípl svými činy v naše mladistvá srdce.

Vrátíme se do Haliče, ale jako apoštolé této idey cyrillomethodějské a budeme v životě svém prosíti Všemohoucího, aby nám dal tak silnou vůli, že bychom i my mohli pracovati pro

svůj národ a všechny Slovaný pod praporem této idey, jak činí Milost Vaše. Před námi leží veliké lány a práce těžká. Navrátíme se do Haliče a snad i na Ukrajinu, jestli v tom vůle boží, ale nikdy, nikdy nezapomeneme na Vaši Milost. Vaše práce bude pro nás zářivým příkladem a i jméno Vaší Milosti zůstane na vždy zapsáno v srdcích našich i v dějinách naší církve. Ovoce naší práce budoucí nechať jest nahradou a odměnou pro Milost Vaši. Dnes ve svátek Vašeho patrona přednášíme prosbu a přání ne veliké, ale štědré: Ať Všemohoucí i na dále Vám popřává hojně svých milostí, nechť Vám uděluje síly, byste mohl ještě dlouho pracovati jak pro svůj národ tak i pro veškeré Slovanstvo«.

Po těchto z upřímného a vděčného srdce vytrysklých slovech byly msgru dru Stojanovi připraveny všemi vzácnými hosty vřelé ovace, a bohoslovci podali mu na důkaz synovské lásky obraz sv. Cyrilla a Methoda, jež sami nakreslili s ukrainskými ornamenty a případným věnováním.

Slavnostně a prosebně neslo se pak sálem od celého sboru »Mnogaja ljeta« vznešenému zasloužilému oslavenci.

Nesmírně dojat ujímá se slova vdp. probošt, děkuje Pánu Bohu, že daří se dílo to, jež má za nesmírně důležité, a prosí bohoslovce, aby v duchu cyrilomethodějském, jež čerpají u samého pramene, apoštolovali jako kněží národu svému a prováděli snahy naše, jež nosí náš posv. Velehrad a jež jsou zalévány a posvěcovány tolika zbožnými úmysly a modlitbami. Provolal »slávu« Jeho Veličenstvu a přítomnému nejdůst. generálnímu vikáři O. F í l a s o v i; načež zapěli bohoslovci ukrainsky rakouskou hymnu.

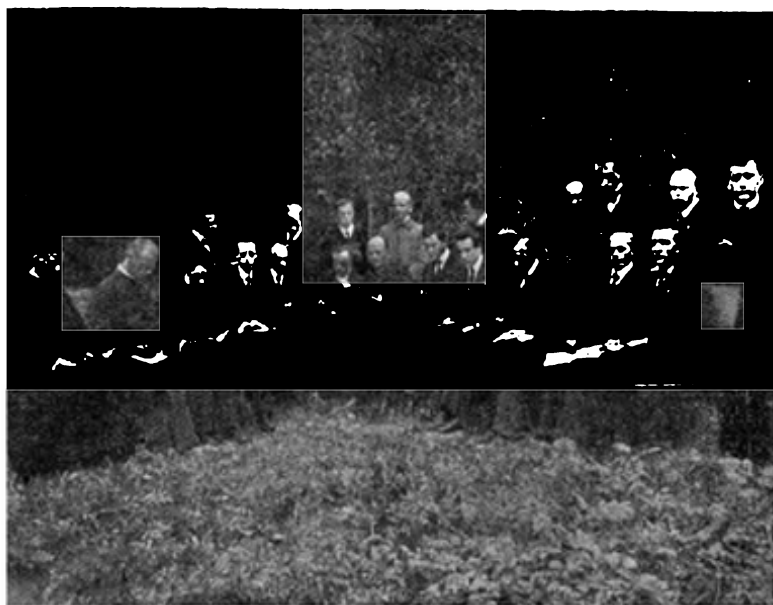
Akademie byla velmi zdařilá, čísla byla vybraná, mistrně provedena, zpěv se nesmírně líbil, celá nálada byla povznášející.

Aby co nejvíce zkořistili z pobytu na Moravě, byli bohoslovci upozorňováni a obeznámeni nejen s památkami Kroměříže, nýbrž i s celým okolím, ukázány jim naše rolnické usedlosti, celé moderní zařízení hanáckých vzorných statků v Chropíní, Skašticích, Bilanech, Těšnovicích atd. Příjemné s užitečným spojovali vždy na svých delších vycházkách.

Když o Velehradě tolik slyšeli, nemohli ovšem od nás odejít, aniž bychom s nimi nebyli vykonali pouti k hrobu sv. Methoděje. Byl zvolen k tomu největší náš národní svátek, svátek celé Moravy a zvláště její Slováče, nejslavnější den Velehradu, svátek samých věřovců, sv. Cyrilla a Methoda o 5. červenci.

Letos konal o tom svátku Katol. spolek rolnický valnou hromadu, byl založen spolek katol. žen a konána prosebná válečná pobožnost Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda. Tím Velehrad oživil kromobyčejně; od jubilea 1913 nedostavilo se tolik tisíc — odhadovali jich na 25—30.000 — jako o této slavnosti. Viděli tu zastoupenou celou Moravu pohříženou v modlitbě ve

své nejnádhernější svatyni, viděli vroucí a tklivou pobožnost našeho zbožného lidu, viděli malebné kroje skoro celého Slovákka a Valašska, slyšeli ohnivé svérázné pozdravy a řečnickým talentem pronesené promluvy naší mládeže, našeho neohroženého uvědomělého lidu, slyšeli radostné i bolestné písně naše dle tempa slováckého, hanáckého, valašského, viděli zkrátka náš posvátný Velehrad o vzácné jeho slavnosti se všemi jeho zvláštnostmi za nejkrásnější pohody letní. Dle vlastního doznání dojmů ty nevymizí nikdy, na Velehrad náš nezapomenou nikdy v

Katecheta P. Ad. Jašek přednáší St. Zákona rusínským bohoslovcům pod košatou jabloní.

životě. Líbil se jim nesmírně: líbila se nádherná svatyně naše, náš lid, příkladná jeho zbožnost, obdiv budila velkolepost místa, naše holdovací a prosebná akademie k sv. Cyrillu a Methodu a celé zařízení a vedení poutí a slavností.

Přišli na Velehrad z Kroměříže pěšky, k večeru pak o svátku plni radostného nadšení spěli na nádraží do Hradiště, častěji se ohledávaje na mizící zrakům jejich Velehrad a šeptajíc si vroucně se slzou v oku »do svidanja« (= na shledanou).

Pouť ta byla příjemnou oasou v úmorném, pilném studiu, jakému celou duší oddávali se v Kroměříži.

Na 29. července připadly padesáté narozeniny Jeho Excellence metropolity haličského hraběte Ščepťyckého. Náš seminář nemohl při tak vzácné příležitosti opomenouti uspořádati

aspoň malinkou domácí oslavu na počest svého duchovního otce, vůdce, bohatýra a mučedníka pro víru a národ. Bohoslovci ozdobili v musejníku svým čerstvými květinami a národními barvami obraz Jeho Excellence a připravili malou domácí, ale tím upřímnější a srdečnější slavnost, k níž dostavil se celý seminář, probošt msgr. dr. Ant. C. Stojan, msgr. Fr. Snopce, prelát kanovník dr. J. Grobelski, kanovník dr. Ščepkovyč, rektor dr. Jos. Kocylovskij, profesor Fadrus, vikář Olšina, katecheta Ad. Jašek, P. Hladký, P. Richter.

Mohutným chorálem — vroucí to modlitbou za Jeho Excellenci zahájili oslavu. Na to zapěli několik ukrajinských písní vyjadřujících touhu po osvobození, volnost ze zajetí. Bohoslovec Vasyl Kurylas přednesl opravdu procítěný pozdrav k metropolitu, jenž vyzněl ve vroucí modlitbu za brzký, šťastný návrat jeho z těžkého zajetí. Děti se shromáždily, sešly se jako svorná četná rodina ku společné oslavě, významné a památné pro celou tu rodinu, než oslavenec, otec schází, není ho v jejich středu, strádá daleko v cizině nepřátelské. Není prozatím jiného spojení, jiné pomoci než prosebná modlitba, v níž denně se sjednocují za svého milovaného metropolitu. Bohoslovec Mich. Kravčuk jadrnými a procítěnými slovy nastínil bohatou požehnanou činnost Jeho Excellence pro církev a národ rusinský. Štědře podporoval vše, co náboženského ducha a osvětu v národě jeho mohlo povznést, neštil se sebe větších a odvážnějších obětí, ať se týkaly vzdělání kněžstva, zřízení škol všeho druhu pro mládež mužskou i ženskou, podpory literatury, sbírek starožitnických a církevních, prohloubení a zakotvení katolicismu v Haliči a rozšíření unie mezi Slovany.

Několik dojemných písní zakončovalo slavnost v musejníku, načež odebrali se všichni na slavné bohoslužby do kostela sv. Jana, jež měl za metropolitu rektor semináře, O. Jos. Kocylovskij.

Za neustálé práce čas míjel rychle, a pro druhou polovici července byly ustanoveny zkoušky. Předsedou zkušební komise byl msgr. dr. Stojan, komisařem některý z kněží, již vyučovali. Při zkouškách byla odměněna a korunována jejich vytrvalá pilnost, neboť všichni obstáli velmi čestně, silná většina výtečně. Seminář vydal i své jednotné indexy, jež budou opatřeny potvrzením ministerským a biskupským.

Dílo tak šťastně provedené mělo býti korunováno poděkováním Pánu Bohu za zřejmá veliká dobrodiní slavnostním »Te Deum« na Sv. Hostýně. Viděli-li náš posv. Velehrad, nebylo možno neukázati jim nám tolik milý, útulný, milostný Sv. Hostýn, s jehož jménem seminář hned na začátku byl spjat a po jehož návštěvě bohoslovci povždy toužili, aby Matičce svatohostýnské svěřili svůj budoucí osud, osud svých drahých, o nichž někteří dosud nevěděli, osud celého národa, o jehož budoucnost se právě bojovalo. Rektor semináře O. Kocylovskij v řeči

na Sv. Hostýně velmi pěkně vystihl vztah semináře k Panně Marii svatohostýnské, když v pozdravu mezi jiným pravil: »... Ne jednou jsme se podívovali, proč Prozřetelnost boží vybrala právě Kroměříž za ono místo, kde jsme měli najíti svůj pobyt, a tu poznáváme, že Přečistá Panna Maria svatohostýnská tak způsobila, neboť chtěla míti v tak těžkých chvílích pod svou ochranou nejčistší zrna našeho ukrainského národa ne někde jinde, než u svých nohou, u nohou hory svatohostýnské v Kroměříži. Kolik to milostí splynulo na náš seminář s této hory! Ten nový důkaz ochrany Přečisté Panny nad námi zůstane hluboce vryt v srdce naše — vděčnost, úctu a lásku k Přečisté Panně svatohostýnské nezapomeneme proto nikdy šířiti mezi národem ukrainským

Pouť byla stanovena na neděli a pondělí, 1. a 2. srpna. Většina bohoslovců jako dobrých turistů šla z Kroměříže pěšky na Sv. Hostýn se svým rektorem O. Kocylovským. Na cestě byli velmi srdečně uvítáni a pohostěni vdp. děkanem Hiklem v Holešově, kdež jim bylo ukázáno nádherné zařízení vzorného katolického domu.

I bouře a déšť je cestou překvapily, ale to vše jen, aby všechno zkusili a zažili, neboť příští den byl překrásný, teplý, slunný, v jakém Sv. Hostýn jest právě nejkrásnějším a nejváb-
nějším.

V neděli k večeru po příchodu měl O. rektor ve chrámě slavné požehnání východním obřadem za dojemných chorálních zpěvů staroslovanských. Při večeři na veliké verandě často zaznívaly do tichého posvátného šera svatohostýnského jejich nádherné národní a bohatýrské písně, jež byly přednášeny buď sólově nebo mohutným dobře secvičeným vybraným sborem. Srdečné přípitky platily milovanému O. rektorovi a starostlivému katech. Jaškovi, jenž již den před tím přišel opatřit vše potřebné pro jejich pobyt na Sv. Hostýně.

Spali dobře. Jakýž to rozdíl v pohodlí mezi našimi místy opatřenými vším možným pro potřeby poutníků a jednoduchými třeba i čteněji navštěvovanými polskými a ukrainskými poutními místy, kde jako by zůmyslně tradicionelně vše se zachovává, jak zděděno po předcích od nepaměti . . . Tam pouze poslaný trávník anebo vypráhlý mech lesní skýtají podušku, zatím co hvězdnatá obloha nebo černá mračna, ať příroda diktuje parno, chladno nebo déšť, příkrývá tisíce a často i desítky tisíců zbožných trpělivých, vytrvalých poutníků.

V pondělí ráno vykonali bohoslovci společně sv. zpověď. Před 8. hod. započaly děkovné slavné bohoslužby, jež konal za přísluhy jáhnů basilián O. Jáchym Fešček, zástupce nejdůst. generálního vikáře O. Filasa. Súčastnili se jich všichni členové Tovaryšstva Ježíšova na Sv. Hostýně dlící, probošt msgr. dr. Ant. C. Stojan, prelát dr. Jan Gróbel'skýj, kanovník Fr. Koupil z Kroměříže, msgr. Fr. Snopek, archivář v Kroměříži, děkan J. Hikl z Holešova, Baltazar Hřívá, farář v

Napajedlich, K. Fadrus, profesor v Kroměříži, Arnošt Dostál, farář ve Verovicích, Ad. Jašek, katech. v Kroměříži, Frant. Mokroš, farář v Mar. Horách, Oskar Malý, katech. v Uher. Brodě, Al. Richter, kaplan v Kroměříži, polní kurát P. Koutný, Ad. Kučera, kaplan v Loukově, Jos. Macůrek, kaplan ve St. Městě, Lev Pospíšil, koop. v Horní Rudě, farář klobucký a několik jiných kněží a bohoslovců našich kromě nahodilých poutníků.

Zpěvácký sbor pěl na choře. Při sv. přijímání přistoupili bohoslovci společně ku stolu Páně. Ku konci liturgie přál celebrant a chor zpíval »mnohá ljeta« Sv. Otcí, Jeho Veličenstvu, metropolitu šceptyckému, Jeho Eminenci, pánu kardinálu dru Bauerovi, msgr. dru Stojanovi, profesorskému sboru semináře, členům Tovaryšstva Ježíšova a českému národu. Lahodný velebný tento zpěv nesl se jako neodolatelná vroucí prosba celým chrámem mariánským.

Po desáté hodině byla zahájena na verandě slavnostní akademie. Po krásně předneseném mohutném chorálu ujímá se slova zástupce gen. vikáře O. J. Fešček, líčí hroznou situaci, jež za krvavé války dolehla krutě na ubohý národ rusínský, ztěžuje si do pravoslavné propagandy a do zjevných úmyslů dočasných vítězů, zničení unii církevní v Haliči. Za tím účelem odvěklí do zajetí duši ukrainského hnutí a největšího horlivce pro unii, Jeho Excellenci metropolitu, vypudili pastýře a rozehnali stádo, aby mohli prováděti své choutky. Než Pán neopustil stádce sobě věrného, vzbudil mu řadu velikých nezapomenutelných dobrodinců na Moravě, kteří umožnili a uskutečnili, že budoucí dorost kněžský našel v Kroměříži neobyčejně milého útulku a že bohoslovci získali celý rok jak po stránce studijní tak i v ohledu duchovním. Seminář za podpory Apoštola tu sv. Cyrilla a Methoda byl v Kroměříži založen. Zakladatelem jeho možno nazvatí probošta msgra dra Ant. C. Stojana, jenž vše vynaložil, aby významné a důležité dílo to pro církevní unii provedl. Seminář se ujal a prospíval, jak dokazoval celý průběh jeho a zvláště ku konci zkoušky, které skvěle dopadly a svědčí jak o svědomitosti a práci professorů tak i o pilnosti a horlivosti bohoslovců. Ku zduchu semináře mimo zakladatele přispělo mnoho činitelů. A tu především děkuje Jeho Eminenci kardinálu dru Bauerovi, jenž nejen propůjčil část piaristických místností pro kuchyň, nýbrž staral se, aby seminář byl autorisován před celým katolickým světem. S krajní blahovůlí vyšly semináři vstříc všechny knížearecibiskupské úřady kroměřížské, a tu na předním místě sluší vzdáti povinné díky centrálnímu řediteli msgru Jul. Roskoví, inspektoru Frant. Homolkovi, řediteli Kosatíkovi, knížearecib. lékaři dru Theod. Vlkovi, inženýru Sprindrichovi, správci rytíři Hollemu, oficiálu Bednářovi kromě jiných činitelů. S největší ochotou poskytl křesť. spolky své místnosti, a to křesť.-sociální spolek pro spárnu, »Orel« pro musejník, Sportovní klub

»Kroměříž« pro přednášky a zahradu pro rekreaci a učení, Mariánská družina pro jídelnu. Všem jim děkuje co nejsrdečněji. Díky vzdává celému pohostinnému městu Kroměříži, jehož úřady i obyvatelstvo se starostou drem Bartákem v čele je mile pohostinně přijalo a všechny snahy semináře účinně podporovalo. Volá srdečně: »Pán Bůh zaplať!« i nemocnici cti. sester Vincenek, které zdarma přijaly a ošetřovaly několik lehce onemocnělých bohoslovců. Díky vzdává i vdp. kanovníku Koupilovi za laciné propůjčení a užívání kostela sv. Jana. Děkuje všem a celému národu českému vřele za vše, co podnikli pro Ukrajince a především pro rusínský seminář a prosí Pána Boha, aby všem odplatil a požehnal tak štědře a hojně, jak štědře a dobře přijali Rusínův.

Po děkovné hymně ujal se slova rektor semináře dr. Josafat Kocýlovský. Dr. Stojan mu na počátku pravil: Jestli to dílo boží, zdaří se, přiložte ruku. Dnes jsme před ukončením díla toho: zdařilo se, požehnání boží spočinulo na něm. Líčí, jak nezměrné důležitosti jest tento školní rok vysokého učení; jest okrášlen též nejslechetnějšími snahami všech, kdož na něm pracovali. Kromě tvůrce dra Stojana pomáhal uskutečňovati obětavě s pomocí boží dílo započaté a stavěti ideály celý sbor kněží kroměřížských, již vyučovali vědám bohosloveckým. Děkuje dru Stojanovi, jenž přednášel právo, msgru Snopkovi, jenž vyučoval hermeneutice biblické a měl publicum o sv. Cyrillu a Methodějovi, profesoru K. Fadrusovi, jenž přednášel Nový zákon, profesoru dru Ant. Kubíčkoví, jenž měl filosofii a fundamentálku, vikáři P. J. Olšínovi, který přednášel o manželství a jazyku hebrejském, profesoru dru Aug. Štanclovi, jenž přednášel dogmatiku, kaplanu P. Al. Richtrovi, jenž měl morálku, profesoru dru K. Hubíkovi, jenž měl přednášky o archaeologii a literatuře starokřesťanské, a katechetovi Ad. Jaškovi, jenž kromě přednášek o Starém Zákoně měl péči o celou oeconomii semináře a vedle dra Stojana a O. rektora byl hlavním pracovníkem pro celý průběh a život semináře. Na příkladě jejich vidí národ rusínský, jak kněžstvo moravské rozumí věci katolické a přeje si, aby ten obětavý, vzorně katolický duch kněžstva našeho byl zářivým vzorem rusínským bohoslovcům, budoucím to kněžím a vůdcům národa. Než to vysoké porozumění pro ukrajinský seminář našel nejen v Kroměříži, nýbrž všude v okolí, kam přišli, všude byli v pravdě slovansky bratrsky přijati. Zdá se mu, že oba národy, český i ukrajinský, se sblížily a sblížení to přinese v budoucnosti ovoce. Aby Pán Bůh stonásobně všem odplatil, přeje všem a končí děkovný proslov.

Bohoslovec Onufrij Orský praví, že posvátná chvíle nás sloučila. Jsme všichni jako jedna rodina. Děkuje celému kolegiu profesorů, kteří vykonali dílo veliké, pro ukrajinský národ a unii nezapomenutelné. Když pastýř byl zajat, byli sirotami, a tu vdp. probošt s duchovenstvem kroměřížským se jich ujali

jako otcové. Všichni kněží s pravou láskou a s neobyčejným zápalem chopili se díla a vytvořili jediné a nejvyšší ukrajině učeliště v Evropě. Dějiny je budou vzpomínat a budou jim vděčny. Na seminář kroměřížský je budou provázeti celým životem nejkrásnější vzpomínky. Vše zdá se mu ideální. Zkořistili mnoho pro život nejen ve vědách bohosloveckých, nýbrž že poznali vzorné horlivé duchovenstvo moravské a jeho obětavost a práce pro věci katolické. Kéž by mohli za jeho osvědčeným příkladem pracovati mezi národem svým. Vidí tu všude vanouti silného ducha cyrilomethodějského, a v tom duchu slibují za světiti celý život svůj.

Slova ujal se katecheta Ad. J a š e k. Práví, že jsme jim chtěli ukázati nejvzácnější místa naše moravská: posvátný Velehrad, nej památnější pro každého Slovana, a Sv. Hostýn, nejsvětější pro každého Moravana. Vidí v osudech tohoto semináře zvláštní úmysly Prozřetelnosti boží a zdá se mu, že Prozřetelnost již delší dobu cestu tu na Moravu rusínskému dorostu kněžskému připravovala. Mezi nejlepšími representanty národa jejich a námi po několik let byl navazován čilý styk na Velehradě na sjezdech unionistických. Pro ideu cyrilomethodějskou mají býti získáni i oni. A aby nebyli na rozpacích o její velikosti, významu a důležitosti, vidí, že za tou ideou spějí k nám největší mužové jejich národa, sám metropolita jejich ukazuje jim cestu na Moravu k posv. Velehradu. Oni posvátným zápalem nadšení pro unii mají se odebrati k lidu svému jako nejhorlivější zastanci a apoštolové její. Válka jim odhalila věrně všechny slabiny — znají, kde nyní nasaditi páky. Zapřisáhá je, aby v národě svém zavedli a všude rozšířili spolek Apoštolátu sv. Cyrilla a M e t h o d a, jenž poučením, duchovními cvičeními, misemi a podporou všeho katolického unii u nich upevní, ba i dále rozšíří, jak vroucně se modlíme. Jest to armáda útočící mocnou přímlovou blah. Panny Marie a sv. Cyrilla a M e t h o d a na Pána Boha, aby mezi národy slovanskými nastal jeden ovčinec a jeden pastýř. Slíbují-li v d ě č n o s t n á m, p r o s í j i c h, a b y t u v d ě č n o s t u k á z a l i A p o š t o l á t u s v. C y r i l l a a M e t h o d a, jenž se jich ujal v Kroměříži a je podporoval. Odporučuje jim Apoštolát jako nej m o c n ě j š í prostředek pro posílení, zakotvení a rozšíření unie. Podává přehledně jeho rozvoj u nás, mezi Slovinci, Charvaty a Bulhary a vypočítává jeho činnost misijně náboženskou mezi Slovany. Zmiňuje se o druhém institutě našem A k a d e m i i v e l e h r a d s k é, na jejíž založení pracoval a jejíž předsedou jest jejich metropolita. My na Velehradě budeme často jen teorií budovati, oni však budou povoláni, aby naši teorii prakticky řešili. Bude třeba někdy snad naše plány popravit, a tu jich prosí o dobrou radu získanou vlastní zkušeností. Prosí jich, aby sledovali pilně naše práce a snahy unionistické a neustále s námi udržovali styk ve věcech náboženských. My na ně nezapomeneme nikdy. K d y Ź n y n í, a č n á m b y l i c i z í, d l e v l a s t n í h o d o s v ě d ě n í t a k p ř á t e l s k y j s m e j e p ř i j a l i a o t c o v s k y s e j i c h

ujali, tím spíše jim pomůžeme a jich se zastaneme budoucně, neboť nejsou nám už cizí, ale jsou bratři naši, odchovanci naši, proto na pomoc naši pro unii spoléhati mohou úplně. Po dvakráte již připravili jsme sjezd unionistický, ale před třemi lety válka balkánská, vloni světová je znemožnila. Řečník vidí, že v náhradu za ty neuskutečněné sjezdy Pán Bůh nám poslal rusínský seminář do Kroměříže, kde právě skóro všechny přípravy sjezdové se děly. Vzejde-li ono zrnko nadšení zasévané za uplynulý školní rok v Kroměříži do srdcí jejich, vynahradí a vyváží ovoce budoucí jejich práce jistě činnost oněch sjezdů. Viděli náš Velehrad a slyšeli podrobně, jak se tam rodily znovu staré myšlenky sv. apoštolů našich, jak se vyvíjely, znají jejich směr a konečný cíl. Nechť vstoupí v řady pracovníků velehradských, neboť jsou k tomu nejpopovolanější. My na jejich spolupracovníctví budeme počítati v budoucnosti jistě. — Prosí jich, kdykoli cesta je svede k Moravě, ať neopomenou nikdy navštívit naše posvátná místa, Velehrad a Sv. Hostýn. Zde naleznou vždy milý útulek, slovanskou pohostinnost, srdce zbratřené, tu dojdou snad i posily duchovní pro své apoštolské práce své. Přeje všeho zdu a svolává požehnání boží společným snahám a pracím našim.

(Dokončení.)

Bulharský exarcha Josef I.

(Ad. Jašek.)

Dne 20. června (3. července) želen celým pravoslavným bulharským národem zemřel v synodálním paláci v Sofii druhý exarcha samostatné bulhar. církve Josef I.

Narodil se 5./18. května 1840 z čistě bulharských chudých rodičů v Koloferu. Vychodiv domácí čtyřtřídní školu, strávil rok v řeckém semináři na Fanaru v Cařihradě. Přímluvou známého Cankova byl přijat do katol. francouzské Collège de Bébék k otcům Lazaristům, kdež jsa za poloviční plat, dával hodiny z bulharského jazyka, třeba že mu zatím bylo nabízeno stipendium ruské pro vyšší studia. Vidouce jeho neobyčejné schopnosti, nasbírali mezi sebou někteří bohatí kupci bulharští nějaké peníze, aby mohl nadaný student dále se vzdělávati na západě. Takto dostal se aspoň počátečně na pařížskou Sorbonnu, kdež dosáhl stupně bakalariátu. Celkem pobyl v Paříži 6 let. Velikým přítelem a vůdcem jeho studentského života byl řiditel oné franc. školy v Cařihradě, lazarista Buré, jenž i v Paříži staral se o nadějného Lazara Jovčeva, jak se původně exarcha jmenoval, a všemožně mu vymáhal stipendia. Bez přímluv a vlivu katol. kněze by se nebyl student Lazar Jovčev v Paříži udržel.

Po návratu z Paříže nastoupil r. 1870 dráhu soudcovskou v Cařihradě účastňuje se ihned horlivě bulharského ruchu národního, jehož střed byl právě v Cařihradě, a literární činnosti

různými články v jazyce bulharském a francouzském, vládnal jako spisovatel silným, jistým a svěžím pérem. Sleduje svým obšáhlym duchem všechny časové nábožensko filosofické otázky, seznamoval s nimi vedle četných článků politických svůj národ.

Stav se tajemníkem prvního bulh. exarchy Antima I., dal se vysvětliti na jáhna a vstoupil do kláštera, přijav jméno Josef. Po měsíci však byv již povýšen na důstojnost jeromonacha a archimandrity, byl poslán do Vidina spravovat osiřelou diecési.

Po smrti Antima I. byl zvolen r. 1877 exarchou bulharské církve. Čekala na něho práce rozsáhlá. Bulharsko bylo neurované, osud Rumelie a Macedonie každému Bulharu ležel těžce na srdci, vyvstávaly neustálé spory s Portou, Srbskem a, což nejsmutnější, matka řecká církev místo aby se zastala mladistvé své dcery, vyloučila ji z podílu svého a proklela r. 1872. Poměry církevní byly tedy nejisté, neuspořádány, často dotýkaly se jich mocně sféry politické, ale exarcha Josef vždy pevnou rukou řídil osudy církve své, maje neustále na zřeteli blaho a prospěch celého národa. Pro různé neshody s Portou žil i ve vyhnanství.

Bulhaři v Turecku žijící měli v něm i nejvyšší hlavu politickou. Exarcha se jich zastával, jim práv vydobýval. On jediný směl zřizovati a vydržovati bulharské školy v Turecku. Kde mohl, všude budil národního ducha. Proto mu též záleželo mnoho na tom, aby Bulhaři v Turecku žijící byli vymaněni z vlivu biskupů řeckých a podřízení jeho exarchatu. Podařilo se mu to velkou většinou. Zvláště Macedonie ležela bolně na srdci exarchově. Co bylo v moci jeho, vše podnikl na záchranu Bulharů.

Katolicismus znal dobře od svého mládí. Katolickým kněží vlastně měl děkovati, že došel vysokého vzdělání a tím dosáhl nejvyššího místa v bulharské církvi. Proto pokud Rusko ne učinilo nátlaku, byl ducha smířlivého. Ze své iniciativy dokonce pomýšlel kdysi vyjednávat o unii s Římem, bohužel, že mocný vliv z Ruska udusil hned s počátku snahy ty. Když nešťastným mírem bukureštským macedonští Bulhaři dostali se pod moc řeckou a srbskou, dobře chápal, jaké nebezpečí národní hrozí jim se strany duchovenstva řeckého a srbského. Máme spolehlivé prameny, dle nichž určitě víme, že vyzval své pravoslavné soukmenovce v Macedonii, aby přestoupili k unii s církví katolickou, by si zachránili národnost. Neboť dobře soudil a věděl, že řecké duchovenstvo zavede školu i chrám řecký, srbské kněžstvo zase vše srbské, toliko katolíci mohli by zaručiti, jak všude na Balkáně činili, Bulharům i kostel i školu. Nebál se exarcha unie, vždyť sledoval dobře blahodárnou činnost sjednocených kněží na Balkáně a měl pro ně i slovo uznání. Než sotva o tom zvědělo pravoslavné Rusko, počalo útočiti, tak že exarcha rady své odvolal, ba proti unii vydal i okružní list. Vliv Ruska byl tu příliš okatý.

Vzpomínám si dobře na jeho majestátní postavu při návštěvě v Cařihradu.

Uháněli jsme ze Stambulu kočárem podél rozsáhlého řeckého hřbitova a cikánských stanů prašivou silnicí vinoucí se vypráhlou pustinou rozlehlou daleko za Perou, až zjevil se nám zase nádherný modravý Bospor s pohádkovými vilami a majestátnými paláci. Přibyli jsme v Ortakej.

Stanuli jsme v bujném zelení palem, vavřínů, oleandrů, myrty a jiných východních okrasných květin před letní residencí Jeho Blaženstva. Když sluha zanesl doporučovací dopis od archimandrity k exarchovi, ihned přistoupil k nám mladistvý slíčný diakon s dlouhým černým vlasem, uváděje nás do příjmnacího salonu Jeho Blaženstva. Nečekali jsme dlouho; vznešená, vážná tehdy ještě čilá postava exarchova brzy se objevila, podávajíc nám ruku na přivítanou a kynouc, abychom si usedli. Žasl jsem při rozmluvě nad jeho znalostí slovanské otázky. Bolně mluvil o houževnatém zápase Poláků, o utrpení Slováků, o sporu srbocharvatském, s nadšením vykládal o vysoce kulturním národě českém, jeho snahách, postavení a úkolu vzhledem k jiným národům slovanským. Poznal Moravu před lety osobně. Rozhovořil se široce, ale s neobyčejnou láskou a vroucím nadšením o svém milovaném národu, pro nějž pracoval, žil a celý život mu posvětil. Když jsem mu vyprávěl svůj podiv, že tolik sociálně demokratického ducha jsem poznal v Bulharsku, klidně mi děl: To jest jen přechodné. Jest to jen slabá vlna zkažené západní Evropy, která zašplouchala i na Balkán, ale neudrží se. Lid náš není naprosto pro sociální demokracii. Odtud se úderů na církev nebojíme, proto ani mnoho nepodnikáme proti tomu, neboť samo to pomine«. Když jsme přešli na čistě církevní otázky, chválil nesmírně duchovenstvo katolické. Podobné jemu přál si mít i duchovenstvo své. Zvláště vychvaloval jeho vzdělanost, horlivost, pobožnost a apoštolské působení. Když jsme mluvili o věcech unionistických, přiznal, že sám kdysi pomýšlel na sjednocení, než největší překážku viděl ve svém duchovenstvu, které pro unii nebylo připraveno a vzděláno a proto by ho nechalo osamělého při kroku tom. Neměl sám ovšem tolik síly, aby následoval především svého přesvědčení přes všechny překážky.

Když jsme odcházeli byvše exarchou samým pohostěni, byli jsme v sekretariátu obdarováni památkami. Asi za měsíc po příjezdu do Kroměříže obdržel jsem od prvního tajemníka bulh. exarchátu v Cařihradě rekom. dopis, v němž přihlašuje se za řádného člena Akademie Velehradské.

Bulharské listy skoro bez rozdílu chválí zemřelého exarchu jako jednoho z největších synů vlasti své, jako vynikajícího a účinného pracovníka pro všechny nábožensko-národněkulturné otázky Bulharů.

Poslední.

**Obraz ze života srbského kněžstva. Uveřejnil kněz Živojin Gl. Aleksić
v měsíčníku: »Vesnik Srpske Crkve«. — Přeložil Vincenc Vaněk.**

(Dokončení.)

A on chudák prchal, aby ho nelapili, neboť věděl, že ho chtějí zbaviti kněžské hodností a proto nocoval, kde právě byl: ve sněhu, na dešti, po lesích a polích a nejvíce v příkopech. Také se nabízel každému ve vesnici, že jim poslouží církevními úkony, ale nikdo ho nechtěl pozvat. Začal tedy navštěvovati ještě některé příbuzné, roztroušené po všech krajích. Družil se s divou zvěří a lekal se každého šustotu, obávaje se strašného trestu jemu uloženého.

Mezitím farnost Berovská i Krušičská dostaly nových kněží, neboť i pop Marko z Berova umřel a nedlouho po něm i jeho popadija. Mimochodem budiž podotknuto, že lid je pěkně vyprovodil a za pokoj její duše propil i ostatek jmění popa Marka, takže mu zůstal pouze dům, o nějž se nějací vzdálení jeho příbuzní nemohli jaksi podělit, a proto se o něj soudili.

Pop Luka se byl dříve nepohodl s popem Markem, neboť ten mu za svého života nedovoloval, aby mu hospodařil v jeho farnosti, ale teď, když pop Marko umřel, rozhodl se pop Luka, že půjde do Berova. Dlouho nedozvěděl se o smrti popa a popadije, poněvadž byl tenkrát daleko od nich, ale když to uslyšel, tož jedné noci málo známými stezkami pustil se přes hory a doly, až se octl v Berově před domem svého děda, kde nyní nebylo ani stopy života. Když slunce pražilo, prořídlym a prosekaným lesem bylo viděti dům nebožtíka popa Marka s vraty dokořán otevřenými a s otlučenou obezdívkou. Z daleka zazníval zvuk zvonku i veselá píseň oráčova, ve vzduchu zpíval skřivánek, raduje se z nové vesny, a povýše shrbeného saláše seděl pop Luka a prohlížel si svůj úbor. Na sobě měl starý roztrhaný plášť a na hlavě špinavou čítu (čepici), z rozedraných opánek čouhaly prsty, a na rozhalených nadrech bylo viděti mohutnou šedivou srst. Seděl tak něco si šeptaje s očima vpadlýma v líci černý jak uhl.

Hned se rozneslo po celém kraji, že pop Luka došel do Berova, a svět přicházel k němu. Došel i nový pop Berovský, aby ho uviděl. Pop Luka vstane a blíží se k novému popu, aby mu políbil ruku. Ale pop sebou trhl, a všichni zmlkli. Všichni tu s hrůzou a žalem hleděli na popa Luku, hádajíce o nějaké kletbě či trestu božím za jakýsi strašný hřích, který způsobil, že poslední větev z té proslavené rodiny Protovićů tak klesá. Kdož pak ví, proč je to všechno tak, neboť skryta jsou nám tajemství boží.

I nový pop Berovský i vesničané radili popu Lukevi, aby zažádal o milost, ale všechno nadarmo. Odpověděl jim, že je v právu a že se nebude nikoho prositi. A tu se oni rozhodli ne-

dotýkati se již té záležitosti a dovolili mu přicházeti do svých domů. Hned též vybrali mezi sebou něco drobných a obdarovali ho. Pop mu daroval svůj plášť, jistý sedlák opánky, některé vesničanky přinesly mu prádlo a nohavky, a tak se pop Luka zase jednou přestrojil po plných pěti a snad i více létech. Ponenáhlu začal se víc a více ukazovati ve vesnici a v hospodě, zjednal si jaksi i starý epitrachyl i knihu bohoslužebných obřadů a začal vykonávati obřady po berovské farnosti. Ale vše mu to odpouštěli, neboť měli jste ho jen viděti, v jakém stavu došel, že by nad ním srdce zaplakalo.

»Pane Bože, kam to až člověk může přivést při vší slávě a bohatství«, divil se často v duchu mladý pop berovský, pozoruje popa Luku a potom zbožně zašeptal: »Pane Bože, chraň a opatruj .

Tak mu vše promíjeli až do zimy. Ale napadalo plno sněhu, když zanikla ptačí píseň, a silný studený vítr začal se proháněti po Berovu a zavál cesty, nechtěli popa Luky nikde v domě, takže byl od celého světa opuštěn. Než i v takovém zoufalém postavení chtěl žíti.

Uchýlil se proto do opuštěného domku popa Marka a tu si upravil ležisko, neboť měl zde od světa pokoj. Sem se vždy večer dovlekl a z rána šel zase po vsi, prose lidí, aby mu dovolili aspoň se ohřátí. Lidé mu nězbraňovali, a on tak do krajností využíval lásky lidu, takže více už ani nebylo možno

Ale vše se na světě končí. Dověděli se (jak, nelze z úředních listin seznati), že pop Luka je v Berově. Četníci tajně došli do vesnice za večerního soumraku a zastihli ho právě, když se chystal ke spánku. Nespozoroval jich. Obklopili dům a pozorovali ho skulínou, již žluva ve zdi vyklovala.

Pop Luka vytáhne voskovici, rozžehne, pak se počne křížovati a šeptati modlitbu. Přejel si rukou unavené a zasmužilé čelo, bojácně se rozhlédl, zhasil svíčku a lehl si na nastlané kapradí a hlavou spočinul na kládě. Svým starým pláštěm se přikryl, vtlačil si čítu na oči, takže mu bylo viděti pouze bílé vlasy.

Ve vesnici vládlo mrtvé ticho. Nikdo nevěděl, co se zde děje, co se zde kutí v tom domě, — a kdyby i věděl, tož jeho se to netýče . . . Žádný by nevyšel ani před dům, jaká tam byla hrozná vánice.

Když první četník vstoupil do domu a rozkřesal světlo, pop Luka, který právě usnul, trhl sebou, odkryl hlavu a hrůzou zkameněl, že ani nehlesl. Domníval se, že sní, ale vzpamatoval se brzy, když dva ho zvedli a držíce ho pod paži odváděli . . . Když překročili prah starého domu a zanikli ve tmě cestou k okresní kanceláři, jen výr za nimi zamával křídla černou nocí a svým strašlivým hlasem přerušil noční vesnický klid, houkaje poslední, pohřební píseň těžkému hříšníku.

Dva dny putovali pěšky a třetího dne odvedli ho do kostela, aby provedli na něm rozsudek.

Vladyka (biskup) Simon vzal nůžky a ustříhl kousek vlasů i brady popu Lukovi. Potom ho zavedli ke kostelní bráně, kde u přítomnosti policejního písaře holič ho ostříhal a oholil. A po celý čas pop Luka jen mlčel, nebránil se. Utrápen a zstrašen, šel jen, kam ho vedli a dělal jen, co mu kázali. Jen chvílemi vyskočila mu slza z očí, a těžký povzdech, jako vzlykot nemocného, vydral se z jeho prsou. Kostnatou rukou setřel slzu, a ústa jeho šeptají:

»Kdybych raději umřel . . .« a potom zase hledí bezmyslenkovitě na jeden předmět před sebou s rukama opřenýma o kolena, zatím co holič chladně a s úsměvem plní svůj úkol.

Od kostela šel pop Luka ulicí, a lidé se trousili za ním a vykládali o jeho trestu. A když se uchýlil do blízké kavárny, byl už velice unaven. Tupým, poloblbným zrakem se ohlížel a hladil si ostříhanou hlavu, na níž teď místo kněžského kápí seděla jakási šubara (beranice). Místo kněžského oděvu viděl teď sebe zde v polátané haleně a čašsirech (kalhotách), jež mu dobří lidé darovali.

Když mu kdosi v kavárně podal čašu pálenky, zaplakal, neboť teď se mu to teprve rozleželo, kam to přivedl . . . A všichni ho začali častovati, neboť každý ho litoval pro jeho těžký osud. A on — on pil jako vždy a snažil se v sobě utlumit všechny vzpomínky na minulost i na to, co se s ním vše stalo. Ale i těch vzpomínek rychle se zbyl pop Luka, tak jako pozbyl dávno už všechno ostatní. Teď dychtivě prázdnil číši za číši, až jeho zakalené oči nabyly hrozného, strašného lesku, že hrozno na něho se podívají. A z jeho úst znovu ozývají se hrozná slova . . . Konečně přemožen nápojem, únavou i hladem ocha- boval, spustil hlavu na stůl a tak usnul

A zatím, co zbylí diváci se pomalu rozcházeli, soudní zpravodaj Vasa se sklopenou hlavou projde kolem kavárny, nese v papíře zabalené vlasy i čítu popa Luky a když přišel k soudu, napsal onu poznámku a uložil vše do zákoutí vedle polámaných stolic, jakoby tím sám chtěl zdůraznit těžký hřích onoho služebníka božího oltáře, jehož osud za všechny jeho strašné činy tak hrozně trestal.

»Smutná je to i žalostná historie, lna bohatství a slávy, ale též přeplná smutku i hrůzy«, vzdychnul pop Ljubiša, když prohlédl všechny listiny. Potom zavolal strýce Vasu a odevzdal mu je, by je zase postavil na původní místo v soudním sklepení, tam, kde soudní archiv klidně odpočívá, a kde svazky jako v nějakém krematoriu stojí uspořádané, představující každý po jednom roce z minulosti.

A pop Luka?

Od onoho dne začal veřejně žebrati

Novým katol. biskupem v Bulharsku byl jmenován passionista O. Jan Theelen se sídlem v Ruščuku.

Dalmacký biskup dr. Nikodym Milaš zemřel 7./20. května t. r. Narozen v Šibeniku r. 1845, navštěvoval církevní učiliště v Karlovcích, filosofickou fakultu ve Vídni a duchovní akademii v Kijevě, kdež povýšen byl na doktora teologie. Po návratu stal se v Zadru ředitelem duchov. semináře, kterýžto úřad zastával po 18 let. R. 1890 stal se v Zadru biskupem. Byl spisovatelsky velmi činným, vydal několik samostatných děl, jež byly přeloženy i do jiných jazyků. Dlužno tu jmenovati: »Církevní právo pravoslavné církve«, »Pravidla prav. církve s výkladem« »Sv. Cyrill a Methoděj«. Měl veliký vliv na pravoslaví v Bukovině, v Bosně a v Srbsku, kdež se účastnil všech pronikavějších změn církevních. Smířlivého ducha ke katolicismu neměl, vystupuje všude proti nějakým pokusům misionářským se strany katolické. Pro nemilé záležitosti byl před lety s biskupského stolce odstraněn a žil poslední dobou v úplném ústraní.

Ruské porady o osudu cařihradského patriarchátu. Při petrohradském sv. synodu daly se opětně porady za účasti všech členů sv. synodu, některých biskupů a učenců o budoucím osudu cařihradského patriarchátu v případě, že by Cařihrad padl do rukou ruských. Bývalý ředitel cařihradského ruského archeologického institutu Uspenskij vyložil dějiny úpadku cařihr. patriarchátu a jeho pokles na pouhou diecesi, jeho nynější velikost a význam. V jeho obvodu vzmohl se silně katolicismus i protestantismus, proto, an takový patriarchát nemá váhy a významu, navrhuje, aby byl zrušen, a to tím spíše, poněvadž diecese dle jména k němu náležející budou i po dobytí Cařihradu pravděpodobně v rukou tureckých. Nanejvýš by připustil, aby ten titul pro svou historii byl přenesen na území turecké. Profesori duchovních akademií Sokolov z Petrohradu a Dimitrevskij z Kijeva ovšem s vývody Uspenského nesouhlasili. Sv. Synod poděkoval za porady, ale neučinil nikakého prohlášení.

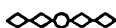
Nový nadprokurátor sv. synodu. Dosavadní nadprokurátor ruského sv. synodu N. K. Sabler, jenž úřad ten zastával od 2./15. května 1911, byl 5./18. července t. r. nahrazen D. T. Samarinem, bývalým vrchním velitelem moskevské gubernie. Chváli se jako muž čestný a církevního ducha. Byl i spisovatelsky činným o církevních otázkách. Od r. 1721, kdy byl Petrem Vel. zrušen moskevský patriarchát, jest Samarin 29. nadprokurátorem sv. synodu. Většinou to byli lidé od vojska, důsledně všichni laici, z nichž někteří o církevních věcech jako bývalí důstojníci neměli ani zdání a přece dovedli dělati papeže v ruské církvi. Střídali se rychle za sebou, jediný pověstný Pobědonoscev zastával úřad ten od r. 1880—1905.

Starobřadci vymáhají si sídlo metropolitů v Rusku. Až do ukazu o volnosti svědomí r. 1905 nepožívali starobřadci na Rusi náboženské svobody, oltáře jejich byly od r. 1856 zapečetěny, až teprve v posledním desetiletí přicházeli trochu do milosti u vlády. Svého metropolitu mají dosud v Bílé Krinici v Bukovině od dob císaře Josefa II., ačkoli střed jejich náboženského života v Rusku jest v předměstí Moskvy Rogoš zvaném. Chťejíce využítkovati válečné tísně pro svůj náboženský rozvoj, žádali ministerstvo duchovních záležitostí, aby v Moskvě byla zřízena katedra pro jejich metropolitu. Než ministerstvo žádost zamítlo s odůvodněním, že by se neosvědčilo, kdyby v prvoprestolním městě byli metropolitě dva — pravoslavný a starobřadecký. Poučení byvše tímto o nepřítelství vlády, netázali se po druhé a přenesli Bělokrinickou starobřadeckou metropolí z Bukoviny do Petrohradu, předstíraje, že klášter jejich metropole v Bukovině velice utrpěl válkou a metropolita jsa ve válečném území, jest neustále v nebezpečí. Snad časem takto zdomácní v Petrohradě a tam uvízne na vždy.

Protorej Alexej P. Malcev zemřel. Dobře známý účastníkům druhého unionistického sjezdu Velehradského z berlínského ruského velevyšlanectví protorej Al. Malcev zemřel 15./28. dubna t. r. v severokavkazském lázeň-

ském městě Kislovodsku. Stál v 60. roce. Byl z nejvýznačnějších osobností pravoslavného světa a pro své literární práce vysoce vážený v celé Evropě. Za své dílo »Mravní filosofie utilitarismu« obdržel titul doktorský. Kniha »Základy vychovatelství« dočkala se několikátého vydání. Hlavní, životní jeho práce spočívala v překladech a výkladech liturgických knih pravoslavné církve po německu, aby ukázal krásu a hlubokost východní liturgie na západě. Vydával své práce v Berlíně od r. 1893. Jsou podány se souběžným textem staroslovanským a překladem německým všechny části východních obřadů (Kanonnik, Kníga molebnych pěníj, Mjesjaceslov, Osmoglasnik, Služebnik, Tainstva, Činy pogrebenija i některoryja osobennyja i drevnija služby, Postnaja i pvetnaja triodi a j.). R. 1913 založil v Berlíně měsíčník »Cerkovnaja Pravda«, za účelem, aby spojil duchovně pravoslavné žijící v západní Evropě a aby Rusko zpravoval o pravoslaví a náboženském životě západu, jakož i západ informoval o pravoslaví ruském. Vystupoval tu ovšem rozhodně na obranu pravoslaví, třeba že si byl přál v jeho prospěch mnohých změn, a zapíral smířlivého ducha ke katolictví, jakého byl jevil na Velehradě. Súčastnil se několikráte starokatolických kongresů a jevil cílý zájem na celém jejich hnutí. Myslí, že časem z nich stancu se průkopníci pravoslaví na západě. Na druhý náš uniónistický sjezd přišel se zvláštním dovolením a požeňňáním petrohradského arcibiskupa Antonia. Byl nadšen, když viděl práce naše. Po rozmluvách, v nichž duševní prevahu nápadně ukazoval metropolita Ščepťyckij a Palmieri, přiznal, že odchází v mnohem správně poučen a s jiným názorem na katolicismus, než jak dosud choval; na př. byl překvapen, když o neomylnosti papežské byl poučen po katolicku oproti pravoslavnému pojmu o »bezhríšnosti«. Hned po sjezdě inspiroval články smířlivé s církví katol. a dokazující možnost spojení její s pravoslavnou, jež byly uveřejňovány v berlínské katol. »Germania«. Za to jakož i za účast na našem sjezdu byl v Rusku od církevních kruhů napadán a podezříván. Odtud si vysvětlujeme jeho protikatolický ton v »Cerkovnaja Pravda« jako apologii jeho pravoslaví. Od r. 1890 osnoval při své berlínské církvi »Bratrstvo sv. Vladimíra«, jež nasbíralo veliké jmění, zakoupilo pozemky, zřídilo hřbitov, bratrský dům, ruské učiliště, knihovny, museum; jeho přičiněním bylo postaveno několik pravosl. chrámů v Německu. Poznav po dlouhou dobu svého pobytu na západě vyspělost církve katol. a volnost protestantismu, byl rozhodným stoupencem pro nutné reformy v pravoslaví. V tom směru též pracoval pro zamyšlený všeobecný sněm církve ruské. Za své práce byl poctěn členstvím duch. akademii v Petrohradě a Moskvě.

Zničené ruské Polsko. Podpůrné komité, založené v Holandsku ve prospěch ruského Polska, uveřejňuje tyto údaje o ztrátách, jež způsobilá válka v ruském Polsku. Ruské Polsko má 127.000 čtver. km se 13.000.000 obyvatelů a bylo vyjma gubernie Siedlce a malé části gubernie varšavské téměř celé postiženo válkou. Válka stihla přes 200 měst a 900 vsí. Přímá škoda činí přes 2¼ miliardy marek. 5000 vesnic bylo zničeno úplně. Četné selské dvorce, zemanské statky, zámky, letohrádky atd. vyhořely. Přes 100 kostelů bylo zničeno, přes 1000 poškozeno. Obilí a všechny podobné zásoby byly zabaveny, 2 miliony kusů dobytka a 1 milion koní bylo rekvírováno anebo zahynulo z nedostatku píce. Těžkými děly byla ornice smetena a zahrabána pod pískem a oblázky, zvláště u Radomi a Lublina, kde celé lány na dlouhý čas jsou neúrodné. Drobní rolníci jsou úplně ozebračeni. Velkostatkářům nevede se však o mnoho lépe. Celé zemědělství rusko-polské, jež ročně vynášelo asi 1¼ miliardy marek, jest na dlouhý čas úplně zničeno. Dosud umírají lidé hladem. Také města velice trpěla. Průmyslová střediska, Čenstochova, Lodž atd. trpí strašlivou hospodářskou tísní. Železnice jsou v délce přes 1500 km zničeny. Nádraží a mosty byly vyhozeny do vzduchu. Cesty staly se automobily, vlaky se střelivem a transporty vojsk úplně neupotřebitelnými. Uhelný revír dombrovský byl již na počátku války zničen. Těžné jámy byly vyhozeny do povětří. Všecky továrny v okrese varšavském stojí. Přes 100 průmyslových podniků je z větší části zničeno, 400.000 dělníků jest bez práce, mezi nimi jest četné řemeslníků, obchodníků atd. Platí to zvláště o malých městech, kde chybí všecken dovoz. Všude vládnou epidemie, hlad, skvrnitý tyf, cholera atd. Léků vůbec není. Tak to vypadá tam, kde zuří válka.

Všem lidem dobré vůle!

Při různých vzácných pobožnostech na posvátném Velehradě a na Sv. Hostýně předsevzato, postarati se jak na Sv. Hostýně tak i na posvátném Velehradě o pomník padlým členům vojínům »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. P. Marie«, »Maticе svatohostýnské«, cyrillomethodějského družstva »Velehradu« a padlým vůbec vojínům našim. Nejedná se snad o nějaký nádherný pomník. Má to býti spíše památka, která by upamatovala a povzbuzovala poutníky, by se pomodlili za ně na místech nám tak drahých, a vzácných. Zároveň hodláme za ně založiti mešní nadaci jak na posvátném Velehradě tak i na Sv. Hostýně, bychom jim lásku a vděčnost svou projevíli a milost u Pána Boha zjednali, když by se za ně tam každoročně mše sv. sloužily. Na posvátném Velehradě mnoho třeba ještě vykonati. Hlavně se tu jedná o exerciční dům, v němž by se za každé doby mohly konati duchovní cvičení pro duchovní obrod tak potřebné! Jsou tu účely cyrillomethodějského družstva »Velehradu«, cyrillomethodějského tiskového spolku, »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie«, na Sv. Hostýně jsou úkoly, které »Maticе svatohostýnská« provésti má. Prosíme Vás velmi o příspěvek na účely zde vytknuté. Shrnuli jsme vše dohromady, bychom jednou ranou vše odbyli a stále neobtěžovali. Zároveň ráčtež dovoliti, bychom mohli rozdělití příspěvky dle nejlepšího vědomí a svědomí. Na přiloženou složenku lze na všechno poslati.

Neráčíte-li býti členem spolků zde uvedených, prosíme, byste se přidružení ráčil k ochrancům Sv. Hostýna (Maticе svatohostýnské — zápisné 2 K, roční příspěvek členský 40 haléřů), k ochrancům posvátného Velehradu (Cyrillomethodějské družstvo »Velehrad« — zápisné 2 K a členský roční příspěvek 40 h), ku členům »Cyrillomethodějského tiskového spolku« (členský roční příspěvek 24 h), k horlitelům »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie« (členský příspěvek roční 24 h), jemuž hlavně nyní a po válce případně úkol starati se o chrámy a bohoslužby v zemích válkou postižených.

Spolky uvedené poskytují různé duchovní výhody, obětují se mše sv., a bude na Vás pamatováno i když sejdete s smyslí a s očí. Na všem dobrém co se vykoná i Vy podíl mítí budete. Prosíme Vás, byste prosby této neodkládali, dokud nevyslyšíte nás. Naší snahou bude, prositi Boha, by na přímluvu Matky boží, sv. Cyrilla a Methoda Vám měrou přehojnou zde i na věčnosti každý dárek odměnil.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie. Maticе svatohostýnská. - Cyrillo-Methodějský tiskový spolek. - Cyrillo-Methodějské družstvo „Velehrad“.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše »reklamace«.

Redaktoři a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, A. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).
Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1-50 K, do Německa
1-5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2-5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

Ztráta sokolíka mladistvého Cyrilla, jak jsme si připomenuli, do nesmírného zármutku uvedla. Než vzpomatoval se brzy a seznal, jak nebezpečno srdce připoutati na něco pomíjejícího.

Pozorujeme-li cesty Prozřetelnosti boží, shledáváme, že osoby, jimž zvláštní úkol a úloha vštípena a určena v životě, zvláštním předmětem a péčí Prozřetelnosti boží byly. Úlohu velikou Prozřetelnost boží určila našemu Cvrillu a bratru Methoději, a tu též péčí zvláštní jim věnovala. I vnutknuta zarmoucenému Cyrillu myšlénka: »Je-li takový život tento, že na místo radosti přichází žalost? Od tohoto dne jinou cestou se dám, která jest lepší než ona, ve hluku života tohoto dní svých trávití nebudu«. A aby přemohl tím spíše pokušení a jemu odolal, oddal se jakž v pokušení velikém se nám radívá, vážné práci, by mysl jinam obrácena byla. Oddal se studiu, sáhnul po knihách sv. Řehoře Nazianského a učil se jim nazpaměť.

Sv. Řehoř Nazianský jest jeden z nej přednějších církevních spisovatelů a řečníků. Matka Nonna vedla ho slovem i příkladem cestou svatých ctností k Bohu. Seznámil se s výtečným Basilem Velkým, s nímž až do smrti jeho žil v nejdůvěrnějším přátelství. Touha po vědách pohnula ho k cestě do Alexandrie v Egyptě. Plavba po moři byla, ana zima byla, nebezpečná. Ne daleko ostrova Cypru zachváćena loď prudkou bouří, stěžen se zlomil, a všichni lodníci i cestující volali k Bohu živému o pomoc. Nejvíce nařikal Řehoř, že není ještě ani pokřtěný a že

náhle může zahynouti. I učinil slib, že, bude-li zachráněn, zasvěti celý život svůj Pánu Bohu. I nedal mu Pán Bůh zahynouti; loď vyvázla z nebezpečení a přistála šťastně v Alexandrii. A co slíbil, plnou měrou vyplnil. Nemožno zde život jeho líčiti. Obětoval Bohu všecko, co měl, modlival se neunavně, bděl nad smysly svými, zapíral se, požíval jen chleba a vody a žil jak poustevník. Biskupoval v Sasimě, v Cařihradě, kdež rozohňoval úchvatnými řečmi již již na mysli klesající. Uchýlil se později do dvorce zděděného po rodičích v Arianzu, o kterémžto pobytu dí: Žiji mezi skalami a s dravou zvěří. Ohně nikdy nevidím a obuvi nenosím; sláma je mým ložem, pytel mou příkrývkou, prostý plášť mým oděvem. Pro spisy své, řeči obsahu obranného »Božství Krista Pána a Ducha sv.«, přečetná kázání, mnoho listův a duchovních písní i básní nazván bohoslovcem-theologem.

Tohoto světce oblíbil sobě náš Cyrill. I nakreslil si kříž na stěně, jako že se sv. Pavlem jen v kříži se honositi chce. A pak padl na kolena a s vroucností převelkou volal: »Ó Rekvi! Ty jsi sice tělem člověkem, ale duchem jevíš jsi se andělem. Neboť ústa tvoje jako jeden ze Serafínův Boha oslavuje a celý svět osvěcují výkladem pravé víry. Ach přijmi také i mne, padajícího před tebou s láskou a věrou a buď mi učitelem a osvětitelem«.

Za příkladem přemnohých svatých a věhlasných mužů napsal i významnější průpovědi z knih sv. Řehoře Nazianského pod kříž, by stále se upamatoval na Boha, cestu k němu a se podněcoval k oslavě jeho.

Mladistvý Cyrill projevoval zvláštní vlohy filologické čili vlohy pro cizí řeči. Horoucí jeho tužbou bylo, příučiti se umění mluvnickému čili gramatickému. A tu uslyšel, že jest zde cizí učenec, jenž se vyzná v mluvnickém umění. I nelenil, hned vyhledal učence toho. Prosil ho, by mu prokázal dobrodiní a naučil ho umění mluvnickému. Zhusta u učenců setkáváme se se srdcem tvrdým, s tvrdohlavostí, umíněností, neustupností a neuprosností. Zmíněný učenec přináležel asi k takým učencům. Neb ač ho i kolensky, to jest na kolenou prosil a mu i svůj podíl otcovský sliboval, nevyslyšel ho, nybrž tvrdě ho odbyl. Všechn zarmoucený vrátil se domů. A opět si připamatoval, že v zármutku na modlitbu se dáti máme a že s celou důvěrou na modlitbách Pánu Bohu prosby své přednáseti máme. I učinil tak prose úpěnlivě Pána Boha, aby žádost a touhu srdce jeho vyplnil. A Bůh vyslyšel s dětinnou důvěrností přednášené prosby a odměnil vytrvalé modlitby měrou hojnější, než se modlíci jen nadíti mohl.

(Další část.)

František kardinál Bauer †.

Ad. Jašek.

Důstojného a věrného nástupce Methodějova povolal z metropolitního stolce moravského k sobě Pán.

Již před čtyřmi roky měli jsme příležitost zmíniti se v časopise našem*) o podílu Jeho Eminence na »Apoštolátě sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou blah. Panny Marie«, dnes jen doplňujeme.

R. 1913 slavili jsme na posv. Velehradě 1050 letou památku příchodu našich sv. věrověstů. Program byl velkolepý, mistrný, všechny větve slovanské měly projevit svým prvoučitelům vděčnost, lásku a úctu.

Z jisté církevní strany nechtěli ani slyšeti ani se nesúčastnili těchto »slovanských« jubilejních oslav, ač i Němci byli na ně pozváni a německé procesí skutečně se dostavila. Za to zvěčnělý kníže-arcibiskup olomucký Dr. Bauer oslavy úplně schválil a slavnými bohoslužbami a velmi nadšenou chvalořečí o sv. Cyrillu a Methoději a jejich dědictví velkolepě slavností v listopadě o sv. Klimentu zakončil.

K Velehradu lnul upřímnou láskou, třeba v posledních letech za těžka mu přicházela jeho častější návštěva a málo asi byl upozorňován na vzrůstající význam jeho pro náboženský a obrodný život v našem národě. Kardinál Bauer nám Velehrad v jistém smyslu zachoval. Jednalo se v Podporovacím spolku arcidiecése o prodej jeho panství, a tu rozhodně se postavil proti tomu, dovozuje, že jako kolébky, v níž byl odkolébán, by nikdy v životě neprodal, tak že nedopustí, aby tato kolébka naší sv. víry byla prodána a odcizena.

Slovanské katolické misie na Balkáně vždy živořily, jsouce více podporovány od Němců nežli od Slovanů. A v zemřelém pánu kardinálu našly vždy horlivého podporovatele. Kdykoli zavítal sofijský arcibiskup msgr. Meniní na Moravu — a je u nás dosti dobře znám — nikdy neodcházel po prázdnu z residence olomucké.

Známy unionista učenec P. Aur. Palmieri rád by se byl usadil blíže Slovanů, jimž věnoval nejcenější spisy své; v Rusku to bylo nemožno, Poláci pro jeho známý názor o překážce jich pro unii ho nerádi viděli, a tu nejraději by se byl ubytoval u nás, aby mezi námi mohl pracovat. Sotva o tom zvěděl arcibiskup Dr. Bauer, ihned slíbil, že se postará, aby mohl bydleti v augustiniánském klášteře v Brně.

Dnes možno prozraditi též jiskru, jež vyšlehla v srdci biskupa Bauera, když r. 1885 na posv. Velehradě zakončoval první oktávu jubilejních cyrillomethodějských slavností. Viděl

*) Viz Apoštolát, ročník II., str. 18 a násl.

ve svatyni opuštěna štala (lavice pro chor kněží), viděl, jak slavný náš Velehrad nadšenými a ideálními sice, ale málo kněžími jest obsluhován, viděl chudičkost tamních bohoslužeb a znal ubohost našich misí. Chtěl odpomoci, prospěti. Psal některým svým důvěrným nadšeným kněžím, aby společně s ním na posv. Velehradě zavedli benediktiny beuronské v duchu slovanském, jak učinil Otec vlasti, Karel IV., v Emausích, maje s nimi zvláštní úmysly pro Slovany církve východní. Kdežto opat rajhradský Günther Kalivoda svým časem byl pro znovuvzkříšení a obnovení řádu cisterciackého na posv. Velehradě, děkan Vykydal horlil pro zvelebení a prohloubení Velehradu pracemi vědeckými s řádem jesuitským, biskup Bauer byl pro benediktiny beuronské se slavnou liturgií, aby Velehrad měl svůj chor kněžský a svého infulovaného opata pro slavné bohoslužby.

Byl by se zřekl své důstojnosti biskupské a s oněmi kněžími vstoupil do řádu. Řád benediktinů beuronských se mu nejvíce zamlouval, poněvadž i Lev XIII. jím mnil svěření jihoslovanské misie. Měl to býti nový společný řád slovanský. Jak vse měl promyšleno a co překazilo myšlenku jeho, blíže povědět neumím.

Prohlásil-li ve svém úvodním kázání jako biskup brněnský r. 1882: »Chci kráčet ve šlepečích sv. Cyrilla a Methoděje«, pak po celou dlouhou dobu svého biskupování zůstával slovům svým věren, maje před očima skvělý vzor našich sv. apoštolů. Lnul opravdově k národu, z něhož vyšel, miloval upřímně řeč, v níž se zrodil, a dětinně něžně byl oddán církvi, jejímž byl biskupem, kardinálem. Věděli jsme dobře, že v národních věcech jest naprosto spolehlivý, cítili jsme neklamně, že ve velikých náboženských ideách slovanských jde s námi, nás podporuje a nám žehná. Jeho rada v tom vždy byla dobře míněná a zrale uvážená, bývala směrodatná, pomoc spolehlivá.

Zvěčnělý pán kardinál měl i neobyčejně bohatou vědeckou knihovnu a v ní též oddíl unionistický.

Nesmírně jest želeť, že nepodařilo se zachovati tuto část pro naši knihovnu Akademie Velehradské. Výhradně unionistické větší knihovny byly pouze tři: Excellence metropolit hraběte Šceptyckého ve Lvově, Pierlingova v Belgii a naše Akademie Velehradské. Tato vykazuje poslední dobou již několik set svazků a odborníky jest též používána. Jest nastrádána většinou přispěním našich chudých, ale ideálních kněží. Škoda, přeškoda, že unionistická knihovna kardinála Bauera odchází z vlasti do ciziny, Velehrad si zasloužil, aby měl aspoň tuto trvalou památku po něm.

Odešel jeden ze spolutvůrců našeho Apoštolátu, nadšený jeho horlitel, účinný a vlivný jeho podporovatel. Na visitačních cestách tázával se zpravidla, jest-li ve farnosti založen i Apoštolát. Výslovně si toho přával.

Apoštolát i Akademie Velehradská budou kard. Bauera vždy mezi své zakladatele vděčně počítati a čestné místo mu vyhradí v dějinách svých.

Sv. Cyrill a Methoděj ať doprovodí duši jeho před trůn Nejvyššího, blahoslavená Panna ať oroduje za něho a Pán ať jest mu odplatou za všechny jeho čisté snahy, dobré úmysly a bohumilé skutky.

Ústřední rusínský bohoslovecký seminář v Kroměříži.

Ad. Jašek.

Dokončení.

Superior P. Ostrčilík vítá všechny a děkuje jim za počtu, které se dostalo poutí Sv. Hostýnu. Myslí, že po prvé Sv. Hostýn jest svědkem tak vzácné slavnosti, neboť s takovou okázalostí dosud asi nebyla sloužena staroslovanská liturgie ve svatyni svatohostýnské. Přeje jim na apoštolských cestách jejich požehnání Matičky boží svatohostýnské.

Probošt msgr. dr. Stojan děkuje Pánu Bohu za milost, že ve Vídni kdysi v březnu maně potkal se s nejdůst. p. gener. vikářem O. Filasem, jenž si stěžoval, že nemůže najítí místa pro rusínské bohoslovce. Dr. Stojan ihned ujal se myšlenky přenéstí seminář na Moravu. Kdysi chtěl s jinými založití katol. českou universitu — sešlo z toho, ale podařilo se mu zříditi aspoň rusínský seminář. Nabádá bohoslovce, aby nadšení, které si od nás odnášejí, neutuchalo v nich. My jsme k nim přilnuli opravdu bratrsky, mají celé srdce naše, proto ať ho využítokují. Navrhuje pozdravné telegramy: Jeho Em. Františku kardinálu Bauerovi do Olomouce, gener. vikáři O. Filasovi, J. E. ministru Husarkovi, J. E. místopředsedě Bleylebenovi, J. M. biskupu Wisnarovi, prelátu dru Ehrmannovi, býv. místopředsedě Korytovskému, dvor. radovi Pekarskému, sekč. šéfu Hamplovi, jež s povděkem byly schváleny. Děkuje bohoslovcům za vzácný vzorný příklad, jaký dali všem, kdož je viděli a pozorovali. Jde Kroměřížem jeden hlas, že veškeré chování jejich bylo vzorné, vzácné, povznášející. Děkuje všem a nezapomíná ani na seminární kuchyň, jež měla nemálo práce, obstarávajíc každodenně potřeby pro 80 osob. Slavnostní kantátou ukončili bohoslovci zdařilou pěknou akademií.

Při společném obědě zástupce gen. vikáře O. Feščak poděkoval ukrajiným kněžím, kteří svorně s kroměřížskými vyučovali v semináři. Jsou to prelát dr. J. Gróbel'skij, kanovník dr. Ščepkovyč, O. Nazar Čaban a na předním místě

rektor semináře O. dr. Jos. Kocylovskij, jenž nelek se přetěžké úlohy, seminář za tak mimořádných okoiností smíšený ze čtyř bohosl. ústavů véstí. A vedl jej moudře, obezřetně, ukázal mistrnou ruku a přilnul ku všem jako pravý otec.

Po prohlídce musea a okolí s rozhledny sešli se všichni účastníci k sv. požehnání, po němž spěli s nejkrásnější vzpomínkou do svého druhého domova, útulného pohostinného Kroměříže.

Ústřední rusinský seminář kroměřížský na Sv. Hostýně dne 2. srpna 1915.

Poutě na posv. Velehrad a Sv. Hostýn byly nejkrásnějšími dny v jejich vyhnanství z Haliče. Zapomněli tu na ztracený domov svůj, na vzdálené milé své, vždyť tu našli srdce tak otevřená, přejná a starostlivá, že se cítili ne v chladné cizině, ale úplně ve středu svých. Vše bylo tak milé, slavnostní, povznášející, že dojmy tu zažité zůstanou nesmazatelnými.

Večer téhož dne sešli se naposled ještě všichni v místnostech Katol. pol. Jednoty v Kroměříži, aby poděkovali dobrodincům kroměřížským. Byla přítomna vybraná společnost.

O. rektor dr. Kocylovskij vzdává povinné díky městu a zástupcům kníž.-arcib. úřadům a křesť. spolkům, načež starosta města dr. Barták praví, že jsme hrdí, že právě Kroměříž si zvolil za svůj útulek, ujišťuje je bratrskou slovanskou láskou, přeje jim jménem obecní rady, zastupitelstva i obyvatelstva kroměřížského šťastný návrat do otčiny a prosí, aby zachovali město v blahé paměti.

Centrální řídítel msgr. J. Roska praví, že kdykoli byl u Jeho Em. pána kardinála, vždy tázal se na rusínský seminář řekl mu, že rád by viděl bohoslovce ukraínské a jím požehnal. Vzpomíná velmi rád na J. E. metropolitu Ščepťyckého, za něhož se neustále modlí. Vzkazuje celému semináři od J. E. požehnání a pozdrav.

Probošt msgr. dr. Stojan oceňuje zásluhy rektora dra Kocylvského, jichž si získal o vedení semináře. Dovedl vésti jako otec mladé srdce pro nejkrásnější ideály.

Bohoslovec Kravčuk vzpomíná z dějin Kroměříže, že tu Palacký a Rieger rázně hájili samostatnosti Haličiny pro Ukraínce, kdy ani v Haličině samé nebyly podobné myšlenky valně probuzeny. Kroměříž nyní zase nesmazatelně se zapisuje v dějiny národa ukraínského. Co viděli a slyšeli na Velehradě a Sv. Hostýně, hluboko zlatými literami si zapisují v nadšená srdce svá.

Časté zpěvy mezi jednotlivými promluvy jak na Sv. Hostýně tak v Kroměříži zaznívaly mohutně s vzácným přednesem.

Hned příští den několika ze západní a střední Haliče bylo dovoleno navrátiti se do svých domovů. Ostatní trpělivě čekali, až na ně dojde řada — totiž až úřady dovolí jim návrat.

Nelenili však. Třeba že bylo po zkouškách, málo oddechu si popřávali. Jedni učili se česky, jiní německy a pilně procírali se v bohovědných knihách, jichž s dostatek se jim dostalo od našich kněží.

Poněvadž nebylo možno zakoupiti všech knih potřebných ku studiu, poprosil katecheta P. J a š e k kněze o zapůjčení knih. Ochota byla naprosta. Většina kněží z Kroměříže, z Valaš. Meziríčí péčí dp. P. Frant. J e m e l k y, z Kojetína a Chropíně mile ráda zapůjčila potřebné studijní pomůcky. Mimo to četných biblí dostalo se kromě od kněží ochotou ředitele msgra dra Bon. S e g e t ě z knihovny knížecíh. gymnasia.

Modlitby a pobožnosti, učení, procházky, zpěv a hry vyplňovaly jim rozmanitě a příjemně všechen čas. Byli znamenitými turisty. Procházky delší do okolí velmi rádi podnikali, pěší cesty na Velehrad a Sv. Hostýn málo je znávaly.

Vážně neonemocněl nikdo, přechodné lehčí nemoci léčili buď doma nebo v nemocnici ctih. sester sv. Vincence.

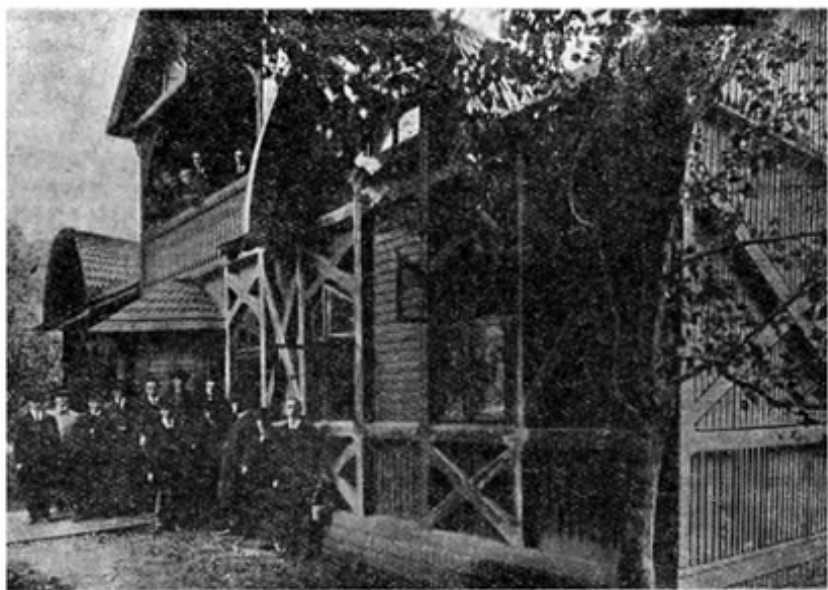
Svátky církevní, císařské, jubilea a vítězství naše oslavovali okázale slavnými službami božími.

Zpěvy jejich byly nádherné, dojemné, lákaly naše lidi na jejich služby boží.

V národnostním ohledu byli uvědomělí, ohnivi Ukraínci, zapřisáhlí nepřátelé všeho politického živlu ruského a polského. Když jsem napsal v minulé zprávě, že na Sv. Hostýně zpívali »mnogaja lieta«, jak jsme uvykli my psáti po staroslovansku, a že s Velehradem se loučili »do svidanja«, přišli protestovat, že jest to »moskalské«, kdyžť oni zpívají »mnogaja líta« a »do svidanja«

prý už vyloučili ze své mateřštiny, ač v učebnicích jejich jazyka dosud se tak překládá naše »na shledanou«.

V národnostních otázkách byli velmi choulostiví, někdy zabíhali dle našich názorů až do titěrností. Ale jest to pochopitelné. Jistojistě čekali, že nadešel v dějinách konečně okamžik, kdy zbaví se na jedné straně převahy polské a na druhé jařma ruského a že Ukrajina se uvolní, osvobodí, povstane. Za tím ideálem nesly se touhy jejich. Jednalo se o jejich bytí a nebytí, a tu není divu, že žárlivě a rozhodně střežili všechno ukrajinské. Chápali jsme je, třeba že někdy někomu se to zdálo až upřílišněné.

„Universita“ Ústředního rusínského semináře v Kroměříži.

Poznenáhlu nás opouštěli — každý týden se po něčem stěhovali — až koncem října odešli všichni. Odešli do vlastí své, do domova, jež většinou již před rokem byli opustili, neviděli ho, co hrozná bouře válečná se převalila dvakrát přes Haličinu, odešli shledat se se svými drahými, odešli s pevnými nadějemi, že jim budou otevřeny semináře v jejich biskupských městech, ve Lvově, Stanislavově a Přemyšlu.

Mnozí loučili se s těžkým srdcem s pohostinným Kroměřížem.

Až na několik napsali všichni své příběhy života, zvláště co zkusili na útěku z Haliče a ve vyhnanství. Zápisky ty budou uloženy na posv. Velehradě s četnými fotografiemi týkajícími se semináře. Až časem za půl nebo desetiletí bude jich literárně užito, budou to vzácné vzpomínky na rušnou dobu válečnou.

Přijali jsme je ve jménu idey cyrillomethodějské, přijali jsme je jako bratry v těžké chvíli jejich, ukázali jsme jim lásku slovanskou, dali jsme jim celé srdce své, jak jim řekl probošt Dr. Stojan.

Loučíte se s nimi, přejeme jim, aby splnily se jim jejich ideály, jimiž plálo dobré srdce jejich a svaté nadšení jejich, aby neuhasínalo nikdy. Odešli od nás, zanechavše dojem všeobecně co nejlepší, příklad vzorný, ale nezapomeneme jich nikdy. Prosimé, aby nezapomněli ani oni aspoň našich významných svatých, posv. Velehradu a Sv. Hostýna. Na těch místech svatých s Vámi někdy »do zobačenja — na shledanou!«

Idea cyrillomethodějská v národě ukrainském.

Na akademii pořádané v Kroměříži ku počtě msgra dra Stojana přednesl ukrainsky
MICH. KRAVČUK, bohoslovec Ilovské diecése,

»Slavjanskich stran učitelji,
Kyrille i Methodie, bogomudriji,
Vladyku všech molite, vsja
jazyki slavjanskija utverditi
v pravdě, věri i jedinomyслиji.«

V dějinách lidstva spatřujeme snahy, jež utkvěše se s počátku s překážkami neb i s nezdarem, neztratily své živototvorné síly, jakou do nich vložili jejich zakladatelé — ale po mnohých desíti anebo snad i staletích hledají nových vhodných dráh, aby dospěly k žádoucímu uskutečnění.

Sílu takových snah má i misijní práce slovanských apoštolů, sv. Cyrilla a Methoda, započatá a prováděná v době, která pro církev Kristovu i pro mnohé slovanské národy byla epochální chvílí a největším převratem v jejich neustálém vývoji.

Epochální tato chvíle, ve které zrodilo se velkolepé a dalekosáhlé dílo sv. apoštolů, jichž prosíme slovy shora uvedeného troparu (= církevního chvalozpěvu) o pomoc a ochranu u Boha za utvrzení slovanských národů v pravé víře a jednotě — chvíle ta jest vyznačena v dějinách všeobecné církve rozohněným sporem a význačnějším, než bylo dosud, rozdělením mezi východem a západem. S druhé strany prohlášení papeže Mikuláše I. o bezpodmínečném právu papeže nad křesťanskými národy povznese Kristova náměstka na stanovisko imperatoris totius mundi (= vládce celého světa) — dalo význam a směr politickému životu v západoevropské společnosti na dlouhá léta.

Současné vystoupení Madarů na rozlehlých stepích uherských a tím i posunutí slovanského živlu od tichého a často i v ukrajinských národních písních opěvovaného siného Dunaje přerвало územní svazek jižních Slovanů s východními a západními a vrhlo je tím v církevní i politickou odvislost s počátku od byzantské a později i od turecké nadvlády.

V téže době severovýchodní Slované sloučili se za účasti normanského živlu ve státní zřízení, jež rozpadlo se postupem století ve dvě části: severovýchodní — moskevskou a jihozápadní — ukrajinskou. Tělo připadla úloha převzítí ideu cyrillo-methodějskou hlásanou mezi jižními a západními Slovany.

Spasnou hvězdou, jež přisvědčivě kmitala neunavným pracovníkům po dlouhá a těžká léta při jejich apoštolské práci a při jejich snahách vyklenouti most nad propastí, jež se vytvořila již mezi řeckou a římskou církví, byla myšlenka, aby nedopustili rozdělení stáda Kristova; a tmelem slučujícím západní a východní křesťany mělo býti Slovanstvo, které v tu dobu mocně vystoupilo na dráze dějinného života, s mluvou zrale vyvinutou a úplně způsobilou převzítí služby, jaké konal jazyk řecký a pak latinský. Života plné Slovanstvo, které by obřadem a bohoslužebnokulturními tradicemi zůstávalo spojeno s východem a živototvornou silu i ducha čerpalo od jeho západního soupeře z Říma, mělo odsíraní nenávisť řecké církve k prestolu Petrovu.

Pracím sv. Cyrilla a Methoda nebylo dopřáno, aby přinesly plné úspěchy. Sudba dopustila, že ku křesťanství přivedení Bulhaři po konečném rozdělení řecké církve od římské upadli za Caerularia pod vliv cařihradského patriarchy, a na západě Moravané odloučení od ostatního křesťanského Slovanstva usilovnými a úspěšnými snahami německých misionářů brzy po smrti sv. Methoděje ztratili východní tradici.

Uskutečňování idey cyrillo-methodějské vzala na sebe haluz slovanského plemene, která následkem své zeměpisné polohy o sto let později přijala křesťanství z Byzance spojené tehdy ještě s Římem a která po pět let stála v nepřetržitých vztazích s tímto svým kulturním probuditelcem a nositelem a která sousedíc s katolickými zeměmi polskou a uherskou, s nimiž udržovala živé styky, klonila se neustále k ideám západním. Haluzí tou byl jihoruský, nynější ukrajinský národ, jenž postupem druhé poloviny devátého století vytvořil mohutný stát právě v těchže hranicích, v nichž nyní ukrajinská mluva hlaholí, rozvíjí a uceluje se a kde za nynějších bouřlivých válečných dob dozrává k svému uskutečnění myšlenka národní samostatnosti. Národ, jenž chtěje najíti pro ideu cyrillo-methodějskou svou vlastní osnovu, vysnil si legendu o činnosti sv. apoštolů na zemi ukrajinské, národ, jenž zacházel s krajností do krajnosti, brzy opět ustoupil na dráhu sjednocení s církví katolickou, aby nedal zahynouti ideji vypěstěné a šířené sv. apoštolů a aby zachoval v sobě sílu, která by v příhodném okamžiku zmohla sjednotiti pravoslavný

východ s katol. západem a navrátiti konečně budoucím pokolením víru otců.

Už počátkem 12. stol. cařihradský patriarcha vyslal na metropolitický prestol v Kijevě nepřátelského církvi katol. Řeka Nikefora, který zaštipil v kijevské metropoli ducha pravoslavného, jenž proklestil sobě dráhu v celé zemi ne snad pro nenávisť rusínského národa k římské stolici, nýbrž toliko proto, že střed katol. církve jsa příliš daleko, nemohl uplatnění svého vlivu proti církvi řecké. V těch dobách odcizování od západní církve, kdy tvůrce moskevské později velkoruské říše, suzdalský kníže Ondřej Bogoljubskij, v polovině 12. stol. dobyl a zničil máti rusínských měst Kijev, začal postup rozlišování ruského plemene na dvě národnosti. Zničení Kijeva dovršilo rozdělení jediné říše Vladimíra Velikého na dvě: severovýchodní-moskevskou a jihozápadní-ukraínskou.

Tvůrci ukraínského celku haličskovladimírskému knížeti Danilovi podařilo se v první polovině 13. stol. sloučiti pod svým žezlem všechna ukraínská knížectví zároveň i s Kijevem a přivést svou říši k takové slávě, že papež Innocenc IV. daroval jemu královskou korunu. Stalo se to, když Cařihrad po utvoření východního latinského císařství ztratil svůj vliv na Rus, a Danilo, nápadník koruny po Babenbercích, hledaje záštitu před Tatory obrátil se s duchovenstvem k papeži s prosbou o přijetí celého národa do lůna církve katol., čekaje pomoci proti nevěrcům. Avšak branná pomoc nepřišla, a zatím první pokus sjednocení s Římem široce založený za nejvyššího rozkvětu haličskovladimírské říše utichl na půldruhého století.

Časem staly se pro náš národ pronikavé bolestné změny. Na konci 13. stol. rusínský metropolita, díky úsilí suzdalského knížete přenesl stolicí svou z Kijeva do daleké Kljazmy a o 30 let později do Moskvy a, třeba, že podržel titul kijevského metropolity, zůstal hlavou toliko moskevské pravoslavné církve, neboť haličsko-vladimírská knížata utvořila pro svůj národ samostatnou metropolí v Haliči. Než tato metropole dlouho se neudržela; neboť po vymření haličské dynastie velkoníže litevský bez námahy opanoval zničené tatarskými vpády celé dědictví Danilovo a haličskou metropolí sloučil s nově utvořenou litevskou s názvem a vlastním sídlem v Kijevě.

Od toho času idea sjednocení s Římem neztrácela se s obzoru a prvním pokusem o její uskutečnění byla cesta kijevského metropolity Řehoře Camblaka na sněm do Konstancie 30 let po utvoření společné polsko-litevsko-rusínské říše. Avšak přítomnost Camblaka na všeobecném sněmu, na němž setkal se s posly řeckého císaře i patriarchy, nevedla k žádoucím úspěchům.

Na trvalejším podkladě opíraly se snahy o sjednocení rozdělených církví Isidora, v ten čas jediného metropolity Kijeva a vši Rusí, na sněmu florentském, kde o sjednocení usiloval společně s řeckým císařem a řeckými biskupy, kteří uskutečněním

unie nadávali se pomoci od západu proti Turkům ohrožujícím již samu stolicí mocné kdysi byzantské říše. Než nesjednocený západ nemohl v tom případě přijíti se slíbenou pomocí, čímž byl přivoděn brzký pád Cařihradu a za několik desetiletí byla zůstavena i unie s bezradnými Řeky. A když podobný osud stihl unii na severní Rusi, v carství moskevském, nešťastný metropolita navrátil se do Kijeva, kde nějaký čas úspěšně pracoval o sjednocení ukrainské církve s Římem. Jeho nástupce na kijevském stolci pro litevskou Rus, Řehož II., vyprosil u papeže Pia II. bullu, na jejíž podkladě bylo dovršeno konečné rozdělení dávné kijevské metropole na pravoslavnou a sjednocenou. V čele sjednocené stál metropolita s názvem Kijeva, Haliče i vši Rusi. Ačkoliv za kanonické sídlo byl naznačen Kijev, přece metropolité přebývali ve Vilně nebo v Novgorodě, poněvadž Kijev po vpádech tatarských podržel ráz náboženského ohniska jediné východní pravoslavné Evropy.

Když carevna Kateřina II. tuto metropoli zrušila, nastoupila právně po ní metropole haličská se sídlem ve Lvově obnovená rakouským císařem Františkem I. Sídlem pravoslavné metropole byla Moskva, která od toho času zaujala místo dalekého i slabého Cařihradu. Stala se zřídlem hrozného nebezpečí pro unii.

Moskevský dvůr, zvláště Helena, dcera Vasila III. a žena polského krále Alexandra, se svým okolím působila již na počátku 16. stol., že po smrti kijevského metropolity Josefa Solтана, horlivého šířitele unie, byl odevzdán r. 1519 metropolitní stolec rozkolníku Jonašovi, jenž vši silou snažil se o návrat k pravoslaví. Avšak ku konci toho století, kdy po pádu Cařihradu těžiště řeckého křesťanstva přešlo na severní Slované, ukrainský národ konečně pochopil význam, jaký skrývá se ve slovech papeže Urbana VIII. »Per Vos, mei Rutheni, Orientem convertendum spero«. (»Doufám, že Vaši pomoci, Rusíni, přivedu východ k církvi katol.«)

Neboť doba opětného šíření pravoslaví byla tak velikým úpadkem naší církve, že i světští lidé, jako kníže Konstantín Ostrožský, starali se o nové sjednocení s římskou církví, zvláště po zřízení moskevského patriarchatu (1589), a to tím spíše, že unie nebyla toliko v zájmu církve, nýbrž i ukrainské národnosti. Unie skutečněná v Římě za papeže Klementa VIII. (r. 1595) největšími jejími příznivci a horliteli, Hipacem Potijem a Cyrillem Terleckým, vyslanými celou hierarchií po dlouhých poradách v Břestě Litevském uzavřela celou periodu dějin ukrainského národa, v níž po pěti stoletích kolísání a váhání vstoupil na dráhu sjednocení s církví katol. Tato unie dovršila ideu jeho samostatnosti. Neboť historický postup oddělování a osamostatňování ukrainské národnosti, jenž začal napřed na poli politickém utvořením haličsko-vladimírské říše a pak vytvořil se v náboženskokulturní oblast oddělením haličské, později kijevskohaličské metropole, vyvrcholil v unii ukrainské církve s Ří-

mem, a přibral novodobou formu národnostní samostatnosti, totiž jazykovou, která dala ukrainské národnosti poslední rysy národněkulturní svéraznosti. Mimo to unie se potkala s velkým odporem se strany těch, které řečtí a moskevští rozkolníci přemluvili, že unie jest odpad od víry a příklon k latinstvu a polonisování. K protivníkům unie náleželi v první řadě ukrainská šlechta v čele s knížetem Konstantinem Ostrožským, jenž z nevyjasněných zplna dosud příčin přešel z příznivce unie k největším jejím nepřátelům. Druhým nepřítelem bylo kozáctvo, jež stojíc v obraně a bojujíc s polskou vládou napřed o dobro sociální a pak i o práva politická, dalo se přemluvit 25 let po zavedení unie, že byla zavedena v zájmu Poláků za účelem ještě větší nevole ukrainského národa. Dlouholeté boje 17. století, které v některém ohledu podobaly se reformačním válkám v Německu, započaté na těchže zásadách kozáckým hejtmanem Petrem Sachajdačným vedly k tomu, že cařihradský patriarcha ustanovil na místo hierarchie přijavši unii nového pravoslavného metropolitu a biskupy. Nejvýznačnější z nich byl Meletyj Smotryckyj, arcibiskup polocký, jenž nepřímo přičinil se o smrt svého sjednoceného soupeře, sv. Josafata Kunčeviče, brzy však poznal chybu a sám přešel ku straně pronásledované unie. Boje za Bohdana Chmelnického, jež v první řadě měly ráz sociální, rozvinuly se časem v boj o nezávislost Ukrajiny od Polské i o utužení a návrat pravoslaví; skončily nešťastným mírem v Perejaslavi, jenž vydal Ukrajinu a s ní i osud církve uniatské pod vliv caroslavné Moskvy. Než díky tomu, že národ stál pevně při unii po pravém břehu Dněpru i Bělorusové, od 18. stol. díky věrným diecésím lvovské a přemyšlské a obdivuhodné obětavosti i práci nad věrnými kijevskohaličských metropolitů jako Hipace Potija, Velamína Ruckého, Rafaela Korsaka a jejich biskupů, unie přes veliké boje dovedla se udržeti, třeba že kromě ozbrojené moci pravoslavní metropolitě Petr Mohyla anebo Sylvestr Kosyv ne méně dbali o pravoslaví.

V 18. století události na Ukrajině braly se rychlým krokem. Hejtman Mazepa jdoucí za příkladem vehovského Tadorošenska spojil se se švédským králem Karlem XII., aby jeho pomocí osvobodil Ukrajinu z 50 letého jařma moskevského, ale boj pod Poltavou r. 1709 byl pro Ukrajinu neštěstím. Za národnostní nevolí dostavila se hned náboženská. Petr Veliký usiloval o těsné spojení Ukrainců s Moskvou, čemuž přály počáteční dějiny obou národů, církevní obřad i jazykové zpodobnění, ale přičilo se náboženské vyznání převážné části ukrainského národa. Odstraniti tuto překážku bylo úkolem Petra Vel. a jeho nástupců. Roku 1720 konal se v Zamošči za metropolity Lva Kyšky dosud poslední sněm celé ukrainské národnosti sjednocené s Římem, avšak sněm po několika vážných poradách a reformách nemohl mnoho vykonal proti násilí ruských úřadů na poli národních snah.

R. 1773 nastoupilo první a brzy druhé a třetí dělení Polsky. Část bývalého haličskovladimírského království přišla pod vládu rakouskou, ostatní ukrainské země připadly Rusku, jež ihned mnoho sjednocených kněží odvěklo na Sibiř, sesadilo všechny sjednocené biskupy a ze 6 diecézí kijevske metropole utvořilo 4 pravoslavné, z 500 sjednocených farností nechalo toliko 200. Nic nepomohlo memorandum předložené vládě Marie Teresie lvovským biskupem, kijevským to metropolitou, Lvem Ščepetyckým, předkem nynějšího metropolity, nejhorlivějšího průkopníka cyrillomethodějské idey, v němž prosil o pomoc pro naše krajany v jejich trpkém postavení náboženském, národnostním a politickém.

Počátkem 19. stol. byla obnovena znova uniatská metropole, než toliko proto, aby ji po smrti metropolity Josafata Bulčaka zrušili a 2 leta později r. 1840 naprosto zakázali nazývat se uniáty. Toliko v cholmské diecési, jež politicky náležela do království polského, udržela se unie do počátku osmdesátých let minulého století. Jedinou záštitou uhnětené v Rusku unie po tu dobu zůstaly toliko ukrainské země v hranicích rakousko-uherské monarchie.

Když Rusko udusilo ideu cyrillomethodějskou na poli náboženském, povstala Ukraincům idea osvobození slovanských plemen z jařma despotismu, zrodila se myšlenka sjednocení a sbratření Slovanů ve velikou svobodnou rodinu. R. 1846 bezprostředně před rokem vesny národů nejčelnější kroužek ukrainských učených osnoval v Kijevě »Bratrstvo cyrillomethodějské«, jež na svém praporu napsalo slova Tarasa Ševčenka, našeho nejvzácnějšího básníka, průkopníka a mučeníka za svobodu Ukrajiny:

»Ščob vsi Slovjany staly
volnymi bratramy
i synamy sonča pravdy«.

Úcta k sv. Cyrillu a Methodu u Bulharů.

Obyčejně bývá sv. Methoděj malován s obrazem posledního soudu, proto že prý jím bulharského knížete Borisa-Michala získal víře křesťanské. Než novější dějepisci mají za to, že žádný z obou apoštolů slovanských nepůsobil v Bulharech, proto že Boris pokřestiti se dal teprve roku 864 nebo 865, kdy Cyrill a Methoděj již dávno působili na Moravě. Avšak přece jest nerozlučně spojena památka slovanských prvoučitelův s národem bulharským. Neboť právě z Bulhar rozšířilo se mezi všemi Slovany slovanské písmo zároveň se slovanskou bohoslužbou, z Bulhar

i jméno Cyrilla a Methoděje zpovšechnělo úplně. Do Bulharska utekli se totiž někteří z předních učenníkův slovanských apoštolův, kteří zde hlásali nejenom slovo boží, neporušenou víru svých učitelův, kteří pravověrnými byli uznáni papeži římskými, nýbrž stali se původci i jejich úcty církevní.

Ve službě sv. Methoděje zalétali v duchu na Velehrad ke hrobu sv. Methoděje, oslavujíce jej slovy: »Pojďte památky milovníci, věrou se setkáme a zaplesáme s ním (Methodějem) ve svátek úmrtí jeho přeslavného«.

Dětinná úcta k slovanským apoštolům celého národa bulharského roste rok od roku, prohlubuje se a znárodňuje. Co mají v církvi a národě nejvzácnějšího, jmenují to cyrilomethodějským podobně jako u nás.

Svátek sv. Cyrilla a Methoda slavený v Bulharsku 11. 24. května stává se největším národním svátkem pro celou zemi. Jest slaven v nejkrásnějším měsíci a okázale církevně i významně národně. Dopoledne v Sofii účastňují se bohoslužeb povinně všechny školy, jest zastoupen i dvůr, generalita, vláda, všechny úřady, po poledni jsou národní slavnosti, při nichž neschází tělo cvik a hry mládeže, hudba, přednášky, zábavy a veselí všeho druhu. Účastňují se jich všichni hodnostářové z ranních bohoslužeb a obyvatelstvo měst i venkova proudí neustále ve slavnostním úboru.

Co rok slavnost nabývá větších rozměrů a národně uvědomělejšího významu. Jest to největší církevně národní slavnost. Celé Bulharsko jest proměněno jako o radostné pouti nebo o posvícení.

Když zahájeno bylo nepřátelství k Rusku, ozývaly se hlasy v Bulharsku, aby nejhrdější stavba dnešního Bulharska, nová katedrála v Sofii, byla zasvěcena prvoučitelům slovanským, sv. Cyrillu a Methodu. Tato nejnádhernější svatyně na celém Balkáně měla býti pomníkem vděčnosti bulharské k Rusku a památkou Ruska na příchyllost Bulharů k duši i víře pravoslavné.

Bylo to r. 1882, kdy byl položen základní kámen k této velkolepé svatyni na věčnou paměť Rusku za osvobození Bulharů ode jha tureckého. A proto dle původního určení měla býti zasvěcena svatyně Alexandru Něvskému, jenž jest jedním z nejvíce uctívaných světců pravoslavných na Rusi. Když vzniklo nepřátelství mezi Ruskem, zaměnili Bulhaři patrona Alexandra Něvského za bližší sobě a významnější pro všechny Slované, za sv. Cyrilla a Methoda, ač úředně to dosud provedeno nebylo.

Katedrála sv. Cyrilla a Methoda jest nekrásnější stavbou na celém Balkáně. Jest to mohutná budova na nízkém podkladu s několika kopulemi korunovanými jedinou velikou kopulí s okny. Sloh jest byzantský s častými příměsky bulharských prvků.

Širokými schody vstupujeme k hlavnímu vchodu, po jehož stranách jsou votivní desky. Na pravé jest zaznamenáno, za jakých okolností chrám byl vystavěn a že se tak stalo za panování cara všech Bulharů, Ferdinanda I. Vetinského. Tento přívlastek byl zvolen carem zúmyslně, aby se naznačilo, že v žilách carových koluje krev vévod vetinských, tedy krev slovanská.

Stavba samotná byla zahájena r. 1904. Stála přes pět mil. lvů (asi kor.), které většinou byly sebrány v Rusku. Tvůrcem chrámu jest ruský architekt, prof. Pomerancov z Petrohradu. Jako mohutným jest zevnějšek chrámu, tak překvapuje jeho vnitřek, jenž se stkví nejen novostí a úbělem italského mramoru, nýbrž i neobyčejně vhodným řešením všeho: rozměrů, barev, použití kamene i kovu.

Vnitřek svatyně tvoří mohutný kříž, jenž uprostřed jest ovládán velikou kopulí, která jest od základny chrámu 52 m vysoko. Jako u všech pravoslavných chrámů, tak i zde bylo přímo plýtváno bohatými okrasami. Celý vnitřek chrámu jest malován a pokryt krásnými obrazy, které malovali vynikající umělci, ruský malíř Vasněcov a náš krajan Mrkvička. Před ikonostasem, který jest celý z bělostného mramoru s drahocennými sloupy a krásnými obrazy, některými i mosaikovými, visí těžké bronzové lustry, krásně pracované a opatřené elektrickými svíčkami.

Před ikonostasem na pravo jest trůn pro cara a carevnu s nádhernou mosaikou a mravorovými křesly, před nimiž leží lvi, odznak to Bulharska. Jest tu i křeslo pro exarchu nebo metropolitu.

Na levo od ikonostasu jdou schody do podzemí, kde jest zřízena krypta jednak pro členy panující rodiny, jednak pro vynikající osobnosti zasloužilé o vlast bulharskou.

Kolem nítra svatyně jsou upraveny kaple, z nichž na levo jest ruská s podobou Alexandra Něvského, na pravo bulharská zasvěcená caru Borisovi, jenž první z vládců přijal křest a rozšířil křesťanství v zemi. U hlavního vchodu jsou obrazy sv. Konstantína a sv. Heleny a sv. Cyrilla a Methoda. Veliké bronzové dveře vedou z předsíně do vlastní svatyně. Nade dveřmi jest nápis: Dom moj, dom molitvi.

Vstoupíme-li odtud do vnitra chrámového, jest dojem jeho neobyčejně silný. Světlo padá v barevných proudech na vykládanou podlahu a odráží se v barevných vzorcích na úbělu mramoru. A slunko jasně svítí i do kopule, z níž dívá se do vnitra chrámového Bůh Otec, drže v náručí Boha Syna s deskou, na níž jest nápis »Slovo«. Pod nimi jest znak Ducha sv. — holubice. V okruhu pod kopulí velikými písmeny staroslovanskými jsou napsány citáty z Písma sv.

Tato nejnádhernější stavba na Balkáně, nejpamátnejší v Bulharsku má býti zasvěcena nyní slovanským apoštolům, sv.

Cyryllu a Methodu. Čeká, až vzejde mír, aby mohla býtí vele-
svatyně odevzdána národu, a carovi aby byla v ní vložena na
hlavu koruna nového velkého Bulharska.

Obrazy sv. Cyrilla a Methoda možno viděti v každém bul-
harském kostele na ikonostasu, kdež zaujímají zpravidla přední
čestné místo.

Blízko katedrály sv. Cyrilla a Methoda jest palác sv. sy-
nodu »Synodna palata«, v němž shrnuta jest všechna moc bul-
harské církve a všechno, co jest v umění v Bulharsku svérázné.
Mezi četnými obrazy, jež opravdu zdobí tento »Vatikán bulhar-
ské církve«, patří k nejvzácnějším obraz sv. Cyrilla a Methoda,
ani překládají Písmo sv. na jazyk staroslovanský. Pochází od
slavného našeho krajana Mrkvičky.

Nejvyšší státní řád, jež uděluje car bulharský zpravidla
ten členům panovnických rodin, jest řád sv. Cyrilla a Methoda.

Podobně arcibiskup Menini v Sofii nazval záslužný kříž,
jež dává pracovníkům v cyrillomethodějské otázce a těm, kdož
význačně se zasloužili o katol. misie balkánské, záslužným kří-
žem sv. Cyrilla a Methoda.

Tak roste úcta k našim svatým věrověstům v Bulharsku, a
nadějme se, že s úctou bude přibývati též pravé poznání víry
cyrillomethodějské.

Zvony.

Skutečná událost za ruského obležení Haliče.

Ruské vojsko prchalo.

Za noci bylo viděti nad obzor vyšlehovati dlouhé ohnivé
jazyky nebo široká rudá pásma na obloze, za dne zahalovaly
husté oblaky dýmu slunce. Dusivé, těžké, husté mraky. Bylo
z nich cítiti zápach spálené slámy, ožehnutých vlasů a masa.
Úpění, sténání a pláč nešťastných lidí šířilo se jako bouře krajem.

Ruské vojsko prchalo.

Na faře v Koninovce uzavřeli okna, aby do světnice neza-
nášel vítr hrubé saze a žhoucí kousky různých látek, jež by
mohly silně začerniti nářadí, záclony a prádlo. Sotva bylo mož-
no dýchat. Plameny mohutněji vyšlehovaly a mračna dýmu ší-
řila se na všechny strany. Zdálo se, jako by peklo se otevřelo,
aby pohltilo celý svět. Farář Otec Savyšin co chvíle přeběhl
od fary ke kostelu. Buď se zastavil na nejvyšším schodku anebo
vylezl až na věž a rozhlížel se nepokojně na všechny strany.
Bylo viděti několik mil daleko široko, neboť kostel stál na ná-
vrší. Po každé vracel se smutněji a neklidněji. Již dlouho nemohl
ani jísti ani spáti. Zbledl a zhubeněl v krátké době, a oči jeho
dostaly zvláštní výraz. Namáhaly se, jako by chtěly každé tem-

no, každý mráček a každý dým proniknouti, aby mohly prohlédnouti až k nebi. Co to asi tomu řekne?

K večeru spatřil v dálavě vozy na cestě. Jako dlouhý pestrobarevný had blížily se od nedalekého městečka okresnímu městu: koně, lidé, dobytek. Vozy byly o dvou nebo čtyřech kolech, s dvěma, třemi nebo čtyřmi koňmi. Na vozích bylo naházeno nejrozmanitější zboží, do konce i dětské kolébky a bezcenné hračky. U vozů byli ruští vojáci. Roztrhání, znečištění, bídni jako — žebráci, když se navracejí domů z pouti.

Za vozy vířily kotouče hustého prachu jako hrozivá mračna. Ždalo se, jako by země chtěla zahaliti neprůhlednou mlhou celé hříšné dílo. Náhle odtrhlo se několik vozů od pochodu a zabočilo do vesnice.

»Přijíždějí k nám«, myslil si Otec Savyšin: »Přijíždějí, aby nás obrali, spálili, odvlekli . . .«

S těžkým srdcem spěchal do fary a zavřel se ve své úřadovně. Nikdy toho nedělal. S hrůzou patřila jeho rodina k zamčeným mlčenlivým dveřím.

Zatím v dědině se to rozvířilo. Ženy a děti křičely a plakaly jako smyslu zbavené, mužové chtěli klásti odpor, ale draho to zaplatili — brzy leželi s rozraženými lebkami na zemi.

Vesnice se podobala bojišti. Z doškových střech vyšlehly rudé ohnivé jazyky. Peklo.

Otec Savyšin vyšel. Byl bledý, avšak klidný, připraven na vše, i na nejhorší. V ruku třímal kříž, obraz utrpení Kristova.

Děti a ženy z fary přistoupily k němu. Požehnal je a dal jim znamení, aby se navrátily domů. Uposlechlly a domu neopustily.

Modlil se žalmy: »Pane, Bože náš, zachraň nás, neopouštěj nás . . . Zkrotils jeden příval, zažehnej i druhý . . .« Přešel dvůr a zahrádku a křížem požehnal vše vůkol.

Když přišel ku kostelu, sestoupili vojíni s vozů. Někteří pozdravili kněze.

Jeden přistoupil k duchovnímu, když viděl v ruce jeho kříž, sňal uctivě čepici, políbil kříž i ruku knězovu.

»Požehnejte mne, Otče«, prosil opravdu zbožně.

Otec Savyšin udiveně se na něho zahleděl, na chvíli se rozpakoval, ale pak požehnal vojína. »Blahoslavený člověk, který nechodí do rady bezbožných a nestává na cestě hříšníků a nesesá na stolicí rouhačů« — odříkával slova žalmu, upíraje na něho své zimničně ztrhané oči.

Vojín sklonil hlavu jako hříšník, hluboce povzdechl a požehnal se. Nevěděl, co má sám se sebou začítí.

»Přicházíme k vám pro zvony«, začal jiný voják, patrně nějaký představený.

»Pro zvony?«

»Ano pro zvony. Dostali jsme rozkaz. Všude je snímáme. Vaše jsou veliké a těžké. Kolik pudů váží ten bachráč?«

Otec Savyšin hrůzou ustrnul,

Ještě včera slyšel, že Rusové odvlékají nejen lidi, nýbrž sbírají i zvony, ale nechtěl tomu věřit. Myslí, že jest to z oněch povídaček, jichž tolik bylo a všechny lživé . . . Jak mohou zvony snít? Jsou hlasem a svědomím dědinky, jejími ústy, jejím srdcem! Umřel-li někdo, žení-li se, vypukne-li požár, jsou to zvony, jež první dávají zvěst o tom dědince. Radují se a plačou, pro každou zprávu mají jiný hlas, jiný tón. Jak může zůstat dědinka beze zvonů? Bylo by smutno, jako po vymření Jako matka nad kolébkou dítěte, tak zvony bdí na dědinkou. Ochraňují ji. Celá pokolení přicházejí, rostou a zapadají sycena jejich čistými zvuky. Od dětství se člověk s nimi přáteli, jim navyká, bez nich nemůže si dědinky ani mysliti. Jak smutno bylo, když na počátku války bylo nařízeno, aby provazy od zvonů byly odstraněny a věže uzavřeny. Zdálo se, jako by zvony náhle ztratily svou řeč, když se uviděly z výšin všechny ony požáry, všecken pych, hrůzu a bídu. Tak oněměly po celou zimu, a každý netrpělivě čekal, až zase se rozhlaholí, že snad již budou zvěstovati radostný toužebný mír a vítězství: »Sláva na výsostech Bohu, pokoj na zemi a lidem blaho — — —.« A nyní přichází nepřítel a chce je odstraniti, vzítí. Ne, ne, to se nesmí státi. Otec Savyšin modlil se vroucně žalmy a svolával mocnosti s nebe, aby přispěly mu ku pomoci a uhájily pravdy na zemi.

Zatím vojíni dali se do práce. Rozlámali veliký zámek a sekery roztržili silné dubové klády, aby po provazích zvon mohli dostatí dolů.

Otec Savyšin stál bledý u kostela, oči bolem mu krvavěly, v ruce třímál kříž. Slyšel, jak ostré sekery dopadají na dubové trámy, tak že se to rozléhalo po okolí. Zdálo se mu, jako by kříže a hroby na hřbitově sténaly, když k nim doléhal tlumený náraz hříšné práce, jako by po každém úderu sekery smutně, bolně, tesklivě a prosebně zvony samy zasténaly. Jako by naříkaly, že nepůjdou do ciziny, že neopustí vísky, že tu budou sloužiti Bohu a lidem: »Nebudeme vyzváněti cizím modlám«. O. Savyšinovi zněla jejich mluva k jeho uším a srdci, on jí rozuměl, ale pomoci nemohl.

Co by zmohlo několik lidí našich, již se zatím shromáždili u zvonice, oproti nepřátelské přesile? U nás právo, na jejich straně ostří meče a sekery a kulky. Není spravedlnosti na světě, a O. Savyšin očekával zázraku. Může, musí se státi, aby se nezmocnilo zoufalství duší lidu.

Vojíni roubali, sekali, tloukli. Všichni pracovali, pouze jeden, jenž prosil o požehnání, ležel na tváři na kamenné dlažce přede dveřmi kostelními a modlil se skroušeně.

O. Savyšin bolně na vše patřil, ale při pohledu na zbožného vojína paprsek radosti projel duší jeho

Rusové pracovali.

Menší zvony již sňali po provazích, uložili je na vozy podle sebe, jako když berou děti rodičům, aby je odvedli do ciziny a je poturčili. I prostřední vyzvedli z osy jeho, otočili provazy a

pomalu spouštěli. Již se chystali na největší, jež nazval onen voják potupně »břicháčem«. Byl miláčkem a chloubou vesničky. Takového zvonu nebylo v celém okolí, ba ani blízké město a klášter ho neměly. Měl hluboký, plný, zvonivý, milý hlas, jenž lidi nekáral, ale těšil, vzbuzuje jím živou víru na vítězství pravdy a svobody na zemi jako hlas mocného a moudrého vládce.

Několik let sbíral O. Savyšin dobrovolné příspěvky na tento jubilejní zvon, několik let těšil se na chvíli, až poprvé zahlaholí dědince. A nyní? Ne, nemůže se to státi. Tento zvon hlahlol k velké slavnosti na památku zrušení roboty, při svěcení praporu sičů, když naši vojíní šli do války, doprovázel je, zvonil jim na cestu, aby vítězně se vrátili domů. Měl se roz-zvučeti slavnostně, radostně, až a O. Savyšinovi zalily se oči slzami, nedomyslí na tu velkou chvíli.

Zatím Rusové pracovali bez ustání, otočili zvon provazy, jako spoutávají divokého býka, a chtěli jej snít. Než měli přes to málo rukou, neboť byl velmi těžký. Radili se, pobízeli se ku práci. —

»Pustte!« zavzněl najednou nepřírozený pronikavý hlas. Všichni se ohlíželi a viděli, jak O. Savyšin oběma rukama drží kříž nad hlavou. Zdálo se, jako by se vznášel nad lipami, nad kostelem, až do nebe. Jeho oči byly krvavé od slzí, z nichž jako blesky šlehaly pronikavé pohledy. Jeho bílá tvář se odrážela od černých dveří kostelních jako měsíc od mračen. Jeho ústa se chvěla a pronášela kletbu: »Kdo se dotkne toho zvonu, ochromí mu ruka«. Hlas jeho zněl ne jako lidský, ale jako strašný, boží.

»Táhni, táhni!«, křičel voják, oháněje se nahajkou u zaměstnaných.

»Kdo jej znesvěť, ohluchne!« volal neohroženě kněz, zatím co voják se obrátil a vyhrožoval carskými tresty, nahajkou a šibenicí.

»Kdo lhostejně bude přihlížeti pádu jeho, oslepne, neužří už světla božího, své ženy a vlastních dětí«.

»Neposlouchejte popa, ať křičí; rychle, rychle, ať jsme hotovi«, volal voják.

»Kdo ihned neustane od práce a neustoupí, tomu platí mé zlořečení, zlořečení boží i lidí, církve i vlasti, slyšte, zlořečení, kletba!«

Sotva pronesl hrozná slova, zastrašení někteří vojíní uslou-pili, jako by vskutku kletba boží na ně padala. Provazy a řetězy se roztrhly, zvon se zakymácel, srdce v něm několikrát o stěny jeho zavadilo, všechny ony trámy, po nichž na válečný vůz měl býti snesen, se zlomily, spadl s praskotem dolů, zaryl se hluboko svým okrajem do země a rozdrtil onoho, jenž s nahajkou v ruce se posmíval.

Bylo slyšení bolestný, hrozný výkřik, zaúpění — dokonal.

Otec Savyšin dlouho stál na schodech u kostela s pozdvíženým křížem, bledý v obličeji a modlil se žalmy jsa v duši, jako by ztratil cestu ve tmách.

ROZMANITOSTI.

Dušíčková pobožnost na Sv. Hostýně a posv. Velehradě. Mysl našich vojinů ať v poli ať v nemocnicích, nejraději zalétá na Sv. Hostýn a posv. Velehrad, jak tomu nasvědčují přecetné dopisy. Byla proto vzácná myšlenka Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. P. Marie, Matice svatohostýnské a cyrillomethodějského družstva Velehradu zaříditi dušíčkovou pobožnost za zemřelé a padlé vojiny, zemřelé sestřičky a ošetrovatelky, a to jak na Sv. Hostýně tak i na posv. Velehradě. Ve čtvrtek 4. listopadu sloužil za ně slavné rekviem s konduktem na Sv. Hostýně poslanec a probošt Dr. Ant. C. Stojan, jemuž přísluhovali farář Břet. Vejborný ze Suchbela, superior P. A. Ostrčilík, kaplan kvasický P. Ant. Dokoupil, P. Soukup, P. Zimmerhagl, P. Židek, P. Černý a P. Rozkošný se Sv. Hostýna. Přišli při vši nepohodě i poutníci. Rovněž vojínové někteří použili 24 hodinové dovolené k pouti a vroucně děkovali za všechny válečné pobožnosti, jež pořádaly velehradské a svatohostýnské spolky. Téhož dne večer rozezvučely se zvony velehradské, by tklivými hranami oznamovaly dušíčkovou pobožnost, již konal v pátek 5. listopadu probošt Dr. Ant. C. Stojan na posv. Velehradě jako na Sv. Hostýně. Přísluhovali mu: kanovník barský O. J. Filip, P. Pernička s novici Janáčkem, Křivánkem, Ličkou a Nesrovnalíkem. Cyrillská jednota velehradská krásným zpěvem zvyšovala pobožnost. Přítomny byly i školní dívky, vojini a poutníci, z nichž na 200 obětovalo sv. přijímání za zemřelé vojiny. Přemnozí nemohli se ubrániti slzám. Obě pobožnosti byly velmi tklivé a vroucí.

Převor O. Paulánů O. Weloňski na Jasně Hoře v Častochově zemřel. Narodil se r. 1831. Vlastenecká působnost jeho v letech šedesátých při varšavském kostele sv. Alexandra se nelíbila ruské vládě, proto byl poslán do vyhnanství na Ural. Po svém návratu byl profesorem semináře, r. 1901 vstoupil do řádu Paulánů a r. 1910 stal se převorem kláštera. S lítostí vzpomínal starších dob pronásledování a nedůvěry vlády ruské k Polákům, ale poslední dobou kojil se naději, že Poláci dostanou svobodu a že si jí též i budou uměti vážit. Nová volba nebyla potvrzena od sv. Otce, tak že na neurčito spravuje klášter administrator dr. Petr Markiewicz.

Slovinské misijní sestry v Macedonii, které již několik let tam působí, byly povolány ze Soluně apoštolským delegátem msgrm Dolcim do Cařihradu. V misijním semináři v Zeitenliku u Soluně jest upravena nemocnice pro raněné francouzské vojiny.

Gorický seminář bohoslovecký přestěhoval se do Zaličiny. Vyučování započalo o Všech svatých.

Haličina. Práce většinou stojí, není rukou, jež by pracovaly, není prostředků, jimiž by se pracovalo, bída, bída všestranná jeze děsně. Vdovy s dětmi v podzemních skrýších křčí se před krutou zimou, hladem a nedostatkem všeho plačou, kněze odstranili a odvezli (přes 700), chrámy pobořili a poškodili, není kdo by rozřešoval, není, kdo by liturgii a modlitby vykonával, mládež čísti, psáti zapomíná, národ strádá, hyne. Či to vesna nového života?

Ruský sv. synod a bulharská válka. Ruský sv. synod dal předčítati ve všech chrámech pravoslavných na Rusku cárův manifest o válce s Bulharskem. Nařizuje duchovenstvu, aby zvláštní důraz kladlo, že Bulharsko přešlo zjevně na stranu protivníků víry Kristovy.

Novým nadprokuratorem sv. synodu po D. T. Samarinovi stal se Wolžin, rodem z Podolí, věrný přítel biskupa Eulogia, jemuž několik let pomáhal při šíření pravoslavi v Haliči.

Bratříčkování anglikanismu s pravoslavím. Aby ukázali v Anglii co největší sympatie k Rusku za nynější války, zpívají ve větších anglikánských kostelích některé hymny a úryvky ze staroslovanské liturgie. Ovšem zpěvy jsou nádherné, staré, chorální, tak že se zamlouvají a sluší do kostela lépe než moderní muzika a melodie anglické bohoslužby. Než přes trochu citů anglikané dále nedojdou, praktického užítka církevního takové bratříčkování nepřinese.

Obsah ročníku VI.

Články.

	Strana
Hladký Vil. , Vliv války na náboženského ducha v Rusku	3, 18
Jašek Ad. , Na slovanském východě	22, 50, 92
Pravoslavné záměry s haličskými Rusíny	30
Druhá proseb. a kající pobožnost na posv. Velehradě 5. dubna 1915	66
Posvátné malířství byzantinsko-ruské	83
Cyrrillomethodějské dny roku 1915 na posv. Velehradě	98
Ústřední rusínský bohoslovecký seminář v Kroměříži	104, 134
Bulharský exarcha Josef I.	120
František kardinál Bauer †	132
Úcta Bulharů ku sv. Cyrillu a Methodu	143
Zvony	145
Kravčuk Mich. , Idea cyrrillomethodějská v národě ukrainském	138
Křikava C. Gil. , Jak bychom mohli pracovati k povznesení »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. P. Marie« zvláště my kněží	40, 54, 78
Stojan dr. Ant. C. , Zahrádka Cyrrillomethodějská	1, 17, 49, 65, 97, 129
Vaněk Vinc. , Poslední	7, 36, 57, 86, 123
Voňavka Jos. , Jubilejní kázání na Velehradě v r. 1913 dne 27. července	72

Zvěsti o náboženském životě a misiích u Slovanů.

Z Cařihradu. Stav katol. misíí za války	12
---	----

Rozmanitosti.

Dosud neznámá zpráva o sv. Methoději ve Španělich	15
Dr. Dion. Njaradi	15
Unionistické konference v Římě	15
Velikost nynějšího Bulharska.	15
Knihovny v Macedonii	16
Vzdělání východního duchovenstva	16
Ruský car a sv. Synod uznávají bulharskou církev za rovnocennou	16
Biskupský gen. vikář pro uprchlé Rusíny	44
Gregor. kalendář u sjednocených Maďarů	44
Očekávání konce světa mezi ruskými sektáři	44
Nové sekty na Rusi	46
Dr. Ed. Likovský †	47
Pravoslavi v Haliči	48, 62, 95
Metropolita Ščepťuckyj	48
Mučeníci za nynější války	62
Ústřední rusínský bohosl. seminář v Kroměříži	62
Velikášství pravoslavi	95
Misionářská činnost pravoslavná v Asii	95
Bohoslovecký výchovatelský ústav v Moskvě	95
Široťci po padlých vojínch v Bulharsku	95

Volba a dědičnost v ruském duchovenstvu	95
Nový nadprokurátor sv. synodu	126
Dr. Nik. Milaš †	126, 150
Ruské porady o osudu cařihradského patriarchátu	126
Staroobřadci vymáhají si sídlo metropolitů v Rusku	126
Protorej Alex. Malcev †	126
Zničené ruské Polsko	127
Dušíčková pobožnost na Sv. Hostýně a posv. Velehradě	150
Fřevor O. Paulánů O. Weloňski †	150
Slovinské misijní sestry v Macedonii	150
Haličina	150
Ruský sv. synod a bulharská válka	150
Bratříčkování anglikanismu s pravoslávím	150

Vyobrazení.

Pravoslavný pop ve svém rodinném kroužku při čaji	4
Pravoslavný mnich	9
Rusín. katedrála sv. Jiří a residence metrop. hr. Ščepťyckého ve Lvově	23
Valašský chrám sjednocený ve Lvově	25
Rusínský chrám sv. Ducha ve Lvově	27
Armenská katedrála ve Lvově	28
Dominikánský kostel ve Lvově	51
Mohyla Unie lublínské u Lvova	52
Druhá prosebná pouť na Velehradě	70
Sváteční polský kroj z okolí Varšavy	77
Bohoslovci Ústřed. rusín. semináře v Kroměříži se svými profesory	106
Ze sboru učitelského Ústředního rusínského semináře v Kroměříži	109
Katecheta P. Ad. Jašek přednáší St. Zákon rusínským bohoslovcům pod košatou jabloní	114
František kardinál Bauer †	131
Ústřední rusínský seminář na Sv. Hostýně	185
»Universita« Ústředního rusínského semináře v Kroměříži	187

